

ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี: การวิจัยผสมวิธี

EFFECTS OF TRANSFORMATIVE LEARNING PROGRAM
FOR ACTIVE GLOBAL CITIZENSHIP DEVELOPMENT
OF UNDERGRADUATE STUDENTS: MIXED METHODS' RESEARCH

พีรณิ สิริวัชรवादล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2564

ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก
ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี: การวิจัยผสมวิธี

ปริญญาโทนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

EFFECTS OF TRANSFORMATIVE LEARNING PROGRAM
FOR ACTIVE GLOBAL CITIZENSHIP DEVELOPMENT
OF UNDERGRADUATE STUDENTS: MIXED METHODS' RESEARCH

PEENITHI SIRITHEERATHARADOL

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY

(Applied Psychology)

BEHAVIORAL SCIENCE RESEARCH INSTITUTE, Srinakharinwirot University

2021

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี: การวิจัยผสมวิธี

ของ

พีรณิธิ สิริวัชรवादล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.อังศินันท์ อินทรกำแหง) (รองศาสตราจารย์ ดร.วิวิธน์ กิตติพิชัย)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาวรัตน์ ตันติวิวัฒน์) (รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ อินทรประเสริฐ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเทพ พูนพล)

ชื่อเรื่อง	ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี: การวิจัยผสมผสานวิธี
ผู้วิจัย	พีรณิธิ สิริธีรธราดล
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2564
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. อังคินันท์ อินทรกำแหง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุदारัตน์ ต้นติวิวัฒน์

การวิจัยผสมผสานวิธีครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ค้นหาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก 2) ตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่มีต่อความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ดำเนินการวิจัยช่วงเดือนมีนาคม - ธันวาคม 2564 เริ่มต้นด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มอาจารย์และนักศึกษา รวม 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ตามด้วยการวิจัยเชิงทดลองกับนักศึกษาที่เป็นสมาชิกของชมรมการพัฒนาชุมชน จิตอาสา และบำเพ็ญประโยชน์ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบจำแนกกลุ่ม จากชมรมดังกล่าว รวม 60 คน โดยกำหนดเข้ากลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .968 โดยทำการวัด 3 ระยะ คือ ก่อน หลังสิ้นสุดการทดลอง และติดตามผล 4 สัปดาห์ โดยใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขึ้นทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สืบสน 2) ขึ้นการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข 3) ขึ้นการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิดพร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ 4) ขึ้นยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมและ 5) ขึ้นประเมินผลจัดทำข้อสรุป และข้อเสนอแนะต่อสังคม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ MANOVA ผลการวิจัยระยะที่ 1 พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ และเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ด้วย 6 วิธี คือ 1) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความเป็นอาเซียนหรือนานาชาติ 2) การสอนในหลักสูตรให้เน้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 3) นำเสนอตัวแบบที่ดีด้านการเป็นพลเมืองตื่นรู้และพลเมืองโลก 4) จัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียน 5) ในหลักสูตรให้มีโปรแกรมฝึกอบรมเพิ่ม และ 6) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก สำหรับระยะที่ 2 พบว่า 1) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งในระยะหลังการทดลองและติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งในระยะหลังการทดลองและติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในกลุ่มทดลองยังคงอยู่ สรุปได้ว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาสามารถนำโปรแกรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่นได้

คำสำคัญ : คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนา, พลเมืองตื่นรู้โลก, การจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง, นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Title	EFFECTS OF TRANSFORMATIVE LEARNING PROGRAM FOR ACTIVE GLOBAL CITIZENSHIP DEVELOPMENT OF UNDERGRADUATE STUDENTS: MIXED METHODS' RESEARCH
Author	PEENITHI SIRITHEERATHARADOL
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2021
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Ungsinun Intarakamhang
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Sudarat Tuntivivat , Ph.D.

The objectives of this mixed methods research are as follows: (1) to investigate the meaning, characteristics and development of active global citizenship; and (2) to examine the effectiveness of the transformative learning program on active global citizenship. The research was conducted from March-December 2021 and started with in-depth interviews with 10 key informants, consisting of active global citizenship experts, student affairs executives and professionals, and undergraduate students. The data were analyzed using content analysis and experimental research with 60 students, who were members of student clubs related to social development, volunteering and community service by random assignment sampling and divided by assignment with 30 students in the experimental and control groups. The data were collected by active global citizenship questionnaire, which had a validity at .968. The measurement is divided into three phases: before the experiment, after the experiment, and a follow-up after four weeks using the transformative learning program, with five steps, as follows: (1) disorienting dilemma; (2) critical reflection; (3) changes in meaning perspective and plans to act according to new perspectives; (4) acceptance and adjustment to new role of active global citizen through service-based learning project; and (5) evaluation. The data were analyzed using MANOVA. The findings of phase one found that the key informants provided the meaning and characteristics of active global citizenship, consisting of the following three dimensions: (1) knowledge and understanding; (2) skills; (3) values and attitudes. It was suggested that approaches to developing active global citizenship should be implemented in the following ways: (1) facilitate a conducive learning environment to promote Asian or internationalization; (2) devise transformative learning in cognition, belief and desirable behaviors into course instruction; (3) promote role models for active global citizens; (4) organize experiential learning outside the classroom; (5) increase training programs and courses; (6) build a network of cooperation to serve Thailand and the world community. The results of phase two revealed that: (1) the average active global citizenship score of the experimental group was higher than the control group in both the post-experiment phase and after the follow-up phase at a statistically significant level of 0.5; and (2) the average active global citizenship scores of the experimental group was higher than the pre-experimental phase, both in the post-experiment phase and after the follow up phase with a statistically significant level of 0.5 and the active global citizenship of the experimental group remained. In conclusion, executives, instructors and students could apply this program to develop active global citizenship for students in other universities.

Keyword : Active Global Citizenship, Transformative Learning, Undergraduate Students

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตา การให้คำปรึกษาแนะนำ การถ่ายทอดความรู้ ในการทำวิจัย การเอาใจใส่ในรายละเอียด พร้อมทั้งให้คำชี้แนะตรวจทานและช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม ทั้งในเชิงวิชาการ วิชาชีพและชีวิต ของรองศาสตราจารย์ ดร.อังศินันท์ อินทรกำแหง ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุदारัตน์ ตันติวิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จนทำให้ปริญญาานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาความรู้ และมอบแบบอย่างที่ดีในการเป็นนักวิชาการและนักวิจัยมืออาชีพ ขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สิริวรรณ วงศ์พงศ์เกษม ศิษย์พี่ผู้อาวุโส มากมีน้ำใจ ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนด้านข้อมูล ในทุกระบวนการขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มเรียนจนสำเร็จการศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ จิตวิทยา ประยุกต์รุ่น 3 ทุกคน ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เติบโตและเติมเต็มทางปัญญาให้แก่กันและกัน

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาตรวจประเมินและให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ เพื่อนร่วมงานและนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณกรรมการสอบปากเปล่าที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ทำให้ปริญญาานิพนธ์มีความสมบูรณ์ มีคุณค่าในเชิงวิชาการและการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาต่อไป โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ กิตติพิชัย ประธาน คณะกรรมการสอบปากเปล่า รองศาสตราจารย์ ดร.อังศินันท์ อินทรกำแหง รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี อินทรประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุदारัตน์ ตันติวิวัฒน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเทพ พูนพล กรรมการสอบปากเปล่า

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ สมจิตร พิมทอง คุณพ่อ ธรรมรัตน์ คุณแม่จงรักษ์ และนางสาว สุภาวดี วงศ์ธรรมมา ภรรยาผู้ชีวิต มิ่งมิตรทางปัญญาและญาติมิตรผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่เปรียบเสมือนลมพลงและแรงบันดาลใจที่สำคัญยิ่ง ในการขวนขวาย ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ และพัฒนา วิชาชีพของผู้วิจัยตลอดมาและตลอดไป

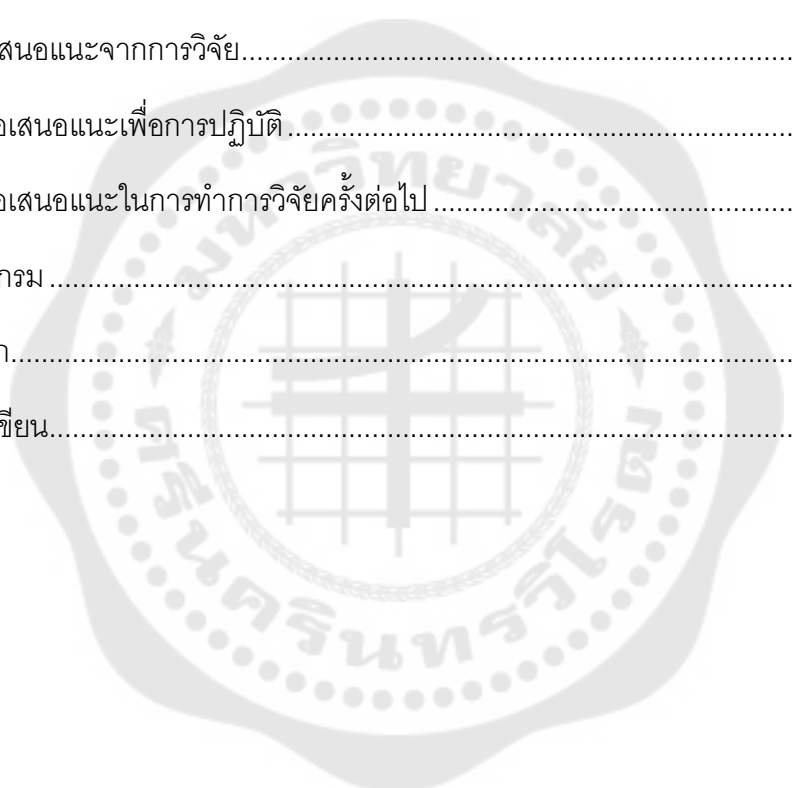
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	10
ความมุ่งหมายของการวิจัย	10
ความสำคัญของการวิจัย	11
ขอบเขตของการวิจัย	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
นิยามเชิงปฏิบัติการ	14
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
ตอนที่ 1 แนวคิดพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen)	17
1.1 แนวคิดพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen).....	17
1.1.1 ความหมายของพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen).....	17
1.1.2 คุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)	19
1.1.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)	19
1.2 แนวคิดพลเมืองโลก (Global Citizen).....	23

1.2.1 ความหมายของพลเมืองโลก (Global Citizen).....	23
1.2.2 องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองโลก.....	24
1.2.3 คุณลักษณะความเป็นพลโลก	27
1.2.4 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลโลก	28
1.3 ที่มาของพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen)	35
ตอนที่ 2 แนวคิดที่ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้.....	35
2.1 แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)	35
2.3 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning)	47
ตอนที่ 3 โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง ตื่นรู้โลก ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี	56
ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย	58
สมมติฐานการวิจัย.....	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
การศึกษาระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	64
ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ร่วมวิจัย	64
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	69
การศึกษาระยะที่ 2 การวิจัยเชิงทดลอง.....	70
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	70
เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria).....	71
เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Exclusion criteria).....	71

เกณฑ์การถอนผู้เข้าร่วมการวิจัยหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัย (Withdrawal or termination criteria)	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	75
แบบแผนการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	98
การพิทักษ์สิทธิและจรรยาบรรณในการวิจัย	99
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	101
ตอนที่ 1 ผลการวิจัยระยะที่ 1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	101
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	101
ส่วนที่ 2 ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้โลก.....	102
ตอนที่ 2 การเชื่อมโยงผลการวิจัยระยะที่ 1 สู่การวิจัยระยะที่ 2.....	112
ตอนที่ 3 ผลการวิจัยระยะที่ 2 ผลการวิจัยเชิงทดลอง.....	119
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	126
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน.....	128
1. การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น.....	128
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1	133
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2	139
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	150
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	150
สมมติฐานในการวิจัย.....	150
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	150
1. สรุปผลการวิจัย.....	152

1.1 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1.....	152
1.2 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2.....	154
2. การอภิปรายผล	156
2.1 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 1	157
2.1 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 2	162
3. ข้อจำกัดของการวิจัย.....	169
4. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	169
ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ.....	169
ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป	170
บรรณานุกรม	172
ภาคผนวก.....	185
ประวัติผู้เขียน.....	382

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 สรุป องค์ประกอบ และการวัดความเป็นพลเมืองดีนรู้	21
ตาราง 2 แสดงองค์ประกอบหลักของความเป็นพลเมืองโลก (The Key Elements for Responsible Global Citizenship)	26
ตาราง 3 สรุปผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบและการวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลก	32
ตาราง 4 กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและเทคนิคส่งเสริมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง. 39	
ตาราง 5 สรุปรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของไทยและต่างประเทศ	41
ตาราง 6 ขั้นตอนและกิจกรรมของกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก.....	46
ตาราง 7 สรุปรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ของไทยและต่างประเทศ.....	51
ตาราง 8 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามหน่วยกิจกรรม/ชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนจิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์	71
ตาราง 9 จำนวนข้อคำถามและพิสัยค่า r ของแต่ละด้านหลังจากทดลองใช้แบบวัด	76
ตาราง 10 ภาพรวมของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี.....	82
ตาราง 11 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 1	84
ตาราง 12 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 2	85
ตาราง 13 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 3	86
ตาราง 14 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 4	87
ตาราง 15 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 5	88

ตาราง 16 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 6-9.....	89
ตาราง 17 รายละเอียดกิจกรรมย่อยขั้นเตรียมการ (Preparation: P).....	91
ตาราง 18 รายละเอียดกิจกรรมย่อยขั้นปฏิบัติการ (Action: A)	93
ตาราง 19 รายละเอียดกิจกรรมย่อยขั้นไตร่ตรองหรือผลสะท้อนกลับ (Reflection: R).....	94
ตาราง 20 รายละเอียดกิจกรรมย่อยขั้นประเมินผล (Evaluation: E)	95
ตาราง 21 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 10.....	96
ตาราง 22 แบบแผนการทดลอง.....	97
ตาราง 23 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	102
ตาราง 24 สรุปผลการศึกษาในระยะที่ 1 ที่สอดคล้องกับแนวคิดและแนวทางการพัฒนาความเป็น พลเมืองตื่นรู้โลกและการเชื่อมโยงสู่การออกแบบกิจกรรม ในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การ เปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา	114
ตาราง 25 โครงสร้างการจัดกิจกรรมในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนา ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี.....	120
ตาราง 26 จำนวนและร้อยละของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	126
ตาราง 27 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกก่อนการ ทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	127
ตาราง 28 ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) ค่า Shapiro-Wilk ของความเป็น พลเมืองตื่นรู้โลก จำแนกรายด้าน	128
ตาราง 29 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง	129
ตาราง 30 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะหลังการทดลอง.....	130
ตาราง 31 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะติดตามผล.....	131

ตาราง 32 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างด้านต่าง ๆ ในตัวแปรความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก จำแนกตามระยะเวลาการวัดผล	132
ตาราง 33 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก ใน ระยะก่อนการทดลอง.....	133
ตาราง 34 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ในระยะก่อนการ ทดลอง	133
ตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก จำแนกรายด้าน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง.....	134
ตาราง 36 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก ใน ระยะหลังการทดลอง	135
ตาราง 37 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ในระยะหลัง การทดลอง	135
ตาราง 38 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก จำแนกรายด้าน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะหลังการทดลอง	136
ตาราง 39 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก ใน ระยะติดตามผล	137
ตาราง 40 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ในระยะติดตามผล	137
ตาราง 41 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก จำแนกรายด้าน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะติดตามผล	138
ตาราง 42 ข้อมูลพื้นฐานของคะแนนความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกของกลุ่มทดลอง จำแนกตามด้าน ต่าง ๆ ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล.....	139
ตาราง 43 แสดงค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) ค่า Shapiro-Wilk ของความ เป็นพลเมืองที่รับรู้โลก จำแนกรายด้าน	140
ตาราง 44 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของการ วัดผลใน 3 ระยะ	141

ตาราง 45 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างด้านต่าง ๆ ในตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำแนกตามระยะการวัดผล	141
ตาราง 46 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ใน กลุ่มทดลองระหว่างระยะการวัดผล	142
ตาราง 47 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างระยะการวัดผล	142
ตาราง 48 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของกลุ่มทดลอง จำแนกรายด้าน ระหว่างระยะการวัดผล.....	143

สารบัญรูปร่าง

	หน้า
ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ	48
ภาพประกอบ 2 ความแตกต่างระหว่างกิจกรรมในชุมชนที่มีการทำโครงการ 5 ประเภท.....	48
ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	62
ภาพประกอบ 4 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยเชิงทดลอง	72
ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการวิจัยทั้งสองระยะ	100
ภาพประกอบ 6 ความสัมพันธ์ของการให้ความหมาย คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่รู้โลก.....	112
ภาพประกอบ 7 สรุปความเชื่อมโยงของการวิจัยระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2	113
ภาพประกอบ 8 แผนภูมิแสดงคะแนนความเป็นพลเมืองที่รู้โลก ด้านความรู้และความเข้าใจ .	145
ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงคะแนนความเป็นพลเมืองที่รู้โลก ด้านทักษะ	146
ภาพประกอบ 10 แผนภูมิแสดงคะแนนความเป็นพลเมืองที่รู้โลก ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	147
ภาพประกอบ 11 แผนภูมิแสดงคะแนนความเป็นพลเมืองที่รู้โลกในภาพรวม	148

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือเป็นรากฐานของการพัฒนาคนทั้งในมิติ ด้านพุทธิพิสัยจิตพิสัยและทักษะพิสัยและการศึกษายังมีบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศตั้งนั้น การจัดการเรียนรู้สำหรับเยาวชนจึงเป็นการเตรียมพลเมืองให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในท่ามกลางโลกาภิวัตน์ที่มีการพึ่งพากันมากขึ้น (สิริวรรณศรีพหล, 2555) จึงเป็นแรงผลักดันที่ทำให้หลายประเทศมีการปฏิรูปการศึกษาคุณภาพของการจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมของประชากรที่มีคุณภาพ (Smart Citizen) ในศตวรรษที่ 21 ตามนโยบาย Thailand 4.0 และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกของแต่ละประเทศด้วยการส่งเสริมการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสริมทักษะการทำงานในยุคโลกไร้พรมแดนที่คนต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้นขณะเดียวกันคนไทยก็มีโอกาสไปทำงานในต่างประเทศมากขึ้นด้วยเช่นกันจนเสมือนทุกคนเป็นพลโลกหรือเป็นกำลังคนของโลก ดังนั้นยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของคนไทยในทุกช่วงวัยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564) มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ โดยมีเป้าหมายให้คนไทยมีคุณลักษณะที่สมบูรณ์ในทุกมิติ ทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม มีทัศนคติเชิงบวก เป็นพลเมืองต้นรู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีจิตสาธารณะ สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ตระหนักในความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การส่งเสริมคุณลักษณะคนไทยที่มีความสมบูรณ์ตามเป้าหมาย ดังกล่าว เป็นบทบาทสำคัญของสถาบันการศึกษาที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาคนไทยตั้งแต่วัยเยาว์ที่เข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเฉพาะช่วงวัยรุ่นหรือในกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นช่วงวัยที่เริ่มสร้างอัตลักษณ์ของตนเองจากการได้รับการบ่มเพาะผ่านระบบการศึกษาเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เข้าสู่วัยทำงานด้วยการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ แต่สภาพสังคมในปัจจุบัน สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบพลิกผัน (disruption) จึงส่งผลกระทบและทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งไม่สามารถเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อาจจะทำให้เกิดปัญหาทั้งในเชิงความคิด พฤติกรรมและสุขภาวะ (well-being) ที่ไม่เหมาะสมในหลายด้าน อาทิ 1) ปัญหาโรคซึมเศร้าตามที่กรมสุขภาพจิต (2560) ระบุว่าวัยรุ่นไทยอายุ 10-19 ปี มีความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้าสูงถึงร้อยละ 44 และมีอัตราป่วยเป็นโรคซึมเศร้าร้อยละ

18 รวมทั้งมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น ใช้น้ำยาเสพติด ทำให้ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ เข้าใจผิดคิดว่าเป็นปัญหานิสัยเกเร จึงทำให้วัยรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้าจำนวนมาก ไม่ได้รับการช่วยเหลือ นำไปสู่ปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้นตามมา เช่น ฆ่าตัวตาย ทำร้ายคนอื่น ตัดยา เป็นต้น 2) ปัญหาการติดเกม ข้อมูลจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 ในเขตกรุงเทพมหานคร มีเด็กและเยาวชนป่วยเป็นโรคติดเกม (Game addiction) รายใหม่ 129 ราย ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 6 เท่าตัว จากปี พ.ศ. 2559 และได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ว่าเป็นโรคติดเกมรวม 429 ราย ซึ่งมากเป็นอันดับ 3 รองจากโรคสมาธิสั้นและปัญหาพฤติกรรมตั้งแต่วันที่ 3) ปัญหาเสพติด ข้อมูลจากสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี ในปี พ.ศ. 2560 พบว่ามีผู้ป่วยยาเสพติดของสถาบันธัญญารักษ์ทั้งหมด 5,589 ราย ในจำนวนนี้พบว่าเป็นวัยรุ่นที่มีอายุ 15-19 ปี จำนวน 765 ราย และอายุ 20-24 ปี จำนวน 995 ราย นอกจากนี้ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ระบุว่า มีผู้เข้ารับการรักษาการติดยาเสพติดทุกระบบรวม 177,731 คน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี โดยมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 41.5 ของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งหมด และ 4) ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เป็นคุณแม่วัยใส พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 พบอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี เท่ากับ 39.6 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561, น. 62-66)

จากสภาพสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลกระทบต่อการเผชิญและการปรับตัวของเยาวชน เพื่อลดปัญหาและป้องกันผลกระทบจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังกล่าวของเยาวชน สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันชีวิตกับกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ ด้วยการส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่ดี โดยใช้เวลาที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมด้วยการเสริมสร้างบทบาทของความ เป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) และความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในทุกๆระดับ ทั้งของประเทศไทยและนานาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มเสรีนิยมแบบก้าวหน้า ที่มีแนวคิดว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณค่า และความเป็นพลเมือง (Citizenship) เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นบัณฑิตที่ดีต่อสังคม สามารถช่วยลดปัญหาและบรรเทาความทุกข์ยากต่าง ๆ ในสังคมได้ พร้อมดำรงไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพ และการทำงานเพื่อพัฒนาสังคมให้มีความเจริญงอกงาม (Fallace, 2011) และยังคงสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่ได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOC Thailand) ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในความเป็นพลเมือง (Citizenship) และความเป็นพลโลก

(Global Citizenship) จะต้องอ้างความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ โดยเฉพาะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) (มาตรฐานการศึกษาของชาติ, 2561) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการให้คำจำกัดความของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ให้ความหมายของ พลเมืองที่พึงประสงค์ไว้ว่า เป็นสมาชิกของสังคมที่พึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเองได้ ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบต่อ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาคับด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อหรือร่วมขับเคลื่อนสังคม และแก้ไขปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียนและระดับประชาคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553-2561, น.14)

นอกจากนี้ยังพบว่า มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ให้กับเยาวชน เพื่อเป็นการป้องกันและลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเยาวชน ได้แก่ การติดเกม การติดยาเสพติด โรคซึมเศร้า จิตเภท และความรุนแรง ฯลฯ ตามที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.), มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ ที่ร่วมกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนโครงการ Active Citizen ให้กับเยาวชนในจังหวัดต่าง ๆ อาทิ สงขลา ศรีสะเกษ สมุทรสงคราม น่าน สตูล ลำพูน โดยมุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ให้กับเยาวชน ทั้งในด้าน ความคิด ทักษะคิด จิตใจและพฤติกรรม โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการปฏิบัติจริง (Community Project) ผลประเมินการเรียนรู้ของเยาวชนหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า มีทักษะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ในด้าน การเรียนรู้ชุมชน จิตสำนึกพลเมือง ทักษะการคิด ลักษณะนิสัย การลงมือปฏิบัติ และการทำงานเป็นทีม สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ในระดับมาก (สถาบันวิจัยหรือศูนย์ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่นร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพหรือ สสส.และมูลนิธิสยามกัมมาจล, 2561) ซึ่งการสนับสนุนและพัฒนาเยาวชนในชุมชนและจังหวัด ให้เป็นพลเมืองตื่นรู้ผ่านการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้เป็นแบบอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรมสำหรับเยาวชนนอกสถานศึกษา

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการในการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ พลเมืองโลกและพลเมืองตื่นรู้โลกของเยาวชนให้เข้มข้นในระบบการศึกษาด้วย อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นทักษะที่ติดตัวไปเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชน จังหวัดประเทศชาติและประชาคมโลก ทั้งยังเป็นการแก้ไขปัญหาพหุมิติที่ไม่เหมาะสมดังกล่าวของเยาวชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ ภาสุดา ภาคาผล และ มนังค์ อังควาณิช (2560) ที่กล่าวว่า พลเมืองเป็นองค์ประกอบ

และรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศ หากสังคมหรือประเทศใดมีพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างและความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เคารพในกติกาของสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นสมาชิกของสังคมที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และช่วยพัฒนาขับเคลื่อน ชุมชน สังคมและประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า

พลเมือง (Citizen) และความเป็นพลเมือง (Citizenship) คือการที่ประชาชนในสังคมให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมต่อกิจการสาธารณะ ทั้งทางด้านสิทธิภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบต่อสังคม ร่วมคิด ร่วมทำด้วยความเสมอภาค โดยให้ความสนใจต่อผลประโยชน์ของบ้านเมืองเปรียบเสมือนผลประโยชน์ของตนเอง (ญาคินี เกิดผลเสริฐ, 2558) ส่วนพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้เรื่องของความรับผิดชอบต่อสิทธิ หน้าที่ กฎหมาย จารีตประเพณีที่สังคมกำหนดไว้ แสดงออกถึงความสำนึก รับผิดชอบต่อส่วนรวม ลดละความเห็นแก่ตัว การเป็นพลเมืองตื่นรู้จึงครอบคลุมไปถึงการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้ครบถ้วนในทุกมิติ (นภาพร แสงนิล, 2561) ส่วนความเป็นพลโลก (Global Citizenship) คือพลเมืองที่ตระหนักถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นพลเมืองของโลก เคารพในคุณค่าที่แตกต่าง ตระหนักถึงความยุติธรรมในสังคม มีส่วนร่วมในชุมชนทุกระดับทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ มีความต้องการที่จะทำให้โลกมีความเหลื่อมล้ำลดลงและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน (Oxfam, 2006)

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้ให้นิยามเกี่ยวกับความเป็นพลโลกไว้อีกหลายท่าน อาทิ พลเมืองโลกคือพลเมืองที่มีคุณลักษณะหลัก 3 ประการ ได้แก่มีความรู้ ทักษะและทักษะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการจรรโลงไว้ซึ่งความยุติธรรมและความเท่าเทียมเสมอภาคทางสังคม เคารพและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมในทุกระดับ (Stanlick, 2015) พลโลก คือ พลเมืองที่มีความตระหนักในความความเป็นสากลและความสัมพันธ์เกี่ยวข้อกัน ในมิติต่างทางสังคมในระดับชาติและนานาชาติ มีความเข้าใจในสังคมพหุวัฒนธรรม ยอมรับในความแตกต่างทั้งในระดับบุคคล ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ พร้อมทั้งจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ (McBride, 2017) พลเมืองโลกคือ พลเมืองที่มีศักยภาพใน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติ ความคิดและมุมมองที่เปิดกว้างในระดับสากล สามารถแสวงหาบูรณาการและขยายความรู้ ความเข้าใจในมิติต่าง ๆ ทางสังคม มีการฝึกฝนทักษะปฏิบัติสากล อาทิ การมีกรอบความคิดสากล (Global Mindset) การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการมีจิตนิสัยสากล (Li, 2017) หรือเรียกรวมเป็นคำเดียวกันว่าความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizenship) ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษาในครั้งนี้

นี่ เป็นแนวคิดที่บูรณาการจากความเป็นพลเมืองตื่นรู้ และความเป็นพลเมืองโลก โดยมีนักวิชาการหลายคนให้นิยามของพลเมืองตื่นรู้โลกไว้ในขอบเขตที่คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรม เช่น การเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเชิงศีลธรรม (moral responsibility) ในการกระทำและการแสดงออก เพื่อตอบสนองของความต้อการและสวัสดิภาพ สวัสดิการของผู้อื่นที่ร่วมอาศัยในชุมชนโลกเดียวกัน (Kearns, 1992) พลเมืองตื่นรู้โลก ยังครอบคลุมถึงการเป็นพลเมืองที่ยอมรับและให้ความสำคัญกับความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับคนทุกชาติอย่างไม่มีอคติ และมีความตั้งใจที่จะทำงานและมีส่วนร่วมเพื่อความดีและความสุขของทุกคน (Lewin, 2009) สอดคล้องกับ Nussbaum (2008) ที่กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้โลกมีฐานความคิด มาจากการยอมรับในหลักการและบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองสากล ในการผานประโยชน์ของโครงสร้างทางการเมืองในระดับชาติ เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาในระดับสากล

นอกจากนี้ Lough & McBride (2013) ยังให้คำนิยามพลเมืองตื่นรู้โลก ว่า เป็นพลเมืองที่มีความเชื่อและมีความต้องการที่จะเห็นธรรมาภิบาลโลก (Global governance) อย่างเป็นรูปธรรม และเชื่อว่าความยึดมั่นผูกพันในความเป็นชาติสามารถขับเคลื่อนและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับสากลได้ และยังเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ และ Schattle (2008) ได้สรุปความหมายไว้สั้น ๆ ว่าเป็นพลเมืองที่ได้พัฒนารอบความคิดสากลของตน โดยตระหนักว่าโลกนี้คือบ้าน และมีความตั้งใจ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อโลกนอกเหนือไปจากประเทศของตนเองกล่าวโดยสรุป พลเมืองตื่นรู้โลก เป็นพลเมืองที่มีความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ และรับผิดชอบต่อการทำงานพัฒนานั้น รวมทั้งเคารพและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีจิตสาธารณะ และยึดมั่นในความยุติธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมทั้งในฐานะพลเมืองของชาติและพลเมืองของโลก ซึ่งถ้านักศึกษาได้รับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ดังกล่าว ก็จะเป็นการเพิ่มคุณค่าและศักยภาพในการเป็นตัวแทนสร้างการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในการพัฒนาประเทศ และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติและประชาคมโลกต่อไป

ดังนั้นในการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะนำทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Theory) มาใช้ในการกำหนดขั้นตอนและกิจกรรมในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี งานวิจัยที่นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง มาศึกษาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณดังเช่น การศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการเขียนเชิงไตร่ตรองสะท้อนคิด ทั้งในการเขียนแบบส่วนตัว แบบสาธารณะ ทั้งในรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ เพื่อศึกษาขั้นตอนและประเมินการเปลี่ยนแปลงเชิงประสบการณ์ของนักศึกษาที่เข้าเรียนในวิชาพลเมืองโลกจำนวน 46 คน โดยใช้การวิจัยแบบผสวนวิธีและเน้นไปที่วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า มีการไตร่ตรองเชิงประสบการณ์ที่แตกต่างกันในนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (Stanlick, 2015) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการในสังคมนานาชาติ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นกรอบแนวคิดหลัก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ ความคิด และมุมมอง ของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการบริการในสังคมนานาชาติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมเกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง (Crowder, 2014) ส่วนการศึกษาของ Kerr (2014) ได้ศึกษาระบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาวัฒนธรรมในเชิงประสบการณ์ ของนักเรียนโรงเรียนเซนต์ไมเคิล ประเทศแคนาดา ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎีสถานฐานราก ด้วยการวิเคราะห์การเล่าเรื่องและการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กับนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมและศิษย์เก่าที่เคยเข้าร่วมโปรแกรม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมเกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านความตระหนักรู้ การเติบโตด้านวุฒิภาวะ ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับขั้นตอนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนเป็นต้น

ทั้งนี้ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อเรื่องราวต่าง ๆ โดยแบ่งการปรับเปลี่ยนเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตวิทยา (การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตน) ด้านความเชื่อ (การเปลี่ยนแปลงในระบบการสร้างความเชื่อ) และ ด้านพฤติกรรม (การเปลี่ยนแปลงในวิถีการใช้ชีวิต) การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นการขยายจิตสำนึกโดยผ่านกระบวนการเปลี่ยนมุมมอง (Changes of Point of View) ของเรื่องราวต่าง ๆ ร่วมกับการได้รับการพัฒนาความสามารถบางประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดเชิงวิเคราะห์การคิดเชิงวิพากษ์การสัมผัสได้ถึงความรู้สึกใต้จิตสำนึกเมื่อบุคคลนั้นได้พบกับเหตุการณ์หรือประสบการณ์บางอย่างนั้นคือการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงจะพัฒนาให้บุคคลนั้น ๆ สามารถสร้างสรรค์ความคิดต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองไม่ใช่ถูกชี้นำด้วยความคิดความเชื่อความรู้สึกหรือการตัดสินใจของผู้อื่นเป็นหลักแต่ยังเปิดใจรับฟัง

ความคิดเห็นหรือเหตุผลของผู้อื่นประกอบการพิจารณาโดยอาศัยกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ (Mezirow, 1991) ประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ 1. ขั้นภาวะวิกฤติที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma) โดยเป็นสถานการณ์ใหม่ที่แตกต่างจากสถานการณ์เดิมที่บุคคลคุ้นเคย 2. ขั้นการสะท้อนเชิงวิพากษ์ (Critical reflection) เป็นการเรียนรู้วิธีการสะท้อนคิดอย่างมีวิจรรณญาณ เกี่ยวกับเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมองได้ ซึ่งการสะท้อนจะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การสะท้อนเชิงเนื้อหา การสะท้อนเชิงกระบวนการ และการสะท้อนเชิงพื้นฐานความเชื่อเดิม 3. ขั้นการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด (Changed meaning perspective) โดยบุคคลจะเปลี่ยนมุมมองการให้ความหมายต่อสถานการณ์ใหม่ที่พบเจอ (Kear, 2013 อ้างถึงใน พิไลพร สุขเจริญ, 2562) ดังนั้นแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen) ให้กับนักศึกษา ซึ่งโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จะส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาอย่างเป็นองค์รวม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) เกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองตื่นรู้โลก 2) เกิดความเชื่อและทัศนคติเชิงบวกต่อการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เชื่อมมั่นในพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์สังคมและประชาคมโลก และ 3) เกิดพฤติกรรมและการแสดงออกที่สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ซึ่งในกระบวนการเปลี่ยนความเชื่อ ทัศนคติเชิงบวกและพฤติกรรมที่ผ่านมาด้วยกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นผลสำเร็จพบได้ในหลายการศึกษา อาทิ Battin (2017) ได้ศึกษาว่าผู้นำด้านกิจการนักศึกษา มีประสบการณ์ที่ทำทนายในการเข้าถึงนักศึกษาที่ติดยาเสพติดได้อย่างไร โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ผู้นำด้านกิจการนักศึกษา 8 คน ที่มีประสบการณ์และความทำทนายในการเข้าถึงนักศึกษาที่ติดยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า มี 4 องค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของผู้นำด้านกิจการนักศึกษา ได้แก่ 1) ความทำทนาย 2) การไตร่ตรองสะท้อนคิด 3) โครงสร้างในการสนทนา 4) การลงมือกระทำและ Pavlakis & Giotopoulos (2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณลักษณะความเข้าใจอกเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (empathy) ด้วยกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงผ่านทางประสบการณ์สุนทรีย์ (Aesthetic Experience) กับกลุ่มตัวอย่าง 44 คนพบว่ากระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงผ่านประสบการณ์สุนทรีย์จะสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และความเข้าใจอกเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นของผู้เรียน

ให้เพิ่มขึ้นได้ และ Yee , Raijmakers, & Ichikawa (2019) ได้ทำการศึกษารูปแบบและขอบเขตของกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการออกแบบนวัตกรรมทางสังคม พบว่าผู้ที่เข้าร่วมการออกแบบนวัตกรรมทางสังคม มีกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงมุมมองหรือกรอบความคิดที่สำคัญในการออกแบบนวัตกรรมทางสังคม

สำหรับการศึกษาในประเทศไทย ดังเช่น พิไลพร สุขเจริญ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงจิตวิญญาณในการดูแลแบบประคับประคองของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 จำนวน 48 คน พบว่าแก่นประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงจิตวิญญาณในการดูแลแบบประคับประคองมี 4 ประเด็นได้แก่ 1) มุมมองชีวิตและความตาย 2) หลักธรรมและศรัทธาในความดี 3) ยอมรับและเข้าใจผู้ป่วยวาระสุดท้ายและ 4) พฤติกรรมพยาบาลต่อผู้ป่วยวาระสุดท้ายและ อัจฉราพรรณ กันสุขยะ (2563) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนในยุคดิจิทัลสำหรับนักศึกษาครูโดยใช้กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงร่วมกับเทคนิคการเสริมต่อการเรียนรู้กับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 จำนวน 15 คน พบว่านักศึกษาครูกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ในภาพรวมหลังการทดลองและติดตามผลหลังทดลอง 2 สัปดาห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพลเมืองตื่นรู้และพลเมืองโลกที่ผ่านมา ยังไม่พบการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกโดยตรง แต่พบงานวิจัยที่ใกล้เคียงในด้านการจัดการศึกษาที่มีต่อความเป็นพลเมืองตื่นรู้และความเป็นพลเมืองโลกโดยแบ่งตามประเภทการวิจัย ได้แก่ 1) การศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้ และพลเมืองโลก ตามที่ ปาจริย์ รัตนานุสนธ์ (2556) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและประเมินคุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา 400 คน มีตัวบ่งชี้ความเป็นพลโลก 4 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ คือ ด้านการประพฤติตน ด้านการปฏิสัมพันธ์ในสังคม ด้านการลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และด้านการตระหนักถึงสถานการณ์ของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข และยังมีการศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดน่านโดย นภาพร แสงนิล (2561) ผลการศึกษา พบว่าคุณลักษณะความเป็นพลโลกของผู้เรียนอยู่ในกรอบ 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ประกอบด้วยคุณลักษณะได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ที่เป็นสากลทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันในโลกอย่างสันติ ส่วนการศึกษาของ Hoskins, Hombres and Campbell (2008) ที่ทำการสำรวจผลของการจัด

การศึกษาเกี่ยวกับพลเมืองตื่นรู้ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียนและนักศึกษาในทุกๆระดับ โดยใช้แบบสำรวจทางสังคมของชาวยุโรปในการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล ผลการศึกษาพบว่าการจัดการศึกษาในรูปแบบปกติโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความเป็นประชาธิปไตย และพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตื่นรู้ อย่างมีนัยสำคัญ 2) การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ตามที่ Morais & Ogden (2011) ได้พัฒนามาตรวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้ทฤษฎีสถานะ และใช้มาตรวัดเชิงประสบการณ์ เพื่อวัดความเป็นพลเมืองโลก สามารถแบ่งการวัดความเป็นพลเมืองโลกได้ 3 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม สมรรถนะสากล และความยึดมั่นผูกพันในระดับสากล 3) การศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองโลก ตามการศึกษาของ Woldemelkot (2017) ในกลุ่มอาจารย์ประจำและนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐเคนเนซอร์ จำนวน 681 คน พบว่าสมรรถนะสากลและความเป็นพลเมืองโลก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญและสมรรถนะสากลกับกิจกรรมในระดับสากลมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความเป็นพลเมืองโลกมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมในระดับสากลอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว พบว่างานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ศึกษาในเชิงสำรวจ เพื่อหาความสัมพันธ์และเป็นการศึกษาตัวแปรพลเมืองโลกหรือพลเมืองตื่นรู้ จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในลักษณะเชิงทดลองยังมีน้อย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ด้วยการบูรณาการแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (transformative learning) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service-based learning) ที่เน้นกระบวนการเรียนเชิงประสบการณ์ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงมาใช้ในการวิจัยและการออกแบบกิจกรรมในโปรแกรมการทดลองอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อให้ นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมได้ผลสำเร็จที่น่าเชื่อถือ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงออกแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ด้วยรูปแบบการทดลอง (Intervention design) แบบมีการติดตามผล (Randomized pretest, posttest, follow up control group design) เพื่อติดตามผลความยั่งยืน ด้วยการวิจัยศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เริ่มต้นด้วยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจบริบทของนักศึกษาและแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในรูปแบบกิจกรรมนิสิตของมหาวิทยาลัยที่ผ่านมา ตามด้วยการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมฯ และจากการทบทวนวรรณกรรม ทำให้ผู้วิจัยพบว่า ยังมีช่องว่างของความรู้ (gap of knowledge) ในลักษณะของการปฏิบัติ (practice gap) กล่าวคือในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง

พบว่า มีการปฏิบัติหรือแนวทางในการพัฒนานักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อยู่บ้างแล้ว อาทิ ในวิชา Gen Education ที่เน้นการพัฒนาทักษะอะคูนิสัยและทักษะความสามารถเชิงสมรรถนะ (soft skills) ในด้านต่าง ๆ ให้กับนักศึกษา รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม แต่อาจยังไม่ได้นับว่าเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกเข้าไปในหลักสูตรหรือกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยในประเด็นนี้ให้ชัดเจนมากขึ้น

โดยการศึกษาในครั้งนี้ จะศึกษากับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่เป็นสมาชิกของชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ เนื่องจากเป็นนักศึกษาที่มีลักษณะเป็นผู้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (change agent) ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับมุมมองแนวคิดและทัศนคติที่มีต่อความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษากลุ่มนี้ว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษากลุ่มดังกล่าว และขยายผลการพัฒนาไปสู่นักศึกษากลุ่มอื่น ๆ ผ่านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน อันจะก่อให้เกิดการผลิตกำลังคนที่สามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกันในเวทีโลก ในยุคโลกป่วน (Disruption era) ได้อย่างมีคุณภาพและปกติสุขในวิถีใหม่ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. การให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นอย่างไร
2. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มีลักษณะอย่างไร
3. ประสิทธิภาพของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีได้ผลเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ความสำคัญของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะสนับสนุนให้ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา อาทิ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการพัฒนานักศึกษา ผู้บริหารของสถาบันการศึกษา ฯลฯ ได้ทราบถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีและให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เพื่อนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์การจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรหรือเป็นสมรรถนะหลักของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

2. ฝ่ายกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัย จะได้นำโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการพัฒนานักศึกษานอกชั้นเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยผสมวิธี (Mixed Methods' Research) ด้วยรูปแบบการทดลอง (Intervention design) แบบมีการติดตามผล (Randomized pretest, posttest, follow up control group design) ตามแนวคิดของเครสเวลล์ (Creswell, 2015) ซึ่งผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ มาสังเคราะห์กับแนวคิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เป็นหลักและเสริมด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) รวมทั้งทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกและโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากนั้นนำเข้าสู่การวิจัยเชิงทดลองซึ่งเป็นการวิจัยหลัก โดยผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การศึกษาระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ร่วมวิจัย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกจำนวน 2 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจหรือมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้พลเมืองโลกหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น บทความวิชาการ ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา งานบริหารโครงการ เป็นต้น หรือ

1.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนในเนื้อหาและทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้พลเมืองโลกให้กับนักศึกษา หรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้บริหารและอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่ทำงานทางด้านการพัฒนาศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 4 คน

3. นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่เป็นสมาชิกของชมรม/หน่วยกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ จำนวน 4 คน

การศึกษาระยะที่ 2 การวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญที่เป็นสมาชิกของชมรม/หน่วยกิจกรรม จำนวน 759 คน จาก 46 หน่วยกิจกรรม (ศูนย์กิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญที่เป็นสมาชิกของชมรม/หน่วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์และสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมฯ ตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรมฯ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้หลักการคำนวณของ (Cohen, 1977) และใช้โปรแกรม G*Power เวอร์ชัน 3.1.9.4 เพราะเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen และผ่านการรับรองและตรวจสอบจากนักวิจัยหลายท่าน (Buchner, 2009; Erdfelder, 1996 และ นางลักษณวี วิรัชชัย, 2555) ในการคำนวณได้กำหนดค่า

เพาเวอร์เท่ากับ 0.85 ค่าความคลาดเคลื่อน .05 และค่าขนาดอิทธิพล 0.25 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลขนาดกลาง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เพื่อป้องกันกลุ่มตัวอย่างยุติการเข้าร่วมการวิจัย จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ จำนวน 60 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบจำแนกกลุ่ม (Random assignment sampling) จาก 4 ชมรม /หน่วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนจิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งมีลักษณะการทำกิจกรรมคล้ายกัน โดยแบ่งเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 2 ชมรม และกลุ่มควบคุมจำนวน 2 ชมรม แต่ละกลุ่มมีจำนวนตัวอย่างเท่า ๆ กัน คือกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน เพื่อเข้าร่วมการวิจัยและสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรม โดยกลุ่มทดลองจะเข้าร่วมโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมจะเรียนออนไลน์ตามปกติ ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria)

1. เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่เป็นสมาชิกของชมรมหน่วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนจิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์และไม่เคยเข้าอบรมในหลักสูตรหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในช่วงระหว่างที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
2. สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตลอดโปรแกรม
3. ยินดีทำแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งก่อน หลังสิ้นสุดโปรแกรมและระยะติดตามผล

เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Exclusion criteria)

1. เข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตลอดโปรแกรม
2. ลาออกหรือมีความประสงค์ไม่ดำเนินการต่อ
3. ไม่สามารถทำแบบประเมินทั้งก่อนเริ่มโปรแกรม สิ้นสุดโปรแกรมและระยะติดตามผล

เกณฑ์การถอนผู้เข้าร่วมการวิจัยหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัย (Withdrawal or termination criteria)

หากผู้เข้าร่วมการวิจัยไม่ประสงค์หรือต้องการยุติการเข้าร่วมวิจัย สามารถทำได้ตั้งแต่เริ่มโครงการ คือ การไม่มีความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย หรือหากอยู่ระหว่างดำเนินการวิจัย ผู้ร่วมวิจัยต้องการถอนหรือยุติก็สามารถทำได้ โดยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งสาเหตุที่ต้องการถอนหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัยให้กับผู้วิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. **ตัวแปรอิสระ** คือ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
2. **ตัวแปรตาม** คือ ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก 3 ด้าน ประกอบด้วย
 1. ด้านความรู้ความเข้าใจ
 2. ด้านทักษะ
 3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักศึกษาในระดับปริญญาตรี หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่เป็นสมาชิกของชมรมหรือหน่วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์

พลเมืองตื่นรู้โลก หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนัก เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบในสิทธิหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และหลักศีลธรรมจริยธรรมเห็นคุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมตามบริบทสากลและในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และรับผิดชอบต่อการกระทำเพื่อการพัฒนา

นิยามเชิงปฏิบัติการ

ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก หมายถึง ระดับการรับรู้ความสามารถและคุณลักษณะของนักศึกษาที่แสดงออกถึงการเป็นผู้ที่มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านทักษะ ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ

- **ด้านความรู้และความเข้าใจ** หมายถึง ระดับการรับรู้ข้อมูลของนักศึกษาที่แสดงออกถึงการตระหนักรู้และเห็นความเป็นจริงเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลก การพึ่งพาอาศัยกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน สันติภาพ และความขัดแย้ง บทบาทหน้าที่ สิทธิและความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนการรับรู้และเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ

- **ด้านทักษะ** หมายถึง ระดับการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาที่แสดงออกถึงการกระทำของตนเองว่ามีความสามารถด้านการคิด ได้แก่ การให้เหตุผล การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงวิเคราะห์ การสะท้อนคิด และการคิดเชิงกลยุทธ์ และความสามารถด้านการกระทำที่แสดงต่อบุคคลอื่นในสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม การเคารพผู้อื่นและวิถีชีวิต การปฏิบัติตามกฎหมาย ธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม สามารถปรับตัวในการทำงานและการใช้ชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและสังคมอย่างสร้างสรรค์ สามารถศึกษาข้อมูลองค์ความรู้สาธารณะ การมีภาวะผู้นำ ตลอดจนมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคมระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล

- **ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ** หมายถึง ระดับความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อตนเองว่า ตนเองมีความภูมิใจและยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เชื่อมั่นในความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่างหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต การใส่ใจสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างและดีขึ้นกว่าเดิมได้

การวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก วัดจากแบบสอบถามที่พัฒนาจากแนวคิดของ Harlap (2011) และ Oxfam (2006) และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ในระยะที่ 1 มากำหนดเป็นข้อคำถามด้านละ 20 ข้อ 3 ด้านรวม 60 ข้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุดให้ 5 คะแนน และน้อยที่สุดได้ 1 คะแนน คือ ตรงกับตนเองมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดสำหรับข้อคำถามเชิงบวก และข้อคำถามเชิงลบให้คะแนนตรงกันข้าม โดยผู้ที่ตอบได้คะแนนจากแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกมากกว่าแสดงว่ามีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี หมายถึง ชุดกิจกรรมหรือกระบวนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาให้นักศึกษามีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านทักษะ ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ โดยการพัฒนาโปรแกรมสร้างขึ้นมาจากแนวคิดพลเมืองตื่นรู้โลกของ Harlap (2011) และ Oxfam (2006) แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของ Mezirow (2010) และเสริมด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม โดยผู้วิจัยนำกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 5 ขั้นตอนมาใช้เป็นกระบวนการวิธในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก รวมทั้งนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาระยะที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาใช้ประกอบการพัฒนาโปรแกรมฯ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดย

โปรแกรมฯ ใช้ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้นจำนวน 48 ชั่วโมงแบ่งเป็น 6 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง และจัดทำโครงการบริการสังคม 1 โครงการ 30 ชั่วโมง ประกอบด้วยกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน ลักษณะกิจกรรมประกอบด้วย การดูคลิปวิดีโอ การอ่านบทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติทางสังคม การตั้งคำถาม การคิดและการอภิปรายกลุ่ม เกี่ยวกับเหตุการณ์และปัญหาสังคมในเชิงวิพากษ์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเกิดความตระหนักและตื่นรู้ในการแสวงหาคำตอบแนวคิดใหม่ที่เปิดกว้างมากขึ้น เข้าใจถึงปัญหาและวิกฤติทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อกันในทุกมิติ รวมทั้งเห็นคุณค่า บทบาทและความสำคัญของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

2) ขั้นการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข ลักษณะกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมกรณีศึกษา (case study) และกิจกรรมตัวแบบ ได้แก่ การดูคลิปวิดีโอสั้น / หนังสือ / บทความ / ข่าว / วิทยากรรับเชิญ เทคนิคสุนทรียสนทนา การจดบันทึก และการอภิปรายรอบวง โดยใช้การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์และการสังเกตจากตัวแบบเพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโปรแกรมสู่การเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

3) ขั้นการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิดพร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ เป็นการสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่ที่สะท้อนให้เห็นความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ลักษณะกิจกรรมประกอบด้วย การบรรยาย การระดมสมอง การอภิปรายกลุ่มและการจัดทำแผนพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้งของตนเองและของกลุ่ม

4) ขั้นยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในขั้นตอนนี้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะร่วมกันคิดวางแผนและจัดทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน ด้วยการลงมือปฏิบัติโครงการบริการสังคมในครอบครัวหรือชุมชนในสถานการณ์จริง

5) ขั้นประเมินผลจัดทำข้อสรุป และข้อเสนอแนะต่อสังคม ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทำการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ทั้งในระยะก่อนเริ่มโปรแกรม หลังเสร็จสิ้นโปรแกรม และระยะติดตามผลหลังเสร็จสิ้นโปรแกรม 4 สัปดาห์ ด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก นอกจากนี้ ยังมีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรมในแต่ละกิจกรรม หลังเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งในใบงานและแบบประเมินตนเอง

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี” โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอการทบทวนวรรณกรรมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen)

1.1 แนวคิดพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)

1.2 แนวคิดพลเมืองโลก (Global Citizen)

ตอนที่ 2 แนวคิดที่ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)

2.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning)

ตอนที่ 3 โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิดพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen)

เป็นแนวคิดที่ประกอบด้วย 2 แนวคิดหลัก ได้แก่ พลเมืองตื่นรู้ และพลเมืองโลก โดยมีนักวิชาการได้ใช้คำภาษาไทยของ Active Citizen ไว้หลายคำ เช่น พลเมืองตื่นรู้ พลเมืองใส่ใจ สังคม เป็นต้น สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้คำว่าพลเมืองตื่นรู้ ซึ่งมีนักวิชาการไทยและต่างประเทศได้ให้ความสนใจศึกษาและได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

1.1 แนวคิดพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)

1.1.1 ความหมายของพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)

ญาคินี เกิดผลเสริฐ (2558) ให้ความหมายว่า พลเมืองตื่นรู้คือบุคคลที่มีความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมตามหลักประชาธิปไตย ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมรวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2560) ได้กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้ หมายถึง สำนึกที่แท้จริงของระบอบประชาธิปไตย ของประเทศไม่ได้อยู่ได้เพราะประชาธิปไตย ไม่ได้อยู่ได้เพราะรัฐธรรมนูญ ไม่ได้อยู่ได้ เพราะกฎหมาย แต่ประเทศจะยั่งยืนอยู่ได้ด้วยกำลังของพลเมืองดี หัวใจสำคัญของ

โมเดล "ประเทศไทย 4.0" คือ การสร้าง "คนไทย 4.0" และหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญของคนไทย 4.0 คือการเป็น "พลเมืองตื่นรู้" ในหน้าที่และสิทธิของตนเอง มีความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง และยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

นภาพร แสงนิล (2561) กล่าวว่าพลเมืองตื่นรู้ว่า หมายถึง พลเมืองที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และหลักธรรมของศาสนา แสดงออกถึงความสำนึก รับผิดชอบต่อส่วนร่วม ลดละความเห็นแก่ตัวลงและมีจิตสาธารณะ

ศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2550) กล่าวว่า พลเมืองที่ตื่นรู้ หมายถึง การที่พลเมืองใดนั้น มีความตระหนักและมีพฤติกรรมการแสดงออกถึงความเป็นพลเมือง ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ในฐานะพลเมือง คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ในสังคม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคม ทั้งในบริบทท้องถิ่น และบริบทสากล

Turner & Hamilton (2003) กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้ ไม่ใช่พลเมืองที่แค่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามหน้าบัตรประชาชน แต่เป็นพลเมืองที่มีความสัมพันธ์ที่ดีและพร้อมจะมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการทำประโยชน์และสร้างความเจริญงอกงามให้กับสังคม

Muir & Parker (2014) ให้ความหมาย พลเมืองตื่นรู้ว่า เป็นพลเมืองที่ใส่ใจสุขภาพภาวะความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมความยุติธรรม และความเสมอภาคในสังคม ให้ความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม เพื่อสร้างสรรค์ชุมชนและสังคมให้น่าอยู่

South (2015) และ Hopkins & Rippon (2015) กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้ เป็นพลเมืองที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน มีทัศนคติเชิงบวก สามารถรับมือและปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนและสังคมเป็นสำคัญ

1.1.2 คุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)

การพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ผ่านการทำกิจกรรมจิตอาสา และการบริการสังคมเป็นแนวทางที่หลายประเทศได้ดำเนินการ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงและทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตื่นรู้ นอกจากนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2557) ได้กำหนดคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองตื่นรู้ไว้ 8 ระดับ ดังนี้

1. ปฏิบัติตามกฎหมายและเคารพกติกาของสังคม
2. ปฏิบัติหน้าที่ทางสังคม เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง เสียภาษี เข้ารับการเกณฑ์ทหาร
3. รับรู้ข่าวสารและปัญหาของสังคม สามารถวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้
4. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
5. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสมบนหลักการประชาธิปไตย
6. คำนึงถึงความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม
7. มีจิตอาสาสมัครในการช่วยเหลือชุมชนและสังคม
8. มีความเป็นผู้นำที่มีธรรมมาภิบาล

1.1.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)

การวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ที่ศึกษาระดับของการเป็นพลเมืองตื่นรู้ ดังเช่น ทรงสิริ วิจิตรานนท์ (2556) ได้ศึกษาคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2555 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีเพศที่ต่างกัน ชั้นปีที่ต่างกัน และความเชื่อมั่นที่ต่างกัน จะมีคุณลักษณะพลเมืองที่ดีด้านคุณลักษณะพื้นฐานและด้านความรู้ ทักษะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่มีการศึกษาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โดยตรงของ ญาศินี เกิดผลเสริฐ (2558) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizenship) ผลการศึกษา พบว่า การเสริมสร้างบทบาทของความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในระบบอบประชาธิปไตยในการที่จะช่วยส่งเสริมแนวทางการปฏิรูปภาครัฐได้การเสริมสร้างบทบาทของการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวหรือพลเมืองที่เข้มแข็งนั้นจะมีส่วนช่วยให้กระบวนการพัฒนาประเทศและการขับเคลื่อนประชาธิปไตยในประเทศนั้น ๆ ให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะพลเมืองนั้นเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น เราจึงควรให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการเสริมสร้างบทบาทของความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ในระบอบประชาธิปไตยส่วนในต่างประเทศ พบว่า การศึกษาของ Bryony, Beatrice, & Joann (2008) ที่ศึกษาผลของการจัดการศึกษาเกี่ยวกับพลเมืองตื่นรู้ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียนและนักศึกษาในทุกระดับ โดยใช้แบบสำรวจทางสังคมของชาวยุโรปในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล ผลการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาในรูปแบบปกติมีความสัมพันธ์กับความเป็นประชาธิปไตย และพฤติกรรมการเป็นพลเมืองตื่นรู้อย่างมีนัยสำคัญ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมา สามารถสรุปองค์ประกอบ และการวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ได้ดังรายละเอียดในตาราง

ตาราง 1 สรุป องค์ประกอบ และการวัดความเป็นพลเมืองต้นรู้

องค์ประกอบ/การวัด		Turner & Hamilton (2003)	Bryony, Beatrice, & Joann (2008)	Muir & Parker (2014)	South (2015)	Hopkins & Rippon (2015)	ญาติบุญเกิดเสวีรัฐ (2558)	สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2560)	นภาพร แสงนิล (2561)	ศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2550)	รวม	จัดลำดับ
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding)												
1.1 มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิและ												
ความรับผิดชอบต่อสังคม												
1.2 รับรู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม												
1.3 ตระหนักในความยุติธรรมและความเสมอภาคใน												
สังคม												
2. ด้านทักษะ (Skills)												
2.1 แสดงออกถึงความยึดมั่นผูกพันในฐานะพลเมืองใน												
ระบบประชาธิปไตย												
2.2 มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนและ												
สังคม												

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ/การวัด	Turner & Hamilton (2003)	Bryony, Beatrice, & Joann (2008)	Muir & Parker (2014)	South (2015)	Hopkins & Rippon (2015)	ปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม (2558)	ส่ววิทยุชุมชน (2560)	นภาพร และ นิล (2561)	ศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2550)	รวม	จัดลำดับ
2.3 ปฏิบัติตามกฎหมาย ธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม	✓							✓			
2.4 มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ			✓	✓	✓					3	6
2.5 สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม				✓	✓					2	7
2.6 สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและสังคมอย่างสร้างสรรค์				✓	✓	✓				3	6
3. ด้านทัศนคติและการเห็นคุณค่า (Attitudes and Values)											
3.1 มีความปรารถนาที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ				✓	✓		✓			3	6
3.2 คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง				✓	✓		✓			3	6
3.3 ยึดมั่นในหลักจริยธรรมและหลักกรรมทางศาสนา								✓	✓	2	7
3.4 มีจิตสาธารณะ		✓						✓		2	7
3.5 มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน และมีความคิดเชิงบวก	✓		✓	✓	✓					4	5

สรุปองค์ประกอบความเป็นพลเมืองที่ฉันรู้ว่ามีนักวิชาการศึกษากันมาก 5 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิและความรับผิดชอบต่อสังคม 2) การแสดงออกถึงความยึดมั่นผูกพันในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3) ความตระหนักในความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคมและการมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน และมีทัศนคติเชิงบวกตามลำดับ

1.2 แนวคิดพลเมืองโลก (Global Citizen)

โลกปัจจุบันต้องเผชิญหน้ากับปัญหาและความท้าทายในหลายมิติ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติ จึงมีความจำเป็นที่ทุกคนจะต้องตระหนักถึงสภาวะการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมโลกดังกล่าว ตลอดจนแสวงหาแนวทางและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ร่วมกัน การพัฒนาแนวคิด ความเข้าใจ และความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับทุกกลุ่มบุคคล

1.2.1 ความหมายของพลเมืองโลก (Global Citizen)

Oxfam (2012) ได้ให้นิยามความเป็นพลเมืองโลกไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนักและมีความเข้าใจความเป็นไปในบริบทสากลและในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนทุกระดับให้มีความเท่าเทียม ยุติธรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Schattle (2008) กล่าวว่า พลเมืองโลก หมายถึง บุคคลที่ไม่ได้จำกัดตนเองว่าเป็นพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่มีความตระหนักว่าตนเป็นพลเมืองของโลก ใส่ใจในความเป็นไปและประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก มีความพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

Law (2007) กล่าวว่า พลเมืองโลก คือบุคคลที่มีส่วนร่วมในความคิดและการกระทำ เพื่อการพัฒนาทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล ยึดมั่นในคุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย ศีลธรรมและจริยธรรม คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง

1.2.2 องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองโลก

Kubow, Grossman & Ninomiya (1998) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความเป็นพลโลกเพื่อเป็นแนวคิดสำหรับการเผชิญหน้ากับศตวรรษที่ 21 ของพลโลกประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบด้านบุคคล ด้านสังคม ด้านเวลาและด้านสถานที่ ดังต่อไปนี้

1. **องค์ประกอบด้านบุคคล (The personal dimension)** หมายถึง ความสามารถและคุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกและสะท้อนถึงความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ ยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของบุคคลและวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิมนุษยชน แก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ใฝ่ใจและรักษาสิ่งแวดล้อม

2. **องค์ประกอบด้านสังคม (The Social dimension)** ความเป็นพลโลกเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคม การดำเนินชีวิตและการทำงานร่วมกัน ดังนั้น พลโลกต้องสามารถทำงานและใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม เคารพความแตกต่างทางความคิดและค่านิยมของแต่ละบุคคล

3. **องค์ประกอบด้านเวลา (The temporal dimension)** พลโลกต้องไม่ยึดติดกับชีวิตในปัจจุบัน อดีตหรืออนาคต แต่สามารถที่จะเรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอดีต ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัจจุบันและอนาคต

4. **องค์ประกอบด้านสถานที่ (The spatial dimension)** พลโลกต้องตระหนักว่าตนเองมีความสัมพันธ์และเป็นสมาชิกของชุมชนทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ชาติและนานาชาติ

องค์ประกอบด้านบุคคลและสังคมเป็นองค์ประกอบหลักของความเป็นพลโลก การเลี้ยงดู ประเพณีและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อความเป็นพลโลก ดังนั้น พลโลกต้องมีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์โลกเพื่อรับรู้ถึงรากเหง้าและความเชื่อมโยงกัน ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการกระทำที่ส่งผลต่อโลกในอนาคตด้วย (Cogan & Derricott, 2000)

UNICEF ได้กล่าวถึง “พลเมืองโลก” ผ่านแนวทางการจัดการศึกษาเรื่องโลกศึกษา (Global Education) (อ้างถึงใน กษมาวรรณ ณ อยุธยา, 2549) ในมิติดังต่อไปนี้

มิติของระยะทาง (Spatial Dimension) ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในความเชื่อมโยงและผลกระทบจากท้องถิ่นไปสู่สากล ความเข้าใจในความต้องการของมนุษยชาติและสรรพสิ่งทั้งปวงและระบบต่าง ๆ ในระดับโลก สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงเหล่านี้ รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์และมีแนวความคิดที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนตามความ

จำเป็น พร้อมที่จะเรียนรู้จากผู้อื่น พร้อมที่จะทำงานเป็นทีม คำนึงถึงประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

มิติของประเด็น (Issue Dimension) ผู้เรียนจะต้องเข้าใจความเชื่อมโยงของประเด็นต่าง ๆ จากระดับส่วนตัวสู่ระดับท้องถิ่นและระดับสากล สามารถมองประเด็นจากมุมมองที่หลากหลายและมีความเข้าใจว่าแนวคิดและมุมมองของตนมีพื้นฐานอย่างไร ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการค้นคว้าวิจัย สามารถวิเคราะห์ข่าวสารข้อมูลที่ได้รับ วิเคราะห์ทิศทางแนวโน้มและมีกระบวนการตัดสินใจที่เปิดกว้าง รวมทั้งมีความสนใจที่กว้างไกลไปจากสิ่งแวดล้อมของตนเอง พร้อมที่จะรับฟังแนวคิดของผู้อื่นและสามารถนำมาประกอบการพิจารณาทั้งยังมีความเข้าใจในแนวคิดและวัฒนธรรมของผู้อื่น

มิติของเวลา (Temporal Dimension) มีความเข้าใจในความเชื่อมโยงระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคตมองเห็นทางเลือกของอนาคตได้หลายแนวทาง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและผลกระทบของการกระทำในระดับปัจเจกบุคคลและระดับโลก ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการพยากรณ์และคาดการณ์ มีความคิดสร้างสรรค์รู้จักคิดในแนวนอน มีความสามารถในการแก้ปัญหาและรับมือกับสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนได้ ในแง่เจตคติ ต้องมีความอดทนต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนพร้อมที่จะรับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในระยะยาวและพร้อมที่จะรับผลอันเกิดจากการกระทำของตน

มิติของการใคร่ครวญภายในตน (Inner Dimension) ผู้เรียนจะมีความรู้เกี่ยวกับตนเองจุดอ่อนจุดแข็งสามารถเปรียบเทียบความคิดของตนกับกระแสโลก ความไม่สอดคล้องระหว่างสิ่งที่ตนเองเชื่อถือและสิ่งที่กระทำ ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ วิพากษ์ความคิด และการกระทำของตน มีความคล่องตัวในการเรียนรู้ด้วยวิธีการและในสถานการณ์ที่หลากหลาย มีความมั่นใจในศักยภาพของตน เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความจริงใจพร้อมที่จะเสี่ยงและมีความเชื่อถือไว้วางใจ

องค์ประกอบหลักของความเป็นพลเมืองโลกจัดทำขึ้นโดยอ็อกแฟม (Oxfam, 1997) องค์การไม่แสวงผลกำไร Non-Government Organization (NGO) มีวัตถุประสงค์ในการรณรงค์เรื่องความยากจนและความไม่ยุติธรรมและเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งองค์ประกอบหลักของความเป็นพลเมืองโลกที่มุ่งเน้นมีดังนี้ 1) มีความรู้และความเข้าใจ 2) มีทักษะด้านความคิดและทักษะด้านสังคม 3) เห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ดังรายละเอียดในตาราง

ตาราง 2 แสดงองค์ประกอบหลักของความเป็นพลเมืองโลก (The Key Elements for Responsible Global Citizenship)

มีความรู้และ ความเข้าใจ (Knowledge and Understanding)	มีทักษะ (Skills)		เห็นคุณค่าและ มีทัศนคติ (Values and Attitudes)
	ทักษะด้านความคิด (Cognitive Skills)	ทักษะด้านสังคม (Social Skills)	
- ความยุติธรรมทางสังคม และความเสมอภาค (Social justice and equality)	- การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking)	- การสื่อสาร (Communication)	- อัตลักษณ์และการ ยอมรับในตนเอง (Individual self- esteem)
- ความหลากหลาย (Diversity)	- การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical thinking)	- การศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับองค์ความรู้ และสาธารณะ (Education and public information skills)	- มีความเห็นอกเห็นใจ (Empathy and respect)
- โลกาภิวัตน์และการ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Globalization and interdependence)	- การสะท้อนคิด (Reflective thinking)	- การมีส่วนร่วม (Participation)	- มีความมุ่งมั่นต่อความ ยุติธรรมและความ เสมอภาค (Commitment to social justice and equity)
- การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability)	- การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic thinking)	- ภาวะผู้นำ (Leadership)	- เห็นคุณค่าและเคารพ ต่อความหลากหลาย (Valuing and respecting diversity)
- สันติภาพและความ ขัดแย้ง (Peace and conflict)			- ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม (Concern for the environment)
			- เชื่อมั่นว่ามนุษย์สามารถ ทำสิ่งที่แตกต่างจากเดิม ได้ดีขึ้นกว่าเดิม (Commitment to action)

ที่มา: Harlap (2011) และ Oxfam (2006)

1.2.3 คุณลักษณะความเป็นพลโลก

พลโลกในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปตามแนวคิดของนักวิชาการกลุ่มหนึ่ง (Barber, 2010; Cogan & Derricott, 1998; Trilling & Fadel, 2009) ประกอบด้วย 10 ทักษะ ดังนี้ 1) สามารถที่จะเห็นและเข้าใจปัญหาในฐานะของสมาชิกของสังคมโลก 2) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณสร้างสรรค์และเป็นระบบ 4) เต็มใจที่จะแก้ไขข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี 5) เต็มใจที่จะเปลี่ยนวิถีชีวิตและบริบทพิสัยเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 6) มีจริยธรรมคุณธรรม 7) มีความรู้ทั่วไปเพื่อดำรงชีวิตและมีความรู้เฉพาะในการประกอบอาชีพ 8) มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 9) มีทักษะทางเทคโนโลยีสื่อและสารสนเทศและ 10) มีทักษะอาชีพและทักษะชีวิตซึ่งคุณลักษณะทั้ง 10 ข้อ มีความเหมือนและแตกต่างจากที่ Cogan และ Derricott (2000) ได้เสนอคุณลักษณะของความเป็นพลโลกไว้ 8 ประการเพื่อกำหนดนโยบายใน 25 ปีข้างหน้าไว้ ดังนี้ 1) ตระหนักและเข้าใจปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลก 2) มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ทางสังคมและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) เห็นคุณค่าและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4) สามารถคิดเชิงวิพากษ์และคิดเชิงระบบ 5) แก้ไขปัญหาและความขัดแย้งด้วยสันติวิธี 6) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกระตือรือร้นชีวิตและการบริโภค 7) สำนึกและคำนึงถึงความต้องการด้านสิทธิมนุษยชน และ 8) มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ซึ่งคุณลักษณะทั้ง 8 ประการ จะเป็นตัวชี้วัดการดำเนินชีวิตของพลโลกในอนาคต การปฏิสัมพันธ์กันทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นจะช่วยให้วิถีชีวิตของประชาชนเป็นพลโลกมากขึ้น เกิดการส่งผ่านและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมทำให้หลากหลายมีความคิดเชิงวิพากษ์อย่างเป็นระบบ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำบางสิ่งเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองจะเป็นตัวชี้วัดทิศทางของประชาคมโลก (Cogan & Derricott, 2000)

สำหรับประเทศไทยได้มีการกำหนดคุณลักษณะพลโลกตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548, น. 3-4) ที่กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกไว้ในมาตรฐานที่ 1 ดังมีรายละเอียดดังนี้ เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคคนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพตรงตามความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยมีตัวบ่งชี้ คือ 1) กำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์ 2) ความรู้ และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม 3) ทักษะการเรียนรู้และ

การปรับตัว 4) ทักษะทางสังคม 5) คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลกนอกจากนี้ วรากรณ์สามโกเศศ (2556) ยังได้ระบุถึงลักษณะความเป็นพลเมืองโลกว่า ประกอบด้วย 1) มีใจแห่งความเป็นพลเมืองโลก (Global Awareness) 2) มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง สังคมท้องถิ่นและโลก 3) ร่วมรับผิดชอบสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกและกับโลก 4) ห่วงใยผูกพันกับเพื่อนมนุษย์และโลก

1.2.4 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลโลก

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีนักวิชาการไทยหลายท่านได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกเอาไว้ ดังเช่น ศิริเพ็ญ บุรณศิริ (2532) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการเป็นพลเมืองโลก 10 ประการ คือ 1) ความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองดีของประเทศ 2) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น 3) การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4) ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ 5) การยอมรับในการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน 6) ความเข้าใจในความขัดแย้ง 7) การยอมรับแนวคิดทางการเมืองของแต่ละสังคม 8) การเข้าใจสถานะเศรษฐกิจโลก 9) ความสนใจและติดตามข่าวเกี่ยวกับปัญหาของโลกและวิธีแก้ไข 10) การให้ความร่วมมือและส่งเสริมสันติภาพ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครเห็นด้วยมากกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทั้ง 10 ประการโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลกแตกต่างกัน ในเรื่องความรับผิดชอบต่อในฐานะความเป็นพลเมืองดีของประเทศและความเข้าใจในความขัดแย้งอย่างมีนัยสำคัญ

และปาจารย์ รัตนานุสนธ์ (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 400 คน พบว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประพฤติตน 2) ด้านการปฏิสัมพันธ์ในสังคม 3) ด้านการลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ 4) ด้านการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข รวมทั้งยังมีการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลก ดังเช่น การศึกษาของ นภาพร แสงนิล (2561) ได้ศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปซึ่งไม่ใช่โรงเรียนมาตรฐานสากลในปีการศึกษา 2559 จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 7 โรงเรียนและโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 19 โรงเรียนของจังหวัดน่าน รวมจำนวน 26 โรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า 1. คุณลักษณะความเป็นพลโลกของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาในรอบ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor

Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ประการครอบคลุมการมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ที่เป็นสากลทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันในโลกอย่างสันติ 2. กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดน่าน ประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ประกอบด้วย 1) สร้างเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองน่านที่พึงประสงค์สู่ความเป็นพลโลกโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม 3) ทบทวนหลักสูตรของสถานศึกษาเน้นการบูรณาการความเป็นท้องถิ่นน่าน 4) ปรับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นสากล 6) เพิ่มประสิทธิภาพระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในองค์กร 7) เร่งพัฒนาบุคลากรที่มุ่งให้มีศักยภาพในการนำองค์กรสู่ความเป็นสากลบนพื้นฐานวัฒนธรรมพื้นถิ่นน่าน 8) เร่งพัฒนาความเข้มแข็งครูและบุคลากรให้เป็นตัวแบบที่ดี มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ และ 9) เร่งสร้างและแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือทั้งในระดับท้องถิ่นประเทศ และระหว่างประเทศ และ 3. ผลการประเมินกลยุทธ์การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดน่านพบว่ามีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

รวมทั้งยังมีการศึกษาในบริบทโรงเรียนศึกษานิเทศก์ ดังเช่น การศึกษาของ Walsh (2005) ที่ศึกษาการสอนเรื่องสิทธิและความรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมือง กับนักเรียนโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ด้วยการสังเกตการพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียนและใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังด้านการศึกษาของครู ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของพลเมืองศึกษาสำหรับนักเรียน อุปสรรคที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนและการประเมินความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาความเป็นพลเมืองในด้านความรู้ ทักษะและค่านิยม

นอกจากนี้ Kehli (2006) ยังได้ศึกษาความแตกต่างในด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองและสำนึกสากล ระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัยคริสเตียน 3 แห่ง ที่ได้ไปศึกษาต่างประเทศระยะเวลาไม่เกิน 2 เดือนกับนักศึกษาที่ได้ศึกษาต่างประเทศหนึ่งภาคการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์หรือการแลกเปลี่ยนข้ามวัฒนธรรมจะช่วยเพิ่มประสบการณ์และเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในอนาคต ซึ่งนักศึกษาจำเป็นต้องมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและสำนึกสากลร่วมด้วย และ Oxfam (2006) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลโลกในหลักสูตรของประเทศอังกฤษ พบว่า ผู้เรียนควรมีลักษณะดังนี้ 1) ใส่ใจในปัญหาของโลกโดยมีความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก 2) ตระหนักและยอมรับในความแตกต่างของบุคคล 3) รับรู้ความเป็นไปในด้านต่าง ๆ ของสังคม 4) คำนึงถึงยุติธรรมในสังคม

5) มีส่วนร่วมในกิจกรรมและการแก้ไขปัญหาทางสังคมในทุกระดับ 6) ร่วมมือในการทำให้โลกมีการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 7) มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

ยังมีการศึกษาองค์ประกอบและมาตรวัดของตัวแปรความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังการศึกษาของ Morais and Ogden (2011) ที่ได้ศึกษาและพัฒนามาตรวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้ทฤษฎีสถาบันราก และมาตรวัดเชิงประสบการณ์ เพื่อวัดความเป็นพลเมืองโลก โดยแบ่งมาตรวัดความเป็นพลเมืองโลกออกเป็น 3 ด้าน ประกอบไปด้วย ความรับผิดชอบต่อสังคม สมรรถนะสากล และความยึดมั่นผูกพันในระดับสากล ผลการศึกษา พบว่า สมรรถนะสากล และความยึดมั่นผูกพันในระดับสากล เป็นด้านที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองโลกอย่างเข้มข้น ส่วนด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นด้านที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองโลกน้อยกว่าสองด้านแรก และการศึกษาของ Joan (2016) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลก ในระดับอุดมศึกษา ด้วยวิธีวิจัยปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การวิจัยในระดับมหาวิทยาลัย มีการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกอย่างไร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเหล่านี้มีมุมมองเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในฐานะพลเมืองโลกอย่างไร ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ข้อค้นพบ 3 ประการของความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ระดับสากล ทำให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติ และทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองที่มีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อโลก 2) มีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในระดับสากลสามารถทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นพลเมืองโลกได้ ถ้าได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การสุภาพต่อมตนทางวัฒนธรรม การตั้งเป้าหมายและพฤติกรรม และ 3) ความอุทิศตัวและความทุ่มเทของสถาบันการศึกษาในการสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษา ในการกำกับดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในระดับสากลให้กับนักศึกษา จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้กับนักศึกษาอย่างยั่งยืน และในปี 2019 ยังมีการศึกษาในเชิงปรากฏการณ์วิทยา คือการศึกษาของ Benjamin (2019) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ผู้นำ และความเป็นพลเมืองโลกของผู้นำนักศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจว่า ความเป็นพลเมืองโลกและการพัฒนาอัตลักษณ์ผู้นำ สามารถพัฒนาผ่านทางประสบการณ์ของผู้นำนักศึกษาได้อย่างไร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างกับผู้นำนักศึกษา ผลการศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ เกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้นำนักศึกษาที่สามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกและอัตลักษณ์ผู้นำได้ซึ่งประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้ คือ 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

อัตลักษณ์ผู้นำ 2) ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดกิจกรรม และ 3) แนวทางในการพัฒนา ซึ่งข้อค้นพบนี้จะช่วยให้ผู้นำทางการศึกษาสามารถสร้างและออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นผู้นำและความเป็นพลเมืองโลกให้กับนักศึกษาได้ต่อไป

ในช่วงหลังจะเป็นการศึกษาด้วยการวิจัยผสมผสานวิธี เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์มากขึ้น ดังเช่นการศึกษาของ Ingrid, Elanor, Marca, & Wiel (2017) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของหลักสูตรพิเศษที่มีต่อการเตรียมนักศึกษาเนเธอร์แลนด์สู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี เริ่มต้นด้วยการศึกษารายกรณี (Case Study) กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 25 คน ที่เข้าร่วมในหลักสูตรส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่ยุติธรรมของเนเธอร์แลนด์ และตามด้วยการพัฒนามาตรวัดความอ่อนไหวเชิงจริยธรรม และความเป็นพลเมืองโลก มาทดสอบกับนักศึกษาก่อนและหลังการเข้าร่วมหลักสูตรฯ เพื่อดูพัฒนาการในเชิงจริยธรรมและความเป็นพลเมืองโลกของผู้เข้าร่วมหลักสูตรฯ ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากงานเขียนสะท้อนความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฯ และยังมีการติดตามการสะท้อนความคิดเห็นของนักศึกษาผ่านทางเว็บไซต์และการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์มุมมองของนักศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของหลักสูตรฯ หลังจากเข้าร่วมหลักสูตรฯ ไปครึ่งปีพร้อมด้วยข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของคะแนนทั้งในด้านการอ่อนไหวเชิงจริยธรรม ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองโลก และสมรรถนะของความเป็นพลเมืองโลก ในนักศึกษาที่เข้าร่วมหลักสูตรฯ ส่วนผลการศึกษาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และยังแสดงให้เห็นถึงการรับรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้ ตลอดจนผลของหลักสูตรที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมหลักสูตรฯ ที่ลึกมากขึ้นและในปีเดียวกันนี้ ยังพบการศึกษาวิจัยของ Negussie (2017) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะสากล ความเป็นพลเมืองโลก และกิจกรรมในระดับสากล ของอาจารย์ประจำและนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2016 ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐเคนเนซอร์ รวมจำนวน 681 คน เก็บข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในด้านสมรรถนะสากล แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก และแบบวัดกิจกรรมในระดับสากล ผลการศึกษา พบว่า สมรรถนะสากลและความเป็นพลเมืองโลก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะสากลกับกิจกรรมในระดับสากลอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองโลกกับกิจกรรมในระดับสากลอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบและการวัดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกได้ ดังนี้

ตาราง 3 สรุปผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบและการวัดคุณลักษณะของความเข้มแข็งของความเป็นพลเมืองโลก

องค์ประกอบ/การวัด	Cogan & Derricott (2000)	Oxfam (2006)	Merryfield (2008)	Stanlick (2015)	Eric (2016)	Hye Seung Cho (2016)	McBride (2017)	Woldemekot (2017)	Jian Li (2017)	Cowman (2019)	วารสารฯ สยามโม (2563)	นภาพร และ นัฐ (2561)	รวม	จัดลำดับ
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding)														
1.1 ความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			8	5
1.2 ความหลากหลาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		9	4
1.3 โลกทัศน์และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		12	1
1.4 การพัฒนาอย่างยั่งยืน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		5	8
1.5 สันติภาพและความขัดแย้ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		5	
2. ด้านทักษะ (Skills)														
2.1 ความสามารถในการให้เหตุผลและการคิดเชิงวิพากษ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8	5

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ/การวัด	Cogan & Derricott (2000)	Oxfam (2006)	Merryfield (2008)	Stanlick (2015)	Eric (2016)	Hye Seung Cho (2016)	McBride (2017)	Woldemekot (2017)	Jian Li (2017)	Cowman (2019)	วารสารฯ สยามไกลาศ (2563)	นภาพร และนัฐ (2561)	รวม	จัดลำดับ
2.2 ความสามารถในการ เรียกร้องเพื่อความยุติธรรมและ ความเสมอภาค	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	5	8
2.3 ความสามารถในการ เคารพผู้อื่นและวิถีชีวิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7	6
2.4 ความสามารถในการ ร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาและ ข้อขัดแย้ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10	3
3. ด้านทัศนคติและการเห็นคุณค่า (Attitudes and Values)														
3.1 เห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ และการยอมรับในตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	5	8
3.2 มีความเห็นอกเห็นใจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6	7

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ/การวัด	Cogan & Derricott (2000)	Oxfam (2006)	Merryfield (2008)	Stanlick (2015)	Eric (2016)	Hye Seung Cho (2016)	McBride (2017)	Woldemekot (2017)	Jian Li (2017)	Cowman (2019)	วารสารฯ สยามไกลาศ (2563)	นพาวร และในใจ (2561)	รวม	จัดลำดับ
3.3 มีความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	4	9
3.4 เห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	11	2
3.5 ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและ การพัฒนาที่ยั่งยืน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8	5
3.6 มีความเชื่อว่าคุณคน สามารถสร้างความแตกต่างและ ทำให้ดีกว่าเดิม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	4	9

สรุปองค์ประกอบความเป็นพลเมืองโลกที่มีนักวิชาการศึกษากันมาก 5 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน 2) ด้านการเห็นคุณค่า และเคารพในความหลากหลาย 3) ด้านความสามารถในการร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้ง 4) ด้านความรู้และความเข้าใจในความหลากหลาย 5) ความตระหนักในความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคมความสามารถในการให้เหตุผลและการคิดเชิงวิพากษ์และความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนตามลำดับ

1.3 ที่มาของพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen)

พลเมืองตื่นรู้โลกเกิดจากการบูรณาการแนวคิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้กับความเป็นพลเมืองโลก โดยแบ่งคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) 2) ด้านทักษะ (Skills) และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Attitudes and Values)

ตอนที่ 2 แนวคิดที่ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)

จากการประมวลสภาพปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนในด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมจึงทำให้เกิดปัญหาเชิงพฤติกรรม และปัญหาสังคมตามมาในหลายด้าน เช่น การติดเกม ติดการพนัน ติดยาเสพติด การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง การตั้งครรภก่อนวัยอันควร ภาวะความเครียด ซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย ฯลฯ ดังนั้นนักศึกษาที่อยู่ในวัยเยาวชน จึงนับเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจประสบปัญหาด้านพฤติกรรม และสุขภาพดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล สังคมและประเทศชาติในระยะยาว ทั้งยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เป้าหมายในการจัดการศึกษาของชาติ ที่มุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ และพลเมืองโลก ไม่บรรลุผล แต่หากมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการกระบวนกรู้คิด (cognitive) หรือมุมมองความคิด อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ก็จะเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ความหมายของการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)

การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นแนวคิดที่เมซีโรว์ ได้ศึกษาและให้ความหมายไว้ว่า เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิงหรือกรอบความคิด ที่สะท้อนการให้ความหมายเกี่ยวกับมุมมองทางความคิดและความเชื่อที่บุคคลมีต่อสถานการณ์และสิ่งต่าง ๆ เป็นการขยายกรอบความคิดให้ครอบคลุมและสมบูรณ์มากขึ้น เป็นการขยายการตีความของกรอบความคิดที่ใช้อ้างอิงใหม่ ด้วยการปรับเปลี่ยนมุมมอง แบบแผนหรือความเคยชินในวิถีคิดแบบเดิม (habits and mind) Mezirow, O'Sullivan (อย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านความคิด ความรู้สึกและการกระทำ เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของจิตสำนึกอย่างเข้มข้นและเป็นการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดเดิมอย่างสิ้นเชิง โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะนำไปสู่ความเข้าใจต่อตัวเอง การกำหนดท่าทีและความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ความสัมพันธ์กับโลกและธรรมชาติ รวมทั้งการกำหนดวิสัยทัศน์และวิถีการดำเนินชีวิต การปรับเปลี่ยนมุมมองความเข้าใจต่อสำนึกและความรับผิดชอบเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคม สันติภาพและความปิติยินดีส่วนบุคคล (O'Sullivan 1999, อ้างถึงใน สมสิทธิ์ อัสตรนีย์, 2552)

นอกจากเมซีโรว์ ยังมีนักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้อีก ดังเช่น Sutherland & Crowther (2008) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ช่วยในการปรับเปลี่ยนมุมมองและกรอบความคิดในการแก้ไขปัญหา อันเป็นผลมาจากการมีความคิด ความเชื่อ สมมติฐาน และความคาดหวังที่แตกต่างกันตามมุมมองของแต่ละคน ซึ่งส่งผลพฤติกรรม การแสดงออกและวิถีชีวิต โดยกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้บุคคลเกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองความคิดความรู้สึกและทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความตั้งใจ ความเชื่อ ความคาดหวังและการตั้งเป้าหมาย

กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของเมซีโรว์

เมซีโรว์เสนอลำดับขั้นในการเปลี่ยนแปลงด้วยความตระหนักรู้ ทั้งหมด 10 ขั้น ดังนี้ (Mezirow, 2010)

1. ภาวะวิกฤติที่ทำให้สับสน เป็นขั้นวิกฤติเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับประสบการณ์ ที่มีผลต่อกรอบอ้างอิงเดิมหรือความคิด ความเชื่อเดิมของตนเอง หากสิ่งที่เผชิญสอดคล้องกับกรอบอ้างอิงเดิมก็จะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าไม่สอดคล้องกันบุคคลจะเกิดความสับสนและพยายามปรับกรอบอ้างอิงของตน

2. การตรวจสอบความรู้สึกของตนเอง เป็นขั้นที่บุคคลได้ทบทวนสาเหตุของความรู้สึกที่มีผลต่อมุมมอง ได้แก่ ความรู้สึกกลัว โกรธ ความรู้สึกผิดและความอับอาย

3. การประเมินเชิงวิพากษ์ในความเชื่อหรือสันนิษฐานของคุณ เป็นขั้นตอนที่คุณจะพิจารณาความสมเหตุสมผลหรือความเชื่อเดิมของคุณเพื่อประเมินตนเอง

4. การยอมรับตนเอง ยอมรับความเปลี่ยนแปลงและพร้อมแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น เป็นการแสดงเหตุผลผ่านการสนทนาเชิงสะท้อน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับสันนิษฐานของคุณ และการเจรจาต่อรองกับผู้อื่น เพื่อพัฒนาความน่าเชื่อถือของสันนิษฐานให้เป็นที่ยอมรับร่วมกัน กลายเป็นกรอบอ้างอิงใหม่

5. การสำรวจบทบาท ความสัมพันธ์และแนวทางการปฏิบัติใหม่ จากการแสดงวาทกรรมเชิงเหตุผลและการสะท้อนเชิงวิพากษ์ที่แลกเปลี่ยนกับผู้อื่น ส่งผลต่อการปรับตัวของคุณ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นทางเลือกในบทบาทใหม่ ความสัมพันธ์ใหม่ รวมทั้งการกระทำใหม่

6. การวางแผนแนวทางปฏิบัติ คุณจะวางแผนวิถีทางที่มีความยืดหยุ่นขึ้นและได้พัฒนาการมองโลกมากขึ้น ซึ่งการวางแผนจะนำไปสู่การเกิดแนวทางปฏิบัติต่อไป

7. การหาความรู้และทักษะสำหรับการปฏิบัติตามแผน คือ การที่คุณเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย และสามารถดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้

8. การทดลองแสดงบทบาทใหม่ในชีวิต คือ การทดลองสวมบทบาทใหม่ในการดำเนินชีวิตจริง เพื่อพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากบทบาทใหม่ จากนั้นจึงปรับหรือแก้ไขบทบาทใหม่นั้นให้เหมาะสม

9. การสร้างศักยภาพและความเชื่อมั่นในบทบาทและความสัมพันธ์ใหม่ คือ การที่คุณมีความมั่นใจในบทบาทใหม่และมีศักยภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

10. การบูรณาการมโนทัศน์ใหม่กับวิถีชีวิตของตน คือ การที่คุณสามารถบูรณาการมุมมองใหม่เข้าไปในการดำเนินชีวิต และการกำหนดวิถีชีวิต

จากกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงทั้ง 10 ขั้นนี้ จะพบว่า ขั้นแรกเป็นขั้นที่สำคัญ คือ ภาวะวิกฤติที่ทำให้สับสน ซึ่งบุคคลจะพบความไม่สอดคล้องกันระหว่างความเชื่อเดิมของตนและประสบการณ์ที่พบ จึงทำให้เกิดความสับสนในขั้นที่ 2 ถึง 4 เป็นขั้นที่พิจารณาใคร่ครวญตนเองและมีการสะท้อนความเชื่อของตนเองกับบุคคลอื่นและแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นด้วย จากนั้นในขั้นที่ 5 ถึง 7 จะเกี่ยวข้องกับการสำรวจและวางแผนแนวทางการปฏิบัติใหม่ และในขั้นที่ 8 ถึง 10 บุคคลจะยอมรับการปฏิบัติหรือปรับแนวทางปฏิบัติใหม่ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตต่อไป เมอซีโรว์ได้เน้นว่า บุคคลแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกันในกระบวนการเปลี่ยนแปลง

ซึ่งแต่ละบุคคลอาจจะไม่ได้มีกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามทั้ง 10 ขั้นนี้ หรือ ไม่ได้เรียงตามลำดับตามขั้นที่กล่าวก็เป็นไปได้ (Kitchenham, 2008, p. 113; Mezirow, 2000)

อย่างไรก็ตาม กระบวนการทั้ง 10 ขั้นนี้ มีความพยายามที่จะลดทอนให้ กระชับมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งในช่วงหลังได้มีการผนวกรวมและนำเสนอ เป็น 3 ขั้นตอนหลักที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ได้แก่ 1) ภาวะวิกฤติที่ทำให้ สับสน (Disorienting dilemma) 2) การสะท้อนเชิงวิพากษ์ (Critical reflection) เป็นการเรียนรู้ วิธีการสะท้อนที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมองได้ ซึ่งการสะท้อนจะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การสะท้อนเชิงเนื้อหา การสะท้อนเชิงกระบวนการ และการสะท้อนเชิงพื้นความเชื่อเดิม และ 3) การเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด (Changed meaning perspective) (Mezirow, 2000) ดังตารางประกอบที่ 4

ตาราง 4 กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและเทคนิคส่งเสริมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของเมซีโรว์	ขั้นตอนหลักที่สำคัญ (Mezirow, 2000)	เทคนิคส่งเสริมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง
1) ภาวะวิกฤติที่ทำให้สับสน	1) ภาวะวิกฤติที่ทำให้สับสน	- การให้ดูหนังสั้น (Media analysis) - การฟังเรื่องราวจากบุคคลที่มีประสบการณ์ (First-person testimony) - การเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล - การอ่านสาร (Reading messages) - การตั้งคำถามและการอภิปรายร่วมกัน - การเพิ่มความตระหนักรู้ (Consciousness - rating strategies) - การคิดและการอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์เชิงวิพากษ์ (Thinking about and discussing critical incidents)
2) การตรวจสอบความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง	2) การสะท้อนเชิงวิพากษ์ได้แก่	- การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ (Critical questioning)
3) การประเมินเชิงวิพากษ์ใน ความเชื่อหรือสันนิษฐานของ บุคคล	- การสะท้อนเชิงเนื้อหา - การสะท้อนเชิงกระบวนการ	- การจดบันทึก (Keeping a journal) - การอุปมาอุปไมย (Metaphor) - การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning)
4) การยอมรับความทุกข์หรือ ความไม่พอใจและแลกเปลี่ยนกับ บุคคลอื่น	- การสะท้อนเชิงพื้นที่ความเชื่อเดิม	- การใช้กรณีศึกษา (Case studies) - การเขียนร่วมกัน (Collaborative writing)
5) การสำรวจหน้าที่ของ บทบาทใหม่ ความสัมพันธ์ ใหม่ และการปฏิบัติใหม่		- การใช้เหตุการณ์สำคัญ (Critical incidents)

ตาราง 4 (ต่อ)

กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของเมซีโรว์	ขั้นตอนหลักที่สำคัญ (Mezirow, 2000)	เทคนิคส่งเสริมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง
		<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปรายรอบวงหรือการพูดรอบวง (Round-robin discussion or circle of voices) - การนำเสนอของผู้เรียน (Student presentations) - เทคนิค The action-reason-thematic - สุนทรียสนทนา (Dialogue)
6) การวางแผนแนวทางปฏิบัติ 7) การได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล 8) การทดลองแสดงบทบาทใหม่ชั่วคราว 9) การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่ 10) การบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคล	3) การเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด	<ul style="list-style-type: none"> - การแสดงบทบาทสมมติ (Role play) - เทคนิคการคิดออกเสียง (Think-aloud technique) - การเขียนสะท้อนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้น ๆ บนพื้นฐานของข้อมูลจากการวิจัย - ผังความคิด (Conceptual mapping) - เทคนิคตารางวิเคราะห์ปัญหา (Repertory grid techniques) - การลงไปปฏิบัติทำโครงการตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

ที่มา: Mezirow, 2000

ตาราง 5 สรุปรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของไทยและต่างประเทศ

ผู้วิจัย/ปี (พ.ศ./ ค.ศ)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
<p>หฤทัย อนุสรราชกิจ (2556)</p>	<p>- ศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองสำหรับการพัฒนาครูปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูปฐมวัย จำนวน 20 คน</p>	<p>- พบว่า ผลการเรียนรู้ของครู สะท้อนการพัฒนาใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านองค์ความรู้ ครูเกิดการปรับกระบวนการของตนเองในความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อาหรับเด็กปฐมวัย และครูได้เกิดการพบทวนและสำรวจความรู้ในตนเอง 2) ด้านเจตคติ ครูเกิดการยอมรับเห็นคุณค่าความเป็นเด็กและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง และ 3) ด้านทักษะวิชาชีพ ครูพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้</p>
<p>มิตินทรา กวินกมลโรจน์ (2557)</p>	<p>- ศึกษาการวิจัยและพัฒนากระบวนการที่แท้จริงของปฏิบัติการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจำนวน 13 คน</p>	<p>- พบว่า กระบวนการที่แท้จริงของปฏิบัติการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครู โดยเป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การไตร่ตรองทางความคิด การลงมือปฏิบัติ และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้อง จนทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงชุดความคิดและแสดงออกเป็นพฤติกรรม</p>

ตาราง 5 (ต่อ)

ผู้วิจัย (พ.ศ./ ค.ศ)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
ปอรัชฌ์ ยอดคนธร และ ชนิตา ภัทษพัลเมื่อง (2557)	- ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะของนักเรียนพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลง	- พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนแบ่ง ออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านความคิด ด้าน พฤติกรรมและด้านความรู้ 2) การวิจัยและพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องพัฒนาการเรียนรู้ 4 ส่วน คือ การกระตุ้นการเรียนรู้ภายใน การเรียนรู้เชิงกระบวนการ กลุ่ม การตระหนักถึงสังคมส่วนรวม และการสร้างสรรค แนวทางใหม่
ชนัดดา ภูหงษ์ทอง (2560)	- เพื่อพัฒนาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผ่านวิธีการ เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตครู จำนวน 20 คน	- พบว่า การพัฒนาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ครูสามารถนำไปสู่วิบัติการที่มีความผสมผสาน ความยั่งยืน มีผลิตภาพ และความยุติธรรมได้จริง
จิราพร วรวงศ์ และคณะ (2562)	- ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์บริการด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล	- พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยอัตลักษณ์บริการด้วยหัวใจ ความเป็นมนุษย์สูงซึ่งยังมียังสำคัญทางสถิติ และ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ระดับมากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี (พ.ศ./ ค.ศ)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
สมสิทธิ์ อัสตอรินี และคณะ (2563)	- ศึกษากระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดตบัญญาศึกษาเพื่อประเมินเฉพาะผู้ประกอบการทางนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มแม่น้ำบางปะกง	- พบว่า กระบวนการที่เหมาะสม คือ กระบวนการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วมและผ่านประสบการณ์ตรงที่ต้องประกอบด้วยความสมดุลระหว่างมิติภายในกับมิติภายนอก โดยอาศัยคุณค่า ความหมายและเจตจำนงของผู้เรียนรู้เป็นตัวนำ
อริสา สุมาลย์ และ ชรินทร์ เติญชร (2564)	- ศึกษาการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรครู ด้วยแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูและการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูระดับชั้นปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน	- พบว่า กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพครูประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของครู 2) การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู 3) การเพิ่มทักษะและความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน 4) การวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน 5) การติดตามผลการนำไปใช้ และ 6) การสรุปทบทวนการดำเนินงาน
Schneppfeiter, Ferreira, & Gough (2017)	- ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาผู้บริหารผ่านประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง	- พบว่า ปัจจัยและกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ของโปรแกรมที่เอื้ออำนวยและส่งเสริมให้ผู้บริหารที่เข้าร่วมโปรแกรมได้พัฒนาทักษะการคิดและได้รับประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

ตาราง 5 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี (พ.ศ./ ค.ศ)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
Buchanan, Denise, Hargreaves & Warwick (2018)	<p>- ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพในการเรียนของผู้ใหญ่ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิต ตามมุมมองของการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและสุขภาพวะ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวัยผู้ใหญ่จำนวน 15 คน ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิต</p>	<p>- พบว่า การเรียนในรูปแบบปกติในห้องเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตในเชิงบวกให้กับนักศึกษาวัยผู้ใหญ่ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตได้</p>
Moloney and Andrea (2018)	<p>- ศึกษาเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมของนักศึกษาวัยผู้ใหญ่ด้วยการระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง</p>	<p>- พบว่า ภาพประกอบในกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาวัยผู้ใหญ่มีความซับซ้อน และเมื่อง่ายที่จะสรุปผลสัมฤทธิ์ในกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 10 ขั้นตอนของเมซิโรว์</p>
Fulton and Archie (2019)	<p>- ศึกษาการเปลี่ยนแปลงมุมมองและความเชื่อของนักศึกษาผ่านประสบการณ์การศึกษาเกี่ยวกับยาเสพติดและแอลกอฮอล์ในมหาวิทยาลัย ตามแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 35 คน</p>	<p>- พบว่า นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองความคิดสามารถปรับตัวเข้ากับความเสี่ยงที่แตกต่างและมีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดและแอลกอฮอล์มากขึ้น</p>

ตาราง 5 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี (พ.ศ./ ค.ศ)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
Johnson and Wayne (2021)	<p>- ศึกษาความเกี่ยวข้องเชิงบวกของกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงกับการศึกษาต่อในต่างประเทศกับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาศึกษาต่อต่างประเทศ</p>	<p>- พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาศึกษาต่อในต่างประเทศ มีการเติบโตและการพัฒนาเชิงประสิทธิผล และสมรรถนะสากลของการเป็นบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน</p>
Macharaga, Esnati, Mukeredzi, Tabitha, Preece and Julia (2021)	<p>- ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อความสนใจด้านอาชีพ และความไม่สนใจด้านอาชีพ ของกลุ่มนักศึกษาครู</p>	<p>- พบว่า นักศึกษาคูครูคนพบและมีความเข้าใจในประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ มุมมองทัศนคติ ความเชื่อและความเข้าใจในวิชาชีพครู 2) การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงทำให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพครู</p>

ในแง่วิชาการครั้งนี้ ผู้วิจัยประจักษ์ชัดขึ้นตอนของกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมากำหนดเป็นขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่เรียนรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน และ 5 กิจกรรม ดังตารางประกอบ

ตาราง 6 ขั้นตอนและกิจกรรมของการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่เรียนรู้โลก

1. ขั้นตอนทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ก่อให้เกิดสับสน (Disorienting dilemma)	2. ขั้นตอนการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection)	3. ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงการทำความเข้าใจตามความคิดพร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective)	4. ขั้นตอนยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Action)	5. ขั้นตอนประเมินผลจัดทำข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation)
การนำกิจกรรมต่าง ๆ มากกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากกรณีกรอบแนวคิดเดิมที่มีผลต่อผู้เข้าร่วมโปรแกรม การกระตุ้นให้ตระหนักและตื่นรู้ในการแสวงหากกรอบแนวคิดใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่เรียนรู้โลก	การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดอยู่กับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในความเป็นพลเมืองโลก การกระตุ้นให้คิดไตร่ตรองถึงเหตุผลและความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่เรียนรู้โลก	การกระตุ้นเพื่อการวางแผนแนวทางปฏิบัติ การได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผลการทดลองแสดงบทบาทใหม่ชั่วคราว การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่ ตลอดจนการบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคลด้วยกิจกรรมต่าง ๆ	ผู้เข้าร่วมโปรแกรมร่วมกันคิดวางแผน และจัดทำโครงการตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้พัฒนาความเป็นพลเมืองที่เรียนรู้โลกด้วยกิจกรรมจริง	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรมทั้งในระยะก่อนเริ่มโปรแกรม หลังเสร็จสิ้นโปรแกรม และระยะติดตามผลด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองที่เรียนรู้โลก

2.3 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning)

เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมในขั้นตอนที่ต้องลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะหรือสมรรถนะการเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ทั้งนี้ผู้ให้คำจำกัดความของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่หลากหลาย ดังนี้

Furco (1996) ให้คำจำกัดความว่าเป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์อย่างมีเป้าหมายโดยใช้บริบททางวิชาการออกแบบโครงการบริการ ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการให้บริการ การเรียนรู้ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้เมื่อทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการได้รับประโยชน์จากกิจกรรม

Eyler & Giles (1999) ให้คำจำกัดความว่าเป็นรูปแบบการศึกษาเชิงประสบการณ์ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นโดยผ่านวัฏจักรการทำงานของนักศึกษาร่วมกับผู้อื่นและผลที่สะท้อนกลับคือ นักศึกษามีทักษะและความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

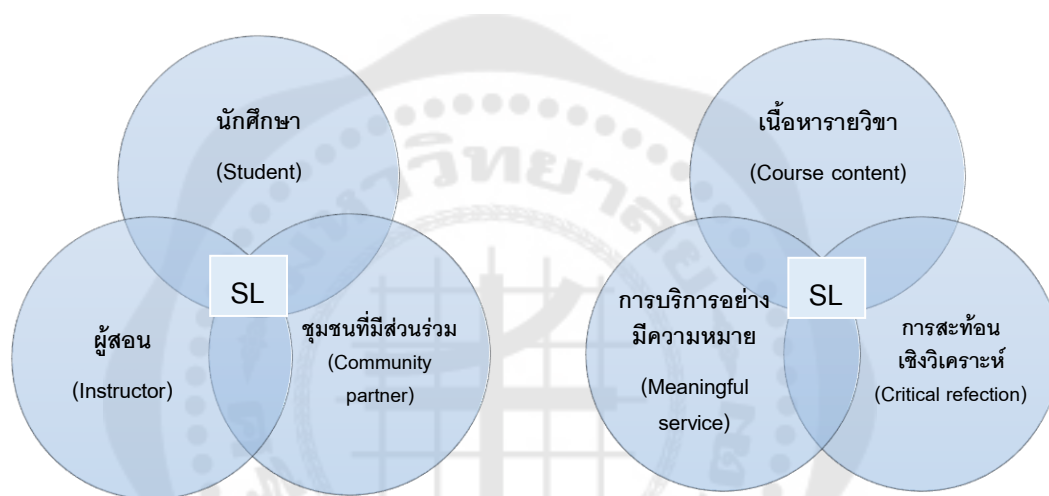
Osman & Petersen (2013) ให้คำจำกัดความว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การสนทนาสื่อสาร การหาพื้นที่ที่เหมาะสม รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้ให้นักศึกษาได้เห็นมุมมองที่แตกต่างและได้ใช้ความคิดอย่างอิสระในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การจัดการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของนักศึกษาทำให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองโลกที่ดี

ศูนย์วิทยบริการทางการศึกษา (The Science Education Resource Center-SERC at Carleton College, 2018) ให้คำจำกัดความว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ภาคทฤษฎีในห้องเรียน สู่การลงมือปฏิบัติด้วยการจัดโครงการบริการสังคมหรือกิจกรรมการให้บริการที่มีความหมายและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

จากคำจำกัดความดังกล่าว สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงอย่างมีเป้าหมาย มีการออกแบบโครงการบริการที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในรายวิชาที่ศึกษา มีการประเมินผลโครงการเป็นระยะ นักศึกษา ชุมชน ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องต่างก็ได้เรียนรู้และได้รับประโยชน์จากโครงการบริการสังคม (ปราณี อัครภูษิตกุล, 2562)

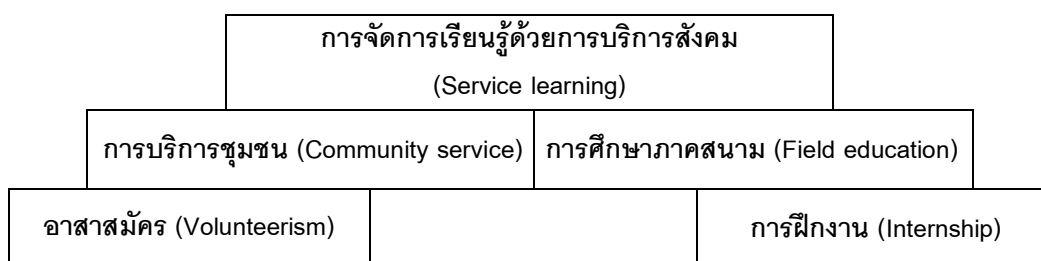
องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ (Key component of service learning)

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการประกอบด้วย นักศึกษา ผู้สอน และชุมชนที่มีส่วนร่วมทั้งสามองค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กันและมีส่วนร่วมในการออกแบบโครงงานบริการสังคมอย่างมีความหมายเป็นที่ต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง มีความสัมพันธ์กับเนื้อหารายวิชาที่นักศึกษาเรียนเมื่อโครงงานดำเนินการเสร็จก็สามารถประเมินผลหรือสะท้อนผลเชิงวิเคราะห์ที่ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ

ที่มา: The Science Education Resource Center, 2018 อ้างถึงใน ปรานี อัสวภูษิตกุล, 2562

ภาพประกอบ 2 ความแตกต่างระหว่างกิจกรรมในชุมชนที่มีการทำโครงงาน 5 ประเภท

ที่มา: The Science Education Resource Center, 2018 อ้างถึงใน ปรานี อัสวภูษิตกุล, 2562

ภาพประกอบ 2 แสดงความแตกต่างของโครงการบริการสังคมและการศึกษาเชิงประสบการณ์ผ่านโครงการบริการรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีโครงการบริการสังคมอยู่ 5 ประเภท ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการบริการในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ให้กับชุมชนและสังคม

2. การบริการชุมชน คือ การที่นักศึกษาเข้าไปทำโครงการบริการชุมชนหรือกิจกรรมช่วยเหลือสังคม และเกิดประสบการณ์และได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

3. การศึกษาภาคสนาม คือ กระบวนการเรียนรู้นอกสถานที่เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจัดทำขึ้นตามข้อกำหนดของรายวิชาหรือหลักสูตร

4. อาสาสมัคร คือ การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกิจกรรมการให้บริการสังคมที่ครอบคลุมหน่วยงานหรือองค์กรทุกประเภท

5. การฝึกงาน คือ การเสริมสร้างทักษะและความรู้ความเข้าใจในบริบทของงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและสาขาวิชาที่เรียน ด้วยการฝึกปฏิบัติกับองค์กรและหน่วยงานก่อนที่นักศึกษาจะจบไปทำงาน

จากภาพประกอบ 2 และคำจำกัดความของโครงการบริการสังคมทั้ง 5 ประเภท มีความหมายใกล้เคียงกับโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้และประโยชน์ทั้งแก่นักศึกษา บุคคลในชุมชน/สังคม ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยมีตัวอย่างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามที่มูลนิธิ Close up Foundation และ Constitutional Right Foundation Chicago ในเมืองลอสแอนเจลิสได้พัฒนาโครงการการสอนสังคมศึกษาบนฐานการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Active Citizenship Today: ACT) โดยมีขั้นตอนนำเสนอ (CRFC, 1997) ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการ ประกอบด้วย การระดมชุมชนและการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน

2. การเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ประกอบด้วย การสำรวจปัญหาที่เลือกในรายละเอียดและการเตรียมทักษะที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการดำเนินการ

3. การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ ประกอบด้วย การศึกษาต้นนโยบายหรือกฎหมาย ศึกษาผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้นและนำเสนอ นโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

4. การปฏิบัติกิจกรรมประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติการและการลงมือ
กระทำกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้

5. การไต่ร่องประเมินและกิจกรรมแสดงผลงานประกอบด้วย การกำหนด
กิจกรรมและเวลาในการไต่ร่อง และการพิจารณาไต่ร่องในแต่ละขั้นตอนด้วยการเขียนบันทึก
การรายงานปากเปล่า การสนทนาอภิปรายการเขียนรายงานสรุป และการประเมินผลในแต่ละ
ขั้นตอนพร้อมด้วยการทำข้อสรุปและนำเสนอกิจกรรมการบริการสังคมและสิ่งที่ได้เรียนรู้ต่อสังคม
ต่อไป

ตาราง 7 สรุปรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ของไทยและต่างประเทศ

ผู้วิจัย/ปี (พ.ศ./ ค.ศ)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
กานต์วี บุญญาสุทธิ (2554)	- ศึกษาการพัฒนาในรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรม ตามแนวความคิดเรียนการสอนโดยการบริหารสังคมกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	- พบว่า 1) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์ (2557)	- ศึกษาการใช้เทคนิคการเรียนรู้อย่างการรับใช้สังคมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี	- พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และจากการอภิปรายกลุ่ม พบว่า นักศึกษามีทัศนคติที่ดีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีการพัฒนาตนเองด้านความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การเสียสละ กล้าแสดงออก การช่วยเหลือกันเพิ่มขึ้น และการทำงานเป็นระบบ
ชฎากานต์ ภิญญากรณ์ (2558)	- ศึกษารูปแบบการจัดบริการสังคมด้านการศึกษาของเด็กพิเศษ	- พบว่า ระดับความสำคัญของรูปแบบการจัดการศึกษาของเด็กพิเศษกับเด็กปกติโดยรวม มีค่าเฉลี่ยในด้านการจัดการเรียนรู้รวม และด้านบุคลากรมากที่สุด

ผู้วิจัย/ปี (พ.ศ./ ค.ศ)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
สุนิสา ทรงอยู่ (2559)	- ศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาแรงจูงใจอาสาสมัครจิตอาสาตามแนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมและการเรียนรู้จากการให้บริการสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 จำนวน 46 คน	- พบว่า 1) นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมมีจิตอาสาหลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม มีจิตอาสาหลังการทดลองสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ และ ธีรศาสตร์ คณาศรี (2560)	- ศึกษาการบริการสังคมกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา	- พบว่า การนำกิจกรรมการบริการสังคมมาบูรณาการกับการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงและผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการชุมชน โดยใช้ฐานความรู้และทักษะที่ได้รับมาจากสถานศึกษา เพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมและชุมชนได้ช่วยผลิตผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของพลเมืองตามที่ตั้งความต้องการ
ทินกร ชุณหภัทรกุล และ คณະ (2562)	- ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้จากการบริการสังคม กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี	- พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี (พ.ศ./ ค.ศ.)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
Gregorova (2016)	<p>- ศึกษาการนำกลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยการให้บริการสังคมมาผสมเข้ากับการเรียนรู้ในรายวิชาของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี</p>	<p>- พบว่า กลยุทธ์การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ส่งผลในเชิงบวกต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของนักศึกษา</p>
Norlaile, Juliana, Suzyanty, and Hariyati (2018)	<p>- ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยบริการ ของสถาบันการศึกษาในประเภทมาเลเซีย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 39 คน ที่เข้าร่วมโครงการบริการสังคม</p>	<p>- พบว่า ความรู้และทักษะของผู้เรียนพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการบริการ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้รูปแบบเดิมที่เป็นการเรียนรู้ในห้องเรียน ผ่านการบรรยายของผู้สอน และไม่มีประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง</p>
Orlando (2019)	<p>- ศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี</p>	<p>- พบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน อาทิ ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารระหว่างบุคคล การรู้จักตนเอง ความภูมิใจในตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสร้างเครือข่าย และการมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตและการเป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม</p>

ตาราง 7 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี (พ.ศ./ ค.ศ)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
Katharina and Schrittester (2021)	- ศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยบริการกับนักศึกษาครูในออสเตรเลีย จำนวน 13 คน	- พบว่า นักศึกษาคูตระหนักถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยการบริการ และสามารถแยกแยะ 5 แนวทางสำคัญของเรียนรู้ด้วยการบริการ ประกอบด้วย 1) การเชื่อมโยงระหว่างภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ 2) ข้อตกลงพื้นฐาน 3) ความต้องการของชุมชนและสังคม 4) ทักษะที่ต้องใช้ในการดำเนินโครงการ และ 5) กระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียน
Joanne, Sullivan & Jessica (2022)	- ศึกษามุมมองความคิดของนักศึกษาที่มีต่อประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการบริการและความพร้อมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในระดับนานาชาติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 56 คน	- พบว่า 1) นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงประสบการณ์ ความคิดและมุมมองที่มีต่อตนเองและสังคม 2) นักศึกษาเกิดความตระหนักในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น 3) นักศึกษาได้รับประสบการณ์เชิงบวกจากการเข้าร่วมโครงการฯ และต้องการเข้าร่วมโครงการบริการสังคมอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 7 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี (พ.ศ./ ค.ศ)	วัตถุประสงค์/กลุ่มตัวอย่าง	ผลการวิจัย
Malini, Shaoping, & Wei (2022)	<p>- ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายในชีวิตจิตสำนึกพลเมือง การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยบริการ และความต้องการส่วนบุคคล</p> <p>กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 171 คน</p>	<p>- พบว่า เป้าหมายในชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจิตสำนึกพลเมือง และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยบริการ เช่นเดียวกับ จิตสำนึกพลเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยบริการ ส่วนความต้องการส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ปานกลางกับจิตสำนึกพลเมืองและมีความสัมพันธ์ปานกลางกับจิตสำนึกพลเมืองและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยบริการ</p>

ตอนที่ 3 โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง ต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ผู้วิจัยประยุกต์แนวความคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงโดยนำกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนมาใช้ในการสร้างโปรแกรมฯ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก โดยนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาใช้ประกอบให้โปรแกรมฯ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยโปรแกรมฯ ใช้ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้นจำนวน 48 ชั่วโมงแบ่งเป็น 6 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง และจัดทำโครงการบริการสังคม 1 โครงการ 30 ชั่วโมง ประกอบด้วยกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน 2) ขั้นการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข 3) ขั้นการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิดพร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ 4) ขั้นยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม และ 5) ขั้นประเมินผลจัดทำข้อสรุป และข้อเสนอแนะต่อสังคม

การพัฒนากิจกรรมในโปรแกรม

เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปรับเปลี่ยนกรอบการอ้างอิง (Frame of reference) หมายถึงมุมมองที่ได้มาจากโครงสร้างของความเชื่อสมมติฐานที่จะนำไปสู่การให้ความหมายตามการตีความต่อการมีประสบการณ์และทำให้บุคคลเปิดใจว่ามุมมองแบบเดิมว่าไม่ใช่ทางแก้ปัญหาได้อีกต่อไป จึงเริ่มสู่การเปิดใจเพื่อรับมุมมองใหม่ ดังนั้นในการสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องร่วมกับการใช้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาระยะที่ 1 เพื่อให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงออกแบบกิจกรรมโปรแกรมฯตามกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงโดยมีแนวทางดังนี้

1. กิจกรรมก่อนขั้นกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เป็นขั้นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ

2. กิจกรรมในขั้นการเรียนรู้ที่ 1 ขั้นภาวะวิกฤติที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma) หมายถึง การนำกิจกรรมต่าง ๆ มากกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีกรอบแนวคิดเดิมที่มีผลต่อผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ การกระตุ้นให้ตระหนักและตื่นรู้ในการแสวงหารอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก

3. กิจกรรมในชั้นการเรียนรู้ที่ 2 ชั้นการสะท้อนเชิงวิพากษ์ (Critical reflection) หมายถึง การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิม ที่ติดขัดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล ที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในความเป็นพลเมืองโลก การกระตุ้นให้คิดไตร่ตรองถึงเหตุผลและความสำคัญของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก และกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนคิดด้วยการตั้งคำถามในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การตั้งคำถามเพื่อการสะท้อนเชิงเนื้อหา หมายถึง การตั้งคำถามที่มีเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิมของบุคคลและวิธีการได้มาซึ่งความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของบุคคลรวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับความรู้หรือความเชื่อนั้นจากบุคคลอื่น

3.2 การตั้งคำถามเพื่อการสะท้อนเชิงกระบวนการ หมายถึง การตั้งคำถามที่มีเป้าหมาย เพื่อกระตุ้นให้ตระหนักถึงแหล่งของความเชื่อหรือสันนิษฐานนั้นว่าคืออะไร ความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาเกณฑ์ของความน่าเชื่อถือ ผลของการดำเนินชีวิตที่ไม่ยึดตามความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิมรวมถึงอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความเชื่อและสันนิษฐาน การสำรวจในความเชื่อใหม่ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติหรือการแสดงการปฏิบัติใหม่ด้วย

3.3 การตั้งคำถามเพื่อการสะท้อนเชิงหลักฐาน หมายถึง การตั้งคำถามที่มีเป้าหมาย เพื่อกระตุ้นให้ตระหนักถึงแก่นของความเชื่อ ลักษณะพื้นฐานของการคิดและความเชื่อของบุคคลที่มาจากประสบการณ์เดิมส่วนบุคคล เช่น ความคาดหวังของบุคคลอื่นในสังคม ค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคมเป็นต้น รวมถึงการพิจารณาถึงเหตุผลในการปรับหรือไม่ปรับความเชื่อเดิมของบุคคลด้วย

4. กิจกรรมในชั้นการเรียนรู้ที่ 3 ชั้นการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด (Changed meaning perspective) การกระตุ้นเพื่อการวางแผนแนวทางปฏิบัติการได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล การทดลองแสดงบทบาทใหม่ การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่ และการบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคลด้วยกิจกรรมต่าง ๆ

5. กิจกรรมในชั้นการเรียนรู้ที่ 4 ชั้นการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติโครงการตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม โดยในขั้นนี้ผู้วิจัยจะให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมรวมกันคิด วางแผนและจัดทำโครงการตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้พัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ด้วยการลงมือปฏิบัติในชุมชน ในสถานการณ์จริง

6. กิจกรรมในชั้นการเรียนรู้ที่ 5 ชั้นประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เข้าร่วมโปรแกรมทั้งในระยะก่อนเข้าร่วมโปรแกรม หลังการเข้าร่วมโปรแกรม และระยะติดตามผล ด้วยแบบวัดความเป็นพลเมือง ตื่นรู้โลก

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยผสมผสานวิธีด้วยรูปแบบเชิงทดลอง แบบมีการติดตามผล ผู้วิจัยจึงออกแบบการวิจัยแบบ Randomized pretest, posttest, follow up control group design ตามแนวคิดของเครสเวลล์ (Creswell, 2015) ซึ่งผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 มาสังเคราะห์กับแนวคิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) รวมทั้งบททวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างแบบวัดพลเมืองตื่นรู้โลกและโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเน้นที่การวิจัยเชิงปริมาณในระยะที่ 2 ด้วยการทดลองเป็นหลัก โดยผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การศึกษาระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

แนวคิดพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen) เป็นแนวคิดที่ประกอบด้วย 2 แนวคิดหลัก ได้แก่ พลเมืองตื่นรู้ และพลเมืองโลก **พลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)** คือพลเมืองที่รับผิดชอบในสิทธิและหน้าที่ ตามกฎหมาย และจารีตประเพณีที่สังคมกำหนดไว้ แสดงออกถึงความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ลดละความเห็นแก่ตัว การเป็นพลเมืองตื่นรู้จึงครอบคลุมไปถึงการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้ครบถ้วนในทุกมิติ (นภาพร แสงนิล, 2561) และ**ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship)** คือพลเมืองที่ตระหนักถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นพลเมืองของโลก เคารพในคุณค่าที่แตกต่าง ตระหนักถึงความยุติธรรมในสังคม มีส่วนร่วมในชุมชนทุกระดับทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ มีความต้องการที่จะทำให้โลกมีความเหลื่อมล้ำลดลงและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน (Oxfam, 2006) ส่วน**ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizenship)** ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในครั้งนี้ เป็นแนวคิดที่บูรณาการ

จากความเป็นพลเมืองตื่นรู้ และความเป็นพลเมืองโลก โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นพลเมืองที่มีความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ และรับผิดชอบต่อการทำพัฒนานั้น รวมทั้งเคารพและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีจิตสาธารณะและยึดมั่นในความยุติธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมทั้งในฐานะพลเมืองของชาติ และพลเมืองของโลก ซึ่งถ้านักศึกษาได้รับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกดังกล่าว ก็จะเป็นการเพิ่มคุณค่าและศักยภาพในการเป็นตัวแทนสร้างความเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในการพัฒนาประเทศ และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติ และสังคมโลกต่อไป

แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยกระบวนการของการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อเรื่องราวต่าง ๆ โดยแบ่งการปรับเปลี่ยนเป็น 3 ด้านหรือมิติ ได้แก่ ด้านจิตวิทยา (การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตน) ด้านความเชื่อ (การเปลี่ยนแปลงในระบบการสร้างความเชื่อ) และด้านพฤติกรรม (การเปลี่ยนแปลงในวิถีการใช้ชีวิต) การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นการขยายจิตสำนึกโดยผ่านกระบวนการเปลี่ยนมุมมอง (Changes of Point of View) ของเรื่องราวต่าง ๆ ร่วมกับการได้รับการพัฒนาความสามารถบางประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ การสัมผัสได้ถึงความรู้สึกใต้จิตสำนึก เมื่อบุคคลนั้นได้พบกับเหตุการณ์หรือประสบการณ์บางอย่าง นั่นคือการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงจะพัฒนาให้บุคคลนั้น ๆ สามารถสร้างสรรค์ความคิดต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองไม่ใช่ถูกชี้นำด้วยความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกหรือการตัดสินใจของผู้อื่นแต่ยังเปิดใจรับฟังความคิดเห็นหรือเหตุผลของผู้อื่นมาประกอบการพิจารณาโดยอาศัยกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ (Mezirow, 2000) โดยผู้วิจัยประยุกต์ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นภาวะวิกฤติที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma) 2. ขั้นการสะท้อนเชิงวิพากษ์ (Critical reflection) เป็นการเรียนรู้วิธีการสะท้อนที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมองได้ ซึ่งการสะท้อนจะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การสะท้อนเชิงเนื้อหา การสะท้อนเชิงกระบวนการ และการสะท้อนเชิงพื้นความเชื่อเดิม 3. ขั้นการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด (Changed meaning perspective) 4. ขั้นการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Action) 5. ขั้นประเมินผล (Evaluation)

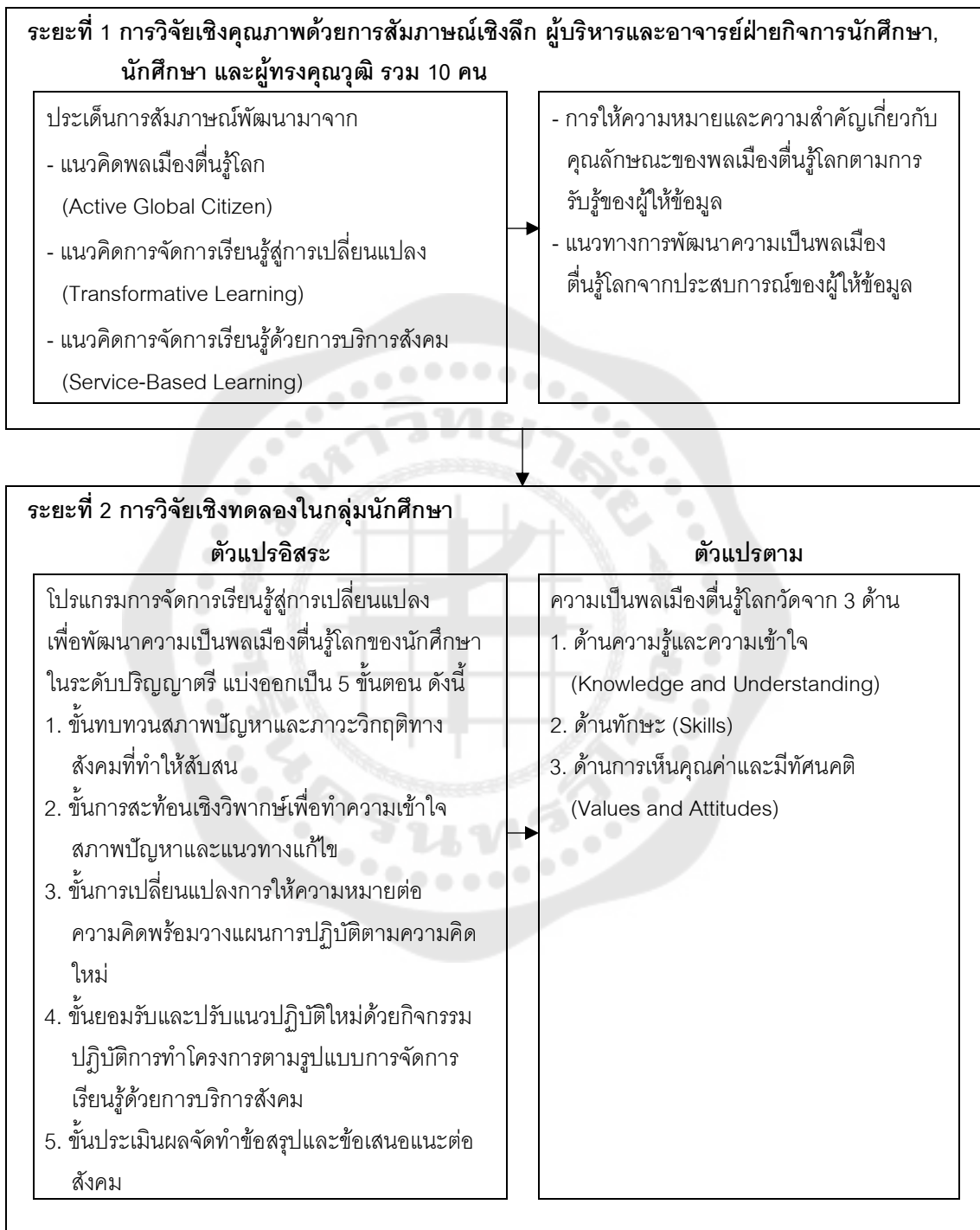
ดังนั้นแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen) ให้กับนักศึกษา เพื่อทำให้นักศึกษาเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด จากกรอบแนวคิดเดิมที่คับแคบ มีลักษณะความเป็นชาตินิยมสูง คำนึงถึงความสำคัญเฉพาะในระดับท้องถิ่นและประเทศของตน ไปสู่การมีกรอบแนวคิดใหม่ที่เปิดกว้างไปสู่ระดับสากล เคารพและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม มีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนร่วมทั้งในระดับชุมชน สังคม ประเทศชาติ และนานาชาติ คำนึงความยุติธรรม สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ ในระดับสากล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติและประชาคมโลกอย่างยั่งยืนในทุกมิติ ซึ่งโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จะส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา อย่างเป็นองค์รวม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. เกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองตื่นรู้โลก 2. เกิดความเชื่อและทัศนคติเชิงบวกต่อการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เชื่อมั่นในพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์สังคมและประชาคมโลก และ 3. เกิดพฤติกรรมและการแสดงออกที่สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) เป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงอย่างมีเป้าหมายมีการออกแบบโครงงานบริการที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในรายวิชาที่ศึกษา มีการประเมินผลโครงงานเป็นระยะ นักศึกษาชุมชนผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องต่างก็ได้เรียนรู้และได้รับประโยชน์จากโครงงานบริการสังคม (ปราณี อัครภูษิตกุล, 2562) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นบริการประกอบไปด้วย องค์ประกอบ คือ นักศึกษา (student) ผู้สอน (Instructor) และชุมชนที่มีส่วนรวม (community partner) ตัวอย่าง รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี (Active Citizenship Today: ACT) Close up Foundation และ Constitutional Right Foundation Chicago ในเมืองลอสแอนเจลิส (CRFC, 1997) พัฒนาโครงการการสอนสังคมศึกษากับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Active Citizenship Today: ACT) โดยมีขั้นตอนการนำเสนอโครงงานบริการสังคม ดังนี้ 1. ขั้นการเตรียมการ 2. ขั้นการเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์ 3. ขั้นการศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ 4. ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม และ 5. ขั้นการไตร่ตรองประเมินและกิจกรรมแสดงผลงาน จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมา ดังนั้นในการศึกษาระยะที่ 1 ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกตามภาพประกอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาในระยะที่ 2 การวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาระยะที่ 1 มาบูรณาการกับแนวคิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) รวมทั้งการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน และ 5 กิจกรรมหลัก ดังนี้ 1. ขั้นภาวะวิกฤติที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma) 2. ขั้นการสะท้อนเชิงวิพากษ์ (Critical reflection) 3. ขั้นการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด (Changed meaning perspective) 4. ขั้นการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Action) 5. ขั้นประเมินผล (Evaluation) ส่วน 5 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย 1. กิจกรรมทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน 2. กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์ เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข 3. กิจกรรมการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิดพร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ 4. กิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม 5. กิจกรรมประเมินผลจัดทำข้อสรุป และข้อเสนอแนะต่อสังคม

ซึ่งกิจกรรมหลักในแต่ละกิจกรรมจะสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงทั้ง 5 ขั้นตอน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยเน้นการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เปิดกว้างให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม สามารถแสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ได้อย่างอิสระ มีการปฏิบัติกิจกรรมแบบเป็นกลุ่ม และฝึกทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในตนเองและสังคมให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ภายใต้บรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตร ทั้งในระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรมและผู้วิจัย ตามแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง รวมทั้งดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนในการลงพื้นที่ชุมชนด้วยการปฏิบัติโครงการบริการสังคม ซึ่งจะให้นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม ได้ฝึกปฏิบัติและแสดงบทบาทความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในสถานการณ์จริงตามภาพประกอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยผสมผสานวิธี รูปแบบเชิงทดลอง แบบมีการติดตามผล
(Randomized pretest, posttest, follow up control group design)

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล
2. นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods' Research) ด้วยรูปแบบการทดลอง (Intervention design) แบบมีการติดตามผล (Randomized pretest, posttest, follow up control group design) ตามแนวคิดของ Creswell (2015) โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีหลักที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย แนวคิดพลเมืองตื่นรู้โลก แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม สัมพันธ์กับข้อค้นพบจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาใช้ในการสร้างแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกและโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และนำเข้าสู่การวิจัยเชิงทดลองในระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการวิจัยหลัก โดยผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การศึกษาระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะ และแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ร่วมวิจัย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกจำนวน 2 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจหรือมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้พลเมืองโลกหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 เรื่อง หรือ

1.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนในเนื้อหาและทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ พลเมืองโลกให้กับนักศึกษา หรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้บริหารและอาจารย์ ฝายกิจการนักศึกษา ที่ทำงานทางด้านพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จำนวน 4 คน

3. นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญที่เป็นสมาชิกของชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพคือแบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบเป็นแบบเติมคำมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบประกอบด้วยชื่อ-นามสกุลตำแหน่ง คณะ/ฝ่าย/แผนก มหาวิทยาลัย อายุ การทำงาน คุณวุฒิทางการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา

ตัวอย่างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวอย่างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคำถามสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview)

แนวคำถามส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว และประสบการณ์ทำงาน

จุดประสงค์: เพื่อสร้างความสัมพันธ์และทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลเป็นเบื้องต้น

1. ขอให้ท่านช่วยแนะนำเกี่ยวกับตัวท่าน เช่น ชื่อ อายุ อาชีพงานที่ดำรงตำแหน่งบริหาร เป็นต้น
2. ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานในสถาบันการศึกษาที่ผ่านมา

แนวคำถามส่วนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ตอนที่ 1 แนวคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้โลก

จุดประสงค์: เพื่อค้นหาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

1. ตามความเข้าใจของท่าน คำว่า “พลเมืองตื่นรู้โลก” หมายถึงอะไร มีความหมายว่าอย่างไร
2. จากที่ท่านได้ให้ความหมายของพลเมืองตื่นรู้โลก ท่านคิดว่านักศึกษาควรมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านใดบ้าง

ตอนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

จุดประสงค์: เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

1. ท่านคิดว่ารูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ควรเป็นอย่างไร ใช้เวลามากน้อยเพียงใด และใช้เทคนิควิธีใดบ้าง
2. ท่านคิดว่าคณะหรือมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในลักษณะหรือรูปแบบใด

ตอนที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้โลก

จุดประสงค์: เพื่อค้นหาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

1. ตามความคิดเห็นของท่าน ในปัจจุบันสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาที่ชัดเจนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
2. ผู้บริหารสถานศึกษา คณาจารย์ นักศึกษาและชุมชน ควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็น พลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในลักษณะใดบ้าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร สังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกและองค์ประกอบของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

2. ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกและนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อคำถามพร้อมทั้งขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ทำการแก้ไขแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้บริหารและอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษา ที่รับผิดชอบงานด้านการพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่เป็นสมาชิกของชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยกระทำภายหลังจากได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยได้รับใบรับรองการวิจัยที่ SWUEC-G-402/2563X ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของงานวิจัยเชิงคุณภาพตามลำดับดังนี้

1. คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกจำนวน 2 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจหรือมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้พลเมืองโลกหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 เรื่อง หรือ

1.2 เป็นผู้ที่มิประสบการณการสอนในเนื้อหาและทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ พลเมืองโลกให้กับนักศึกษา หรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้บริหารและอาจารย์ ฝ่ายกิจการนักศึกษา ที่รับผิดชอบงานด้านการพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญจำนวน 4 คน

3. นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญที่เป็นสมาชิกของชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ จำนวน 4 คน

2. ประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา เพื่อกำหนดวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. ขอหนังสือและจดหมายจากบัณฑิตวิทยาลัยส่งไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. เมื่อถึงวันนัดหมายผู้วิจัยไปทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ณ สถานที่ที่นัดไว้พร้อมเครื่องมือได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สมุดจดบันทึกและเครื่องบันทึกเสียง จำนวน 1 เครื่อง

5. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้วิจัยแนะนำตนเองอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย บทบาทของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เวลาในการสัมภาษณ์เชิงลึก ขออนุญาตให้ลงนามเอกสารยินยอมเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขออนุญาตบันทึกข้อมูลไปพร้อมกับการสัมภาษณ์ด้วยตนเองอย่างละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลและสิ่งที่สังเกตได้ รวมทั้งรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและขออนุญาตบันทึกเสียงขณะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

6. ผู้วิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลคนละ 40-50 นาที จำนวนทั้งสิ้น 10 คน โดยใช้เกณฑ์การอิ่มตัวของข้อมูล ซึ่งถือเป็นจำนวนที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ในกรณีที่พบว่าข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลบางรายไม่ครบถ้วนจะนัดสัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือน มีนาคม 2564

7. ภายหลังจากสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างคร่าว ๆ ทันทีภายในวันที่สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อไม่ให้ลืมข้อมูลที่สำคัญโดยทำการถอดเทปแบบคำต่อคำ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดด้วยการหาประเด็นย่อยและการหาหัวข้อหลัก (Categories and Sub-theme) และนำมาพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและหาข้อสรุปของการศึกษาดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในรูปแบบการบันทึกเสียงและการจดบันทึกแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) วิเคราะห์ความถี่ของข้อมูล วิเคราะห์ประเด็นย่อยและหัวข้อหลัก (Categories and Sub-theme) รวมถึงจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามกรอบที่ได้กำหนดไว้คือคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษา

2. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

3. เขียนสรุปรายงานการศึกษารายละเอียดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

หลังจากสิ้นสุดกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำผลการศึกษาหรือข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ประกอบสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในการวิจัยเชิงทดลองต่อไป

การศึกษาระยะที่ 2 การวิจัยเชิงทดลอง

การวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญที่เป็นสมาชิกของชมรม/หน่วยกิจกรรม จำนวน 759 คน จาก 46 หน่วยกิจกรรม (ศูนย์กิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญที่เป็นสมาชิกของชมรม/หน่วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์และสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมฯ ตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรมฯ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้หลักการคำนวณของ (Cohen, 1977) และใช้โปรแกรม G*Power เวอร์ชัน 3.1.9.4 เพราะเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen และผ่านการรับรองและตรวจสอบจากนักวิจัยหลายท่าน (Buchner, 2009; Erdfelder, 1996; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555) ในการคำนวณได้กำหนดค่าเพาเวอร์เท่ากับ 0.85 ค่าความคลาดเคลื่อน .05 และค่าขนาดอิทธิพล 0.25 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลขนาดกลาง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เพื่อป้องกันกลุ่มตัวอย่างยุติการเข้าร่วมการวิจัย จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 60 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบจำแนกกลุ่ม (Random assignment sampling) จาก 4 ชมรม /หน่วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งมีลักษณะการทำกิจกรรมคล้ายกัน โดยแบ่งเข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 2 ชมรม และกลุ่มควบคุมจำนวน 2 ชมรม แต่ละกลุ่มมีจำนวนตัวอย่างเท่า ๆ กัน คือกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน เพื่อเข้าร่วมการวิจัยและสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรม

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria)

1. เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 เป็นสมาชิกของชมรมหน่วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสา/หรือบำเพ็ญประโยชน์และไม่เคยเข้าอบรมในหลักสูตรหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดีทั่วโลก ในช่วงระหว่างที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
2. สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตลอดโปรแกรม
3. ยินดีทำแบบสอบถามด้วยตนเอง ทั้งก่อน หลังสิ้นสุดโปรแกรมและระยะติดตามผล

เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Exclusion criteria)

1. เข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตลอดโปรแกรม
2. ลาออกหรือมีความประสงค์ไม่ดำเนินการต่อ
3. ไม่สามารถทำแบบประเมินทั้งก่อนเริ่มโปรแกรม สิ้นสุดโปรแกรมและระยะติดตามผล

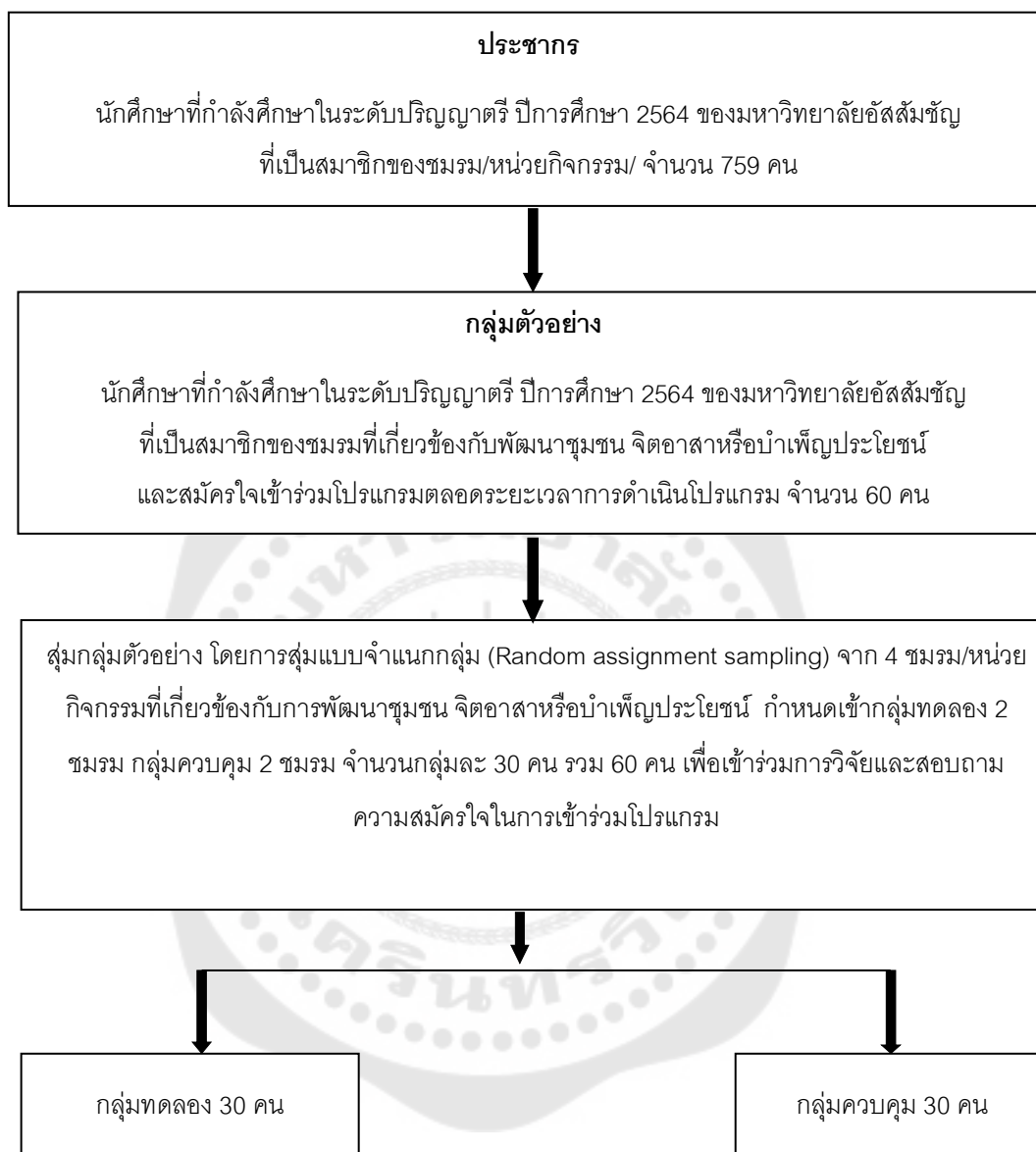
เกณฑ์การถอนผู้เข้าร่วมการวิจัยหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัย (Withdrawal or termination criteria)

หากผู้เข้าร่วมการวิจัยไม่ประสงค์หรือต้องการยุติการเข้าร่วมวิจัย สามารถทำได้ตั้งแต่เริ่มโครงการ คือ การไม่มีความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย หรือหากอยู่ระหว่างดำเนินการวิจัย ผู้ร่วมวิจัยต้องการถอนหรือยุติก็สามารถทำได้ โดยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งสาเหตุที่ต้องการถอนหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัยให้กับผู้วิจัย

ตาราง 8 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามหน่วยกิจกรรม/ชมรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนจิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์

หน่วยกิจกรรม/ชมรม	จำนวนนักศึกษา		รวม
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	
1. ชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน	20		20
2. ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	10		10
3. ชมรมโรตาแรคท์		22	22
4. ชมรมคนรักสุนัข		8	8
รวม	30	30	60

ขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแสดงดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยเชิงทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปร

1. แบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกของ Harlap (2011) และ Oxfam (2006) ประกอบด้วยข้อคำถาม 60 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับมีค่าคะแนนระหว่าง 1 ถึง 5 แบ่งเป็นคุณลักษณะด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) ด้านทักษะ (Skills) และด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes) เกณฑ์การให้คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูง และผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกน้อย เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกน้อย

1	หมายถึง	ตรงกับตนเองน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ตรงกับตนเองน้อย
3	หมายถึง	ตรงกับตนเองปานกลาง (ตรงบ้างไม่ตรงบ้าง)
4	หมายถึง	ตรงกับตนเองมาก
5	หมายถึง	ตรงกับตนเองมากที่สุด

ถ้าข้อความที่เป็นคำถามเชิงลบ จะให้คะแนนตรงกันข้าม

ตัวอย่างคำถาม เช่น

ข้อความ	1	2	3	4	5
ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding)					
0) ฉันตระหนักรู้ว่าการเรียนรู้และการปรับตัวในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกัน					
00) ฉันตระหนักรู้ว่าความสงบสุขและสันติภาพของสังคมไทยและสังคมโลก เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกคน ทุกภาคส่วน					
ด้านทักษะ (Skills)					
0) ฉันรับฟังความคิดเห็นของทุกคนและเคารพเสียงข้างมาก					
00) ฉันสามารถวิพากษ์ความคิดหรือการกระทำของตนเองตามความเป็นจริงโดยไม่ลำเอียง					
ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes)					
0) ฉันมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น					
00) ฉันเห็นความสำคัญของการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม					

เครื่องมือโปรแกรมการทดลอง

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงโดยนำกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนมาใช้ในการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกและนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาใช้เพิ่มเติมให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นโดยโปรแกรมใช้ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้นจำนวน 48 ชั่วโมง แบ่งเป็น 6 ครั้งครั้งละ 3 ชั่วโมง และจัดทำโครงการบริการสังคม 1 โครงการ 30 ชั่วโมง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวัดตัวแปร

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการและพัฒนาเป็นแบบวัดตัวแปรสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างข้อคำถามของแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำนวน 60 ข้อ โดยสร้างให้ครอบคลุมตามนิยามเชิงปฏิบัติการ ที่ได้มาจากแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกของ Harlap (2011) และ Oxfam (2006) และจากผลการศึกษาในระยะที่ 1

2. นำแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ หลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาและการสร้างเครื่องมือวัด จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาของแบบวัดว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามนิยามปฏิบัติการหรือไม่ ภาษาและสำนวนของข้อความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ไว้ จากนั้นได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แบบสอบถามสมบูรณ์และนำไปทดลองใช้ ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

3. นำแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำนวน 60 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือและจดหมายจากบัณฑิตวิทยาลัยส่งไปยังอธิการบดีของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.2 ประสานงานกับศูนย์กิจกรรมนักศึกษา เพื่อส่งแบบวัดไปเก็บข้อมูลโดยใช้การตอบแบบวัดออนไลน์ (Online Survey) ผ่านทางเว็บไซต์ชื่อ www.docs.google.com ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น การเลือกใช้ช่องทางนี้ เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 แพร่ระบาดในวงกว้างทำให้นักศึกษาไม่สามารถมาเรียนที่มหาวิทยาลัยได้ตามปกติ และนักศึกษามีความคุ้นเคย

กับการตอบแบบวัดในช่องทางนี้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยได้แสดงแบบวัดออนไลน์บนเว็บไซต์เป็นเวลา 1 สัปดาห์ โดยนักศึกษาสามารถตอบแบบวัดได้ตลอด 24 ชั่วโมง ทุกวันตลอด 1 สัปดาห์

4. นำแบบวัดที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกแบบวัดเป็นรายข้อ (r) โดยใช้การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมที่ตัดคะแนนข้อนั้น (Corrected item-total correlation) เพื่อคัดเลือกข้อที่มีคุณภาพ คือข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป โดยผลการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทั้งฉบับมีค่าอยู่ระหว่าง 0.31-0.75

ตาราง 9 จำนวนข้อคำถามและพิสัยค่า r ของแต่ละด้านหลังจากทดลองใช้แบบวัด

ด้านของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก	จำนวนข้อคำถาม	พิสัยค่า r
ด้านความรู้และความเข้าใจ	20	.313 - .641
ด้านทักษะ	20	.397 - .753
ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	20	.476 - .731

5. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นแบบวัดด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .968 และความเชื่อมั่นรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และความเข้าใจ เท่ากับ 0.896 ด้านทักษะ เท่ากับ 0.853 และด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ เท่ากับ 0.863

2. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือหลักที่ใช้ในการทดลอง

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยนำข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดตัวแปรเป้าหมายที่ต้องการปรับเปลี่ยน คือ ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมอซีโรว์เป็นแนวคิดหลักในการกำหนดรูปแบบกิจกรรมของโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมในโปรแกรมด้วยข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปรับเปลี่ยนผู้เรียนแบบองค์รวมในทุกมิติ คือเปลี่ยนทั้งกรอบแนวคิด ความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรม ดังนั้นในการสร้างโปรแกรมจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ร่วมกับการใช้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงออกแบบกิจกรรมโปรแกรมตามกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. **กิจกรรมก่อนขั้นกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง** เป็นขั้นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เข้าร่วมโปรแกรม (จำนวน 1 ครั้ง 3 ชั่วโมง)

ตัวอย่างกิจกรรม

กิจกรรม **“ปฐมนิเทศ”** เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

2. **กิจกรรมในขั้นการเรียนรู้ที่ 1 กิจกรรมทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma)** หมายถึง การนำกิจกรรมต่าง ๆ มากกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีกรอบแนวคิดเดิมที่มีผลต่อผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ การกระตุ้นให้ตระหนักและตื่นรู้ในการแสวงหากอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากลเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (จำนวน 1 ครั้ง 3 ชั่วโมง)

ตัวอย่างกิจกรรม

กิจกรรม **“ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”** เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก และบทบาทของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในการแก้ไขปัญหาสังคมในปัจจุบัน

3. **กิจกรรมในขั้นการเรียนรู้ที่ 2 กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection)** หมายถึง การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิม ที่ติดยึดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล ที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในความเป็นพลเมืองโลก การกระตุ้นให้คิดไตร่ตรองถึงเหตุผลและความสำคัญของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก และกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนด้วยการตั้งคำถามในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การตั้งคำถามเพื่อการสะท้อนเชิงเนื้อหา หมายถึง การตั้งคำถามที่มีเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิมของบุคคลและวิธีการได้มาซึ่งความรู้ความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของบุคคล รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับความรู้หรือความเชื่อ นั้นจากบุคคลอื่น

3.2 การตั้งคำถามเพื่อการสะท้อนเชิงกระบวนการ หมายถึง การตั้งคำถามที่มีเป้าหมาย เพื่อกระตุ้นให้ตระหนักถึงแหล่งของความเชื่อหรือสันนิษฐานนั้นว่าคืออะไร ความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มา นั้น เกณฑ์ของความน่าเชื่อถือ ผลของการดำเนินชีวิตที่ไม่ยึดตามความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิม รวมถึงอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความเชื่อและสันนิษฐาน การสำรวจความเชื่อใหม่ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติหรือการแสดงการปฏิบัติใหม่ด้วย

3.3 การตั้งคำถามเพื่อการสะท้อนเชิงพื้นความเชื่อเดิม หมายถึง การตั้งคำถามที่มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ตระหนักถึงแก่นของความเชื่อ ลักษณะพื้นฐานของการคิด และความเชื่อของบุคคลที่มาจากประสบการณ์เดิมส่วนบุคคล เช่น ความคาดหวังของบุคคลอื่นในสังคม ค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม เป็นต้น รวมถึงการพิจารณาถึงเหตุผลในการปรับหรือไม่ปรับความเชื่อเดิมของบุคคลด้วย (จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง)

ตัวอย่างกิจกรรม

กิจกรรม “**ตัวแบบ**” เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ค้นหาที่มาของความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิมและใช้คำถามเชิงวิพากษ์ในการช่วยสำรวจถึงที่มาของความเชื่อเหล่านั้น การประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์จะสังเกตจากการสะท้อนของเรื่องเล่า ซึ่งในขั้นนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มด้วยการอภิปรายรอบวง

4. กิจกรรมในชั้นการเรียนรู้ที่ 3 กิจกรรมการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด พร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective) การกระตุ้นเพื่อบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคล การวางแผนและแนวทางปฏิบัติตามความคิดใหม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผลการทดลองแสดงบทบาทใหม่ การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่ (จำนวน 1 ครั้ง 3 ชั่วโมง)

ตัวอย่างกิจกรรม

กิจกรรม “**Global Mind for Global Change**” เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ได้สำรวจคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของตนเอง และของกลุ่ม รวมทั้งจัดทำแผนในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในมิติด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านทักษะปฏิบัติ ด้านการเห็นคุณค่าและการมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

5. กิจกรรมในชั้นการเรียนรู้ที่ 4 กิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Based Learning)

ตัวอย่างกิจกรรม

กิจกรรม “One Mind One World” เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ได้แสดงบทบาทของการเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้โลก โดยร่วมกันคิดและสร้างกิจกรรมเพื่อให้บริการแก่ชุมชนและสังคม ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (1 โครงการ 30 ชั่วโมง)

6. กิจกรรมในชั้นการเรียนรู้ที่ 5 กิจกรรมประเมินผลและจัดทำข้อสรุป ข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งในระยะก่อนเข้าเข้าร่วมโปรแกรมฯ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ และระยะติดตามผล ด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้โลก (จำนวน 1 ครั้ง 3 ชั่วโมง)

ขั้นตอนที่ 3 การหาคุณภาพของโปรแกรม

หลังจากสร้างโปรแกรมเสร็จแล้วได้นำโปรแกรมให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ หลังจากได้ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำโปรแกรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการและรูปแบบกิจกรรม ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างโปรแกรมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการและรูปแบบกิจกรรม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้นนำโปรแกรมมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สอดคล้องและเหมาะสมมากขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้

การนำโปรแกรมไปทดลองใช้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ แนวคิด เนื้อหา ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม การประเมินผล และปัญหาอุปสรรคในการใช้โปรแกรมฯ และ 2) เพื่อประเมินผลการใช้โปรแกรมฯ โดยเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้โลกของนักศึกษาในกลุ่มทดลองใช้ ก่อนและหลังการได้รับโปรแกรม โดยแบบแผนในการทดลองใช้โปรแกรมเป็นแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลัง (one group pretest-posttest design)

การทดสอบก่อน		การทดลอง		การทดสอบหลัง
T1		X		T2
เมื่อกำหนดให้	T1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง	
	X	แทน	การจัดกระทำทดลอง	
	T2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง	

ผู้วิจัยได้นำโปรแกรม ไปทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการทดลองโปรแกรมกับอาสาสมัครผ่านระบบออนไลน์ (เนื่องจากต้องปฏิบัติตามมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19) เพื่อตรวจสอบขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเนื้อหา วิธีการ กิจกรรม อุปกรณ์ และระยะเวลาที่ใช้ ผลการทดลองโปรแกรม พบว่า เนื้อหา กิจกรรมส่วนใหญ่มีความสอดคล้องต่อเนื่องกันดี และบางกิจกรรมได้ปรับช่วงเวลาในการทำกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหามากขึ้น รวมทั้งปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมผ่านระบบออนไลน์ โดยสอดแทรกเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้รูปแบบการดำเนินกิจกรรมมีความน่าสนใจและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงใบงาน โดยลดจำนวนข้อคำถามที่มีประเด็นซ้ำซ้อนให้เหลือเฉพาะข้อคำถามที่ชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม รวมทั้งปรับปรุงการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และสื่อความหมายที่เข้าใจตรงกัน

การประเมินผลโปรแกรมจากการทดลองใช้ พบว่า ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองที่รู้โลกภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทดสอบโดยการหาค่า t-test (dependent) ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อการใช้โปรแกรม พบว่าผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความเห็นว่าโปรแกรมมีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M= 4.68, SD = 0.56$)

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือ

จากการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมด้านต่าง ๆ และการประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรม ผู้วิจัยนำผลการทดลองใช้โปรแกรมดังกล่าวไปปรับปรุงแก้ไขโปรแกรม เพื่อให้มีความเหมาะสมและนำไปดำเนินการใช้ทดลองกับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยผู้วิจัยได้นำผลมาปรับปรุงโปรแกรมฯ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) เนื้อหา และวิธีดำเนินกิจกรรม ได้มีการปรับปรุงให้

เหมาะสมกับระยะเวลาที่ใช้ 2) ตารางเวลา ได้มีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมจริง 3) การนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และกิจกรรมที่หลากหลายมาใช้สอดแทรกในระหว่างการจัดกิจกรรม เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีสำหรับผู้เข้าร่วมโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมกับกลุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี กับกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน

แบบแผนการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนทดลอง ระยะทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล หลังสิ้นสุดการทดลอง 4 สัปดาห์ โดยมีการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ระยะก่อนทดลอง ผู้วิจัยเตรียมพร้อมก่อนการทดลองดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตการเก็บข้อมูลการวิจัยในมนุษย์โดยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยได้รับใบรับรองการวิจัยที่ SWUEC-G-402/2563X
2. ประสานงานกับศูนย์กิจกรรมนักศึกษา ฝ่ายกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เพื่อกำหนดวันเวลาและสถานที่ในการแนะนำตนเองกับกลุ่มตัวอย่างพร้อมมอบใบเอกสารชี้แจงอาสาสมัครผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการตอบแบบสอบถามและพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย (Information Sheet) พร้อมอธิบายวัตถุประสงค์และกำหนดการของโครงการวิจัย
3. ผู้วิจัยแบ่งผู้เข้าร่วมวิจัยออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งนี้ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
4. ผู้วิจัยเตรียมแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เพื่อให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำก่อนระยะดำเนินการทดลอง (Pretest)

ขั้นที่ 2 ระยะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยให้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เป็นระยะเวลา 10 ครั้ง ดังรายละเอียดการดำเนินการในตาราง 8-19

ตาราง 10 ภาพรวมของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ครั้งที่	กิจกรรม	จำนวน ชั่วโมง
1	<p>กิจกรรมก่อนชั้นกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง</p> <p>1.1 ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธภาพ</p> <p>1.2 ความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก</p>	3
2	<p>กิจกรรมทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma)</p> <p>2.1 ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก</p> <p>2.2 การดูคลิปวีดีโอสั้น เกี่ยวกับปัญหาและวิกฤตการณ์ทางสังคม</p> <p>2.3 การตั้งคำถามและการอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์เชิงวิพากษ์</p>	3
3	<p>กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection) ครั้งที่ 1</p> <p>3.1 กิจกรรมตัวอย่างโดยการใช้กรณีศึกษา (case study)</p> <p>3.2 การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ การจดบันทึก</p>	3
4	<p>กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection) ครั้งที่ 2</p> <p>4.1 กิจกรรมตัวอย่างโดยการใช้วิทยากรรับเชิญ (role model)</p> <p>4.2 การอภิปรายรอบวง</p> <p>4.3 สุนทรียสนทนา</p>	3
5	<p>กิจกรรมการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิดพร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective)</p> <p>5.1 Global Mind for Global Change การเขียนผังความคิด / ตารางวิเคราะห์ปัญหา</p>	3

ตาราง 8 (ต่อ)

ครั้งที่	กิจกรรม	จำนวน ชั่วโมง
6-9	กิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยการบริการสังคม (Service Based Learning) 6.1 โครงการบริการสังคม “One Mind One World” <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมย่อยขั้นเตรียมการ (Preparation: P) “เตรียมตัวกันเถอะ...พลเมืองตื่นรู้โลก” (6 ชม.) - กิจกรรมย่อยขั้นปฏิบัติการ (Action: A) “ร่วมแรง...ร่วมใจ” (20 ชม.) - กิจกรรมย่อยขั้นไตร่ตรองหรือผลสะท้อนกลับ (Reflection: R) “ไตร่ตรอง...สะท้อนผล” (1.30 ชม.) - กิจกรรมย่อยขั้นประเมินผล (Evaluation: E) “เราทำได้” (2.30 ชม.) 	30
10	กิจกรรมประเมินผลจัดทำข้อสรุป และข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation) 10.1 ปัจฉิมนิเทศ-พิธีมอบประกาศนียบัตร	3
รวม		48

ตาราง 11 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 1

กิจกรรมที่ 1	ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธภาพ
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ทราบวัตถุประสงค์ ข้อตกลงเบื้องต้น กำหนดการ และประโยชน์ของการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2. เพื่อสร้างสัมพันธภาพให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรมและผู้วิจัย 3. เพื่อให้ผู้เข้าโปรแกรม มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก
แนวคิดที่ใช้	1. แนวคิดพลเมืองต้นรู้โลก
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - เกม - การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การอภิปรายกลุ่ม
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - แบบวัดความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก - Power Point ประกอบการบรรยายเรื่องความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก - ใบความรู้ความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก - ใบงานความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก - กระดาษรูปหัวใจ - คลิปวีดีโอการบริหารสมอง - กระดาษ A4 และปากกา - กระดาษฟลิปชาร์ต - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การตอบใบงาน - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 12 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 2

กิจกรรมที่ 2	ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองดีในโลก
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคมในปัจจุบัน และเสนอแนวทางแก้ไขในฐานะพลเมืองดีในโลก
แนวคิดที่ใช้	1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 1 กิจกรรมทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma) คือ การนำกิจกรรมต่าง ๆ มากระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีกรอบแนวคิดเดิมที่มีผลต่อผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ การกระตุ้นให้ตระหนักและตื่นรู้ ในการแสวงหากรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโลก
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การดูคลิปวิดีโอสั้น / อ่านบทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติทางสังคม - การตั้งคำถามและอภิปรายกลุ่ม ในประเด็นความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนสันติภาพและความขัดแย้ง - การคิดและการอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์เชิงวิพากษ์
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - คลิปวิดีโอสั้นเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติทางสังคม - บทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติทางสังคม - กระดาษฟลิปชาร์ต / โฟสตัดิทไนต์ / กระดาษ A4 - ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - สังเกตการทำงานกลุ่มและผลงาน - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 13 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 3

กิจกรรมที่ 3	ตัวแบบ
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมค้นหาที่มาของความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถใช้คำถามเชิงวิพากษ์ได้ 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิมไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 2 กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์ เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection) คือ การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดขัดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากลที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในความเป็นพลเมืองโลก
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้กรณีศึกษา (case study) ในกิจกรรมตัวแบบ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความภูมิใจ และยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เชื่อมั่นในความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่างหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม ใส่ใจในสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างและดีขึ้นกว่าเดิมได้ - การดูคลิปวิดีโอสั้น / หนังสือ / บทความ / ข่าว - การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ - การจดบันทึก - การอภิปรายรอบวง
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - กรณีศึกษาจากข่าวสั้น หนังสือและบทความ - วิดีโอ/หนังสือ "GEN A Generation Active Citizen" - กระดาษฟลิปชาร์ต / โฟลด์อิทไนต์ / กระดาษ A4 - ใบงาน "ไตร่ตรอง...สะท้อนคิด" - ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 14 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 4

กิจกรรมที่ 4	ตัวแบบ (ครั้งที่ 2)
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมค้นหาที่มาของความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถใช้คำถามเชิงวิพากษ์ได้ 3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิมไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล
แนวคิดที่ใช้	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 2 กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection) คือ การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดยึดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากลที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในความเป็นพลเมืองโลก</p>
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมตัวแบบโดยใช้วิทยากรรับเชิญ - สุนทรียสนทนา - การจดบันทึก - การอภิปรายรอบวง
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - กระดาษฟลิปชาร์ต / โปสเตอร์ / กระดาษ A4 - ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ไบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม - สังเกตการทำงานกลุ่มและผลงาน - การตอบไบบงาน - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 15 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 5

กิจกรรมที่ 5	“Global Mind for Global Change”
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้สำรวจคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้่ของโลกของตนเอง และของกลุ่ม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้จัดทำแผนในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้่ของโลก ในมิติด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะปฏิบัติ และด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ของตนเองและของกลุ่ม
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 การเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด พร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective) คือ การกระตุ้นเพื่อบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคล การวางแผนและแนวทางปฏิบัติตามกรอบแนวคิดใหม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การบรรยาย - การระดมสมอง - การอภิปรายกลุ่ม
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - ใบงาน “สำรวจและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้่ของโลก” - ใบความรู้ “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้่ของโลก” - กระดาษฟลิปชาร์ต / โปสเตอร์ / กระดาษ A4 - ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 16 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 6-9

กิจกรรมที่ 6-9	โครงการบริการสังคม “One Mind One World”
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้แสดงบทบาทของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก โดยร่วมกันคิด วางแผนและสร้างกิจกรรมเพื่อให้บริการแก่ชุมชนและสังคม ภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
แนวคิดที่ใช้	1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม 3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน อาทิเช่น การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการ และปัญหาของชุมชน 4. แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนโครงการบริการสังคม
วิธีการดำเนินกิจกรรม	- การบรรยาย - การระดมสมอง - การสำรวจชุมชน - การเขียนโครงการ - การดำเนินโครงการ - การตั้งคำถาม - การอภิปรายกลุ่ม
เวลา	30 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	- Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับชุมชน การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน - Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการ - ใบความรู้เรื่อง “ชุมชนกับการบริการสังคม” - ใบความรู้เรื่อง “วิธีการสำรวจชุมชน” - ใบความรู้เรื่อง “วิธีการเขียนโครงการอย่างง่าย” - ใบงาน “ชุมชนของฉัน” - ใบงาน “บันทึกผลการสัมภาษณ์”

ตาราง 14 (ต่อ)

กิจกรรมที่ 6-9	โครงการบริการสังคม “One Mind One World”
	<ul style="list-style-type: none"> - ใบบงาน “สรุปการสำรวจชุมชน” - ใบบงาน “การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไข” - ใบบงาน “แบบฟอร์มการเขียนโครงการ” - กระดาษฟลิปชาร์ต / โปสเตอร์ / ใบบงาน A4 - ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับนำเสนอผลงาน - ใบบนที่กรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การใบบนที่กรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 17 รายละเอียดกิจกรรมย่อยขั้นเตรียมการ (Preparation: P)

กิจกรรมย่อยใน	โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “เตรียมตัวกันเถอะ...พลเมืองตื่นรู้โลก”
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถระบุความต้องการและปัญหาของสังคม/ชุมชนได้ 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถบอกถึงผลกระทบของปัญหาต่อตนเอง สังคมและชุมชน 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถวางแผนในการทำงาน เพื่อแก้ปัญหาของสังคม/ชุมชน 4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถเขียนโครงการบริการสังคมได้
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม 3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน อาทิเช่น การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน 4. แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนโครงการ
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การบรรยายความรู้เกี่ยวกับชุมชน การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน - การบรรยายความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการ - การสำรวจสังคม/ชุมชน - การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน - การระดมสมอง - การเขียนโครงการ - การตั้งคำถาม - การอภิปรายกลุ่ม
เวลา	6 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับชุมชน การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน - Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการ - ใบความรู้เรื่อง “ชุมชนกับการบริการสังคม” - ใบความรู้เรื่อง “วิธีการสำรวจชุมชน”

ตาราง 15 (ต่อ)

กิจกรรมย่อยใน	โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “เตรียมตัวกันเถอะ...พลเมืองตื่นรู้โลก”
	<ul style="list-style-type: none"> - ใบความรู้เรื่อง “วิธีการเขียนโครงการอย่างง่าย” - ใบงาน “ชุมชนของฉัน” - ใบงาน “บันทึกผลการสัมภาษณ์” - ใบงาน “สรุปการสำรวจชุมชน” - ใบงาน “การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไข” - ใบงาน “แบบฟอร์มการเขียนโครงการ” - กระดาษฟลิปชาร์ต / โฟสตัดิทไนต์ / กระดาษ A4 - ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 18 รายละเอียดกิจกรรมย่อยขั้นปฏิบัติการ (Action: A)

กิจกรรมย่อยใน	“โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “ร่วมแรง...ร่วมใจ”
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้เรียนรู้และปฏิบัติการในโครงการบริการสังคมตามแผนปฏิบัติการที่สร้างขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อการแก้ปัญหาของสังคมและชุมชน 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
วิธีการดำเนินกิจกรรม	- การจัดโครงการบริการสังคม
เวลา	20 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการบริการสังคม - แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 19 รายละเอียดกิจกรรมย่อยขั้นไตร่ตรองหรือผลสะท้อนกลับ (Reflection: R)

กิจกรรมย่อยใน	โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “ไตร่ตรอง...สะท้อนผล”
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้ไตร่ตรองผลจากการทำกิจกรรมบริการสังคม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำกิจกรรมบริการสังคม
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การไตร่ตรอง / สะท้อนผลที่ได้รับจากการบริการสังคม - การตั้งคำถาม - อภิปรายกลุ่ม
เวลา	1.30 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - ใบงาน “สะท้อนผลจากการทำกิจกรรมบริการสังคม” - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 20 รายละเอียดกิจกรรมย่อยขั้นประเมินผล (Evaluation: E)

กิจกรรมย่อยใน	โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “เราทำได้” (Everyone Can Do)
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม สรุปผลการดำเนินงานของโครงการบริการสังคม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้นำเสนอผลงานของโครงการบริการสังคม
แนวคิดที่ใช้	1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
วิธีการดำเนินกิจกรรม	- การนำเสนอ - การตั้งคำถาม - อภิปรายกลุ่ม
เวลา	2.30 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	- Power Point การนำเสนอผลงานแต่ละกลุ่ม - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	- การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ตาราง 21 รายละเอียดกิจกรรมครั้งที่ 10

กิจกรรมที่ 10	ปัจฉิมนิเทศ-พิธีมอบประกาศนียบัตร
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 2. เพื่อประเมินผลโปรแกรมและมอบใบประกาศนียบัตรให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 5 กิจกรรมประเมินผลและจัดทำข้อสรุปข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation) คือ การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ทั้งในระยะก่อนเข้าร่วมโปรแกรม หลังการเข้าร่วมโปรแกรม และระยะติดตามผล ด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การบรรยายสรุป - การแบ่งปันประสบการณ์ ความประทับใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรม (พูดรอบวง)
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - Power Point ประกอบการสรุป - VTR ประมวลภาพกิจกรรม - แบบวัดความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก - ใบประกาศนียบัตร
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ขั้นที่ 3 ระยะหลังทดลอง เมื่อสิ้นสุดระยะดำเนินการผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกอีกครั้ง (Post-Test)

ขั้นที่ 4 ระยะติดตามผลหลังการสิ้นสุดการทดลอง 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกอีกครั้ง

แบบแผนการทดลอง

แบบแผนการทดลองนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods' Research) ด้วยรูปแบบการทดลอง (Intervention design) แบบมีการติดตามผล (Randomized pretest, posttest, follow up control group design) ตามแนวคิดของ Creswell (2015) โดยมีการวัดก่อนวัดหลังร่วมกับกลุ่มควบคุมและมีการวัดซ้ำเพื่อติดตามผล

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. **ตัวแปรอิสระ** คือ โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
2. **ตัวแปรตาม** คือ ความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก 3 ด้าน ประกอบด้วย
 1. ด้านความรู้และความเข้าใจ
 2. ด้านทักษะ
 3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ

ตาราง 22 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	ก่อนทดลอง (O1)	โปรแกรม การพัฒนา (Treatment)	หลังทดลองทันที (O2)	การติดตามผล (O3)
กลุ่มทดลอง	O1	X	O2	O3
กลุ่มควบคุม	O1		O2	O3

ทั้งนี้กำหนดให้	O1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
	X	แทน	การจัดกระทำทดลอง
	O2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง
	O3	แทน	การทดสอบระยะติดตามผล

จากตารางที่ 22 ผู้วิจัยจัดให้มีการเก็บข้อมูลทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 3 ครั้ง ได้แก่ การทำแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง จากนั้นกลุ่มทดลองจะเข้าโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยในครั้งแรกผู้วิจัยจะปฐมนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ ได้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในครั้งต่อไปให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรม 5 ขั้นตอน ซึ่งใช้ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้นจำนวน 48 ชั่วโมงแบ่งเป็น 6 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง และจัดทำโครงการบริการสังคม 1 โครงการ 30 ชั่วโมง สำหรับกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผู้วิจัยจะทำกิจกรรมกับกลุ่มทดลอง และวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกหลังการทดลองเสร็จสิ้นในครั้งที่ 10 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จากนั้นจะดำเนินการติดตามผลหลังการทดลอง หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ว 4 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ร้อยละเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่งของตัวแปรและค่าความสัมพันธ์รายตัวแปร จำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทราบถึงลักษณะความสัมพันธ์เบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัย

2.1 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 วิเคราะห์ด้วยสถิติ MANOVA

การพิทักษ์สิทธิและจรรยาบรรณในการวิจัย

ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ทุกรายโดยจะมีการขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อนการทำวิจัย และก่อนการทำวิจัยจะมีการชี้แจงรายละเอียดสาระสำคัญของเรื่องที่ทำ การวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย กิจกรรมต่าง ๆ ในการวิจัย ความร่วมมือที่ผู้วิจัยคาดหวังจะได้รับ เหตุผลและวิธีการที่ผู้วิจัยใช้ในการเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อการเก็บข้อมูล มีมาตรการที่จะรักษาความลับของผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยจะมีการปกปิดชื่อนามสกุลแหล่งข้อมูลทั้งหมดและการอธิบายผลกระทบที่อาจจะเกิดกับผู้เข้าร่วมการวิจัยอันเนื่องมาจากการที่เขาให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้มีสิทธิที่จะให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ความร่วมมือก็ได้และมีสิทธิที่จะเปลี่ยนใจหรือถอนตัวจากการให้ความร่วมมือได้ทุกเมื่อถ้าต้องการ รวมทั้งการขอหนังสือรับรองจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒหมายเลข SWUEC-G-402/2563X

ขั้นตอนการวิจัยทั้งสองระยะ

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการวิจัยทั้งสองระยะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี: การวิจัยผสมผสานวิธี เป็นการศึกษาวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods' Research) ด้วยรูปแบบการทดลอง (Intervention design) แบบมีการติดตามผล (Randomized pretest, posttest, follow up control group design) ตามแนวคิดของเครสเวลล์ (Creswell, 2015) โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และ 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ผลการศึกษาในบทนี้ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยระยะที่ 1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 2 การเชื่อมโยงผลการวิจัยระยะที่ 1 สู่การวิจัยระยะที่ 2

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยระยะที่ 2 ผลการวิจัยเชิงทดลอง

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยระยะที่ 1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยขอเสนอผลจากข้อค้นพบจากการวิจัยใน 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ส่วนที่ 2 ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้โลก

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย นามสมมติ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน / กิจกรรม เพื่อฉายภาพให้เห็นข้อมูลรายบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังตาราง 23

ตาราง 23 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

นามสมมติ	เพศ	อายุ (ปี)	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์ ในการทำงาน ด้านกิจกรรม นักศึกษา (ปี)
ผู้ทรงคุณวุฒิ 1	หญิง	55	ปริญญาเอก	25
ผู้ทรงคุณวุฒิ 2	ชาย	40	ปริญญาเอก	11
ตัวแทนผู้บริหาร 1	ชาย	57	ปริญญาโท	30
ตัวแทนผู้บริหาร 2	ชาย	61	ปริญญาโท	35
ตัวแทนอาจารย์ 1	หญิง	61	ปริญญาเอก	16
ตัวแทนอาจารย์ 2	ชาย	54	ปริญญาโท	20
นักศึกษา 1	หญิง	23	ปริญญาตรี	3
นักศึกษา 2	หญิง	21	ปริญญาตรี	2
นักศึกษา 3	หญิง	22	ปริญญาตรี	3
นักศึกษา 4	ชาย	23	ปริญญาตรี	4

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) รวม 10 คน เป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน มีช่วงอายุระหว่าง 21-61 ปี ระดับการศึกษามีทั้งระดับ ปริญญาตรี โทและเอก และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านกิจกรรมนักศึกษาระหว่าง 2-35 ปี

ส่วนที่ 2 ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้โลก

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อค้นพบสำคัญที่เป็นการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้โลก ว่าหมายถึงบุคคลที่มีความตระหนัก เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบในสิทธิหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และหลักศีลธรรมจริยธรรมเห็นคุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมตามบริบทสากล และในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และรับผิดชอบต่อการกระทำเพื่อการพัฒนา

โดยคุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้โลกจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถสรุปผลการให้ความหมายไว้โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้และความเข้าใจในการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Knowledge and Understanding)

ครอบคลุมถึงการที่บุคคลแสดงออกถึงการมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลก การพึ่งพาอาศัยกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนสันติภาพและความขัดแย้ง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิและความรับผิดชอบต่อสังคม รับรู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนได้ดังนี้

“...เขาต้องเป็นคนที่มีความเป็นพลเมือง รู้หน้าที่ของตัวเอง ขณะเดียวกันก็รู้ว่าตัวเองไม่ได้อยู่แค่ในประเทศตัวเอง แต่รู้ว่าตนเองมีความสัมพันธ์กับผู้คนในสังคม ในประเทศและในบริบทของโลกที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ตลอดจนถึงรู้ว่าความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ในโลกเป็นอย่างไร อะไรเกิดขึ้นกับโลก เกิดขึ้นกับประเทศเรา สามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศและในโลกว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร รวมทั้งมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศตนเองว่าจะไปส่งผลกระทบต่อโลกอย่างไร” (ตัวแทนผู้บริหาร 1)

“...เป็นคนตระหนักรู้ถึงโลกกว้างนอกเหนือไปจากชุมชน สังคม และประเทศของตนเอง เข้าใจในความแตกต่างและเคารพในความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม มีจิตสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติและประชาคมโลก เข้าใจเกี่ยวกับสันติภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทโลก มีความตั้งใจที่จะสร้างอนาคต และตระหนักในบทบาทหน้าที่ มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม” (ผู้ทรงคุณวุฒิ 1)

“...ตามมุมมองของผมเลย พลเมืองตื่นรู้โลก ต้องเป็นคนที่มีความรู้ความเข้าใจโลก เข้าใจคนอื่น เข้าใจตัวเอง ตระหนักถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคม เป็นคนที่รู้เท่าทันสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รู้ว่าสิ่งที่ควรทำคืออะไร สิ่งที่ไม่ควรทำคืออะไร รู้จักวิเคราะห์ รู้จักแยกแยะ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เข้าใจว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมันมีที่มาที่ไปอย่างไร ประมาณนี้ครับ” (นักศึกษา 4)

“...เป็นคนที่มีความรู้ ความเข้าใจ ทั้งในด้านความคิดและการกระทำ คือ คิดดีและก็ต้องทำดีด้วย ไม่ใช่แค่รู้ แค่คิด อย่างเดียว แต่ไม่ลงมือกระทำ คือต้องรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองของประเทศและพลเมืองของโลก ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี รับรู้และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศและในโลก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติและโลกให้ดีขึ้นตามกำลังความสามารถของแต่ละคน” (นักศึกษ 1)

2. ด้านทักษะที่จำเป็นของการเป็นพลเมืองดีในโลก (Skills)

สามารถอธิบายได้ว่า การที่บุคคลแสดงออกถึงความสามารถทางด้านปัญญา และสังคม ได้แก่ การให้เหตุผล ทักษะเชิงวิพากษ์ ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์และการสะท้อนคิด และทักษะทางสังคมที่เป็นความสามารถด้านการแสดงออกต่อบุคคลอื่นในสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม การเคารพผู้อื่นและวิถีชีวิต การปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม สามารถปรับตัวในการทำงานและการใช้ชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและสังคมอย่างสร้างสรรค์ สามารถศึกษาข้อมูลองค์ความรู้สาธารณะ รวมถึงการมีภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล ดังคำกล่าวที่สนับสนุนดังนี้

“...เราต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะในการเรียนรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะทางสังคม การปรับตัวเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นการทำงานและการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันและอนาคต” (ผู้ทรงคุณวุฒิ 1)

“...เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สามารถปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรมอันดีงาม มีวินัย มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา มีสัมมาคารวะ มีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น เคารพและยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ทางวัฒนธรรม สามารถที่จะแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งด้วยสันติวิธี สิ่งเหล่านี้เป็น soft skills ที่แสดงถึงความเป็นตัวตน ความเป็นคนที่จะทำให้เราอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในทั้งฐานะพลเมืองของประเทศและพลเมืองของโลกได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ 2)

“...บุคคลนั้นจะต้องมีความสามารถสากล (universal capacity) อาทิ ทักษะการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย นอกเหนือไปจากภาษาประจำชาติของตนเอง การเคารพและยอมรับความแตกต่างทางความคิด วิธีชีวิตและวัฒนธรรมที่หลากหลาย สามารถที่จะเรียนรู้และปรับตัวในการอยู่ร่วมกับคนในสังคมพหุวัฒนธรรมที่หลากหลาย เชื้อชาติ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้โดยที่ไม่ไปเอาเปรียบเขา อันนี้คือความสามารถหรือสมรรถนะสากลที่พลเมืองดีในรั้วโลกจำเป็นต้องมีนะคะ” (ตัวแทนอาจารย์ 1)

“...เขาต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถและทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีความสนใจใฝ่รู้ มีทักษะในการวิพากษ์ การวิเคราะห์ การไตร่ตรอง ซึ่งสำคัญ คือสามารถแยกแยะข่าวสาร แยกแยะข้อมูล ความจริง ความเท็จ การศึกษาเรื่องต่าง ๆ อย่างจริงจัง ก่อนที่จะเชื่อหรือรับแนวคิดอะไรเข้ามา รวมทั้งมีทักษะที่เกี่ยวข้องที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกได้ สามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาประมวล มาวิเคราะห์ มาจัดสรรและนำไปสู่การปฏิบัติตัวให้มันสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกได้” (ตัวแทนผู้บริหาร 1)

“...ส่วนตัวหนูคิดว่าการมีส่วนร่วมด้วยการลงมือทำและกล้าแสดงออกในการที่จะพัฒนาสังคมให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และการทำให้ทุกคนเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันมีเป้าหมายร่วมกัน เป็นสิ่งที่สำคัญค่ะ” (นักศึกษา 3)

“...เป็นคนที่มีทักษะการคิดในด้านบวก (positive thinking) ไม่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง แต่เป็นคนที่เปิดกว้างยอมรับความแตกต่างหลากหลายของบุคคล เชื้อชาติและวัฒนธรรม มีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พร้อมทั้งจะเผชิญ พร้อมทั้งจะรับมือกับสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งในการทำงานหรือการใช้ชีวิตกับผู้อื่นในสังคมด้วยเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล มันก็จะสะท้อนถึงความเป็นพลเมืองผู้ดีในรั้วโลกได้ครับ” (นักศึกษา 4)

3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อบทบาทความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Values and Attitudes)

เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในการมีความภูมิใจและยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เชื่อมั่นในความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่างหลากหลายของผู้คน มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต การใส่ใจสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างและดีขึ้นกว่าเดิมได้ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนข้อสรุปของการให้ความหมายนี้ได้ว่า

“...ตัวบ่งชี้อีกอันหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกก็คือ *social consciousness* หรือความสำนึกทางสังคม มันลึกมากซึ่งมันไปผูกกับ *value* การเห็นคุณค่าในตัวเองของแต่ละคน ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมทั้งความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบในงานและในสิ่งต่าง ๆ ที่กระทำ ว่ามันจะไปส่งผลดีหรือผลเสียต่อตัวเอง สังคม ประเทศและโลกหรือไม่อย่างไรนะคะ” (ตัวแทนอาจารย์ 1)

“...เป็นคนที่มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคอย่างมีสติปัญญา มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้คนที่ประสบความทุกข์ยากลำบาก และต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติ และโลกให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน” (ตัวแทนอาจารย์ 2)

“...เขาจะต้องเป็นคนที่สามารถดำรงชีวิตตัวของเขาอย่างมีคุณภาพ มีความรับผิดชอบในตัวเอง มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่ละเลยปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างได้ดี สามารถอยู่ร่วมกับคนที่มีความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้ และจะต้องมีจิตสาธารณะ” (ตัวแทนผู้บริหาร 2)

“...เป็นคนที่สามารถมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศตนเองว่าจะไปกระทบต่อโลกอย่างไร ยอมรับความแตกต่างทางความคิด ทางการเมือง ทางสถานะเศรษฐกิจโดยที่ไม่มีอคติ ขณะเดียวกันก็ต้องคิดว่าตนเองต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำไปว่ามันกระทบกับความเป็นไปของประเทศชาติ และต้องรับรู้ว่ามีสิ่งเหล่านี้มันขยายไปสู่โลก อะไรที่มันเป็นประเด็นของโลกที่เกี่ยวข้องเราก็ต้องไปเรียนรู้ พุดง่าย ๆ ว่าเป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็น *life-long learner*” (ตัวแทนผู้บริหาร 1)

“...เป็นคนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เคารพและให้เกียรติในความเป็นมนุษย์ของทุกคนอย่างเสมอภาค เท่า ๆ กัน โดยไม่มีอคติ ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม และไม่เอาวัดเอาเปรียบคนอื่น และต้องรู้จักที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง ไม่ใช่เพียงแคร์รับรู้และอยู่เฉย ๆ ไม่คิดจะทำอะไรเลย แต่ต้องลุกออกมาทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองและสังคมมันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นค่ะ” (นักศึกษา 3)

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีไว้ 6 แนวทาง ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา ดังคำกล่าวที่สนับสนุนดังนี้

“...ในเรื่องสภาพแวดล้อมทางครอบครัวของนิสิต ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งฝ่ายกิจการนิสิตอาจจะเข้าไปรับฟังปัญหาหรือประเด็นที่นิสิตแต่ละคนมีปัญหา ผมเชื่อว่าถ้าต้องการให้ทุกคนพร้อมที่จะรับรู้ข้อมูล พร้อมที่จะรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมที่จะมีจิตสาธารณะ มันต้องมีตัวอย่างที่ดีที่ทำให้เห็น และให้การสนับสนุนนะคะ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ 2)

“...สิ่งสำคัญในกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา คือการสร้างสภาพแวดล้อม และการสร้างกลไกที่เอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เช่น การที่มหาวิทยาลัยมีหลักสูตรนานาชาติ ชุมชนนานาชาติ ที่ประกอบด้วยคณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาหลายหลายเชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรม มาใช้ร่วมกัน มีกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนร่วมกัน ก็จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านต่าง ๆ ให้กับนักศึกษาได้” (ตัวแทนผู้บริหาร 1)

“...อีกแนวทางหนึ่งที่หนูคิดว่าจะนำมาใช้ได้ คือการใช้ social media มาแบ่งปันกิจกรรมดี ๆ เพื่อสังคม ซึ่งทำให้เกิด impact กับคนในสังคมได้มากและรวดเร็ว ซึ่งพอเขาได้มาเห็นรูปภาพ ผ่านสื่อ ผ่านโซเชียลมีเดีย เห็นว่าเพื่อนเขาได้ take action ตรงนั้น ได้มีการทำ ได้มีการให้จริง ๆ เขาจะรู้สึกว้าว เอ่อ มันเป็นเรื่องที่ดี เขาก็จะลองทำ ลองให้ดูบ้าง หนูคิดว่าวิธีนี้น่าจะ work สำหรับเด็กรุ่นใหม่ค่ะ” (นักศึกษา 1)

2. การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบรายวิชาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก และพลเมืองโลกให้กับนักศึกษาในแต่ละชั้นปี มีความสำคัญและช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและวัดประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงและครบถ้วนในทุกมิติ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนดังนี้

“...สถาบันควรบรรจุคุณลักษณะและทักษะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกแฝงลงไป ในรายวิชา โดยเฉพาะในวิชาสหกิจศึกษาที่นิสิตจะได้มีโอกาสคลุกคลีกับสถานประกอบการ ได้เรียนรู้ในสาขาวิชาชีพของตนเอง และได้พัฒนา ขัดเกลา ฝึกฝนคุณลักษณะและทักษะด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องและส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ และความเป็นพลเมืองโลกของนิสิต ซึ่งเป็นการพัฒนานิสิตทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ พฤติกรรม จิตใจและปัญญา ตามที่ผมได้กล่าวไปข้างต้น” (ผู้ทรงคุณวุฒิ 2)

“...ตามมุมมองจากประสบการณ์ในการทำงานของคุณ คิดว่ามหาวิทยาลัยสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้และความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษา ผ่านทางรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ซึ่งบางมหาวิทยาลัยเป็นวิชาบังคับ บางแห่งเป็นวิชาเลือก บางแห่งเป็นวิชาศึกษาทั่วไป บางที่ก็ไปบูรณาการกับวิชาต่าง ๆ ค่ะ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ 1)

“...สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับวิชาการแนะแนว วิชาพัฒนาทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพ เพราะหลักการ แนวคิด ทักษะชีวิต และคุณลักษณะต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เป็นสิ่งที่สำคัญ และจะติดตัวนักศึกษาไปตลอดนะครับ” (นักศึกษา 4)

3. การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

การมีบุคคลากรในสถานศึกษาที่สามารถเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดีในการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ทั้งทางคำพูดและการกระทำ จะทำให้นักศึกษาตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้โดยการสังเกตของทฤษฎีปัญญาสังคมที่ระบุว่า การที่บุคคลสังเกตตัวแบบ ทำให้บุคคลได้รับการถ่ายทอดความคิดและการแสดงออกจากตัวแบบ และเป็นแรงจูงใจให้บุคคลเรียนรู้พฤติกรรมจากตัวแบบ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนดังนี้

“...อยากให้มหาวิทยาลัยปลูกฝังให้ทั้งอาจารย์และนักศึกษาที่เป็นแบบอย่างให้กับมหาวิทยาลัย ให้เขาแสดงออกเป็นแบบอย่าง ไม่ใช่แค่พูด สอน สอน สอน แต่ทำให้เราดูเลยว่าการเป็นพลเมืองตื่นรู้ เราต้องมีความเข้าใจคนอื่นนะ เวลาที่มีกิจกรรมเราก็เข้าร่วมอย่างเต็มที่ และมีความคิดที่อยากจะช่วยคนในสังคมให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น คือเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งคำพูด ความคิดและการกระทำที่เราเห็น ซึ่งมันจะส่งผลให้เราอยากทำตามนะ” (นักศึกษา 2)

“...สำหรับแนวทางหรือเทคนิคที่หนูคิดว่าจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา คือการมี role model หรือตัวแบบ และเราทำตามเขา คือมันเห็นได้ชัดเลย ว่าเขาทำสิ่งนี้ เออมันดีนะ โอเคเราก็ไปทำต่อ หรือถ้ามันไม่ดีเขาก็จะสอนเราว่ามันไม่ดีนะ ไม่ควรทำนะ” (นักศึกษา 3)

4. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

อาทิ เช่น การจัดโครงการบริการสังคม การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชนและสังคม สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยบริการสังคม (Service-Based Learning) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนงานและลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในโครงการบริการสังคม ดังคำกล่าวที่สนับสนุนดังนี้

“...นอกจากนี้สถาบันยังสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกผ่านทางรูปแบบของกิจกรรมและโครงการ เช่น โครงการ *service learning* ซึ่งไม่ว่าจะพัฒนาผ่านรายวิชา กิจกรรม หรือโครงการ จะต้องมีส่วนที่วัดระบุอยู่ในวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจนนะคะ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ 1)

“...มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ที่เรียกว่า *service learning* เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้นำความรู้ไปใช้ในการให้บริการแก่ชุมชนและสังคม ซึ่งการจะสร้างพลเมืองตื่นรู้โลกควรจะต้องเน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาจะได้ฝึกประสบการณ์จริง ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้แก้ปัญหาจริงและเกิดกระบวนการเรียนรู้จริงครับ” (ตัวแทนผู้บริหาร 2)

“...การที่จะทำให้นักศึกษาเกิด *world view transformation* การเปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับโลกได้เนี่ย มันจะต้องผ่านด้วย *experiential learning* หรือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ดิฉันคิดว่ากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ในลักษณะการเรียนรู้ด้วยการบริการ *service learning* ควรจะต้องจัดให้กับนักศึกษาทุกปี เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ และมีประสบการณ์ตรงในการลงไปรับใช้ชุมชน สังคมคะ” (ตัวแทนอาจารย์ 1)

5. การบูรณาการแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เข้าไปในหลักสูตร/โปรแกรมฝึกอบรม และกิจกรรมทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย

การบูรณาการแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกเข้าไปในการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ผ่านทางกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งในระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัย อาทิ การจัดหลักสูตรหรือโปรแกรมฝึกอบรม กิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ฯลฯ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนดังนี้

“...มหาวิทยาลัย ควรมีการบูรณาการในการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่เด็กปี 1 เพราะ *output* เป้าหมายหรือผลสัมฤทธิ์ของเราคือปี 4 กระบวนการนี้ไม่ควรไปเน้นที่ปีใดปีหนึ่ง ดังนั้นทุกชั้นปีควรต้องมีการสอดแทรกลักษณะเรื่องเหล่านี้ให้ชัดเจนและทุกช่องทาง” (ตัวแทนผู้บริหาร 2)

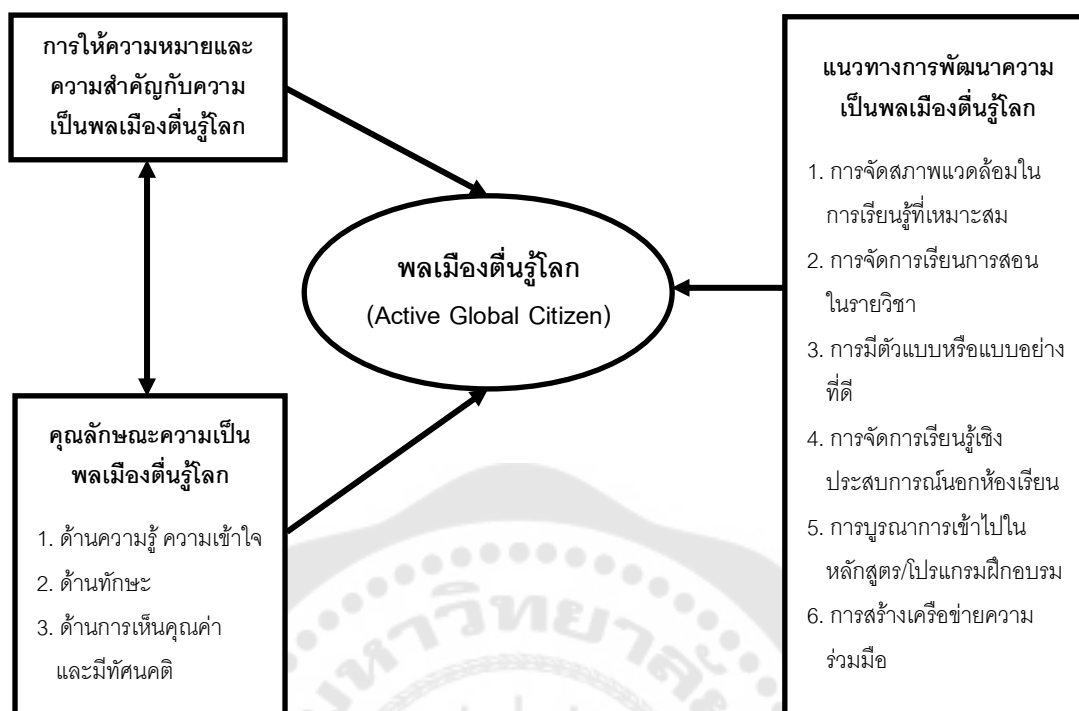
6. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดกิจกรรม โครงการและกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาร่วมกัน เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การพัฒนา ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษามีความหลากหลาย มีประสิทธิภาพ และครอบคลุม ในทุกมิติ ดังคำกล่าวที่สนับสนุนดังนี้

“...มหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา ด้วยการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน ศาสตร์ต่าง ๆ ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย อาทิ โครงการนักศึกษาแลกเปลี่ยน และหลักสูตรแบบบูรณาการระหว่างมหาวิทยาลัย รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม ร่วมกันทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เป็นต้น” (ตัวแทนผู้บริหาร 1)

“...หนูคิดว่าการมีเครือข่ายและความร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัย ในการจัดกิจกรรม หรือรณรงค์อะไรบางอย่างเพื่อชุมชนและสังคม เป็นเรื่องที่ดี เพราะจะทำให้นักศึกษาของแต่ละ สถาบันได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิดเห็นและวิธีการอะไรใหม่ ๆ ที่หลากหลายและเป็น ประโยชน์ต่อสังคมได้มากขึ้นค่ะ” (นักศึกษา 2)

จากผลการศึกษาและการสังเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 สามารถนำมาสรุป เป็นแผนภาพ ที่อธิบายได้ว่า การศึกษาการให้ความหมายมีความสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะความ เป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ที่แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) 2) ด้านทักษะ (Skills) 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes) ในส่วนของแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก พบข้อเสนอ 6 แนวทาง ได้แก่ 1) การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา 3) การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดี 4) การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียน 5) การบูรณาการเข้าไปในหลักสูตร/โปรแกรมฝึกอบรม 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ สามารถสังเคราะห์เป็นตัวแปรที่ศึกษา ดังภาพประกอบที่ 6

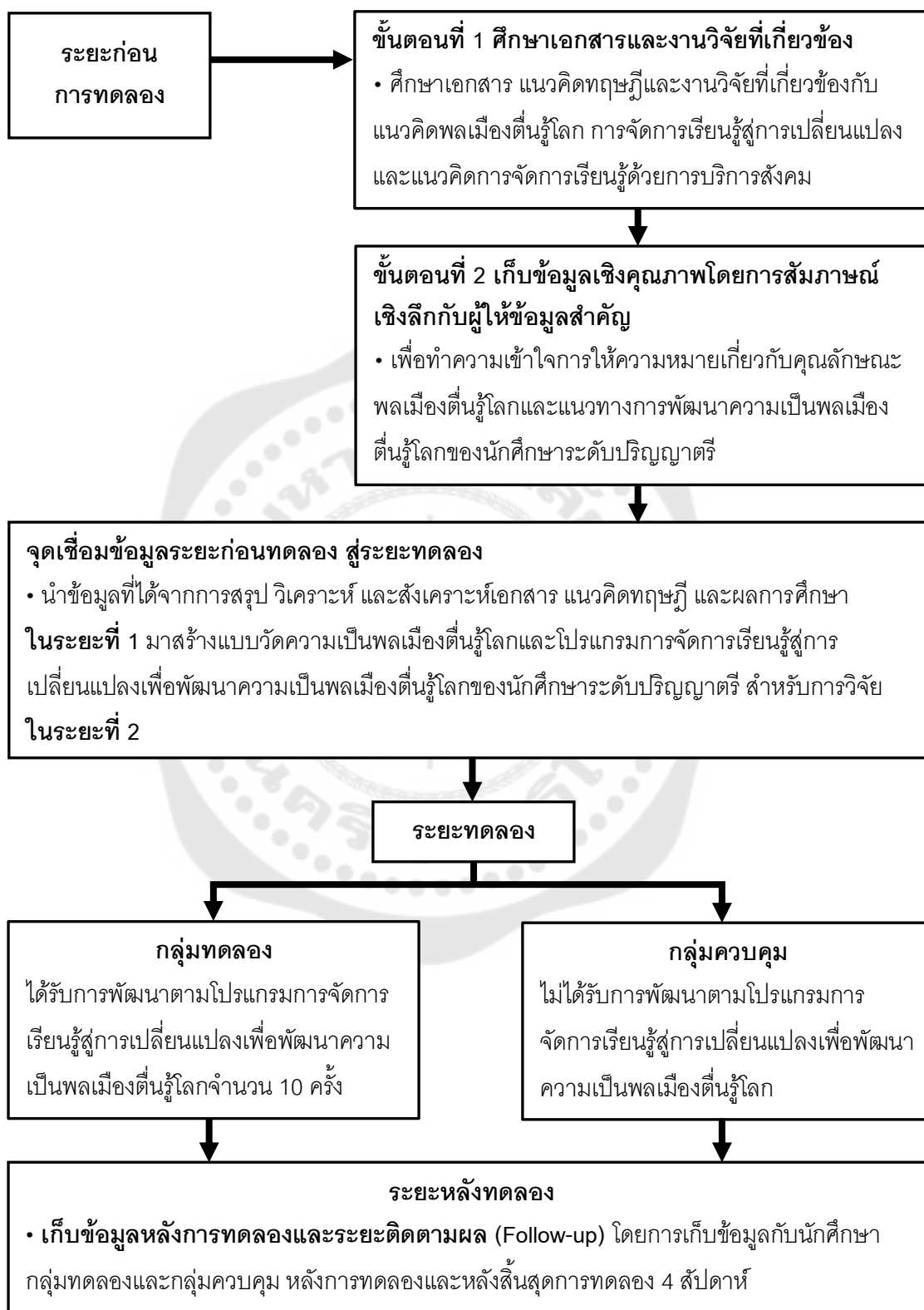
ภาพประกอบ 6 ความสัมพันธ์ของการให้ความหมาย คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ตอนที่ 2 การเชื่อมโยงผลการวิจัยระยะที่ 1 สู่การวิจัยระยะที่ 2

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเคราะห์ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยได้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้โลกและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีความสอดคล้องกับบริบทผ่านมุมมองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen) แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Based Learning) เพิ่มเติม และทำการสังเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น เพื่อนำมาสร้างค่านิยามสำหรับพัฒนาแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ของเมซีโรว์ (Mezirow, 2000) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ได้จากการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 มาออกแบบกิจกรรมสำหรับการพัฒนาโปรแกรมการวิจัยในระยะที่ 2 ซึ่งสามารถแสดงได้ดัง ภาพประกอบที่ 7 และตารางที่ 24

สรุปความเชื่อมโยงของการวิจัยระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2

ภาพประกอบ 7 สรุปความเชื่อมโยงของการวิจัยระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2

ตาราง 24 สรุปผลการศึกษาในระยยะที่ 1 ที่สอดคล้องกับแนวคิดและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกและการเชื่อมโยงสู่การออกแบบกิจกรรม ในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา

แนวคิด	ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมและจากข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 1	การเชื่อมโยงสู่การวิจัยในระยะที่ 2
แนวคิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen)	<p>ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนัก เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบ</p> <p>ในสิทธิ หน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม เห็นคุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมตามบริบทสากลและในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และรับผิดชอบต่อกรกระทำเพื่อการพัฒนา</p>	<p>การออกแบบพัฒนากิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 1</p> <p>“ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธภาพ”</p> <p>เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และทำความเข้าใจความหมายและความสำคัญของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกร่วมกัน</p>

ตาราง 24 (ต่อ)

แนวคิด	ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมและจากข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 1	การเชื่อมโยงสู่การวิจัยในระยะที่ 2
	<p>ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) 2. ด้านทักษะ (Skills) 3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes) 	<p>การออกแบบพัฒนากิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 5 “Global Mind for Global Change”</p>
	<p>แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก 2. การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก 3. การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก 4. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก 	<ul style="list-style-type: none"> • การออกแบบพัฒนา กิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 3-4 “ตัวแบบ” • การออกแบบพัฒนา กิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 6-9 โครงการบริการสังคม “One Mind One World”

ตาราง 24 (ต่อ)

แนวคิด	ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมและจากข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 1	การเชื่อมโยงสู่การวิจัยในระยะที่ 2
	<p>5. การบูรณาการแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก เข้าไปในหลักสูตร/โปรแกรมฝึกอบรม และกิจกรรมทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย</p> <p>6. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกให้กับนักศึกษา</p>	
แนวคิดที่ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้		
การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)		
<p>1. ชั้นทับทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma)</p>	<p>การนำกิจกรรมต่าง ๆ มากระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากการมีกรอบแนวคิดเดิมที่มีผลต่อผู้เข้าร่วมโปรแกรม</p> <p>การกระตุ้นให้ตระหนักและต้นรู้ในการแสวงหากรอบแนวคิดใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก</p>	<p>การออกแบบพัฒนากิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 2 “ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองต้นรู้โลก “</p>

ตาราง 24 (ต่อ)

แนวคิด	ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมและจากข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 1	การเชื่อมโยงสู่การวิจัยในระยะที่ 2
<p>2. ขั้นการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไข (Critical reflection)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นการเรียนรู้วิธีการสะท้อนที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมองได้ ซึ่งการสะท้อนจะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การสะท้อนเชิงเนื้อหา การสะท้อนเชิงกระบวนการ และการสะท้อนเชิงฟื้นความเชื่อเดิม • การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิด ไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดขัดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล 	<p>การออกแบบพัฒนากิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 3-4 “กิจกรรมตัวแบบ”</p>
<p>3. ขั้นการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิดพร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective)</p>	<p>การกระตุ้นเพื่อการวางแผนแนวทางปฏิบัติ การได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล การทดลองแสดงบทบาทใหม่ชั่วคราว การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่ ตลอดจนการบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคลด้วยกิจกรรมต่าง ๆ</p>	<p>การออกแบบพัฒนากิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 5 “Global Mind for Global Change”</p>

ตาราง 24 (ต่อ)

แนวคิด	ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมและจากข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 1	การเชื่อมโยงสู่การวิจัยในระยะที่ 2
4. ชั้นยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Action)	ผู้เข้าร่วมโปรแกรมรวมกันคิดวางแผน และจัดทำโครงการตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้พัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกด้วยการลงมือปฏิบัติในครอบครัว/ชุมชนในสถานการณ์จริง	การออกแบบพัฒนากิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 6-9 โครงการบริการสังคม “One Mind One World”
5. ชั้นประเมินผลจัดทำข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation)	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรมทั้งในระยะก่อนเริ่มโปรแกรม หลังเสร็จสิ้นโปรแกรม และระยะติดตามผลด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก	การออกแบบพัฒนากิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 10 “ปัจฉิมนิเทศและมอบประกาศนียบัตร”
การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Based Learning)	<ul style="list-style-type: none"> เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการบริการในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน บุคคลในชุมชน/สังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อให้เกิดการเรียนรู้และประโยชน์แก่ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมในขั้นตอนที่ต้องลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะหรือสมรรถนะการเป็นพลเมืองต้นรู้โลก 	การออกแบบพัฒนากิจกรรมในโปรแกรม ครั้งที่ 6-9 โครงการบริการสังคม “One Mind One World”

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยระยะที่ 2 ผลการวิจัยเชิงทดลอง

การดำเนินการสร้างและศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในครั้งนี้ เน้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกตามความหมายและคุณลักษณะของพลเมืองตื่นรู้โลกใน 3 ด้าน คือ ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) ทักษะ (Skills) และการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes) ผู้วิจัยจึงสร้างโปรแกรมตามกรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ที่มีเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความหมายคุณลักษณะและแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก โดยมีรูปแบบของกิจกรรมในโปรแกรม ประกอบด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน ผ่านการบรรยาย เกม การตั้งคำถาม การอภิปรายกลุ่ม การจัดบันทึก วิทยากรรับเชิญ สนทนา การระดมสมอง สื่อต่าง ๆ อาทิเช่น คลิปวีดีโอ หนังสือ ข่าว บทความ และการทำกิจกรรมผ่านโครงการบริการสังคม ดังแสดงในตาราง 23

ตาราง 25 โครงสร้างการจัดกิจกรรมในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนา
ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

กิจกรรม / วัตถุประสงค์	แนวคิด/ทฤษฎี	วิธีการดำเนิน กิจกรรม
<p>1. ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธ์ภาพ</p> <p><u>วัตถุประสงค์</u></p> <p>1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ทราบวัตถุประสงค์ ข้อตกลงเบื้องต้น กำหนดการและประโยชน์ของการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี</p> <p>2. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรมและผู้วิจัย</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เข้าโปรแกรม มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก</p>	<p>1. แนวคิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก</p>	<p>- เกม</p> <p>- การบรรยาย</p> <p>- การตั้งคำถาม</p> <p>- การอภิปรายกลุ่ม</p>
<p>2. ปัญหาสังคมกับการ เป็นพลเมืองตื่นรู้โลก</p> <p><u>วัตถุประสงค์</u></p> <p>1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคมในปัจจุบัน และเสนอแนวทางแก้ไขในฐานะพลเมืองตื่นรู้โลก</p>	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 1 กิจกรรมทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma) คือ การนำกิจกรรมต่าง ๆ มากระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีกรอบแนวคิดเดิมที่มีผลต่อผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ การกระตุ้นให้ตระหนักและตื่นรู้ ในการแสวงหารอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก</p>	<p>- การดูคลิปวิดีโอสั้น / อ่านบทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติทางสังคม</p> <p>- การตั้งคำถามและอภิปรายกลุ่ม ในประเด็นความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ความหลากหลายของผู้คน และวัฒนธรรม</p> <p>โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน</p>

ตาราง 25 (ต่อ)

กิจกรรม / วัตถุประสงค์	แนวคิด/ทฤษฎี	วิธีการดำเนินกิจกรรม
		<p>ตลอดจนสันติภาพและความขัดแย้ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การคิดและการอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์เชิงวิพากษ์
<p>3. ตัวแบบ วัตถุประสงค์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมค้นหาที่มาของความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ได้ 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิมไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล 	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 2</p> <p>กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection)</p> <p>คือ การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดยึดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากลที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในความเป็นพลเมืองโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้กรณีศึกษา (case study) ในกิจกรรมตัวแบบ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความภูมิใจ และยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เชื่อมมั่นในความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่างหลากหลายของผู้คน และวัฒนธรรม ใส่ใจในสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน - ตลอดจนมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างและดีขึ้นกว่าเดิมได้ - การดูคลิปวิดีโอสั้น / หนังสือสั้น / บทความ / ข่าว - การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ - การจับบันทึก - การอภิปรายรอบวง

ตาราง 25 (ต่อ)

กิจกรรม /วัตถุประสงค์	แนวคิด/ทฤษฎี	วิธีการดำเนินกิจกรรม
<p>4. ตัวแบบ (ครั้งที่ 2) วัตถุประสงค์</p> <p>1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมค้นหาที่มาของความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิม</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถใช้คำถามเชิงวิพากษ์ได้</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิมไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล</p>	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 2</p> <p>กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection)</p> <p>คือ การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดยึดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากลที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในความเป็นพลเมืองโลก</p>	<p>- วิทยากรรับเชิญ</p> <p>- สุนทรียสนทนา</p> <p>- การจับบันทึก</p> <p>- การอภิปรายรอบวง</p>
<p>5. “Global Mind for Global Change” วัตถุประสงค์</p> <p>1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้สำรวจคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของตนเอง และของกลุ่ม</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้จัดทำแผนในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในมิติด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะปฏิบัติ และด้านทัศนคติและคุณค่า ของตนเองและของกลุ่ม</p>	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 3</p> <p>กิจกรรมการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด พร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective) คือ การกระตุ้นเพื่อบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคล การวางแผนและแนวทางปฏิบัติตามกรอบแนวคิดใหม่เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่</p>	<p>- การบรรยาย</p> <p>- การระดมสมอง</p> <p>- การอภิปรายกลุ่ม</p> <p>- การจัดทำแผนในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก</p>

ตาราง 25 (ต่อ)

กิจกรรม /วัตถุประสงค์	แนวคิด/ทฤษฎี	วิธีการดำเนินกิจกรรม
<p>6. โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “เตรียมตัวกันเถอะ...พลเมืองต้นรัฐโลก” วัตถุประสงค์</p> <p>1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถระบุความต้องการและปัญหาของสังคม/ชุมชนได้</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถบอกถึงผลกระทบของปัญหาต่อตนเอง สังคมและชุมชน</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถวางแผนในการทำงาน เพื่อแก้ปัญหาของสังคม/ชุมชน</p> <p>4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถเขียนโครงการบริการสังคมได้</p>	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรม ปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยบริการสังคม (Service-Based Learning)</p> <p>2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยบริการสังคม</p> <p>3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน อาทิเช่น การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน</p> <p>4. แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนโครงการ</p>	<p>- การบรรยายความรู้เกี่ยวกับชุมชน</p> <p>การสำรวจชุมชน</p> <p>การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน</p> <p>- การบรรยายความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการ</p> <p>- การสำรวจสังคม/ชุมชน</p> <p>- การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน</p> <p>- การระดมสมอง</p> <p>- การเขียนโครงการ</p> <p>- การตั้งคำถาม</p> <p>- การอภิปรายกลุ่ม</p>
<p>7. “โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “ร่วมแรง...ร่วมใจ” วัตถุประสงค์</p> <p>1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้เรียนรู้และปฏิบัติการในโครงการบริการสังคมตามแผนปฏิบัติการที่สร้างขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อการแก้ปัญหาของสังคมและชุมชน</p> <p>3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้</p>	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรม ปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยบริการสังคม (Service-Based Learning)</p> <p>2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยบริการสังคม</p>	<p>- การจัดโครงการบริการสังคม</p>

ตาราง 25 (ต่อ)

กิจกรรม /วัตถุประสงค์	แนวคิด/ทฤษฎี	วิธีการดำเนินกิจกรรม
<p>8. โครงการบริการสังคม “One Mind One World”</p> <p>“ไต่ร่ตรง...สะท้อนผล”</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <p>1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้ไต่ร่ตรงผลจากการทำกิจกรรมบริการสังคม</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำกิจกรรมบริการสังคม</p>	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยบริการสังคม (Service-Based Learning)</p> <p>2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม</p>	<p>- การไต่ร่ตรง / สะท้อนผลที่ได้รับจากการบริการสังคม</p> <p>- การตั้งคำถาม</p> <p>- อภิปรายกลุ่ม</p>
<p>9. โครงการบริการสังคม “One Mind One World”</p> <p>“เราทำได้” (Everyone Can Do)</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <p>1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม สรุปผลการดำเนินงานของโครงการบริการสังคม</p> <p>2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้นำเสนอผลงานของโครงการบริการสังคม</p>	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 4 การยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยบริการสังคม (Service-Based Learning)</p> <p>2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม</p>	<p>- การนำเสนอ</p> <p>- การตั้งคำถาม</p> <p>- อภิปรายกลุ่ม</p>
<p>10. ปัจฉิมนิเทศและมอบประกาศนียบัตร</p> <p>วัตถุประสงค์</p> <p>1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน</p> <p>2. เพื่อประเมินผลโปรแกรมและมอบใบประกาศนียบัตรให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม</p>	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 5 กิจกรรมประเมินผลและจัดทำข้อสรุป ข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation) คือ การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ทั้งในระยะก่อนเข้าร่วมโปรแกรม หลังการเข้าร่วมโปรแกรม และระยะติดตามผล</p> <p>ด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองที่เรียนรู้โลก</p>	<p>- การบรรยายสรุป</p> <p>- การแบ่งปันประสบการณ์ ความประทับใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรม (พูดรอบวง)</p>

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ประชากรในการทดลองขั้นนี้ คือนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญที่เป็นสมาชิกของชมรม/หน่วยกิจกรรม จำนวน 759 คนจาก 46 หน่วยกิจกรรม (ศูนย์กิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2564) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ที่เป็นสมาชิกของชมรม/หน่วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์และสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมฯ ตลอดระยะเวลาการดำเนินโปรแกรมฯ

ในระยะที่ 2 นี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ คือ การวิจัยเชิงทดลอง แบบกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งมีการวัดผลในระยะก่อนทดลอง หลังทดลอง และติดตามผลหลังสิ้นสุดการทดลอง 4 สัปดาห์ ผลการวิจัยผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์	ความหมาย
M	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
SE	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error)
n	จำนวนตัวอย่าง
df	ค่าองศาแห่งความอิสระ (Degree of Freedom)
t	การทดสอบด้วยค่าสถิติ T (T-Test Independent)
F	การทดสอบด้วยค่าสถิติ F (F-Test)
p -value	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ
SS	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง (Mean Square)
SK	ความเบ้ (Skewness)
KU	ความโด่ง (Kurtosis)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 60 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 83.30 กำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 4 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 25.00 ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 26 จำนวนและร้อยละของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		รวม	
	(n=30)		(n=30)		(n=60)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	5	16.70	5	16.70	10	16.70
หญิง	25	83.30	25	83.30	50	83.30
รวม	30	100.00	30	100.00	60	100.00
ระดับชั้นที่กำลังศึกษา						
ปี 1	4	13.30	9	30.00	13	21.70
ปี 2	9	30.00	5	16.70	14	23.30
ปี 3	9	30.00	6	20.00	15	25.00
ปี 4	8	26.70	10	33.30	18	30.00
รวม	30	100.00	30	100.00	60	100.00

เมื่อทำการวัดผลก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลอง มีคะแนนระยะติดตามผลด้านความรู้และความเข้าใจสูงสุด ($M = 4.75, SD = 0.16$) รองลงมา คือคะแนนระยะติดตามผลด้านทักษะ ($M = 4.75, SD = 0.20$) และคะแนนระยะติดตามผลด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($M = 4.75, SD = 0.18$) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนก่อนการทดลองด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติสูงสุด ($M = 4.58, SD = 0.29$) รองลงมาคือคะแนนหลังการทดลองด้านความรู้และความเข้าใจ ($M = 4.52, SD = 0.36$) คะแนนหลังการทดลองด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($M = 4.49, SD = 0.35$) และคะแนนก่อนการทดลองด้านความรู้และความเข้าใจ ($M = 4.49, SD = 0.37$) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยรวมก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเท่ากับ 3.96 และ 4.50 ระยะหลังการทดลอง เท่ากับ 4.69 และ 4.43 และระยะติดตามผล เท่ากับ 4.75 และ 4.27 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ในกลุ่มทดลอง ภายหลังจากการทดลอง และระยะติดตามผล ส่วนในกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยลดลงภายหลังจากการทดลอง และระยะติดตามผล ดังตาราง 27

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ติดตามผล	
	M	SD	M	SD	M	SD
กลุ่มทดลอง (n = 30 คน)						
1. ความรู้และความเข้าใจ	3.94	0.39	4.73	0.20	4.75	0.16
2. ทักษะ	3.85	0.35	4.64	0.23	4.75	0.20
3. การเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	4.10	0.33	4.70	0.19	4.74	0.18
คะแนนรวม	3.96	0.32	4.69	0.18	4.75	0.17
กลุ่มควบคุม (n = 30 คน)						
1. ความรู้และความเข้าใจ	4.49	0.37	4.52	0.36	4.31	0.34
2. ทักษะ	4.36	0.44	4.32	0.38	4.18	0.35
3. การเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	4.58	0.29	4.49	0.35	4.30	0.35
คะแนนรวม	4.50	0.35	4.43	0.35	4.27	0.33

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (Multivariate analysis of variance: MANOVA) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติของข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

1.1 การตรวจสอบการแจกแจงปกติหลายตัวแปร ด้วยการตรวจสอบค่าความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) ควบคู่กับการใช้สถิติ Shapiro-Wilk เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของการแจกแจงข้อมูล เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 30 คน ซึ่งถ้าในกรณีกลุ่มตัวอย่างมีมากกว่า 50 คนขึ้นไปจึงจะสามารถใช้วิธี Kolmogorov-Smirnov test (ผจญจิต อินทสุวรรณ, 2545, น. 44-51) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรทั้งหมดไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่า z-values ของความเบ้ อยู่ระหว่าง -0.81 ถึง 0.14 และค่า z-values ของความโด่ง อยู่ระหว่าง -1.38 ถึง 1.00 ซึ่งไม่เกิน ± 3.00 ตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (พูลพงศ์ สุขสว่าง, 2556) ดังนั้น จึงถือว่าคะแนนในแต่ละด้านของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีการแจกแจงเป็นปกติ สามารถทำการวิเคราะห์ MANOVA ต่อไปได้ ดังตาราง 28

ตาราง 28 ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) ค่า Shapiro-Wilk ของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำแนกรายด้าน

ตัวแปร ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก :	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	Sk	Ku	Shapiro Wilk	Sk	Ku	Shapiro Wilk
ระยะก่อนทดลอง						
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	-0.58	1.00	.971	-0.62	-0.44	.930
2. ด้านทักษะ	-0.25	-0.67	.929	-0.65	-0.35	.932
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	-0.03	-1.38	.927	-0.51	-0.28	.943
ระยะหลังทดลอง						
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	-0.60	0.18	.941	-0.72	-0.37	.931
2. ด้านทักษะ	-0.52	0.39	.965	-0.40	-0.45	.965
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	-0.09	-0.80	.954	-0.81	0.22	.940
ระยะติดตามผล						
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	0.14	-0.72	.925	0.14	-0.70	.982
2. ด้านทักษะ	-0.63	-0.04	.937	0.10	-0.31	.990
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	-0.56	-0.12	.926	0.11	-0.82	.962

1.2 การตรวจสอบความเท่าเทียมกันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (Variance-covariance matrices) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติ Box' M Test พบว่า ค่า Box's M = 4.48 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = .698, p\text{-value} = .652$) แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่นำมาทดสอบมีความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อตรวจสอบความเท่ากันของแต่ละด้านในตัวแปรตาม ด้วยการทดสอบ Levene's Test พบว่า คะแนนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งถือว่าเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นในเรื่องการเท่ากันของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม แสดงว่าในระยะก่อนการทดลอง คะแนนในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน คือมีความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมเท่ากัน จึงใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่ (Post-hoc) แบบความแปรปรวนเท่ากัน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 29 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง

Multivariate Test of Homoscedasticity				
Box's Test of Equality of Covariance Metrics				
Box's M				4.48
<i>F</i>				.698
<i>p-value</i>				.652
Univariate Test of Homoscedasticity				
Levene's Test of Equality of Error Variance	<i>F</i>	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>p-value</i>
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	.204	1	50	.653
2. ด้านทักษะ	1.36	1	50	.661
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	1.15	1	50	.287

การทดสอบความเท่าเทียมกันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะหลังการทดลอง พบว่า ค่า Box's M = 16.47 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.57, p\text{-value} = .017$) แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่นำมาทดสอบมีความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อตรวจสอบความเท่ากันของแต่ละด้านในตัวแปรตาม ด้วยการทดสอบ Levene's Test พบว่า คะแนนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถึง .01 ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ ($F = 8.73,$

p -value = .005) 2) ด้านทักษะ ($F = 6.44$, p -value = .014) และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($F = 8.86$, p -value = .004) ดังตาราง 30 ซึ่งถือว่ามี ความแปรปรวน-ความแปรปรวนรวมไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่ (Post-hoc) แบบความแปรปรวนไม่เท่ากัน

ตาราง 30 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวน-ความแปรปรวนรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะหลังการทดลอง

Multivariate Test of Homoscedasticity				
Box's Test of Equality of Covariance Metrics				
Box's M				16.47
F				2.57
p -value				.017
Univariate Test of Homoscedasticity				
Levene's Test of Equality of Error Variance	F	$df1$	$df2$	p -value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	8.73	1	50	.005
2. ด้านทักษะ	6.44	1	50	.014
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	8.86	1	50	.004

การทดสอบความเท่าเทียมกันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนรวมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะติดตามผล พบว่า ค่า Box's M = 19.93 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 3.10$, p -value = .005) แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่นำมาทดสอบมีความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อตรวจสอบความเท่ากันของแต่ละด้านในตัวแปรตามด้วยการทดสอบ Levene's Test พบว่า คะแนนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถึง .01 ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ ($F = 11.76$, p -value = .001) 2) ด้านทักษะ ($F = 6.33$, p -value = .015) และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($F = 10.52$, p -value = .002) ดังตาราง 31 ซึ่งถือว่ามี ความแปรปรวน-ความแปรปรวนรวมไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่ (Post-hoc) แบบความแปรปรวนไม่เท่ากัน

ตาราง 31 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะติดตามผล

Multivariate Test of Homoscedasticity				
Box's Test of Equality of Covariance Metrics				
Box's M				19.93
F				3.10
p-value				.005
Univariate Test of Homoscedasticity				
Levene's Test of Equality of Error Variance	F	df1	df2	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	11.76	1	50	.001
2. ด้านทักษะ	6.33	1	50	.015
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	10.52	1	50	.002

1.3 การตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรตาม การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณจะมีความเหมาะสม ตัวแปรตามทั้งหมดควรมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลจากการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) พบว่า ด้านต่าง ๆ ของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ซึ่งเป็นตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล โดยมีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .762 ถึง .906 และเมื่อทำการทดสอบมิติเอกลักษณ์ของกลุ่มตัวแปร โดยใช้ Bartlett's test of Sphericity พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในทั้ง 3 ระยะ แสดงว่า คະแนนของกลุ่มตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ ไม่มีความเป็นมิติเอกลักษณ์ ดังนั้น คະแนนทั้ง 3 ด้านของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดสอบสมมติฐานดังข้อมูลในตารางต่อไปนี้

ตาราง 32 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างด้านต่าง ๆ ในตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำแนกตามระยะการวัดผล

ตัวแปร : ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (n=60)				
ระยะก่อนทดลอง		A	B	C
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	(A)	1		
2. ด้านทักษะ	(B)	.781**	1	
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	(C)	.807**	.762**	1
Bartlett's test of Sphericity = 7.25, df = 5, p-value < .001				
ระยะหลังการทดลอง		A	B	C
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	(A)	1		
2. ด้านทักษะ	(B)	.856**	1	
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	(C)	.773**	.788**	1
Bartlett's test of Sphericity =105.50, df = 5, p-value < .001				
ระยะติดตามผล		A	B	C
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	(A)	1		
2. ด้านทักษะ	(B)	.906**	1	
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	(C)	.861**	.861**	1
Bartlett's test of Sphericity =108.02, df = 5, p-value < .001				

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีการแจกแจงเป็นปกติ และตัวแปรตามทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ส่วนความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของคะแนนในระยะก่อนการทดลอง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นอาจส่งผลให้การวิเคราะห์พหุนัยสำคัญทางสถิติได้ยากขึ้น (Scheffe, 1959) แต่ด้วยความแกร่ง (Robust) ของสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบสมมติฐานต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสนองสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

ตาราง 33 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในระยะก่อนการทดลอง

แหล่ง ความแปรปรวน	Wilk's lambda	Hypothesis df	Error df	Multivariate F test	p-value
Group	.597	3	48	10.82	< .001

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน ในระยะก่อนการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีผลของคะแนนด้านความรู้และความเข้าใจด้านทักษะ และด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Wilks's lambda = .597, $F = 10.82$, $p\text{-value} < .001$) แสดงให้เห็นว่าความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในระยะก่อนการทดลอง มีอย่างน้อย 1 ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกรายด้าน ต่อไป

ตาราง 34 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ในระยะก่อนการทดลอง

ตัวแปร	SS	MS	F	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	3.94	3.94	26.76	< .001
2. ด้านทักษะ	3.44	3.44	21.31	< .001
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	2.96	2.95	29.67	< .001

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Test of Between-Subjects Effects) ของกลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านความรู้และความเข้าใจ ($F = 26.76$, $p\text{-value} < .001$) ด้านทักษะ ($F = 21.31$, $p\text{-value} < .001$) และ ด้านการเห็น

คุณค่าและมีทัศนคติ ($F = 29.67, p\text{-value} < .001$) ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยราย
คู่เป็นลำดับต่อไป

ตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำแนกรายด้าน
ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลอง

ตัวแปร	กลุ่ม	M	SD	Mean Different (d)	SE	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	กลุ่มทดลอง	3.94	0.39	-0.55	0.10	< .001
	กลุ่มควบคุม	4.49	0.37			
2. ด้านทักษะ	กลุ่มทดลอง	3.85	0.35	-0.51	0.11	< .001
	กลุ่มควบคุม	4.36	0.44			
3. ด้านการเห็นคุณค่า และมีทัศนคติ	กลุ่มทดลอง	4.10	0.33	-0.48	0.08	< .001
	กลุ่มควบคุม	4.58	0.29			

จากผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ระหว่างกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลอง พบว่า กลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของ
กลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ 1) ด้านความรู้
และความเข้าใจ ($d = -0.55, p\text{-value} < .001$) โดยกลุ่มทดลอง ($M = 3.94, SD = 0.39$) มีคะแนน
เฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.49, SD = 0.37$) 2) ด้านทักษะ ($d = -0.51, p\text{-value} < .001$)
โดยกลุ่มทดลอง ($M = 3.85, SD = 0.35$) มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.36,$
 $SD = 0.44$) และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($d = -0.47, p\text{-value} < .001$) โดยกลุ่ม
ทดลอง ($M = 4.10, SD = 0.33$) มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.58, SD = 0.29$)
แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง
เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก มีระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน น้อยกว่า
นักศึกษากลุ่มควบคุม

ตาราง 36 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะหลังการทดลอง

แหล่ง ความแปรปรวน	Wilk's lambda	Hypothesis df	Error df	Multivariate F test	p-value
Group	.794	3	48	4.16	.011

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Wilks's lambda = .794, $F = 4.16$, $p\text{-value} = .011$) แสดงว่า กลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในระยะหลังการทดลอง มีอย่างน้อย 1 ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกรายด้าน ต่อไป

ตาราง 37 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ในระยะหลังการทดลอง

ตัวแปร	SS	MS	F	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	0.57	0.57	6.53	.014
2. ด้านทักษะ	1.28	1.28	12.45	.001
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	0.54	0.54	6.65	.013

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Test of Between-Subjects Effects) หลังการทดลองของกลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านความรู้และความเข้าใจ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 6.53$, $p\text{-value} = .014$) ด้านทักษะ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 12.45$, $p\text{-value} = .001$) และ ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 6.65$, $p\text{-value} = .013$) ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่เป็นลำดับต่อไป

ตาราง 38 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำแนกรายด้านระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะหลังการทดลอง

ตัวแปร	กลุ่ม	M	SD	Mean Different (d)	SE	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	กลุ่มทดลอง	4.73	0.20	0.21	0.08	.013
	กลุ่มควบคุม	4.52	0.36			
2. ด้านทักษะ	กลุ่มทดลอง	4.64	0.23	0.32	0.08	.001
	กลุ่มควบคุม	4.32	0.38			
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	กลุ่มทดลอง	4.70	0.19	0.21	0.07	.012
	กลุ่มควบคุม	4.49	0.35			

จากผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ ($d = 0.21$, $p\text{-value} = .013$) โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.73$, $SD = 0.20$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.52$, $SD = 0.36$) 2) ด้านทักษะ ($d = 0.32$, $p\text{-value} = .001$) โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.64$, $SD = 0.23$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.32$, $SD = 0.38$) และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($d = 0.21$, $p\text{-value} = .012$) โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.70$, $SD = 0.19$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.49$, $SD = 0.35$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก มีระดับของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกด้าน

ตาราง 39 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะติดตามผล

แหล่ง ความแปรปรวน	Wilk's lambda	Hypothesis df	Error df	Multivariate F test	p-value
Group	.497	3	48	16.17	< .001

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Wilks's lambda = .497, $F = 16.17$, $p\text{-value} < .001$) แสดงว่า กลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในระยะติดตามผล มีอย่างน้อย 1 ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกรายด้าน ต่อไป

ตาราง 40 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ในระยะติดตามผล

ตัวแปร	SS	MS	F	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	2.54	2.54	34.41	< .001
2. ด้านทักษะ	4.23	4.23	50.40	< .001
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	2.56	2.56	31.07	< .001

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Test of Between-Subjects Effects) ในระยะติดตามผลของกลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ทั้ง 3 ด้าน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ ด้านความรู้และความเข้าใจ ($F = 34.41$, $p\text{-value} < .001$) ด้านทักษะ ($F = 50.40$, $p\text{-value} < .001$) และ ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($F = 31.07$, $p\text{-value} < .001$) หลังจากทดสอบด้วย MANOVA แล้วพบว่ามีนัยสำคัญ คือ ตัวแปรทั้งหมดมีอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยจึงทำ F-test ทดสอบแยกแต่ละตัวแปร เพื่อดูว่าตัวแปรใดที่มีนัยสำคัญ หลังจากนั้นจึงทำการทดสอบรายคู่เพื่อดูว่าแต่ละตัวแปรกลุ่มใดแตกต่างกันอย่างไร

ตาราง 41 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก จำแนกรายด้านระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะติดตามผล

ตัวแปร	กลุ่ม	M	SD	Mean Different (d)	SE	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	กลุ่มทดลอง	4.75	0.16	0.44	0.07	< .001
	กลุ่มควบคุม	4.31	0.34			
2. ด้านทักษะ	กลุ่มทดลอง	4.75	0.20	0.57	0.07	< .001
	กลุ่มควบคุม	4.18	0.35			
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	กลุ่มทดลอง	4.74	0.18	0.44	0.07	< .001
	กลุ่มควบคุม	4.30	0.35			

จากผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระยะติดตามผล พบว่า กลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกของกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ ($d = 0.44$, $p\text{-value} < .001$) โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.75$, $SD = 0.16$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.31$, $SD = 0.34$) 2) ด้านทักษะ ($d = 0.57$, $p\text{-value} < .001$) โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.75$, $SD = 0.20$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.18$, $SD = 0.35$) และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($d = 0.44$, $p\text{-value} < .001$) โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.74$, $SD = 0.18$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.30$, $SD = 0.35$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลก ในระยะติดตามผล 4 สัปดาห์ พบว่า ระดับความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกของกลุ่มทดลองยังคงเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกด้าน

ดังนั้นผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสนองสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมือง ตื่นรู้โลก ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ

ข้อมูลพื้นฐานของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของกลุ่มทดลอง จำแนกตามด้านต่าง ๆ ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในด้านความรู้และความเข้าใจกลุ่มทดลองมีคะแนนในระยะติดตามผลสูงสุด ($M = 4.75, SD = 0.16$) รองลงมาคือระยะหลังการทดลอง ($M = 4.73, SD = 0.20$) ส่วนด้านทักษะกลุ่มทดลองมีคะแนนในระยะติดตามผลสูงสุด ($M = 4.75, SD = 0.20$) รองลงมาคือระยะหลังการทดลอง ($M = 4.64, SD = 0.23$) และด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติกลุ่มทดลองมีคะแนนในระยะติดตามผลสูงสุด ($M = 4.74, SD = 0.18$) รองลงมาคือระยะหลังการทดลอง ($M = 4.70, SD = 0.19$) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 42 ข้อมูลพื้นฐานของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของกลุ่มทดลอง จำแนกตามด้านต่าง ๆ ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

ตัวแปร	ระยะการวัดผล	M	SD
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	ก่อนการทดลอง	3.94	0.39
	หลังการทดลอง	4.73	0.20
	ระยะติดตามผล	4.75	0.16
2. ด้านทักษะ	ก่อนการทดลอง	3.85	0.35
	หลังการทดลอง	4.64	0.23
	ระยะติดตามผล	4.75	0.20
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	ก่อนการทดลอง	4.10	0.33
	หลังการทดลอง	4.70	0.19
	ระยะติดตามผล	4.74	0.18

การตรวจสอบการแจกแจงปกติหลายตัวแปร ด้วยการตรวจสอบค่าความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) ควบคู่กับการใช้สถิติ Shapiro-Wilk เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของการแจกแจงข้อมูล ซึ่งในการทดสอบสมมติฐานที่ 2 นี้ ใช้คะแนนของกลุ่มทดลองทั้งหมด 30 คน โดยทำการวัดทั้งหมด 3 ครั้ง พบว่า ตัวแปรทั้งหมดไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่า z-values ของความเบ้ อยู่ระหว่าง -0.636 ถึง 0.149 และค่า z-values ของความโด่ง อยู่ระหว่าง -1.38 ถึง 1.00 ซึ่งไม่เกิน ± 3.00 ตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (พูลพงษ์ สุขสว่าง, 2556) ดังนั้น จึงถือว่าคะแนนในแต่ละด้านของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของกลุ่มทดลอง ทั้งในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีการแจกแจงเป็นปกติ สามารถทำการวิเคราะห์ MANOVA ต่อไปได้

ตาราง 43 แสดงค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) ค่า Shapiro-Wilk ของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำแนกรายด้าน

ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			ระยะติดตามผล		
	Sk	Ku	Shapiro Wilk	Sk	Ku	Shapiro Wilk	Sk	Ku	Shapiro Wilk
1.ด้านความรู้และความเข้าใจ	-0.58	1.00	.971	-0.60	0.18	.941	0.14	-0.72	.925
2.ด้านทักษะ	-0.25	-0.67	.929	-0.52	0.39	.965	-0.63	-0.04	.937
3.ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	-0.03	-1.38	.927	-0.09	-0.80	.954	-0.56	-0.12	.926

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

การทดสอบความเท่าเทียมกันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า ค่า Box's M = 44.49 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 3.48, p\text{-value} < .001$) แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่น่ามาทดสอบมีความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อตรวจสอบความเท่ากันของความแปรปรวนแต่ละด้านในตัวแปรตาม ด้วยการทดสอบ Levene's Test พบว่าการวัดทั้ง 3 ระยะในแต่ละด้านของตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .001 ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ ($F = 5.28, p\text{-value} = .007$) 2) ด้านทักษะ ($F = 3.58, p\text{-value} = .033$) และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($F = 10.07, p\text{-value} < .001$) ดังตาราง 44 ซึ่งถือว่ามี ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่ (Post-hoc) แบบความแปรปรวนไม่เท่ากัน

ตาราง 44 ผลการตรวจสอบความเท่าเทียมกันของความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของการวัดผลใน 3 ระยะเวลา

Multivariate Test of Homoscedasticity				
Box's Test of Equality of Covariance Metrics				
Box's M				44.49
F				3.48
p-value				< .001
Univariate Test of Homoscedasticity				
Levene's Test of Equality of Error Variance	F	df1	df2	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	5.28	2	72	.007
2. ด้านทักษะ	3.58	2	72	.033
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	10.07	2	72	< .001

การตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรตาม การวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่าคุณจะมีความเหมาะสม ตัวแปรตามทั้งหมดควรมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลจากการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) พบว่าด้านต่าง ๆ ของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ซึ่งเป็นตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .863 ถึง .908 และเมื่อทำการทดสอบมิติเอกลักษณ์ของกลุ่มตัวแปร โดยใช้ Bartlett's test of Sphericity พบว่า คະแนนของกลุ่มตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ ไม่มีความเป็นมิติเอกลักษณ์ ดังนั้น คະแนนทั้ง 3 ด้านของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดสอบสมมติฐาน ดังข้อมูลในตารางต่อไปนี้

ตาราง 45 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างด้านต่าง ๆ ในตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำแนกตามระยะเวลาการวัดผล

ตัวแปร : ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (n=30)		A	B	C
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	(A)	1		
2. ด้านทักษะ	(B)	.908**	1	
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	(C)	.863**	.885**	1

Bartlett's test of Sphericity = 105.16, df = 5, p-value < .001

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ตาราง 46 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในกลุ่มทดลองระหว่างระยะการวัดผล

แหล่ง ความแปรปรวน	Wilk's lambda	Hypothesis df	Error df	Multivariate F test	p-value
การทดสอบ	.276	6	140	21.09	< .001

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกระหว่างระยะวัดผลก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ระยะการวัดผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Wilks's lambda = .276, $F = 21.09$, $p\text{-value} < .001$) แสดงว่า กลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของกลุ่มทดลองทั้ง 3 ระยะการวัดผล มีบางด้านที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะการวัดผลทั้ง 3 ระยะ โดยจำแนกรายด้าน ต่อไป

ตาราง 47 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างระยะการวัดผล

ตัวแปร	SS	MS	F	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	10.67	5.34	71.57	< .001
2. ด้านทักษะ	12.19	6.10	83.05	< .001
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	6.38	3.19	51.21	< .001

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างระยะการวัดผล (Test of Between-Subjects Effects) ของกลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน ในการวัดผลทั้ง 3 ระยะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ ด้านความรู้และความเข้าใจ ($F = 71.57$, $p\text{-value} < .001$) ด้านทักษะ.001 ($F = 83.05$, $p\text{-value} < .001$) และ ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($F = 51.21$, $p\text{-value} < .001$) ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ เป็นลำดับต่อไป

ตาราง 48 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกของกลุ่มทดลอง
จำแนกรายด้าน ระหว่างระยะการวัดผล

ตัวแปร	ระยะการวัดผล	Mean Different (d)	SE	p-value
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	Test 1 - Test 2	-0.78	0.08	< .001
	Test 1 - Test 3	-0.81	0.08	< .001
	Test 2 - Test 3	-0.02	0.05	.958
2. ด้านทักษะ	Test 1 - Test 2	-0.79	0.08	< .001
	Test 1 - Test 3	-0.90	0.08	< .001
	Test 2 - Test 3	-0.11	0.06	.184
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	Test 1 - Test 2	-0.59	0.07	< .001
	Test 1 - Test 3	-0.64	0.07	< .001
	Test 2 - Test 3	-0.04	0.05	.769

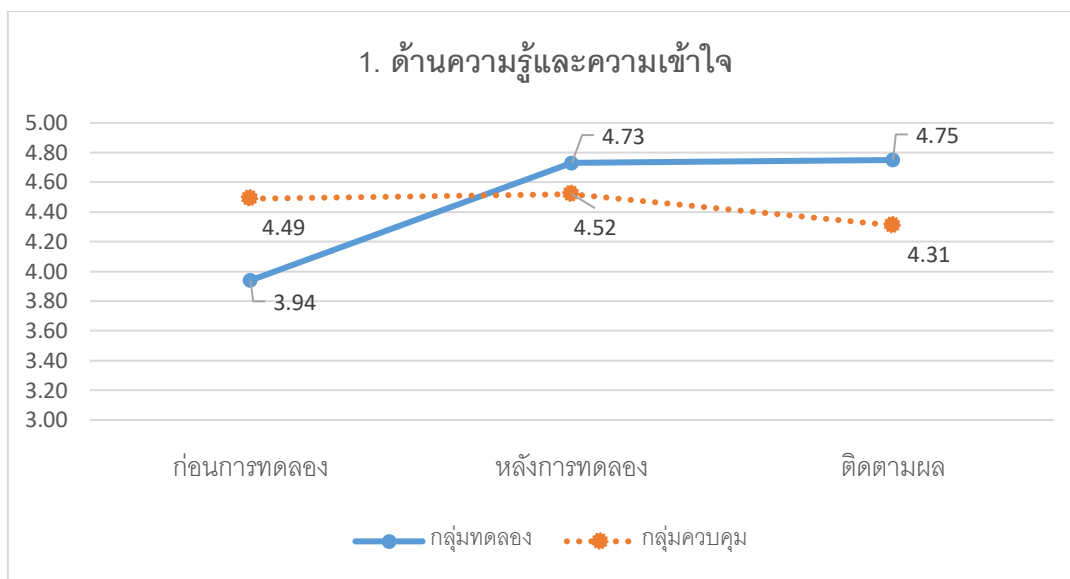
หมายเหตุ: Test 1 หมายถึง วัดผลก่อนการทดลอง
Test 2 หมายถึง วัดผลหลังการทดลอง
Test 3 หมายถึง วัดผลระยะติดตามผล

จากผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกของกลุ่มทดลอง จำแนกรายด้าน ระหว่างระยะการวัดผล พบว่า คะแนนกลุ่มตัวแปรความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกของกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกันดังนี้

1) ด้านความรู้และความเข้าใจมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการวัดผลในระยะก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($d = -0.78$, $p\text{-value} < .001$) และการวัดผลในระยะก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($d = -0.81$, $p\text{-value} < .001$) แต่การวัดผลในระยะหลังการทดลอง ไม่แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($d = -0.02$, $p\text{-value} = .958$) แสดงให้เห็นว่าคะแนนความเป็นพลเมืองที่รับรู้โลกในด้านความรู้และความเข้าใจ มีการเพิ่มขึ้นจากระยะก่อนการทดลองอย่างมาก แต่ในระยะติดตามผล แม้ว่าคะแนนจะเพิ่มขึ้นจากระยะหลังการทดลองแต่เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2) ด้านทักษะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการวัดผลในระลอกก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($d = -0.79$, $p\text{-value} < .001$) และการวัดผลในระลอกก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($d = -0.90$, $p\text{-value} < .001$) แต่การวัดผลในระลอกหลังการทดลอง ไม่แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($d = -0.11$, $p\text{-value} = .184$) แสดงให้เห็นว่าคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านทักษะมีการเพิ่มขึ้นจากระลอกก่อนการทดลองอย่างมาก แต่ในระยะติดตามผล แม้ว่าคะแนนจะเพิ่มขึ้นจากระยะหลังการทดลอง แต่เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการวัดผลในระลอกก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($d = -0.59$, $p\text{-value} < .001$) และการวัดผลในระลอกก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($d = -0.64$, $p\text{-value} < .001$) แต่การวัดผลในระลอกหลังการทดลอง ไม่แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($d = -0.04$, $p\text{-value} = .769$) แสดงให้เห็นว่าคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติมีการเพิ่มขึ้นจากระลอกก่อนการทดลองอย่างมาก แต่ในระยะติดตามผล แม้ว่าคะแนนจะเพิ่มขึ้นจากระยะหลังการทดลองแต่เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

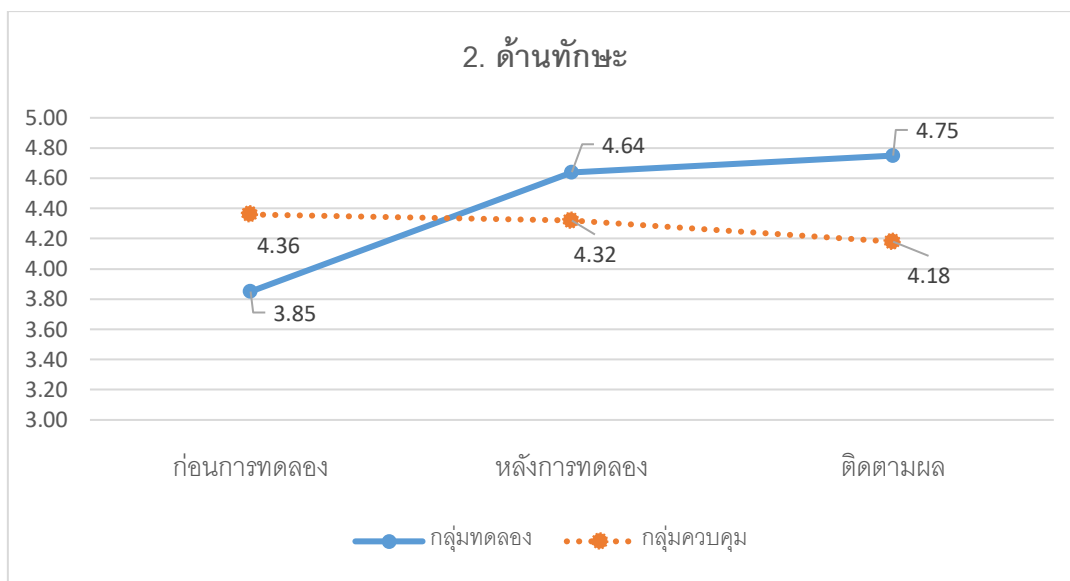

ภาพประกอบ 8 แผนภูมิแสดงคะแนนความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก ด้านความรู้และความเข้าใจ

เมื่อพิจารณาภาพประกอบ 8 จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่ร่วมกับพิจารณากราฟ พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้และความเข้าใจ ในระยะก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 3.94$) มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.49$) แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก มีระดับความเป็นพลเมืองดีนรู้โลกในด้านความรู้และความเข้าใจ น้อยกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุม

ระยะหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้และความเข้าใจ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.73$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.52$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก มีระดับความเป็นพลเมืองดีนรู้โลกในด้านความรู้และความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

และระยะติดตามผล พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้และความเข้าใจ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.75$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.31$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก ในระยะติดตามผล 4 สัปดาห์ พบว่า ระดับความเป็นพลเมืองดีนรู้โลกในด้านความรู้และความเข้าใจของกลุ่มทดลองยังคงเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

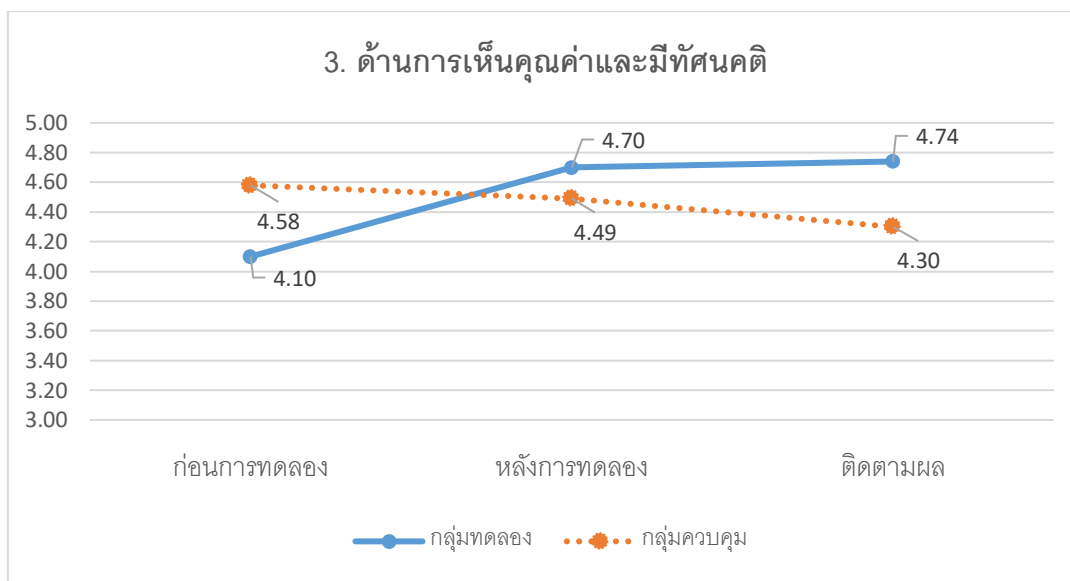

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ด้านทักษะ

เมื่อพิจารณาภาพประกอบ 9 จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่ร่วมกับพิจารณากราฟ พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านทักษะ ในระยะก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 3.85$) มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.36$) แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก มีระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในด้านทักษะ น้อยกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุม

ระยะหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านทักษะ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.64$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.32$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก มีระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านทักษะเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

และระยะติดตามผล พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านทักษะ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.75$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.18$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะติดตามผล 4 สัปดาห์ พบว่า ระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านทักษะของกลุ่มทดลองยังคงเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

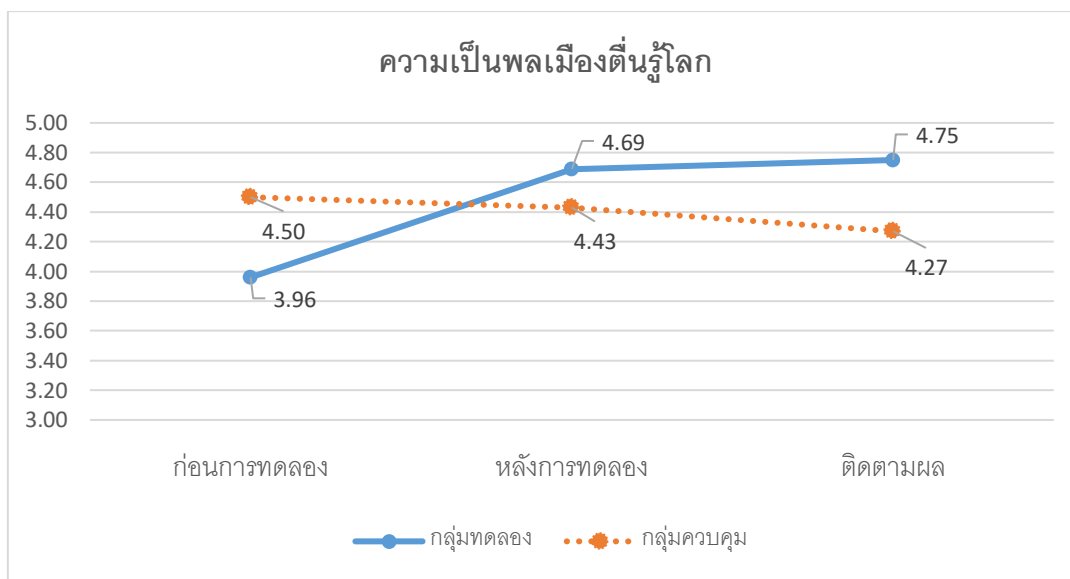

ภาพประกอบ 10 แผนภูมิแสดงคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ

เมื่อพิจารณาภาพประกอบ 10 จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่ร่วมกับพิจารณากราฟ พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ในระยะก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.10$) มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.58$) แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก มีระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ น้อยกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุม

ระยะหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.70$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.49$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่มีนักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก มีระดับของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

และระยะติดตามผล พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.74$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.30$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่มีนักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะติดตามผล 4 สัปดาห์ พบว่า ระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติของกลุ่มทดลองยังคงเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ภาพประกอบ 11 แผนภูมิแสดงคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในภาพรวม

เมื่อพิจารณาภาพประกอบ 11 จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายคู่ร่วมกับพิจารณากราฟ พบว่า ค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ในระยะก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 3.96$) มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.50$) แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก มีระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน น้อยกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุม

ระยะหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.69$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.43$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก มีระดับของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกด้าน

และระยะติดตามผล พบว่า ค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มทดลอง ($M = 4.75$) มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม ($M = 4.27$) แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะติดตามผล 4 สัปดาห์ พบว่า ระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของกลุ่มทดลอง ยังคงเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกด้าน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี: การวิจัยผสมผสานวิธี ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอการสรุปสาระสำคัญโดยย่อของความมุ่งหมาย สมมติฐาน วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย รวมทั้งการนำเสนอการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล
2. นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ด้วยการศึกษาวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods' Research) โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักคือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำนวน 2 คน 2) ผู้บริหารและอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวน 4 คน 3) นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เป็นสมาชิกของชมรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ จำนวน 4 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบ

สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของงานวิจัย ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล ด้านวิธีการเก็บข้อมูลและด้านทฤษฎี

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยด้วยรูปแบบการทดลอง (Intervention design) แบบมีการติดตามผล (Repeated follow up experimental design) ตามแนวคิดของเครสเวลล์ (Creswell, 2015) เพื่อดำเนินการสร้างและศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมในโปรแกรมฯ โดยนำทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) แนวคิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Global Active Citizen) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Based Learning) มาเป็นพื้นฐานในการสร้างโปรแกรม และผนวกกับการสังเคราะห์ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 โดยกิจกรรมในโปรแกรมมี 10 กิจกรรม การหาและปรับปรุงคุณภาพของโปรแกรม ผู้วิจัยนำกิจกรรมดังกล่าวไปนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาค่าความสอดคล้องภายในของโปรแกรม (Index of Consistency: IOC) พร้อมประเมินความเหมาะสมเพื่อหาคุณภาพของโปรแกรม และนำคำแนะนำที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขเป็นรายกิจกรรม และความสอดคล้องของแนวคิดที่ใช้กับกิจกรรมโปรแกรม มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 สำหรับผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมในโปรแกรม อันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ระยะเวลา เนื้อหา ขั้นตอนการทำกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ การวัดและประเมินผลของกิจกรรมที่ 1-10 มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.0

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดของ Harlap (2011) และ Oxfam (2006) ประกอบด้วยข้อคำถาม 60 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าคะแนนระหว่าง 1 ถึง 5 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) ด้านทักษะ (Skills) และด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes) ผู้วิจัยนำร่างแบบวัดทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการนำเสนอให้อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาานิพนธ์ตรวจสอบ พร้อมปรับปรุงแก้ไข จากนั้นจึงนำแบบวัดดังกล่าวไปนำเสนอให้

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาและการสร้างเครื่องมีวัด โดยค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทั้งฉบับมีค่าอยู่ระหว่าง 0.31-0.75 และค่าความเชื่อมั่นแบบวัดด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .968 การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเบื้องต้น ด้วยค่าสถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบี่ยงเบนค่าความโด่งของตัวแปรและค่าความสัมพันธ์รายตัวแปรจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตอบปัญหาการวิจัยตามสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียว (One-way MANOVA)

การนำเสนอการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะจากการวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัย ดังนี้

1.1 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1

ผลการวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน มีช่วงอายุระหว่าง 21-61 ปี ส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานด้านกิจกรรมนักศึกษา ระหว่าง 2-35 ปี

1.1.2 ผลการวิจัยระยะที่ 1 พบว่า ความหมายของคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้โลก หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนัก เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบในสิทธิหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและหลักศีลธรรมจริยธรรม เห็นคุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมตามบริบทสากลและในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน สังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และรับผิดชอบต่อการกระทำเพื่อการพัฒนานั้น

ความหมายของความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้และความเข้าใจในการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Knowledge and Understanding) หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกถึงการมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลก การพึ่งพาอาศัยกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนสันติภาพและความขัดแย้ง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิและความรับผิดชอบต่อสังคม รับรู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ

2. ด้านทักษะที่จำเป็นของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Skills) หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกถึง 1) ความสามารถทางด้านปัญญา ได้แก่ การให้เหตุผล ทักษะเชิงวิพากษ์ ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์และการสะท้อนคิด และ 2) ทักษะทางสังคมที่เป็นความสามารถด้านการแสดงออกต่อบุคคลอื่นในสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม การเคารพผู้อื่นและวิถีชีวิต การปฏิบัติตามกฎหมาย ธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม สามารถปรับตัวในการทำงานและการใช้ชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและสังคมอย่างสร้างสรรค์ สามารถศึกษาข้อมูลองค์ความรู้ สาธารณะ รวมถึงการมีภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล

3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อบทบาทความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Values and Attitudes) หมายถึง ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในการมีความภูมิใจและยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เชื่อมมั่นในความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่างหลากหลายของผู้คน มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต การใส่ใจสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างและดีขึ้นกว่าเดิมได้

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา 6 แนวทาง ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา

2. การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

3. การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
4. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก อาทิ เช่น การจัดโครงการบริการสังคม โครงการรณรงค์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
5. การบูรณาการแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เข้าไปในหลักสูตรหรือโปรแกรมฝึกอบรม และกิจกรรมทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย
6. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา

1.2 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2

ผลการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ คือ การวิจัยเชิงทดลอง แบบกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง วัดก่อนทดลอง หลังทดลอง และระยะติดตามผล (Randomized pretest , posttest , follow up control group design) เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี พบว่า

1.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 60 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 83.30 แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 25 คนเท่ากัน และเป็นเพศชายจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 5 คนเท่ากัน กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 4 มากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 อยู่ในกลุ่มทดลอง จำนวน 8 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 อยู่ในกลุ่มทดลอง จำนวน 9 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 6 คน กลุ่มตัวอย่างมาจากคณะบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์มากที่สุด จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 58.30 อยู่ในกลุ่มทดลอง จำนวน 12 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 23 คน รองลงมาคือ คณะศิลปศาสตร์ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 อยู่ในกลุ่มทดลอง จำนวน 16 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 7 คน

เมื่อทำการวัดผลในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนระยะติดตามผลด้านความรู้และความเข้าใจสูงที่สุด ($M = 4.75, SD = .163$) รองลงมาคือคะแนนระยะติดตามผลด้านทักษะ ($M = 4.75, SD = .201$) และคะแนนระยะติดตามผลด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($M = 4.75, SD = .187$) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนก่อนการทดลองด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติสูงที่สุด ($M = 4.58,$

$SD = .292$) รองลงมาคือคะแนนหลังการทดลองด้านความรู้และความเข้าใจ ($M = 4.52$, $SD = .361$) คะแนนหลังการทดลองด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ($M = 4.49$, $SD = .353$) และคะแนนก่อนการทดลองด้านความรู้และความเข้าใจ ($M = 4.49$, $SD = .376$) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยรวมก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเท่ากับ 3.96 และ 4.50 ระยะเวลาหลังการทดลอง เท่ากับ 4.69 และ 4.43 และระยะติดตามผล เท่ากับ 4.75 และ 4.27 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ในกลุ่มทดลอง ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ส่วนในกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยลดลงในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

1.2.2 สรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

จากสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

ผลการวิจัยพบว่า ในระยะก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษากลุ่มทดลองแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนักศึกษากลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า ก่อนที่นักศึกษากลุ่มทดลองจะเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก นักศึกษากลุ่มทดลองมีระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกน้อยกว่ากลุ่มควบคุมในทุกด้าน

ในระยะหลังการทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษากลุ่มทดลองแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 โดยนักศึกษากลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษากลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกแล้ว นักศึกษากลุ่มทดลองเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทำให้ระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกเพิ่มมากขึ้นและสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมในทุกด้าน

ในระยะติดตามผล พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษากลุ่มทดลองแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนักศึกษากลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นักศึกษากลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็น

พลเมืองตื่นรู้โลก เมื่อผ่านไป 4 สัปดาห์ ระดับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษากลุ่มทดลอง ยังคงเพิ่มมากขึ้นจนสูงเกินกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมในทุกด้าน

ดังนั้นผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงเกินกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

1.2.3 สรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

จากสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงเกินกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ

ผลการวิจัยพบว่า พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการวัดผลในระยะก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และการวัดผลในระยะก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่การวัดผลในระยะหลังการทดลอง ไม่แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกมีการเพิ่มขึ้นจากระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในระยะติดตามผล คะแนนจะเพิ่มขึ้นจากระยะหลังการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ จึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ จะมีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงเกินกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ

2. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น ซึ่งครอบคลุมความมุ่งหมายในการวิจัยทั้ง 2 ความมุ่งหมาย คือ เพื่อศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจที่สามารถนำมาอภิปรายได้ตามผลการวิจัย ตามแบบแผนการวิจัยใน 2 ระยะ ดังนี้

2.1 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 1

จากการศึกษาความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สามารถอภิปรายได้ว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนัก เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบในสิทธิ หน้าที่ กฎหมาย จารีตประเพณีที่สังคมกำหนดไว้ ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม คุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย ศีลธรรมและจริยธรรม คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมตามบริบทสากลและในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และรับผิดชอบต่อการกระทำเพื่อการพัฒนาทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกเป็นแนวคิดที่บูรณาการจากความเป็นพลเมืองตื่นรู้ และความเป็นพลเมืองโลก ที่มุ่งเน้นถึงความ เป็นพลเมืองที่มีความเข้าใจ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและการพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล สอดคล้องกับการศึกษาของ Reysen & Miller ที่กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้โลกเป็นคุณลักษณะสำคัญของทุกคนที่อยู่ร่วมกันในทุกสังคม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของประชาคมโลก มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ปรรอณาที่จะช่วยเหลือคนอื่น แม้ไม่ใช่คนในกลุ่มสังคม หรือประเทศของตน ตระหนักถึงการมีส่วนร่วม ความเท่าเทียมและความยุติธรรมทางสังคม เคารพและยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนาที่ต่างจากตน (Reysen & Miller, 2013) นอกจากนี้ Lough & McBride ยังให้ความหมายของพลเมืองตื่นรู้โลก ว่า เป็นพลเมืองที่มีความเชื่อและมีความต้องการที่จะเห็นธรรมาภิบาลโลก (Global governance) อย่างเป็นรูปธรรม และเชื่อว่าความยึดมั่นผูกพันในความ เป็นชาติสามารถขับเคลื่อนและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับสากลได้ และให้ความสำคัญ ในการเข้าร่วมกิจกรรมระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ (Lough & McBride, 2013) อีกทั้งยัง สอดคล้องกับ พสชนัน นิรมิตรไชยนนท์ ที่กล่าวว่า พลเมืองตื่นรู้โลก คือพลเมืองที่ตระหนัก เข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในสิทธิ หน้าที่ กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม คุณค่าความเป็นสากล คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมตามบริบทสากล มีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ (พสชนัน นิรมิตรไชยนนท์, 2560)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยสรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) 2) ด้านทักษะ (Skills) 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes) ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนรู้โลกตามแนวความคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จะมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาใน 3 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านจิตวิทยา (การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตนเอง) 2) ด้านความเชื่อ (การเปลี่ยนแปลงในระบบการสร้างความเชื่อ) และ 3) ด้านพฤติกรรม (การเปลี่ยนแปลงในวิถีการใช้ชีวิต) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Harlap (2011) และ Oxfam (2006) และสอดคล้องกับ Kniep ที่กล่าวว่า พลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะ มีความรู้ มีทักษะความสามารถ มีเจตคติ ค่านิยม จริยธรรมและมีส่วนร่วมต่อสังคม (Kniep, 1986) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Sherman ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาพลเมืองโลก พบว่า พลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ยอมรับและเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติ และประชาคมโลก ให้มีความเท่าเทียมและยุติธรรม (Sherman, 2017) อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Reysen & Miller ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของการเป็นพลเมืองโลก พบว่า พลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่มีความตระหนักรู้สากล มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ชื่นชมและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมความยุติธรรมในสังคม การพัฒนาที่ยั่งยืน และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง (Reysen & Katzarska-Miller, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการไทย ณธรา เหมือนปิว ที่กล่าวว่า สถานศึกษาควรบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองโลกใน 3 ด้าน คือ (1) ความรู้ความเข้าใจ (2) ทักษะด้านสติปัญญาและสังคม และ (3) ค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อการเป็นพลเมืองโลก (ณธรา เหมือนปิว, 2561) และยังสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ระบุว่า พลเมืองดีนรู้ และพลเมืองโลก เป็นพลเมืองที่มุ่งเน้น ความเป็นธรรมของสังคม เคารพศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ เชื่อมมั่นในหลักการ การอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย มีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับต่าง ๆ แก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีไว้ 6 แนวทาง ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับพลเมืองโลกของ Harlap, พบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อและทัศนคติ รวมทั้งพฤติกรรมและการแสดงออกที่สะท้อนถึงความเป็นพลเมืองโลกของแต่ละบุคคล (Harlap, 2011) สอดคล้องกับการศึกษาของ รัฐศิริรินทร์ วังกานนท์ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมือง พบว่า สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน มีผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในชุมชนนั้น (รัฐศิริรินทร์ วังกานนท์, 2554) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ฤาษุดา เทพายากุล ที่พบว่า กระบวนการหล่อหลอมความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ควรได้รับการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตผ่านตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคม (Agents of Socialization) ที่ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ ตัวแทนทางศาสนา และสื่อมวลชน (ฤาษุดา เทพายากุล, 2554) อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรดี ประทุมสุวรรณ ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก พบว่า การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ผ่านทางโครงสร้างกฎระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ และพิธีการสำคัญต่าง ๆ ของสถานศึกษาและชุมชน มีความสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน (ปรดี ประทุมสุวรรณ, 2562)

2. การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรและรายวิชา จะสามารถวัดประเมินและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาได้ครอบคลุมทุกชั้นปีและครบทุกมิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม พบว่า สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมีวิชาที่สอนเรื่องการศึกษาสู่ความเป็นพลเมือง (Civic Education) เป็นวิชาพื้นฐานเพื่อปูพื้นฐานของการเป็นพลเมืองใส่ใจสังคมในระบบประชาธิปไตย (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2556) และสอดคล้องกับรายงานวิจัย แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ประสบการณ์นานาชาติ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกสามารถจัดเป็นรายวิชาหรือแทรกอยู่ในรายวิชา โดยยึดผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยเป็นสำคัญ (สำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ฌรรธา เหมือนนปีว ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาพลเมืองไทยให้มีความเป็นพลเมืองโลกในยุค 4.0 พบว่า สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ควบคู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร และรายวิชา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองโลกใน 3 ด้าน คือ (1) ความรู้ความเข้าใจ (2) ทักษะด้านสติปัญญาและสังคม และ (3) ค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อการเป็นพลเมืองโลก (ฌรรธา เหมือนนปีว, 2561)

3. การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีของการเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของ Mezirow, J. ในขั้นที่ 2 การสะท้อนเชิงวิพากษ์ เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection) เน้นที่การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์และการสังเกตจากตัวแบบเพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคล (Mezirow, 2012) สอดคล้องกับการศึกษาของรัฐศิริรินทร์ วงศ์กานนท์ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมือง พบว่า การมีบุคคลต้นแบบ หรือผู้นำ ที่เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองที่ดี (รัฐศิริรินทร์ วงศ์กานนท์, 2554) และสอดคล้องกับ สุพรรณนิการ์ พงศ์ผาสุก ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล พบว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นต้นแบบในการสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของผู้เรียน เนื่องจากครูคือผู้ที่ต้องอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนอยู่ตลอดเวลาของการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน สุพรรณนิการ์ พงศ์ผาสุก (2558) อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรีดี ประทุมสุวรรณ ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก พบว่าการพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก และมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนได้ (ปรีดี ประทุมสุวรรณ, 2562) และยังสอดคล้องกับ เฟื่องอรุณ ปรีดีดีลิก และชนิตา รัชพลเมือง ที่กล่าวว่า ในการขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองโลกควรเริ่มต้นที่การพัฒนาครู ให้เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดี เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียน (เฟื่องอรุณ ปรีดีดีลิก และ ชนิตา รัชพลเมือง, 2562)

4. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีทั่วโลก อาทิ เช่น การจัดโครงการงานบริการสังคม ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยการบริการสังคมเป็นเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เชื่อมโยงกับเนื้อหาที่กำหนด และมีการติดตามประเมินผลโครงการเป็นระยะ นักศึกษา ชุมชน ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่างก็ได้เรียนรู้และได้รับประโยชน์จากโครงการบริการสังคม (ปราณี อัครภูษิตกุล, 2562) สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองดีใส่ใจสังคม หรือพลเมืองดีเรียนรู้ พบว่า การเรียนรู้โดยใช้แนวทางที่ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากสถานการณ์ปัญหาทางสังคม โดยการคิดจัดทำโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชน สังคมในสถานการณ์จริง จะช่วยให้เกิดประสิทธิผลการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนวิถีคิดและพฤติกรรมของผู้เรียนในการเป็นพลเมืองดีอย่างแท้จริง (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2557) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ประสาท เนิ่งเฉลิม ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม พบว่าการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการบูรณาการทั้งความรู้ ทักษะ และนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนรู้ ก็จะมีการสะท้อนผลว่าสิ่งที่ได้คิดและลงมือทำเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและความหมาย (ประสาท เนิ่งเฉลิม, 2558) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานวิจัย แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีโลก ประสบการณ์นานาชาติ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่พบว่า สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีโลกโดยเน้นการใช้ประสบการณ์จริง เช่น การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้จากโครงการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

5. การบูรณาการแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีทั่วโลก เข้าไปในหลักสูตร/โปรแกรมฝึกอบรม และกิจกรรมทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีโลกของนักศึกษา มีความเกี่ยวข้องและครอบคลุมหลายมิติ จึงจำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ในการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและความสนใจของนักศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ ณิชรา เหมือนบัว ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาพลเมืองดีไทยให้มีความเป็นพลเมืองดีโลกในยุค 4.0 พบว่า สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการบูรณาการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีโลกควบคู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีโลก (ณิชรา เหมือนบัว, 2561). และสอดคล้องกับรายงานวิจัย แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีโลก ประสบการณ์นานาชาติ ของสำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา ที่พบว่า ควรมีการบรรจุเนื้อหาการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกควบคู่ การพัฒนาพลเมืองของประเทศ ทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้ง จัดหลักสูตรและโปรแกรมฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2561)

6. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกให้กับนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ด้วยการลงมือปฏิบัติ มีผลต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษา ในทุกมิติ ดังนั้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและ ต่างประเทศในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ร่วมกันจะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลใน การพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ฤาชุตตา เทพายากุล ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง พบว่า ควรมีการสร้างกลไกและผลงานความร่วมมือกับองค์กร เครือข่ายภายนอก เข้ามาดำเนินกิจกรรมหรือโครงการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ ประชาชนอย่างครอบคลุมทุกช่วงวัยและพื้นที่อย่างต่อเนื่อง (ฤาชุตตา เทพายากุล, 2554) และ สอดคล้องกับรายงานวิจัย แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ประสบการณ์นานาชาติ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่พบว่า ควรมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานหรือองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเครือข่ายผู้ประกอบการและชุมชน ทั้งนี้ควร ครอบคลุมประเด็นสำคัญเรื่องความเข้าใจในความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสร้างความตระหนักในการเป็นพลเมืองโลก ความรับผิดชอบต่อประเด็นปัญหาในโลก และการมี ส่วนร่วมของชุมชนทุกระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

2.1 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 2

ผลการวิจัยระยะที่ 2 ด้านการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งตั้งสมมติฐานไว้ 2 สมมติฐาน ดังนี้

2.1.1 จากสมมติฐานที่ 1 ผลที่ได้จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ก่อนได้รับโปรแกรม การจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก กลุ่มตัวอย่างในกลุ่ม ควบคุมและกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกแตกต่างกัน โดยกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มทดลอง แต่ภายหลังจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมฯ แล้ว พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับ โปรแกรมฯ ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.2 จากสมมติฐานที่ 2 ผลที่ได้จากการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกใน ระยะเวลาหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ โดยการวัดผลในระยะเวลาก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการวัดผลในระยะเวลาก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การวัดผลในระยะเวลาหลังการทดลอง ไม่แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกมีการเพิ่มขึ้นจากระยะก่อนการทดลองอย่างมาก แต่ในระยะติดตามผล แม้ว่าคะแนนจะเพิ่มขึ้นจากระยะหลังการทดลอง แต่ก็ไม่มากจนถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ

สามารถอภิปรายผลสมมติฐานทั้ง 2 ข้อ ได้ดังนี้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับกลุ่มทดลอง ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่โปรแกรมฯ เกิดจากบูรณาการแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิด ด้านความรู้สึกละและด้านพฤติกรรม และสอดคล้องกับ อิลเลอร์ริส ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของบุคคลในวัยผู้ใหญ่ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นจาก 3 มิติ ได้แก่ มิติทางปัญญา มิติทางสังคม และมิติทางอารมณ์ประกอบกัน (Illeris, 2004) จึงเชื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน

เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนและกิจกรรมต่าง ๆ ในโปรแกรมฯ พบว่ามีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ เกิดกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma) ประกอบด้วยกิจกรรม การดูคลิปวิดีโอ/ อ่านบทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติทางสังคม การตั้งคำถามและอภิปรายกลุ่ม การคิดและการอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์เชิงวิพากษ์ เป็นการนำกิจกรรมต่าง ๆ มากกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีกรอบแนวคิดเดิมที่คับแคบสนใจเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ท้องถิ่นและประเทศของตน ทำให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ เกิดความตระหนักและตื่นรู้ในการแสวงหากรอบแนวคิดใหม่ที่เปิดกว้างมากขึ้น เข้าใจถึงปัญหาและวิกฤติทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อกันทั้งในบริบทท้องถิ่นที่ตนเองอยู่และในบริบทสากล ในระดับชาติและนานาชาติ และทำให้เห็น

คุณค่าและความสำคัญของการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เนื่องจากเมื่อบุคคลได้ประสบกับภาวะวิกฤติ บุคคลจะเกิดการตื่นรู้ในระดับหนึ่ง จะสูญเสียความมั่นใจเดิมและรับรู้สภาพที่แท้จริงของปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและในโลกมากขึ้น (Robert, 2006) ดังนั้น การที่สภาวะวิกฤติเกิดขึ้นกับบุคคลนั้น จึงเสมือนเป็นการบังคับให้บุคคลเห็นถึงกรอบอ้างอิงของตนเองที่ไม่สมเหตุสมผล และไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น บุคคลจึงได้ตรวจสอบเกี่ยวกับความเชื่อหรือกรอบอ้างอิงเดิมของตนต่อไป (Mezirow, 1991)

2. ขั้นสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection) ในขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้วิธีการสะท้อนที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมองของผู้เรียน โดยการสะท้อนจะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การสะท้อนเชิงเนื้อหา การสะท้อนเชิงกระบวนการ และการสะท้อนเชิงฟื้นความเชื่อเดิม ด้วยการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิม ที่ติดยึดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล โดยผ่านกิจกรรมกรณีศึกษา (case study) และกิจกรรมตัวแบบ ได้แก่ การดูคลิปวิดีโอสั้น / หนังสือ / บทความ / ข่าว / วิทยากรรับเชิญ โดยใช้การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์และการสังเกตจากตัวแบบเพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคล (Merzirow, 2012) สอดคล้องกับการศึกษาของ รัฐศิริรินทร์ วงگانนท์ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมือง พบว่า การมีบุคคลต้นแบบ หรือผู้นำ ที่เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองที่ดี (รัฐศิริรินทร์ วงگانนท์, 2554) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ประติ ประทุมสุวรรณ ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก พบว่าการพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก และมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนได้ (ประติ ประทุมสุวรรณ, 2562) และยังสอดคล้องกับ เฟื่องอรุณ ปรีดีดิกลง และชนิตา รัชทรัพย์เมือง ที่กล่าวว่า ในการขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองโลกควรเริ่มต้นที่การพัฒนาครู ให้เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดี เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียน (เฟื่องอรุณ ปรีดีดิกลง และ ชนิตา รัชทรัพย์เมือง, 2562) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำเทคนิคสุนทรียสนทนา การจดบันทึก และการอภิปรายรอบวง มาใช้ในการจัดกิจกรรมภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมกัน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้สร้างสัมพันธภาพของ Mezirow ที่กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนจะได้สร้างสัมพันธภาพที่สนับสนุนและเกื้อกูลกันผ่านเทคนิคสุนทรียสนทนา ซึ่งกระบวนการสร้างความสัมพันธ์เหล่านี้จะสร้างพื้นที่เปิดในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เห็น ลดอคติและมีจุดประสงค์ร่วมกันได้ (Merzirow, 2000) และสอดคล้องกับ

Taylor และ Henderson ได้กล่าวถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง โดยหนึ่งในปัจจัยเหล่านั้น คือ ความสัมพันธ์ (Relationships) โดยเฉพาะความสัมพันธ์เชิงสนับสนุนและเชิงไว้ใจ (Supportive and trusting relationships) ซึ่งนำไปสู่การสร้างสุนทรียสนทนา (Dialogue) ร่วมกันทำให้สมาชิกในวงสนทนาสามารถเปิดรับมุมมองที่แตกต่างและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ หรือลดความสัมพันธ์เชิงลำดับชั้นทางสังคมออกไปได้ (Henderson, 2010; Taylor, 2007) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของ Schweizer ที่กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยใช้การเสวนา การอภิปราย การสะท้อนคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย สามารถทำงานเป็นทีมกับผู้อื่นได้และยินดีให้ความช่วยเหลือผู้อื่น จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Schweizer, 2017)

3. ขั้นเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิดพร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective) ในขั้นตอนนี้เป็นการกระตุ้นเพื่อบุรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคล ด้วยการวางแผนและแนวทางปฏิบัติตามกรอบแนวคิดใหม่เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล การทดลองแสดงบทบาทใหม่ การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่ โดยผ่านกิจกรรม การบรรยาย การระดมสมอง การอภิปรายกลุ่มและการจัดทำแผนพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีทั่วโลก โดยในขั้นตอนนี้ นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับการให้ความหมายคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีทั่วโลกของตนเองและของกลุ่ม และวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของ Merzirow ที่กล่าวว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการรับฟังอย่างลึกซึ้งเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและช่วยให้ผู้เรียนเกิดมุมมองใหม่ ได้รับประสบการณ์และทักษะความเชื่อเดิมของตัวเองที่มีได้ (Merzirow, 2000) และสอดคล้องกับ Merzirow และ Kitchenham ที่กล่าวว่า การทดลองแสดงบทบาทใหม่หรือการทดลองปฏิบัติตามความเชื่อใหม่ ถือเป็นความช่วยเหลือให้บุคคลปรับแนวทางการปฏิบัติใหม่และนำไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตต่อไปได้ (Kitchenham, 2008; Merzirow, 2000)

4. ขันยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Action) ในขั้นตอนนี้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมจะร่วมกันคิด วางแผนและจัดทำโครงการตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ได้พัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกด้วยการลงมือปฏิบัติในครอบครัวหรือชุมชนในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมเรียนรู้นอกห้องเรียนและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยการบริการสังคม (Service-Learning) เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ เพราะเป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยกิจกรรมเพื่อสังคมนั้นจะสะท้อนความคิดและทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการเป็นพลเมืองตื่นรู้ (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2557) และแนวคิดของ Kuh ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตรงของผู้เรียน โดยการนำความรู้ที่ได้เรียนในหลักสูตรหรือเนื้อหาวิชา มาวิเคราะห์ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้ในการจัดโครงการเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชนและสังคม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงผ่านโครงการบริการสังคม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizenship) ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kuh, 2008) รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ กันทรากร จรัสมาตุสร ที่ศึกษารูปแบบและกลยุทธ์การสร้างพลเมืองตื่นรู้ กรณีศึกษาโครงการพลังเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ภูมิสังคมภาคตะวันตก พบว่า กระบวนการสร้างพลเมืองตื่นรู้ ต้องมีการวางแผน กำหนดรูปแบบแนวทางปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับเยาวชน ตลอดจนทั้งกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้และการกำกับติดตามส่งเสริมเยาวชนโดยใช้วิธีการถอดบทเรียนจากชุมชนและการเรียนเชิงประสบการณ์นอกห้องเรียนด้วยการบริการสังคม จะนำไปสู่องค์ความรู้และคุณค่าของความเป็นพลเมืองตื่นรู้ (กันทรากร จรัสมาตุสร, 2560) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ประสาท เนืองเฉลิม ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม พบว่าการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการบูรณาการทั้งความรู้ ทักษะ และนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนรู้ ก็จะมีการสะท้อนผลว่าสิ่งที่ได้คิดและลงมือทำเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและความหมาย (ประสาท เนืองเฉลิม, 2558) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานวิจัย แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ประสบการณ์นานาชาติ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่พบว่า สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกโดยเน้นการใช้ประสบการณ์จริง เช่น

การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้จากโครงการ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

5. **ขั้นประเมินผล** จัดทำข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation) ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ทั้งในระยะก่อนเริ่มโปรแกรม หลังเสร็จสิ้นโปรแกรม และระยะติดตามผลหลังเสร็จสิ้นโปรแกรม 4 สัปดาห์ ด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองดีนักรู้โลก นอกจากนี้ ยังมีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรมในแต่ละกิจกรรม หลังเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งในใบงานและแบบประเมินตนเอง (After Action Review, AAR) โดยผู้วิจัยออกแบบกระบวนการเรียนรู้และการวัดประเมินที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้รวมไปถึงการสร้างบรรยากาศระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรม และผู้วิจัยให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ตามแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ของเมซีโรวี สอดคล้องกับแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของ Taylor ที่กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ผู้สอนจะต้องออกแบบกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยให้ผู้เรียนสามารถสร้าง ประยุกต์ วิเคราะห์สิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งมีความหมายต่อตนเองในแบบของตัวเอง ไม่ได้เกิดจากการท่องจำตามเนื้อหาที่ต้องจำ กระตุ้นให้ผู้เรียนแบ่งปันการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ซึ่งการแบ่งความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เพราะจะทำให้ผู้เรียนเห็นมุมมองที่ต่างกันอย่างออกไปและทำให้เห็นความคิดที่เกิดขึ้นในตัวเองมากขึ้น รวมทั้งให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนตนเอง เพื่อสำรวจมุมมอง ความเชื่อและพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปจากมุมมองเดิมที่จะทำให้เกิดความเข้าใจกันและกันมากขึ้น เข้าใจตัวเองและโลกมากขึ้น จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางประสบการณ์ทั้งในด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านทักษะและด้านการเห็นคุณค่าและการมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นพลเมืองดีนักรู้โลก (Taylor, 2007)

ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบกับหลักฐานทางทฤษฎีและงานวิจัยก่อนหน้า ทำให้สามารถสรุปได้ว่า โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนักรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนักรู้โลก ด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านทักษะและด้านการเห็นคุณค่าและ มีทัศนคติให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมได้ ซึ่งเป็นการสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม จะมีความเป็นพลเมืองดีนักรู้โลก ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม โดยการวัดผลในระยะก่อนการทดลอง แตกต่างจากระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการวัดผลในระยะก่อนการทดลอง

แตกต่างจากระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้ผลการวิเคราะห์ทางสถิติในการศึกษาระยะที่ 2 ตอบสมมติฐานของงานวิจัยทั้ง 2 ข้อ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของโปรแกรมและจุดแข็งของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นเพราะกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในขั้นตอนต่าง ๆ ตามแนวทางการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงทำได้จริง ทำให้นักศึกษาได้ค้นพบและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของตนเอง หลังเสร็จสิ้นโปรแกรมแล้วนักศึกษาก็ยังนำผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโปรแกรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้คะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในระยะติดตามผลยังคงเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับปอรรซ์มียอดเนรและชนิตา รัชพลเมือง (2557) ได้ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักรบเมืองบนฐานทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักรบเมืองแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านความคิด ด้านพฤติกรรมและด้านความรู้ 2) การวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องพัฒนาการเรียนรู้ 4 ส่วน คือ การกระตุ้นการเรียนรู้ภายใน การเรียนรู้เชิงกระบวนการกลุ่ม การตระหนักถึงสังคมส่วนรวมและการสร้างสรรค์แนวทางใหม่ และ อริสา สุมามาลัย และ ชรรินทร์ เสถียร (2564) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรครู ด้วยแนวทางการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูและการเรียนการสอน โดยมี 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Act & Observe) และ 3) ขั้นสะท้อนผล (Reflect) พบว่าครูได้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงภายในใจ ได้แก่ การรู้และใช้ธรรมชาติของตัวเองในการสอน การมีสติรู้ตัว การใส่ใจนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน อันส่งผลต่อท่าทีในการสอนและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย รวมทั้งการศึกษาของการศึกษาของ Macharaga, Esnati, Mukeredzi, Tabitha, Preece & Julia (2021) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อความสนใจด้านอาชีพ และความไม่สนใจด้านอาชีพ ของกลุ่มนักศึกษาครู พบว่า นักศึกษาครูค้นพบและมีความเข้าใจในประสบการณ์การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ มุมมอง ทักษะคิดและความเชื่อและความเข้าใจในวิชาชีพครู 2) การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงทำให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพครู

3. ข้อจำกัดของการวิจัย

ศึกษากับกลุ่มประชากรในมหาวิทยาลัยเดียว เฉพาะกลุ่มเดียวคือสมาชิกชมรมจิตอาสา พัฒนาสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ และมีขนาดเล็ก จึงทำให้ไม่สามารถใช้กระบวนการสุ่มอย่างมีระบบ หรือตามสัดส่วนประชากรที่มาจากหลากหลายมหาวิทยาลัย ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเลือกใช้วิธีการสุ่มแบบจำแนกกลุ่ม (Random assignment sampling) ให้เข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเท่า ๆ กัน กลุ่มละ 2 ชมรม ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องของการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน เช่น ประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญในอดีต หรือบทบาทหน้าที่ในการทำงาน ในชมรมที่แตกต่างกันและภายหลังการจัดเข้ากลุ่มเรียบร้อยแล้ว จึงพบว่า กลุ่มควบคุมที่ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ทำงานด้านสังคมจากหน่วยงานภายนอก คือเป็นสมาชิกของชมรมโรตาแลคท์ที่มีแนวคิดและคุ้นเคยกับการทำกิจกรรมเพื่อสังคมส่วนร่วมค่อนข้างชัดเจน จึงทำให้กลุ่มควบคุมมีคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกสูงกว่ากลุ่มทดลองทุกด้านในระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยจึงแก้ไขโดยใช้ค่าความแตกต่างของคะแนนที่เพิ่มขึ้น ลดลงหรือค่า D มาวิเคราะห์ยืนยันร่วมว่า คะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในกลุ่มทดลองดีขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

4. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. ผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรในสถาบันการศึกษา สามารถนำไปประกอบการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ไปประยุกต์และปรับใช้กับนักศึกษากลุ่มอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มที่เป็นนักกิจกรรม อาทิ นักศึกษาทั่วไปและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

2. คณาจารย์และบุคลากรด้านกิจการนักศึกษา ที่กำกับดูแลงานด้านการพัฒนา นักศึกษาและกิจการนักศึกษา สามารถนำแบบวัดพลเมืองตื่นรู้โลกและโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ไปใช้ในการคัดเลือกและเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาที่จะเป็นตัวแทนของสถาบันในการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

3. การนำไปประกอบการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา ไปประยุกต์หรือปรับใช้กับนักศึกษากลุ่มต่าง ๆ จำเป็นต้องศึกษากรอบนโยบายในการจัดการศึกษา การพัฒนานักศึกษาและบริบทของแต่ละสถาบัน ว่ามีลักษณะเฉพาะ มีเงื่อนไข และมีข้อจำกัดในด้านใดบ้าง เพื่อจะได้สามารถจัดโปรแกรมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. วิทยากรหรือผู้นำกระบวนการที่จะนำไปประกอบการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาไปใช้ควรมีประสบการณ์ในด้านการสอนหรือ การฝึกอบรม รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้และพลเมืองโลก และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เพื่อสามารถดำเนินการจัดโปรแกรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์

5. ผู้บริหารสถานศึกษา คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำผลที่ได้ จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและ พัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายทั้งในและ นอกหลักสูตร อาทิ การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา การจัดโปรแกรมและหลักสูตรฝึกอบรม การจัดโครงการบริการสังคม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาทั้งในและ ต่างประเทศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติ MANOVA พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุมไม่เท่ากันในระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยปรับแก้ไขแก้ไขโดยใช้ค่าความแตกต่างของ คะแนนเฉลี่ยหรือค่า D มาวิเคราะห์ยืนยันร่วมว่าคะแนนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในกลุ่มทดลอง ดีขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับ การวิจัยครั้งต่อไปว่า ควรใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบหรือหลายขั้นตอนมากขึ้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเท่าเทียมกัน หรือใช้วิธีการออกแบบการทดลองเป็น block design หรือ matching ตัวแปรแทรกซ้อนหรือนำตัวแปรแทรกซ้อน เช่น ประสบการณ์การทำงาน ด้านสังคมมาศึกษาเป็นปัจจัยหรือตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมกับตัวแปรจัดกระทำหรือโปรแกรม

2. การศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกและ แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้สนใจศึกษาวิจัยเรื่องเดียวกันสามารถใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย ทั้งวิธีการเชิงปริมาณ หรือการวิจัยแบบผสมวิธีรูปแบบอื่น ๆ เพื่อศึกษาความหมาย วิเคราะห์ องค์ประกอบและพัฒนาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เพื่อค้นหาวามีข้อค้นพบ ที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

3. กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้เป็นนักศึกษาที่เป็นสมาชิกของชมรมหรือหน่วย กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสา หรือบำเพ็ญประโยชน์ ดังนั้น เพื่อเพิ่มความ หลากหลาย และลุ่มลึกในกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกัน ผู้ที่สนใจสามารถต่อยอดในการ

พัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีไปสู่กลุ่มตัวอย่างอื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของชมรมหรือหน่วยกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสา หรือบำเพ็ญประโยชน์ เช่น นักศึกษาในชมรมหรือหน่วย กิจกรรมอื่น และนักศึกษาทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของชมรมหรือหน่วยกิจกรรม เป็นต้น

4. ศึกษาวิจัยต่อยอดในงานวิจัยเชิงปฏิบัติการหรืองานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรหรือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในกลุ่มตัวอย่าง อื่น เช่น กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยต่อยอดในกลุ่มตัวอย่างอื่น อาจศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแปรด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย อาทิ ความแตกต่างหรือลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละช่วงวัยหรือเจนเนอเรชั่น จะได้สามารถพัฒนาหลักสูตรหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อส่งเสริมความ เป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- Axlund McBride, R. A. (2017). *Global Citizenship Development in College: International Service-Learning Students' Meaning-Making after Returning Home* (Doctoral dissertation). University of Washington.
- Buchanan, D. (2018). *Exploring the potential of classroom learning for adults with mental health problems: perceptions of transformation and wellbeing*. (Doctoral dissertation). University College London, London.
- Canny, E. (2016). *Running head: Multilayered Assessment of Global Awareness 1Systemic Multilayered Assessment of Global Awareness in Undergraduate Students: An Innovation Study*.
- Christaldi-Sullivan, J., & Bodzio, J. R. (2022). Student Benefits Following an International High-Impact Practice Service-Learning Experience. *Journal of Service-Learning in Higher Education, 14*(1), 1-11.
- Cogan, J. J. & Derricott, R. (2000). *Citizenship for the 21st Century*. London: Kogan.
- Cogan, J. J., Paul, M., & Murray, P. (2002). *Civic Education in the Asia-Pacific Region Case Studies Across Six Societies*. NY: Routledge Falmer.
- Constitutional Rights Foundation Chicago (CRFC). (1997). Excerpts from Service Learning in the Social Studies. *The Social Studies, 88*(5), 210-214.
- Cowman, B. R. (2019). *Development of Student Leaders-Global Citizens*. IN: Indiana Institute of Technology.
- Creswell, J. W. (2015). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Daloz, L.A. (2012). *Mentor: Guiding the journey of adult learners*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Durkheim, E. (1958). *Professional Ethics and Civic Morals*. NY: Routledge.
- Erdfelder, E., Faul, F., & Buchner, A. (1996). GPOWER: A general power analysis Program. *Behavior research methods, instruments, & computers, 28*(1), 1-11.

- Eyler, J., & Giles, D. (1999). *Where's the learning in service-learning?* San Francisco, LA: Jossey-Bass.
- Fallace, T. D. (2011). Tracing John Dewey's influence on progressive education, 1903-1951: Toward a received Dewey. *Teacher College Record*, 113(3), 463-492.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A. G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41(4), 1149-1160.
- Fredrickson, B.L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. *American Psychologist*, 56(3): 218-226.
- Fulton, A. (2019). *Sitting in limbo: transformative change through drug and alcohol education at university*. (Ph.D. thesis). University of Glasgow, Glasgow.
- Furco, A. (1996). *Service-learning: A balanced approach to experiential education*. Retrieved from <https://digitalcommons.unomaha.edu/slceslgen/128>.
- Geil, M. A. & Greenwald, J. (2020), An investigation of characteristics of effective global leaders. *Journal of Business & Industrial Marketing*.
- Gregorová, A. B., Heinzová, Z., & Chovancová, K. (2016). The Impact of Service-Learning on Students' Key Competences. *International Journal of Research on Service-Learning and Community Engagement*, 4(1), 367-376.
- Habermas, J. (1992). Citizenship and national identity: some reflections on the future of Europe. *Praxis International*, 12,1-19.
- Harlap, Y. (2011). *Global Citizenship Community of Practice, Centre of Teaching and Academic Growth, NUICEF, and The University of British Columbia*. Retrieved from <http://ctl.ubc.ca/files/2011/05/rgctoolbook.pdf>.
- Henderson, J. (2010). *An exploration of transformative learning in the online environment. 26th Annual Conference on Distance Learning and Teaching*. Retrieved from <https://en.tums.ac.ir/file/download/page/1589878459-transformative-learning-in-online-learning-environment.pdf>

- Hoskins, B., D'Hombres, B., & Campbell, J. (2008). Does Formal Education Have an Impact on Active Citizenship Behavior? *European Educational Research Journal*, 7(3), 386- 402.
- Hudin, N. S., Osman, J., Shokory, S. M., & Ab Wahid, H. (2018). Service Learning in Higher Education: Evidence from Malaysia. *International Journal of Engineering & Technology*, 7(3), 474-479.
- Hye Seung Cho. (2016). *The Gaps between Values and Practices of Global Citizenship Education: A Critical Analysis of Global Citizenship Education in South Korea*. (Doctoral dissertation). University of Massachusetts Amherst.
- Illeris, K. (2004). Transformative learning in the perspective of a comprehensive learning theory. *Journal of Transformative Education*, 2(2), 79-89.
- Isin, E. F. & Wood, P. K. (1999). *Citizenship and identity*. London: Sage.
- Jian Li. (2017). *Conceptualizing Measuring Global Competency: Evidence from the Chinese Context*. Indiana University.
- Johnson, W. (2021). *Encountering threshold concepts and transformative learning: lessons from students' study abroad experiences to enhance the internationalization of teaching and learning for all students at a Dutch University of Applied Sciences*. (Doctoral dissertation). University of Liverpool, Liverpool.
- Kahn, W. A. (1990). Psychological conditions of personal engagement and disengagement at work. *Academy of Management Journal*, 33(4), 692-724.
- Kearn, A. J. (1992). Active citizenship and urban governance. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 17, 20-34.
- Kehl-Bodrogi. (2006). *Religion in Today's World: Global Issues, Sociological Perspectives*. NY: Routledge.
- King, K.P. and Heuer, B.P. (2009). Transformative learning in adult basic education. In J. Mezirow, et al., (Eds.), *The Jossey-Bass higher education series. Transformative learning in practice: Insights from community, workplace, and higher education*. (pp. 172-181). San Francisco, CA: Jossey-Bass.

- Kitchenham, A. (2008). The evolution of Jack Mezirow's transformative learning theory. *Journal of Transformative Education*, 6(2), 104-123.
- Kniep, W. (1986). Defining a global education by its content. *Social Education*, 50(6), 437-446.
- Kramer, J. G. (2017). *Case study of transformative learning and the development of a Christian worldview in a Christian school*. (Doctoral dissertation). Brandon University, Brandon.
- Kubow, P., Grossman, D., & Ninomiya, A. (1998). Multidimensional citizenship: Educational policy for the 21st century. In J. J. Cogan & R. Derricott, (Eds.), *Citizenship for the 21st century: An international perspective on education* (pp. 115-133). London: Kogan Press.
- Kuh, G. D. (2008). *High-Impact Educational Practices: What They Are, Who Has Access To Them, and Why They Matter*. Retrieved from: https://assess.ucr.edu/sites/g/files/rcwecm2336/files/2019-02/kuh_2008.pdf
- LaMachia, J. M. (2016). *Integrating global citizenship learning in undergraduate education*. Boston: Northeastern University.
- Laws, K. (2007). *Internationalization, higher education in Australia and global citizenship*. Paper presented at the Development and Governance of Higher Education: Comparative Perspectives Conference. Taiwan: National University of Tainan.
- Lough, B. J., & McBride, A. M. (2013). Navigating the boundaries of active global citizenship. *Transactions of The Institute of British Geographers*, 39, 469-475.
- Macharaga, E. (2021). *Exploring transformative learning experiences of the vocationally interested and vocationally disinterested pre-service teachers in selected teacher training colleges in Zimbabwe*. (Doctoral dissertation). Durban University of Technology, Durban.
- Merryfield. (2008). *Items highlighted in red have been identified as the core elements of global citizenship education that have consistently reappeared throughout literature*.

- Merzirow, J. (2012). Learning to think like an adult: Core concepts of transformation theory. In E. W. Taylor & P. Craton (Eds.), *The handbook of transformative learning: Theory, research, and practice*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Merzirow, J., et al. (2011). *Transformative Learning in Practice: Insights from Community, Workplace, and Higher Education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Merzirow, J. (2000). *Learning as transformation: Critical perspectives on a theory in progress*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Merzirow, J. (2000). *Learning to think like an adult: Core concepts of transformational theory*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Moloney, A. (2018). *From disorientation to reintegration: an exploratory investigation of mature students' engagement in transformative learning*. (Doctoral dissertation). Lancaster University, Lancaster.
- Morais, D. B., & Ogden, A. C. (2011). Initial Development and Validation of the Global Citizenship Scale. *Journal of Studies in International Education*, 15(5), 445-466.
- Muir, R. & Parker, I. (2014). *Many to many: How the relational state will transform public services*. London: Institute for Public Policy Research.
- Natarajarathinam, M., Qiu, S., & Lu, W. (2022). The Relationships between Purpose in Life, Civic Mindedness, and Class Engagement in Service-Learning: The Moderating Effect of Personal Need for Structure. *Journal of Service-Learning in Higher Education*, 14(1), 12-33.
- Nussbaum, M. C. (2008). Toward a globally sensitive patriotism. *Daedalus*, 137(3), 78-93.
- Osman, R., & Petersen, N. (2013). *Service learning in South Africa*. Cape Town, Southern Africa: Oxford University Press.
- Oxfam. (1997). *A Curriculum for Global Citizenship*. Oxford, UK: Oxfam.
- Oxfam. (2006). *Education for global citizenship: A guide for schools*. Retrieved from http://nzcfgs.org.nz/wpcontent/uploads/2016/03/education_for_global_citizenship_a_guide_for_schools.pdf.

- Oxfam. (2012). *Global Citizenship Guides*. Retrieved from <https://www.oxfam.org.uk/education/who-we-are/global-citizenship-guides>
- Pereira, O. P., & Costa, C. A. (2019). Service Learning: Benefits of Another Learning Pedagogy. *Journal of Business Management and Economic Research*, 3(9), 17-33
- Resch, K., & Schrittmesser, I. (2021). Using the Service-Learning approach to bridge the gap between theory and practice in teacher education. *International Journal of Inclusive Education*, 16(2), 1-15.
- Reysen, S., & Miller, K., I. (2013). A model of global citizenship: Antecedents and outcomes. *International Journal of Psychology*, 48(5), 858-870.
- Reysen, S., & Miller, K., I. (2018). *The psychology of global citizenship: A review of theory and research*. Lexington Books.
- Rothstein, R. (2000). Towards a composite index of school performance. *The Elementary School Teacher*, 100(5), 409-441.
- Schattle, H. (2008). *The practices of global citizenship*. Toronto: Rowman and Littlefield.
- Scheffe, H. (1959). *The Analysis of Variance*. New York: Wiley.
- Schnepfleitner, F. M. (2017). *An executive leadership development program: a case study identifying key factors fostering or hindering transformative learning within a Qatari organizational context*. (Doctoral dissertation). University of Liverpool, Liverpool.
- Schutte, I. W., Kamans, E., Wolfensberger, M. V., & Veugelers, W. (2017). Preparing students for global citizenship: the effects of a Dutch undergraduate honors course. *Education Research International*, 2017, 1-12.
- Schweizer, S. (2017). *Transformative Learning Networks: Guidelines and Insights for Netweavers*. Retrieved from: https://www.aplu.org/projects-and-initiatives/stem-education/stem-education-centers-network/Goldstein_paper.pdf
- Sherman P. (2017). *Why the world needs more global citizens*. The Conversation, Retrieved 9 July 2021, from <https://theconversation.com/why-the-world-needs->

more-global-citizens-84680

Stanlick, S. E. (2015). *Quality and directionality of global citizenship identity development in the context of online and offline reflections during an introductory global citizenship course*. Pennsylvania: Lehigh University.

Taylor, E. W. (2007). An update of transformative learning theory: A critical review of the empirical research (1999-2005). *International Journal of Lifelong Education*, 26(2), 173-191.

Taylor, E. W. (2008). Transformative learning theory. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 199, 5-15.

The United Nations Education, Scientific and Cultural Organization. (2015). *Global Citizenship Education Topics and Learning Objectives*. Paris: n.p.

Turner, B. & Hamilton, P. (2003). *Citizenship: Critical concepts*. London: Routledge.

Turner, B. S. (1993). *Citizenship and Social Theory*. London: SAGE Publications.

Walsh, L. (2005). *The Needs and Challenges for Global Citizenship Education*. Australia: Bloomsbury Publishing.

Woldemeleket, N. (2017). *A Correlational Study of Georgia Undergraduate Student Global Competence, Global Citizenry, and Global Ventures*. CA: Northcentral University.

Yeboah, A. K. (2012). *Factors that Promote Transformative Learning Experiences of International Graduat-Level learners* (Dissertations). University of South Florida, USA.

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2561). *รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ 2561*.

กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กรมสุขภาพจิต. (2560). *รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปี 2560*. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน.

กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2549). *การจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: มุมมองจากนักปฏิบัติ*. *มติชนรายวัน*, 30(10611).

กัณฑ์กร จรัสมาธูสร. (2560). *รูปแบบและกลยุทธ์การสร้างพลเมืองตื่นรู้ กรณีศึกษาโครงการพลังเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ภูมิสังคมภาคตะวันตก*. (ปริญญานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตร

รรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). มหาวิทยาลัยศิลปากร,
นครปฐม.

กานต์วี บุญญาณัฐิทธิ. (2554). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ
และจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี.* (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา
หลักสูตร). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน
แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564.* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ เจ.เอส. การพิมพ์.

จิราพร วรวงศ์, เนตรนภา กาบมณี, พรพรรณ มนัสจกุล, และ ธวัชชัย เชื้อนสมบัติ. (2562). การ
พัฒนารูปแบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์
บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28*(
ฉบับพิเศษ), 53-64.

ชฎากานต์ ภิญากรณ. (2558). *รูปแบบการจัดบริการสังคมด้านการศึกษาของเด็กพิเศษ.*
(ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการบริการสังคม). มหาวิทยาลัย
บูรพา, ชลบุรี.

ชนิดดา ภูงส์ทอง. (2560). *ปฏิบัติการเชิงวิพากษ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้
ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผ่านวิธีการเรียนรู้สู่การ
เปลี่ยนแปลง.*(ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ชนิดดา ภูงส์ทอง. (2561). การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง:ความท้าทายของผู้สอนใน
ระดับอุดมศึกษา. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 24*(1), 163-182.

ญาสินี เกิดผลเสริฐ. (2558). การพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว. *วารสารบริหาร
การศึกษา, 5*(2), 166-175.

ณรรธา เหมือนปิว. (2561). การพัฒนาพลเมืองไทยให้มีความเป็นพลเมืองโลกในประเทศไทยยุค 4.0.
วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(3), 86-99.

ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์. (2557). *ผลการใช้เทคนิคการเรียนรู้อยู่ด้วยการรับใช้สังคมของนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.* (ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
นิเทศศาสตร์).มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

- ทองสิริ วิชิรานนท์. (2556). *คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ทินกร ชุณหภัทรกุล และคณะ. (2562). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้จากการบริการสังคม รายวิชาปฏิบัติการการพัฒนารฐานข้อมูลบนเว็บของนักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). *การกำหนดขนาดตัวอย่างและสถิติวิเคราะห์ใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ*. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ.
- นภาพร แสงนิล. (2561). *การเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลโลกให้กับผู้เรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด น่าน*. (ปริญญานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นิภา สุขพิทักษ์. (2536). *จิตสำนึกในความเป็นพลโลกของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 ตามการรับรู้ของตนเอง*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปรีดี ประทุมสุวรรณ. (2562). *การศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก : การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน*. *Educational Management and Innovation Journal*, 2(1), 100-121.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2555). *การเรียนรู้โดยการบริการสังคม*. *วารสารวิชาการแพรวกาฟ้าสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 2(1), 9-18.
- ปราณี อัครภูษิตกุล. (2562). *การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์*. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.*, 12(1), 98-111.
- ปอรัรัมย์ ยอดเนร และ ชนิตา รัชพัลเมือง. (2557). *กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองบนฐานทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง*. *วารสารครุศาสตร์*, 42(2), 45-56.
- ปาจริย์ รัตนานุสนธ์. (2556). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา*. (ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการวิจัยการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ปารีชาติ ประเสริฐสังข์ และ ธีรศาสตร์ คณาศรี. (2560). การบริการสังคมกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(2), 7-16.
- ผจญจิต อินทสุวรรณ. (2545). *การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พสชนัน นิรมิตรไชยนนท์. (2560). รูปแบบการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวตามระบอบประชาธิปไตยสำหรับประชาชนทุกช่วงวัยในกรุงเทพมหานคร. *The National Defence College of Thailand Journal*, 59(3), 50-51.
- พิทักษ์ ปิณีใจ และสุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช. (2563). โมเดลการวัดความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14(3), 77-87.
- พิไลพร สุขเจริญ. (2562). *การพัฒนาแบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงจิตวิญญาณในการดูแลแบบ ประคับประคองของนักศึกษาพยาบาล : การวิจัยผลส่ววิธีแบบทรงแหง*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พูลพงษ์ สุขสว่าง. (2556). *โมเดลสมการโครงสร้าง*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- เพ็ญอรุณ ปรีดีดิลก และ ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2562). แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศสิงคโปร์. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 20(1), 28-41.
- ภาสุดา ภาคาผลและมนังค์ อังควาณิช. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้กิจกรรมบริการสังคม เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย. *Veridian E-Journal*, 10(3), 1-929.
- มิลินทรา กวินกมลโรจน์. (2557). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการชี้แนะที่อิงทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา*. (ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มูลนิธิสยามกัมมาจล. (2561). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการพลังพลเมืองเยาวชน 2561*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- รัฐศิริรินทร์ ว่างานนท์. (2554). *สำนึกพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักแผนพัฒนาการเมือง สำนักงานสภาพัฒนาการเมืองสถาบันพระปกเกล้า.
- ฤาษุดา เทพายากุล. (2554). การศึกษาวิชาความเป็นพลเมือง (Citizenship Education). *วารสาร*

เรียนรู้ประชาธิปไตย, 3(9), 3-15.

วารสาร สามโกเศศ. (มปป.). การพัฒนาบัณฑิตสู่การเป็นพลเมืองและพลเมืองโลก. สืบค้นจาก
<http://www.varakorn.com/upload/page/ppt-260854.pdf>.

วิจารณ์ พาณิช. (2558). *เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอสอาร์ พรินท์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2550). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 6(2), 101-115.

ศิริเพ็ญ บุรณศิริ. (2532). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สมสิทธิ์ อัสตรนธิ, ไพบูลย์ โสภณสุภาพ, และ กัญจน์ ทัตติยกุล. (2563). กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดปริญญาศึกษาเพื่อปมเพาะผู้ประกอบการทางนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มแม่น้ำบางปะกง. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(2), 265-294.

สมสิทธิ์ อัสตรนธิ. (2552). *จิตตปัญญาศึกษาคืออะไร*. โครงการเอกสารวิชาการการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Monograph Series No. 2). กรุงเทพฯ: Century Co., Ltd.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2557). *คลังข้อมูลและความรู้*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานวิจัย : แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- สิริวรรณ ศรีพหล. (2547) รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลก สำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2555). รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษาในเขต พื้นที่การศึกษาการศึกษากรุงเทพมหานครเรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง งบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2555. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนิสา ทรงอยู่. (2559). ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาแรงจูงใจอาสาและจิตอาสาตามแนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมและการเรียนรู้จากการให้บริการสังคมที่มีต่อพฤติกรรมอาสาของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุพรรณนิการ์ พงศ์ผาสุก. (2558). การบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล. (ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สุพัฒน์ สุกมลสันต์. (2553). ขนาดของผล : ความมีนัยสำคัญทางปฏิบัติในการวิจัย. วารสารภาษาปริทัศน์, 25, 26-38.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). จุดเปลี่ยนประเทศไทยเศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนลวินเทจ.
- สุวิมล ว่องวานิช และ นางลักษณ วิรัชชัย. (2546). แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หฤทัย อนุสรราชกิจ. (2556). กระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองสำหรับการพัฒนาครูปฐมวัย. จันทบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อริสา สุมาลย์ และ ชรรินชร เสถียร. (2564). การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรครู ด้วยแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูและการเรียนการสอน. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 13(37), 249-261.
- อัจฉราพรรณ กันสุขะ. (2563). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนใน ยุคดิจิทัลสำหรับนักศึกษาครู โดยใช้กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงร่วมกับ

เทคนิคการส่งเสริม ต่อการเรียนรู้ : การวิจัยผสมวิธี. (ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก ก
เอกสารรับรองโครงการวิจัย
จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

หนังสือยื่นขออนุญาตเว้นการรับรอง
คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(เอกสารนี้เพื่อแสดงว่าคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยนี้)

ชื่อโครงการวิจัย : ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนุโลก
ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยสหสาขาวิชา
ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นาย พิรณิธิ สิริธีรธาตอ,
หน่วยงานต้นสังกัด : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์,
รหัสโครงการวิจัย : SWUEC-G-402/2563X

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยที่เข้าข่ายยกเว้น (Research with Exemption from SWUEC)

วันที่ยื่นขออนุญาต : 19 กุมภาพันธ์ 2564
ยื่นขออนุญาตโดย : คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินการ
รับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, the
Belmont Report, CIOMS Guidelines และ the International Conference on Harmonization in Good Clinical
Practice (ICH-GCP)

ออกให้ ณ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2564

(ลงชื่อ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทันตแพทย์หญิงณปภา เขียมจิรกุล)
กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรม
สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ)

(แพทย์หญิงสุรีพร กัทรสุวรรณ)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรม
สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/X/G-402/2563

MF04-version-2.0
วันที่ 18 ก.ย. 61

หนังสือแจ้งผลการพิจารณา

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ท่าใหม่บูชย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารนี้เพื่อแสดงว่าคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ท่าใหม่บูชย์ ได้พิจารณาและตอบรับเอกสาร
เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยดังนี้

- ชื่อโครงการวิจัย : เสาธงไปบวมการจัดการเรียนรู้ผู้การเปลี่ยนแปล เพื่อศึกษาความเป็นผลดีที่ผู้เิด
ของนักศึกษาในองค์บริษัฏญาพี : การวิจัยสมานวิธี
- ชื่อหัวหน้าโครงการ : นายศิริวิธิ สิริธีระวาฬ
- หน่วยงานต้นสังกัด : สถาบันวิจัยสุขภาพศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- หมายเลขรหัสโครงการ : SWA/EC- G402/2563X
- เอกสารที่เสนอ : รายงานส่วนแก้ไขเพิ่มเติมโครงการวิจัย ฉบับครั้งที่ 17 พฤศจิกายน 2564
- วันที่ประชุม : 20 ธันวาคม 2564 การประชุมครั้งที่ : 12/2564
- ผลการพิจารณา : รับรอง
- วันที่รับรอง : 23 พฤศจิกายน 2564
- ข้อเสนอแนะ :

- ไม่พบปฏิบัติหรณนปฏิบัติการดำเนินการโครงการใช้ใหม่บูชย์ซึ่งได้มีการบวมของโรคติดเชื้อไวรัส
โคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

ตอบรับโดย : คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ท่าใหม่บูชย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ท่าใหม่บูชย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินการ
ให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยใหม่บูชย์ที่มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ได้แก่
The Declaration of Helsinki, The Belmont report, CIOMS Guidelines และ The international Conference on
Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP) และกรุงเทพมหานคร จ้อยับรับและจัดกำหนดภายในประเทศ

(ลงชื่อ) _____

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันตแพทย์หญิงณงอก (เสียมจิตรกุล)
กรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ท่าใหม่บูชย์

(ลงชื่อ) _____

แพทย์หญิงสุวิภา ภักธสุวรรณ
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ท่าใหม่บูชย์

วันที่: 20/12/2564

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและโปรแกรมที่ใช้ในการวิจัย

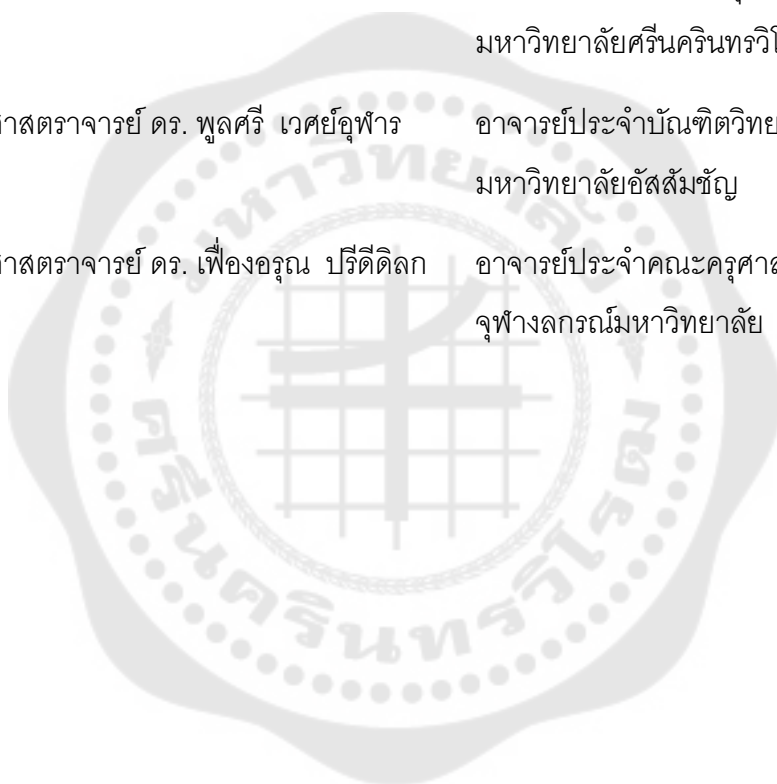
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลเทพ พูนพล อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร. นันทา ทองทวีวัฒน์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
3. อาจารย์ ดร. จารุวรรณ พวงมาลี อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือโปรแกรมและแบบวัด

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลเทพ พูนพล อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรัณย์ พิมพ์ทอง อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีระชน พลโยธา อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พูลศรี เวศย์อุฬาร อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญอรุณ ปรีดีดิลก อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ธงชัย แก้วพิณีจ	หัวหน้าสาขาศิลปวิทยาศาสตร์
สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญอรุณ ปรีดีดีลก	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์สรณะ อรุณรัตน์	ผู้อำนวยการศูนย์สนเทศและแนวอาชีพ
และให้คำปรึกษา
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
4. อาจารย์พัฒนา เจริญวัฒนะมงคล	ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมนักศึกษา
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
5. อาจารย์ ดร. ศิริพร เกียรติภาพันธ์	อาจารย์ประจำศูนย์สนเทศและแนวอาชีพ
และให้คำปรึกษา
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
6. อาจารย์บุญธรรม ศรสวัสดิ์	อาจารย์ประจำศูนย์กิจกรรมนักศึกษา
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
7. นางสาววิญขำ พงษ์เกตรา	ประธานชมรมโรตาแลคท์
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
8. นางสาวพร ศรีวิชัย	ประธานชมรมอนุรักษ์
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
9. นางสาวธนัทกัญญา อุ่นตาล	ประธานชมรมคนรักสุนัข
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
10. นายปรัชญา ปัญญาไส	คณะกรรมการชมรมเพื่อนผู้ให้คำปรึกษา
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ภาคผนวก ง
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
และโปรแกรมที่ใช้ในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 15644

ที่ อว 8718.1/440

วันที่ 2 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์

เนื่องด้วย นายพีร์นิธิ สิริธีรธราดล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังคินันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดารัตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลเทพ พูนผล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป และสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โทร.084 156 1177

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายพีร์นิธิ สิริธีรธราดล และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ อว 8718/441

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

2 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังคินันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตารัตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.นันทา ทองทวีวัฒน์ และอาจารย์ ดร.จารุวรรณ พวงมาลี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

บันทึกข้อความ

สำนักงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 15644

ที่ อว 8718.1/951

วันที่ 5 พฤษภาคม 2564

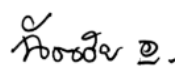
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นายพีร์นิธิ สิริธีรธราดล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมวิธี” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุदारัตน์ ตันตวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเทพ พูนผล และ 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ พิมพ์ทอง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจโปรแกรมและแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป และสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 084 156 1177

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายพีร์นิธิ สิริธีรธราดล และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 15644

ที่ อว 8718.1/664

วันที่ 19 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผลसानวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังศิรินทร์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธาร์ตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชีระชน พลโยธา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโปรแกรมและแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป และสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โทร.084 156 1177

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ชัชวาลย์ อ.

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ อว 8718/651

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

19 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรรธาตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังศิณันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตารัตน์ ตันตวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พูลศรี เวศย์อุฬาร เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจโปรแกรมและแบบวัดความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายพีรณิธิ สิริธีรรธาตล และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ ฮว 8718/951

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

5 พฤษภาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภารัตน์ ตันตวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปริดีติติก เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจโปรแกรมและแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ภาคผนวก จ

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์
และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 15644

ที่ อว 8718.1/463

วันที่ 3 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. อังศิรินทร์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุदारัตน์ ต้นติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” กับ รองศาสตราจารย์ ดร. ธงชัย แก้วพินิจ ในวันที่ 17 มีนาคม 2564 เวลา 10.00 น. – 12.00 น. และขอใช้สถานที่หน่วยงานของท่าน ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป และสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โทร.084 156 1177

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ อว 8718/520

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

9 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนุโลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมวิธี” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภารัตน์ ต้นศิริวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนุโลก” กับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติลล อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย และขอใช้สถานที่ห้องประชุม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 11 มีนาคม 2564 เวลา 10.00 น. – 12.00 น. ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ อว 8718/462

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์สรณะ อรุณรัตน์ ผู้อำนวยการศูนย์สนเทศและแนวอาชีพและให้คำปรึกษา

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังคินันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดาวรัตน์ ดันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” กับ ท่าน ในวันที่ 9 มีนาคม 2564 เวลา 10.00 น. – 12.00 น. และขอใช้สถานที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ อว 8718/462

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2564

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์พัฒนา เจริญวัฒน์มงคล ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมนักศึกษา

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนุโลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังศิรินทร์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภารัตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในกรณี นิสิตขออนุญาตเผยแพร่เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนุโลก” กับ ท่าน ในวันที่ 11 มีนาคม 2564 เวลา 13.00 น. – 15.00 น. และขอใช้สถานที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขออนุญาตเผยแพร่ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ อว 8718/462

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร. ศิริพร เกียรติภาพันธ์ อาจารย์ประจำศูนย์สนเทศแนะแนวอาชีพและให้คำปรึกษา

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนุโลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังศิณันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภารัตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนุโลก” กับ ท่าน ในวันที่ 10 มีนาคม 2564 เวลา 10.00 น. – 12.00 น. และขอใช้สถานที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ อว 8718/462

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

2 มีนาคม 2564

เรื่อง ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์บุญธรรม ศรสวัสดิ์ อาจารย์ประจำศูนย์กิจกรรมนักศึกษา

เนื่องด้วย นายพีรนิติ สิริธีรธราตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรูโลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังคินันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดารัตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในกรณี นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรูโลก” กับ ท่าน ในวันที่ 8 มีนาคม 2564 เวลา 13.00 น. – 15.00 น. และขอใช้สถานที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ อว 8718/462

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวขวัญข้าว พงษ์เกตุรา ประธานชมรมโรตาแลคท์

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังศิณันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดารัตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในกรณี นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก” กับ ท่าน ในวันที่ 8 มีนาคม 2564 เวลา 10.00 น. – 12.00 น. และขอใช้สถานที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ อว 8718/462

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวพร ศรีวิชัย ประธานชมรมอนุรักษ์

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. อังศิรินทร์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดารัตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปฏิญานิพนธ์

ในกรณีนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” กับ ท่าน ในวันที่ 10 มีนาคม 2564 เวลา 13.00 น. – 15.00 น. และขอใช้สถานที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ อว 8718/462

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวธนัทกัญญ์ อุ๋นตาล ประธานชมรมคนรักสุนัข

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราตล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนุโลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผลसानวิธิ” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังคินันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดารัตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนุโลก” กับ ท่าน ในวันที่ 12 มีนาคม 2564 เวลา 10.00 น. – 12.00 น. และขอใช้สถานที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ อว 8718/462

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายปรัชญา ปัญญาใส คณะกรรมการชมรมเพื่อนผู้ให้คำปรึกษา

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังคินันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุदारัตน์ ดันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” กับ ท่าน ในวันที่ 12 มีนาคม 2564 เวลา 13.00 น. – 15.00 น. และขอใช้สถานที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ที่ อว 8718/462

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อธิการบดี มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

เนื่องด้วย นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี : การวิจัยผสมผสานวิธี” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. อังศิณันท์ อินทรกำแหง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตารัตน์ ตันติวิวัฒน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในกรณีนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล ระยะที่ 1 สัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” กับ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน อาจารย์ จำนวน 2 คน และนักศึกษา จำนวน 4 คน ในเดือนมีนาคม 2564 และขอใช้สถานที่ ฝ่ายกิจการนักศึกษา และระยะที่ 2 ทดลองโปรแกรม 1) แบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก 2) โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 จำนวน 60 คน ระหว่างเดือนมิถุนายน 2564 ถึงเดือนกันยายน 2564 และขอใช้สถานที่ ห้อง SC 801 ตึก IT ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

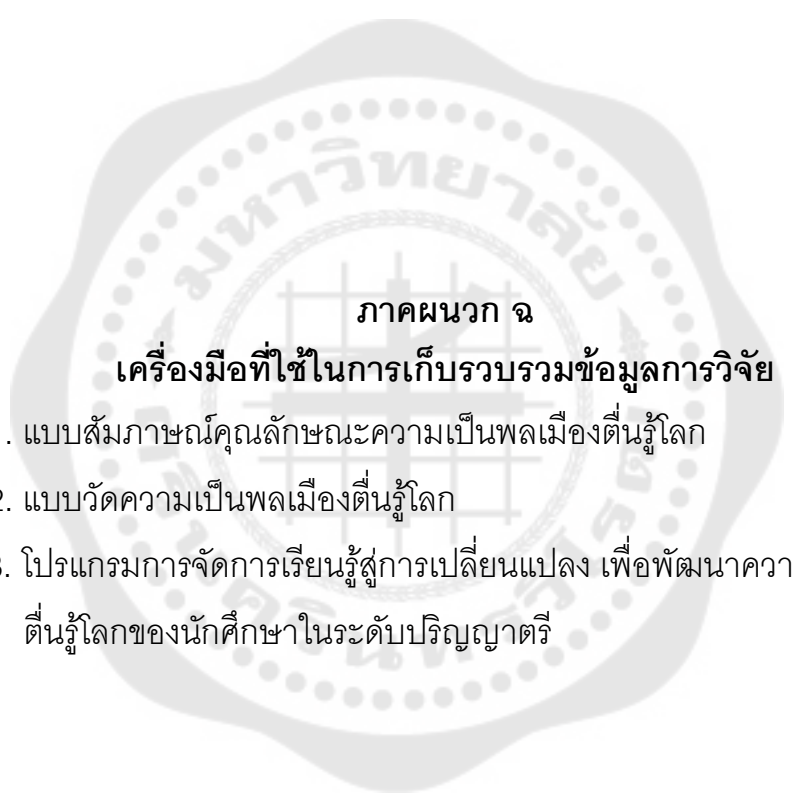
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 156 1177

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
2. แบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
3. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (สำหรับผู้บริหารและคณาจารย์)

คำถามส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและประสบการณ์ทำงาน

จุดประสงค์ : เพื่อสร้างความสัมพันธ์และทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลเป็นเบื้องต้น

คำถามหลัก

ขอให้ท่านช่วยแนะนำเกี่ยวกับตัวท่าน เช่น ชื่อ อายุ อายุที่ดำรงตำแหน่งบริหาร เป็นต้น

คำถามรอง/คำถามชัก

1. ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานในสถาบันการศึกษาที่ผ่านมา
2. ประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นผู้บริหาร

คำถามส่วนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้โลก

จุดประสงค์ : เพื่อค้นหาความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำถามหลัก

ตามความเข้าใจของท่าน คำว่า “พลเมืองตื่นรู้โลก” หมายถึงอะไร มีความหมายว่าอย่างไร

คำถามรอง/คำถามชัก

1. จากที่ท่านได้ให้ความหมายของพลเมืองตื่นรู้โลก ท่านคิดว่านักศึกษาควรมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านใดบ้าง
2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านต่าง ๆ ที่ท่านกล่าวมา จะมีพฤติกรรมบ่งชี้ หรือแสดงออกด้วยการกระทำอย่างไรบ้าง
3. ท่านคิดว่าในปัจจุบัน นักศึกษาระดับปริญญาตรี ควรมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกดังกล่าวในด้านใดมากที่สุด และด้านใดน้อยที่สุดที่ควรปรับปรุง

ตอนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
จุดประสงค์ : เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำถามหลัก

ท่านคิดว่า รูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ควรเป็นอย่างไร ใช้เวลามากน้อยเพียงใด และใช้เทคนิควิธีใดบ้าง

คำถามรอง/คำถามชัก

1. ท่านคิดว่าคณะหรือมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในลักษณะหรือรูปแบบใด
2. ตามความคิดเห็นของท่าน มีปัจจัยสาเหตุด้านใดบ้าง ที่มีผลต่อการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาขอให้ท่านช่วยระบุทั้งปัจจัยด้านบุคคล ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

จุดประสงค์ : เพื่อค้นหาสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำถามหลัก

ตามความคิดเห็นของท่าน ในปัจจุบันสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาที่ชัดเจนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

คำถามรอง/คำถามชัก

1. ผู้บริหารสถานศึกษา คณาจารย์ นักศึกษาและชุมชน ควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในลักษณะใดบ้าง
2. ท่านคิดว่ามีปัจจัยความสำเร็จใดบ้าง ที่ช่วยให้การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาบรรลุเป้าหมาย และมีอุปสรรคใดบ้างต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา

แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (สำหรับนักศึกษา)

คำถามส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและประสบการณ์ทำงาน

จุดประสงค์ : เพื่อสร้างความสัมพันธ์และทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลเป็นเบื้องต้น

คำถามหลัก

ขอให้นักศึกษาช่วยแนะนำเกี่ยวกับตัวเอง เช่น ชื่อ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา คณะ/สาขาวิชาใด ชมรม/หน่วยกิจกรรม เป็นต้น

คำถามรอง/คำถามชี้ก

1. จำนวนปีที่ เป็นสมาชิกของชมรม/หน่วยกิจกรรม บทบาทหน้าที่ในหน่วยกิจกรรมที่สังกัด
2. ประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมและงานที่ได้ทำกับหน่วยกิจกรรมที่สังกัด

คำถามส่วนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้โลก

จุดประสงค์ : เพื่อค้นหาความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำถามหลัก

ตามความเข้าใจของนักศึกษา คำว่า “พลเมืองตื่นรู้โลก” หมายถึงอะไร มีความหมายว่าอย่างไร

คำถามรอง/คำถามชี้ก

1. จากที่นักศึกษาได้ให้ความหมายของพลเมืองตื่นรู้โลก นักศึกษาคิดว่า พลเมืองตื่นรู้โลกควรมีคุณลักษณะในด้านใดบ้าง
2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านต่าง ๆ ที่นักศึกษากล่าวมา จะมีพฤติกรรมบ่งชี้ หรือแสดงออกด้วยการกระทำอย่างไรบ้าง
3. นักศึกษาคิดว่าในปัจจุบัน นักศึกษาระดับปริญญาตรี ควรมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกดังกล่าว ในด้านใดมากที่สุด และด้านใดน้อยที่สุดที่ควรปรับปรุง

ตอนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
จุดประสงค์ : เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำถามหลัก

นักศึกษาคิดว่า รูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ควรเป็นอย่างไร ใช้เวลามากน้อยเพียงใด และใช้เทคนิควิธีใดบ้าง

คำถามรอง/คำถามชัก

1. นักศึกษาคิดว่าคณะหรือมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในลักษณะหรือรูปแบบใด
2. ตามความคิดเห็นของนักศึกษา มีปัจจัยสาเหตุด้านใดบ้าง ที่มีผลต่อการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา ขอให้ท่านช่วยระบุทั้งปัจจัยด้านบุคคล ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

จุดประสงค์ : เพื่อค้นหาสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำถามหลัก

ตามความคิดเห็นของนักศึกษา ในปัจจุบันสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาที่ชัดเจนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

คำถามรอง/คำถามชัก

1. ผู้บริหารสถานศึกษา คณาจารย์ นักศึกษาและชุมชน ควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในลักษณะใดบ้าง
2. นักศึกษาคิดว่ามีปัจจัยความสำเร็จใดบ้าง ที่ช่วยให้การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาบรรลุเป้าหมาย และมีอุปสรรคใดบ้างต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา

แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

คำถามส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและประสบการณ์ทำงาน

จุดประสงค์ : เพื่อสร้างความสัมพันธ์และทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลเป็นเบื้องต้น

คำถามหลัก

1. ขอให้ท่านช่วยแนะนำเกี่ยวกับตัวท่าน เช่น ชื่อ อายุ อายุงานที่สถาบันนี้ เป็นต้น

คำถามรอง/คำถามชัก

1. ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานในสถาบันการศึกษาที่ผ่านมา

คำถามส่วนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้โลก

จุดประสงค์ : เพื่อค้นหาความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำถามหลัก

ตามความเข้าใจของท่าน คำว่า “พลเมืองตื่นรู้โลก” หมายถึงอะไร มีความหมายว่าอย่างไร

คำถามรอง/คำถามชัก

1. จากที่ท่านได้ให้ความหมายของพลเมืองตื่นรู้โลก ท่านคิดว่านักศึกษาควรมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านใดบ้าง
2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในด้านต่าง ๆ ที่ท่านกล่าวมา จะมีพฤติกรรมบ่งชี้ หรือแสดงออกด้วยการกระทำอย่างไรบ้าง
3. ท่านคิดว่าในปัจจุบัน นักศึกษาระดับปริญญาตรี ควรมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกดังกล่าวในด้านใดมากที่สุด และด้านใดน้อยที่สุดที่ควรปรับปรุง

ตอนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
จุดประสงค์ : เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำถามหลัก

ท่านคิดว่ารูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ควรเป็นอย่างไร ใช้เวลามากน้อยเพียงใด และใช้เทคนิควิธีใดบ้าง

คำถามรอง/คำถามชัก

1. ท่านคิดว่าคณะหรือมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในลักษณะหรือรูปแบบใด
2. ตามความคิดเห็นของท่าน มีปัจจัยสาเหตุด้านใดบ้าง ที่มีผลต่อการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาขอให้ท่านช่วยระบุทั้งปัจจัยด้านบุคคล ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

จุดประสงค์ : เพื่อค้นหาสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำถามหลัก

ตามความคิดเห็นของท่าน ในปัจจุบันสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาที่ชัดเจนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

คำถามรอง/คำถามชัก

1. ผู้บริหารสถานศึกษา คณาจารย์ นักศึกษาและชุมชน ควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในลักษณะใดบ้าง
2. ท่านคิดว่ามีปัจจัยความสำเร็จใดบ้าง ที่ช่วยให้การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาบรรลุเป้าหมาย และมีอุปสรรคใดบ้างต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา

แบบสังเกตการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เรื่อง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในรัฐโลก		
ผู้ให้สัมภาษณ์		
ตำแหน่ง		
วันที่		สถานที่
เวลาเริ่มต้น	เวลาสิ้นสุด	รวม
ประเด็นสังเกต	รายละเอียดการสังเกต	
1. พฤติกรรม		
2. บรรยายภาค		
3. ปฏิสัมพันธ์		

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบวัดความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์

แบบวัดฉบับนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบวัด จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 คุณลักษณะด้านความรู้และความเข้าใจ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 คุณลักษณะด้านทักษะ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 คุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ จำนวน 20 ข้อ

ขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบวัดฉบับนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก การแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ ถูก หรือ ผิด จึงขอความกรุณาตอบแบบวัดให้ครบทุกข้อ โดยให้คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา ผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลการตอบของนักศึกษาถือเป็นความลับที่สุด และจะนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ดังนั้นการตอบแบบวัดนี้จะไม่มีการระบุชื่อใด ๆ ต่อนักศึกษาทั้งสิ้น

พีรณิธิ สิริวัชรवादล

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบวัด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริงของนักศึกษา

1. รหัสประจำตัว.....

2. เพศ 1) ชาย 2) หญิง

3. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา 1) ปี 1 2) ปี 2
 3) ปี 3 4) ปี 4
 5) มากกว่า ปี 4

4. คณะวิชา 1) บริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์
 2) ศิลปศาสตร์
 3) พยาบาลศาสตร์
 4) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 5) วิศวกรรมศาสตร์
 6) นิเทศศาสตร์
 7) สถาปัตยกรรมศาสตร์
 8) นิติศาสตร์
 9) เทคโนโลยีชีวภาพ
 10) ดนตรี

5. หน่วยกิจกรรม / ชมรม 1) ชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน
 2) ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 3) ชมรมโรตาแรกท์
 4) ชมรมคนรักสุนัข

ตอนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วตัดสินใจว่านักศึกษามีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือมีความสามารถตามข้อความนั้น ๆ อยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษา โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

1	หมายถึง	ตรงกับข้อค้าน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ตรงกับข้อค้าน้อย
3	หมายถึง	ปานกลาง (ตรงบ้างไม่ตรงบ้าง)
4	หมายถึง	ตรงกับข้อใจมาก
5	หมายถึง	ตรงกับข้อใจมากที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1	ฉันตระหนักรู้และเข้าใจถึงความอยุติธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น				✓	

จากตารางหมายความว่า นักศึกษาตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความอยุติธรรมทางสังคมมาก

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding)						
1	ฉันมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิเสรีภาพ และความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในฐานะพลเมืองของประเทศและพลเมืองโลก					
2	ฉันรู้สถานการณ์ของโลกที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเข้าใจในประเด็นปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น					
3	ฉันตระหนักรู้ว่าความเสมอภาคเป็นพื้นฐานสำคัญของความสุข ทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล					
4	ฉันตระหนักรู้ว่าการมีความรู้ความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลก จะช่วยในการปรับตัวและใช้ชีวิตได้อย่างมั่นคง					
5	ฉันรู้ว่าความร่วมมือและการพึ่งพาอาศัยกันของคนในสังคม จะส่งผลดีต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ					
6	ฉันเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น ความหลากหลายทางเพศ ฐานะ ภาษา ค่านิยม ประเพณี และวิถีชีวิต					
7	ฉันตระหนักรู้ว่าการเรียนรู้และการปรับตัวในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกัน					
8	ฉันมีความเข้าใจในสภาพทางสังคมที่ฉันอยู่ และเข้าใจความเป็นไปในสถานการณ์ของโลก					
9	ฉันมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารและกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
10	ฉันเข้าใจเหตุผลที่คนต่างวัฒนธรรมมีความคิด ความเชื่อ หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ต่างจากฉัน					
11	ฉันตระหนักรู้ว่าความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาของสังคมในทุกระดับ					
12	ฉันเข้าใจว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชน ประเทศและนานาชาติ เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหา					
13	ฉันตระหนักรู้ว่าความสงบสุขและสันติภาพของสังคมไทยและสังคมโลก เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกคน ทุกภาคส่วน					
14	ฉันรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย สังคมอาเซียนและสังคมโลก					
15	ฉันตระหนักรู้ว่าการกระทำของคนทุกคนจะส่งผลกระทบต่อชุมชน สังคม ประเทศชาติและประชาคมโลก ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง					
16	ฉันตระหนักรู้ว่าทุกคนคือพลเมืองโลก ที่มีความเกี่ยวข้องกัน พึ่งพาอาศัยกัน					
17	ฉันรู้และเข้าใจว่าสิ่งต่าง ๆ สามารถพิจารณาได้หลายมุมมอง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้และทัศนคติของแต่ละบุคคล					
18	ฉันตระหนักรู้ในวัฒนธรรมข้ามชาติ และเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลกว่ามีความเหมือนและต่างกันได้					
19	ฉันเข้าใจว่าระบบต่าง ๆ ของโลกมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน					
20	ฉันเข้าใจความเป็นไปทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2. ด้านทักษะ (Skills)						
21	ฉันสามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ข้อมูลข่าวสารและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงกันทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล					
22	ฉันสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชาวต่างชาติ					
23	ฉันพร้อมปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาของสังคมที่ฉันอยู่					
24	ฉันสามารถปรับตัวในการทำงานและการใช้ชีวิตกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (disruption)					
25	ฉันสามารถทำงานร่วมกับนักศึกษาต่างชาติได้อย่างราบรื่น					
26	ฉันสามารถแก้ไขปัญหาคัดแย้งระหว่างบุคคลด้วยสันติวิธี					
27	ฉันสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงของเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของสังคม					
28	ฉันรับฟังความคิดเห็นของทุกคนและเคารพเสียงข้างมาก					
29	ฉันสามารถดูแลตัวเองให้มีสุขภาพที่ดี ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ					
30	เมื่อฉันถูกเอารัดเอาเปรียบฉันจะสู้อย่างเต็มที่เพื่อความยุติธรรม					
31	ฉันออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนของชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ					
32	ฉันมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ทุกครั้งที่มีโอกาสไม่ว่าจะระดับท้องถิ่นหรือสากล					
33	ฉันปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
34	ฉันสามารถแลกเปลี่ยนพูดคุยและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้					
35	ฉันสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอน หรือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว					
36	ฉันสามารถวิพากษ์ความคิดหรือการกระทำของตนตามความเป็นจริงโดยไม่ลำเอียง					
37	ฉันสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง					
38	ฉันสามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้					
39	ฉันมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
40	ฉันสามารถรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ ๆ ของชาวต่างชาติ ด้วยทำที่เป็นมิตร					
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes)						
41	การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย กติกาของสังคม เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงกระทำ					
42	เราไม่ควรยอมรับความอยุติธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น ทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล					
43	ฉันเชื่อว่าทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกันในฐานะพลเมืองโลกแม้จะแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรม					
44	ฉันให้ความสนใจในการติดตามข่าวสารและความ เป็นไปที่เกิดขึ้นในโลกทั้งใน ประเด็นที่เป็นปัญหาและการพัฒนา					
45	ฉันยึดมั่นในคุณค่าความเป็นสากล ที่เน้นความ เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันของผู้คนสังคมและสิ่งแวดล้อม					
46	ฉันคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว					
47	ฉันยอมรับความแตกต่างทางความคิด ค่านิยมและวิถีชีวิตของคนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม					
48	ฉันเชื่อในหลักความยุติธรรมที่จะนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
49	ฉันพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน					
50	ฉันมีความอดทนต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น					
51	ฉันมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น					
52	ฉันเห็นคุณค่าในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม					
53	ฉันมุ่งมั่นที่จะให้ความร่วมมือในการปกป้องสิทธิมนุษยชน อาทิ การคุกคามทางเพศ การเหยียดสีผิว					
54	ฉันมีความสุขในการได้เรียนรู้และปรับตัวกับผู้คนในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย					
55	ฉันเห็นความสำคัญของการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม					
56	ฉันเชื่อในศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
57	ฉันเต็มใจที่จะเปลี่ยนวิถีการบริโภค เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่สำหรับพลเมืองโลกในปัจจุบันและอนาคต					
58	ฉันไม่นำความขัดแย้งทางความคิดหรือความเห็นต่างทางการเมืองมาทำให้เกิดปัญหากับคนรอบข้าง					
59	ฉันเปิดใจรับฟังความคิดเห็นต่อมุมมองใหม่ ๆ ของคนที่เห็นต่าง เพื่อทำให้เกิดแนวทางใหม่ในการพัฒนา					
60	ฉันเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมทุกบริบทสามารถแก้ไขได้ ถ้าคนส่วนใหญ่มุ่งไปที่ประโยชน์ส่วนรวม					

ขอขอบคุณสำหรับการตอบคำถามของท่านเป็นอย่างยิ่ง

พีรณิธิ สิริธีรธาตล

นิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง
เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในรู้โลกของนักศึกษา
ในระดับปริญญาตรี

โดย

นายพีร์นิตี สิริธีรธาตล รหัส 61199150037

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์ แขนงจิตวิทยาการเรียนรู้

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ความเป็นมาของโปรแกรม

การศึกษาถือเป็นรากฐานของการพัฒนาคนทั้งในมิติ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยและการศึกษายังมีบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศดังนั้นการจัดการเรียนรู้สำหรับเยาวชนจึงเป็นการเตรียมพลเมืองให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในท่ามกลางโลกาภิวัตน์ที่มีการพึ่งพากันมากขึ้น (สิริวรรณ ศรีพหล, 2555) การส่งเสริมคุณลักษณะคนไทยที่มีความสมบูรณ์ตามเป้าหมาย ดังกล่าว เป็นบทบาทสำคัญของสถาบันการศึกษาที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาคนไทย ตั้งแต่วัยเยาว์ที่เข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเฉพาะช่วงวัยรุ่นหรือในกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เริ่มสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง จากการได้รับการบ่มเพาะผ่านระบบการศึกษาเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เข้าสู่วัยทำงานด้วยการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ แต่สภาพสังคมในปัจจุบัน สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบพลิกผัน (disruption) จึงส่งผลกระทบต่อและทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งไม่สามารถเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อาจจะทำให้เกิดปัญหาทั้งในเชิงความคิด พฤติกรรมและสุขภาวะ (well-being) ที่ไม่เหมาะสมในหลายด้าน อาทิ 1) ปัญหาโรคซึมเศร้า 2) ปัญหาการติดเกม 3) ปัญหายาเสพติด (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ , 2561: 62-66) จากสภาพสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลกระทบต่อและกระทบการปรับตัวของเยาวชน เพื่อลดปัญหาและป้องกันผลกระทบจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังกล่าวของเยาวชน สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันชีวิตกับกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ ด้วยการส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่ดี โดยใช้เวลาที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมด้วยการเสริมสร้างบทบาทของความเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) และความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทั้งของประเทศไทยและนานาชาติประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มเสรีนิยมแบบก้าวหน้า ที่มีแนวคิดว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณค่าและความเป็นพลเมือง (Citizenship) เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพต่อสังคม สามารถช่วยลดปัญหาและบรรเทาความทุกข์ยากต่าง ๆ ในสังคมได้ พร้อมดำรงไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและการทำงานเพื่อพัฒนาสังคม ประเทศชาติและประชาคมโลก ให้มีความเจริญงอกงาม (Fallace, 2011)

จากการประมวลสภาพปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนในด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมจึงทำให้เกิดปัญหาเชิงพฤติกรรม และปัญหาสังคมตามมา

ในหลายด้าน เช่น การติดเกม ติดการพนัน ติดยาเสพติด การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง การตั้งครรภก่อนวัยอันควร ภาวะความเครียด ซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย ฯลฯ ดังนั้นนักศึกษาที่อยู่ในวัยเยาวชน จึงนับเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจประสบปัญหาด้านพฤติกรรม และสุขภาพะดังกกล่าว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล สังคมและประเทศชาติในระยะยาว ทั้งยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เป้าหมายในการจัดการศึกษาของชาติ ที่มุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้ และพลเมืองโลก ไม่บรรลุผล แต่หากมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการกระบวนกรู้คิด (cognitive) หรือมุมมองความคิด อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ก็จะเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ออกแบบมาสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
2. เพื่อให้ นักศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก และบทบาทของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในการแก้ไขปัญหาสังคมในปัจจุบัน
3. เพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ
4. เพื่อให้ นักศึกษาได้แสดงบทบาทของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก โดยร่วมกันคิดวางแผนและสร้างกิจกรรมเพื่อให้บริการแก่ชุมชนและสังคม ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service Based Learning)
5. เพื่อให้ นักศึกษาได้รับประสบการณ์การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายแลกเปลี่ยนมุมมอง การแสดงความคิดเห็น และการจัดการโครงการบริการสังคม
6. เพื่อให้ นักศึกษานำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม ไปประยุกต์ใช้ในการเรียน และการดำเนินชีวิตตามแนวทางพลเมืองตื่นรู้โลกได้อย่างเหมาะสมต่อไป

แนวคิดที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและพัฒนาโปรแกรม

พลเมืองตื่นรู้โลก (Global Active Citizen) เป็นแนวคิดที่ประกอบด้วย 2 แนวคิดหลัก ได้แก่ พลเมืองตื่นรู้ และพลเมืองโลก **พลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)** คือพลเมืองที่รับผิดชอบในสิทธิและหน้าที่ ตามกฎหมาย และจารีตประเพณีที่สังคมกำหนดไว้ แสดงออกถึงความสำนึก รับผิดชอบต่อส่วนรวม ลดละความเห็นแก่ตัว การเป็นพลเมืองตื่นรู้จึงครอบคลุมไปถึงการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้ครบถ้วนในทุกมิติ (นภาพร แสงนิล, 2561) ส่วน**ความเป็นพลโลก (Global Citizenship)** คือพลเมืองที่ตระหนักถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นพลเมืองของโลก เคารพในคุณค่าที่แตกต่าง ตระหนักถึงความยุติธรรมในสังคม มีส่วนร่วมในชุมชนทุกระดับทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ มีความต้องการที่จะทำให้โลกมีความเหลื่อมล้ำลดลง และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน (Oxfam, 2006) ส่วนความเป็น**พลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizenship)** ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในครั้งนี้ เป็นแนวคิดที่บูรณาการจากความเป็นพลเมืองตื่นรู้ และความเป็นพลเมืองโลก โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นพลเมืองที่มีความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ และรับผิดชอบต่อการพัฒนาที่รวมทั้ง เศรษฐกิจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีจิตสาธารณะและยึดมั่นในความยุติธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมทั้งในฐานะพลเมืองของชาติและพลเมืองของโลก ซึ่งถ้า นักศึกษาได้รับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ดังกล่าว ก็จะเป็นการเพิ่มคุณค่า และศักยภาพในการเป็นตัวแทนสร้างการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในการพัฒนาประเทศ และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติและสังคมโลกต่อไป

แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เป็นทฤษฎีที่ว่า ด้วยกระบวนการของการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อเรื่องราวต่าง ๆ โดยแบ่งการปรับเปลี่ยนเป็น 3 ด้าน หรือมิติ ได้แก่ ด้านจิตวิทยา (การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตน) ด้านความเชื่อ (การเปลี่ยนแปลงในระบบการสร้าง ความเชื่อ) และด้านพฤติกรรม (การเปลี่ยนแปลงในวิถีการใช้ชีวิต) การเรียนรู้สู่ การเปลี่ยนแปลงเป็นการขยายจิตสำนึกโดยผ่านกระบวนการเปลี่ยนมุมมอง (Changes of Point of View) ของเรื่องราวต่าง ๆ ร่วมกับการได้รับการพัฒนาความสามารถบางประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ การสัมผัสได้ถึงความรู้สึกใต้จิตสำนึกเมื่อบุคคลนั้น ได้พบกับเหตุการณ์หรือประสบการณ์บางอย่างนั้นคือการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงจะพัฒนาให้ บุคคลนั้น ๆ สามารถสร้างสรรค์ความคิดต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองไม่ถูกชี้นำด้วยความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกหรือการตัดสินใจของผู้อื่น แต่ยังเปิดใจรับฟังความคิดเห็นหรือเหตุผลของผู้อื่นมา

ประกอบการศึกษาโดยอาศัยกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ (Mezirow, 2000) โดยผู้วิจัยประยุกต์ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma) 2. ขั้นการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection) เป็นการเรียนรู้วิธีการสะท้อนที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมองได้ ซึ่งการสะท้อนจะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การสะท้อนเชิงเนื้อหา การสะท้อนเชิงกระบวนการ และการสะท้อนเชิงฟื้นความเชื่อเดิม 3. ขั้นการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด พร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective) 4. ขั้นการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม 5. ขั้นประเมินผล จัดทำข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation) ดังนั้นแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen) ให้กับนักศึกษา เพื่อทำให้นักศึกษาเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด จากกรอบแนวคิดเดิมที่คับแคบ มีลักษณะความเป็นชาตินิยมสูง คำนึงถึงความสำคัญเฉพาะในระดับท้องถิ่นและประเทศของตน ไปสู่การมีกรอบแนวคิดใหม่ที่เปิดกว้างไปสู่ระดับสากล เคารพและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม มีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนร่วมทั้งในระดับชุมชน สังคม ประเทศชาติ และนานาชาติ คำนึงความยุติธรรม สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพในระดับสากล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติและประชาคมโลกอย่างยั่งยืนในทุกมิติ ซึ่งโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จะส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา อย่างเป็นองค์รวม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. เกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองตื่นรู้โลก 2. เกิดความเชื่อและทัศนคติเชิงบวกต่อการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เชื่อมั่นในพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์สังคมและประชาคมโลก และ 3. เกิดพฤติกรรมและการแสดงออกที่สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) เป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงอย่างมีเป้าหมาย มีการออกแบบโครงงานบริการที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในรายวิชาที่ศึกษาการประเมินผลโครงงานเป็นระยะ นักศึกษา ชุมชน ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องต่างก็ได้เรียนรู้และได้รับประโยชน์จากโครงงานบริการสังคม (ปราณี ัศวภูษิตกุล, 2562) การจัดการเรียนรู้แบบเน้นบริการประกอบไปด้วย องค์ประกอบ คือ นักศึกษา (student) ผู้สอน

(Instructor) และชุมชนที่มีส่วนรวม (community partner) ตัวอย่าง รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี (Active Citizenship Today: ACT) Close up Foundation และ Constitutional Right Foundation Chicago ในเมืองลอสแอนเจลิส (CRFC. 1997) พัฒนาโครงการการสอนสังคมศึกษากับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Active Citizenship Today: ACT) โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นตอนเตรียมการ 2. ขั้นตอนการเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์ 3. ขั้นตอนศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ 4. ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม และ 5. ขั้นตอนไต่ตรองประเมินผลและกิจกรรมแสดงผลงาน

เนื้อหาและกิจกรรมของโปรแกรม

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงโดยนำกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนมาใช้ในการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกและนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาใช้เพิ่มเติมให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยโปรแกรมใช้ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้นจำนวน 48 ชั่วโมง แบ่งเป็นการทำกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียน 6 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง และจัดทำโครงการบริการสังคม 1 โครงการ 30 ชั่วโมง โปรแกรมประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

➤ กิจกรรมก่อนขั้นกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

- กิจกรรมครั้งที่ 1
- 1.1 ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธภาพ
 - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

➤ กิจกรรมทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma)

- กิจกรรมครั้งที่ 2
- 2.1 ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
 - 2.2 การดูคลิปวิดีโอสั้น เกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม
 - 2.3 การตั้งคำถามและการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคมเชิงวิพากษ์

โครงสร้างของโปรแกรม

โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นโปรแกรมเสริมหลักสูตร จัดในช่วงนอกเวลาเรียนปกติ โดยมีกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา จำนวน 10 ครั้ง มีโครงสร้างของโปรแกรม ดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1

กิจกรรมที่ 1	ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธภาพ
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ทราบวัตถุประสงค์ ข้อตกลงเบื้องต้น กำหนดการ และประโยชน์ของการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2. เพื่อสร้างสัมพันธภาพให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรมและผู้วิจัย 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
แนวคิดที่ใช้	1. แนวคิดพลเมืองตื่นรู้โลก
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - เกม - การบรรยาย - การตั้งคำถาม - การอภิปรายกลุ่ม
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - แบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก - Power Point ประกอบการบรรยายเรื่องความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก - ใบความรู้ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก - ใบงานความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก - กระดาษรูปหัวใจ - คลิปวีดีโอสั้น “บริหารสมอง” - กระดาษ A4 และปากกา - กระดาษฟลิปชาร์ต - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การตอบใบงาน - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมครั้งที่ 2

กิจกรรมที่ 2	ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคมในปัจจุบัน และเสนอแนวทางแก้ไขในฐานะพลเมืองตื่นรู้โลก
แนวคิดที่ใช้	1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 1 กิจกรรมทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma) คือ การนำกิจกรรมต่าง ๆ มากระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีกรอบแนวคิดเดิมที่มีผลต่อผู้เข้าร่วมโปรแกรม การกระตุ้นให้ตระหนักและตื่นรู้ ในการแสวงหากรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การดูคลิปวีดีโอสั้นอ่านบทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม - การตั้งคำถามและอภิปรายกลุ่ม ในประเด็นความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนสันติภาพและความขัดแย้ง - การคิดและการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคมเชิงวิพากษ์
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - คลิปวีดีโอสั้นเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม - กระดาษฟลิปชาร์ต / โฟสตัดิโอเน็ต / กระดาษ A4 - ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมครั้งที่ 3

กิจกรรมที่ 3	ตัวแบบ
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมค้นหาที่มาของความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถใช้คำถามเชิงวิพากษ์ได้ 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิมไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ <p>ขั้นการเรียนรู้ที่ 2 กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์ เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection)</p> <p>คือ การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดขัดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล ที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติ และการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองโลก</p>
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้กรณีศึกษา (case study) ในกิจกรรมตัวแบบ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความภูมิใจ และยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เชื่อมมั่นในความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่างหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม ใส่ใจในสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างและดีขึ้นกว่าเดิมได้ - การดูคลิปวิดีโอสั้น / หนังสือสั้น / บทความ / ข่าว - การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ - การจับบันทึก - การอภิปรายรอบวง
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - กรณีศึกษาจากข่าวสั้น หนังสือสั้นและบทความ - วีดีโอ/หนังสือสั้น "GEN A Generation Active Citizen" - กระดาษฟลิปชาร์ต/โพสต์อิทโน้ต/กระดาษ A4 - ไปงาน "ไตร่ตรอง...สะท้อนคิด" - ปากกาเคมี/ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมครั้งที่ 4

กิจกรรมที่ 4	ตัวแบบ (ครั้งที่ 2)
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมค้นหาที่มาของความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถใช้คำถามเชิงวิพากษ์ได้ 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิมไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ <p>ขั้นการเรียนรู้ที่ 2 กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection)</p> <p>คือ การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดขัดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากลที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองโลก</p>
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - วิทยากรรับเชิญ - สุนทรียสนทนา - การจดบันทึก - การอภิปรายรอบวง
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - กระดาษฟลิปชาร์ต/โพสต์อิท/กระดาษ A4 - ปากกาเคมี/ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ไบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม - สังเกตการทำงานกลุ่มและผลงาน - การตอบใบงาน - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมครั้งที่ 5

กิจกรรมที่ 5	“Global Mind for Global Change”
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้สำรวจคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของตนเอง และของกลุ่ม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้จัดทำแผนการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในมิติด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะปฏิบัติและด้านทัศนคติและคุณค่า ของตนเองและของกลุ่ม
แนวคิดที่ใช้	<p>1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 3 กิจกรรมการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด พร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective) คือ การกระตุ้นเพื่อบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิต ของบุคคล การวางแผนและแนวทางปฏิบัติตามกรอบแนวคิดใหม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่</p>
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การบรรยาย - การระดมสมอง - การอภิปรายกลุ่ม
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - ใบงาน “สำรวจและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” - ใบความรู้ “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” - กระดาษฟลิปชาร์ต / โปสเตอร์ / โปสเตอร์ / กระดาษ A4 - ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมครั้งที่ 6-9

กิจกรรมที่ 6-9	โครงการบริการสังคม “One Mind One World”
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้แสดงบทบาทของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก โดยร่วมกันคิด วางแผนและสร้างกิจกรรมเพื่อให้บริการแก่ชุมชนและสังคม ภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
แนวคิดที่ใช้	1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 กิจกรรมการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม 3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน อาทิเช่น การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน 4. แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนโครงการบริการสังคม
วิธีการดำเนินกิจกรรม	- การบรรยาย - การระดมสมอง - การสำรวจชุมชน - การเขียนโครงการ - การดำเนินโครงการ - การตั้งคำถาม - การอภิปรายกลุ่ม
เวลา	30 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	- Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับชุมชน การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน - Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการ - ใบความรู้เรื่อง “ชุมชนกับการบริการสังคม” - ใบความรู้เรื่อง “วิธีการสำรวจชุมชน” - ใบความรู้เรื่อง “วิธีการเขียนโครงการอย่างง่าย” - ใบงาน “ชุมชนของฉัน” - ใบงาน “บันทึกผลการสัมภาษณ์” - ใบงาน “สรุปการสำรวจชุมชน” - ใบงาน “การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไข” - ใบงาน “แบบฟอร์มการเขียนโครงการ” - กระดาษฟลิปชาร์ต/โพสต์อิท/กระดาษ A4 - ปากกาเคมี/ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	- การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมย่อยขั้นเตรียมการ (Preparation :P) ครั้งที่ 6

กิจกรรมย่อยใน	โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “เตรียมตัวกันเถอะ...พลเมืองตื่นรู้โลก”
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถระบุความต้องการและปัญหาของสังคม/ชุมชนได้ 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถบอกถึงผลกระทบของปัญหาต่อตนเอง สังคม และชุมชน 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถวางแผนในการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหาของสังคม/ชุมชน 4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถเขียนโครงการบริการสังคมได้
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 4 กิจกรรมการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม 3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน อาทิเช่น การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการ และปัญหาของชุมชน 4. แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนโครงการบริการสังคม
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การบรรยายความรู้เกี่ยวกับชุมชน การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน - การบรรยายความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการ - การสำรวจสังคม/ชุมชน - การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน - การระดมสมอง - การเขียนโครงการ - การตั้งคำถาม - การอภิปรายกลุ่ม
เวลา	6 ชั่วโมง

กิจกรรมย่อยขั้นเตรียมการ (Preparation :P) ครั้งที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรมย่อยใน	โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “เตรียมตัวกันเถอะ...พลเมืองตื่นรู้โลก”
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับชุมชน การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน - Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการ - ใบความรู้เรื่อง “ชุมชนกับการบริการสังคม” - ใบความรู้เรื่อง “วิธีการสำรวจชุมชน” - ใบความรู้เรื่อง “วิธีการเขียนโครงการอย่างง่าย” - ใบงาน “ชุมชนของฉัน” - ใบงาน “บันทึกผลการสัมภาษณ์” - ใบงาน “สรุปการสำรวจชุมชน” - ใบงาน “การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไข” - ใบงาน “แบบฟอร์มการเขียนโครงการ” - กระดาษฟลิปชาร์ต/โพสต์อิท/กระดาษ A4 - ปากกาเคมี/ปากกาเมจิก - บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมย่อยขั้นปฏิบัติการ (Action: A) ครั้งที่ 7

กิจกรรมย่อยใน	โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “ร่วมแรง...ร่วมใจ”
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้เรียนรู้และปฏิบัติการในโครงการบริการสังคมตามแผนปฏิบัติการที่สร้างขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหาของสังคมและชุมชน 3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ฝึกทักษะและมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ชั้นการเรียนรู้ที่ 4 กิจกรรมการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
วิธีการดำเนินกิจกรรม	- การจัดโครงการบริการสังคม
เวลา	20 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการบริการสังคม - แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอธิบายและ การแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมย่อยขั้นไตร่ตรองหรือผลสะท้อนกลับ (Reflection :R) ครั้งที่ 8

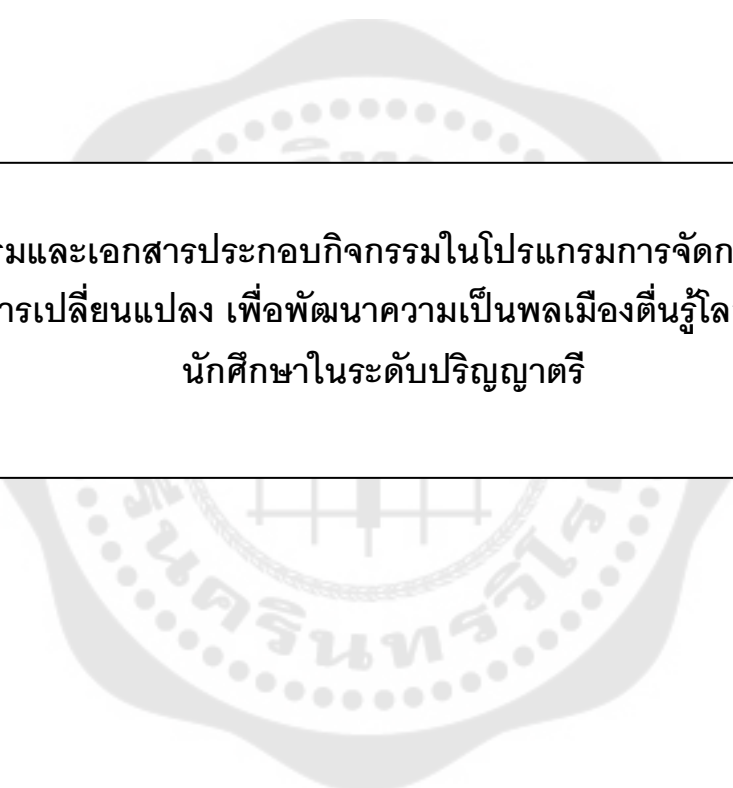
กิจกรรมย่อยใน	โครงการบริการสังคม “One Mind One World” “ไตร่ตรอง...สะท้อนผล”
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้ไตร่ตรองผลจากการทำกิจกรรมบริการสังคม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำกิจกรรมบริการสังคม
แนวคิดที่ใช้	1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 กิจกรรมการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วย กิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
วิธีการดำเนินกิจกรรม	- การไตร่ตรอง / สะท้อนผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมบริการสังคม - การตั้งคำถาม - อภิปรายกลุ่ม
เวลา	1.30 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	- ใบงาน “สะท้อนผลจากการทำกิจกรรมบริการสังคม” - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	- การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและ การแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมย่อยขั้นประเมินผล (Evaluation :E) ครั้งที่ 9

กิจกรรมย่อยใน	โครงการบริการสังคม One Mind One World” “เราทำได้” (Everyone Can Do)
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม สรุปผลการดำเนินงานของโครงการบริการสังคม 2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้นำเสนอผลงานของโครงการบริการสังคม
แนวคิดที่ใช้	1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 กิจกรรมการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วย กิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการ บริการสังคม (Service-Based Learning) 2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
วิธีการดำเนินกิจกรรม	- การนำเสนอ - การตั้งคำถาม - อภิปรายกลุ่ม
เวลา	2.30 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	- Power Point การนำเสนอผลงานแต่ละกลุ่ม - ใบบันทึกรายงานตนเอง
การประเมินผล	- การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและ การแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - สังเกตการทำงานกลุ่ม - การนำเสนอผลงาน - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมครั้งที่ 10

กิจกรรมที่ 10	ปัจฉิมนิเทศและมอบประกาศนียบัตร
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 2. เพื่อประเมินผลโปรแกรมและมอบใบประกาศนียบัตรให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม
แนวคิดที่ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ ขั้นการเรียนรู้ที่ 5 กิจกรรมประเมินผล จัดทำข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation) คือ การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ทั้งในระยะก่อนเข้าร่วมโปรแกรม หลังการเข้าร่วมโปรแกรม และระยะติดตามผล ด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองดีนั้โลก
วิธีการดำเนินกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การบรรยายสรุป - การแบ่งปันประสบการณ์ ความประทับใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรม (พูดรอบวง)
เวลา	3 ชั่วโมง
สื่อ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - Power Point ประกอบการสรุป - VTR ประมวลภาพกิจกรรม - แบบวัดความเป็นพลเมืองดีนั้โลก - ใบประกาศนียบัตร
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา - การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กิจกรรมและเอกสารประกอบกิจกรรมในโปรแกรมการจัดการเรียนรู้
สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนรู้โลกของ
นักศึกษาในระดับปริญญาตรี

กิจกรรมครั้งที่ 1

หัวข้อ ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ทราบวัตถุประสงค์ ข้อตกลงเบื้องต้น กำหนดการและประโยชน์ของการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. เพื่อสร้างสัมพันธภาพให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรมและผู้วิจัย

3. เพื่อให้ผู้เข้าโปรแกรม มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดพลเมืองตื่นรู้โลก

วิธีการที่ใช้ เกม การบรรยาย การตั้งคำถาม การอภิปรายกลุ่ม

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

สื่อและอุปกรณ์

1. แบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
2. Power Point ประกอบการบรรยายเรื่องความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
3. ใบความรู้เรื่อง “ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”
4. ใบงาน “ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”
5. กระดาษรูปหัวใจ
6. คลิปวิดีโอสั้น “บริหารสมอง”
7. กระดาษ A4 และปากกา
8. กระดาษฟลิปชาร์ต
9. ใบบันทึกรายงานตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

1. ชี้นำ (15 นาที)

1.1 วิทยากรแนะนำตนเองและทีมงาน พร้อมกล่าวทักทาย และสนทนากับนักศึกษา อย่างเป็นกันเองเพื่อสร้างความคุ้นเคยมากขึ้น วิทยากรกล่าวถึงวัตถุประสงค์ ข้อตกลงเบื้องต้น กำหนดการรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาที่ต้องปฏิบัติในการเข้าร่วม โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม

1.2 วิทยากรเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามข้อสงสัย เกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่ วิทยากรได้ชี้แจงไปแล้ว

2. ชี้นกิจกรรม (2 ชั่วโมง)

2.1 วิทยากรให้นักศึกษาทำแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

2.2 วิทยากรเปิดคลิปวิดีโอสั้น “บริหารสมอง” ให้นักศึกษาดูและให้นักศึกษาทำตาม ประมาณ 5 นาที เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม

2.3 วิทยากรอธิบายการทำกิจกรรม “ปันใจ ปันสุข” แก่นักศึกษา

2.4 วิทยากรแจกกระดาษรูปหัวใจ 5 ดวงและปากกาให้กับนักศึกษา

2.5 วิทยากรให้นักศึกษาเขียนคำตอบในหัวใจ ในประเด็น นักศึกษาจะ “ปันใจ ปันสุข” ให้กับบุคคลเหล่านี้ได้อย่างไร 1. ตัวเอง 2. ครอบครัว 3. ชุมชน 4. ประเทศ 5. นานาชาติ

2.6 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละคนนำเสนอในกลุ่มย่อย สมาชิกในกลุ่มตั้งคำถามและ ให้สมาชิกในกลุ่มสรุปประเด็นลงบทกระดาษฟลิปชาร์ต เพื่อนำเสนอภาพรวมของกลุ่มต่อไป

2.7 วิทยากรให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มมานำเสนอ

2.8 วิทยากรตั้งคำถามกับนักศึกษาว่า “นักศึกษารู้จักคำว่า ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก หรือไม่ ถ้ารู้จักคิดว่าหมายความว่าอย่างไร” ในตอนแรกให้นักศึกษาตอบตามความสนใจ หลังจากนั้นวิทยากรดูว่ายังมีนักศึกษาคนใดที่ยังไม่ตอบ และสอบถามนักศึกษาที่ยังไม่ได้ตอบให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

2.9 วิทยากรแจกใบความรู้ “ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” และบรรยายในหัวข้อ “ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”

2.10 วิทยากรอธิบายใบงานและแจกใบงาน “ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมสมอง คิดวิเคราะห์และอภิปราย

3. **ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย (30 นาที)**

3.1 วิทยากรให้นักศึกษาในแต่ละกลุ่มร่วมวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรม “ร่วมมือ ร่วมใจ” กิจกรรม “ปันใจ ปันสุข” และกิจกรรมใบงาน “ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”

3.2 วิทยากรให้ตัวแทนนักศึกษาในแต่ละกลุ่มออกมาอภิปรายถึงข้อคิด และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม “ร่วมมือ ร่วมใจ” กิจกรรม “ปันใจ ปันสุข” และกิจกรรมใบงาน “ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”

4. **ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (15 นาที)**

4.1 วิทยากรให้นักศึกษาอาสาสมัครออกมาสรุปถึงข้อดีของการมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา

2. การตอบใบงาน

3. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

แบบวัดความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์

แบบวัดฉบับนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบวัด จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 คุณลักษณะด้านความรู้และความเข้าใจ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 คุณลักษณะด้านทักษะ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 คุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ จำนวน 20 ข้อ

ขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบวัดฉบับนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก การแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ ถูก หรือ ผิด จึงขอความกรุณาตอบแบบวัดให้ครบทุกข้อ โดยให้คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา ผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลการตอบของนักศึกษาถือเป็นความลับที่สุด และจะนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ดังนั้นการตอบแบบวัดนี้จะไม่ผลกระทบบใด ๆ ต่อนักศึกษาทั้งสิ้น

พีรณิธิ สิริวัชรवादล

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบวัด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริงของนักศึกษา

1. รหัสประจำตัว.....

2. เพศ 1) ชาย 2) หญิง

3. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา 1) ปี 1 2) ปี 2
 3) ปี 3 4) ปี 4
 5) มากกว่า ปี 4

4. คณะวิชา 1) บริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์
 2) ศิลปศาสตร์
 3) พยาบาลศาสตร์
 4) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 5) วิศวกรรมศาสตร์
 6) นิเทศศาสตร์
 7) สถาปัตยกรรมศาสตร์
 8) นิติศาสตร์
 9) เทคโนโลยีชีวภาพ
 10) ดนตรี

5. หน่วยกิจกรรม / ชมรม 1) ชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน
 2) ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 3) ชมรมโรตาแรกท์
 4) ชมรมคนรักสุนัข

ตอนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วตัดสินใจว่านักศึกษามีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือมีความสามารถตามข้อความนั้น ๆ อยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษา โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

1	หมายถึง	ตรงกับข้อเล็กน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ตรงกับข้อเล็กน้อย
3	หมายถึง	ปานกลาง (ตรงบ้างไม่ตรงบ้าง)
4	หมายถึง	ตรงกับข้อจำนวนมาก
5	หมายถึง	ตรงกับข้อมากที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1	ฉันตระหนักรู้และเข้าใจถึงความยุติธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น				✓	

จากตารางหมายความว่า นักศึกษาตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมมาก

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding)						
1	ฉันมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิเสรีภาพ และความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในฐานะพลเมืองของประเทศและพลเมืองโลก					
2	ฉันรู้สถานการณ์ของโลกที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเข้าใจในประเด็นปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น					
3	ฉันตระหนักรู้ว่าความเสมอภาคเป็นพื้นฐานสำคัญของความสุข ทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล					
4	ฉันตระหนักรู้ว่าการมีความรู้ความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลก จะช่วยในการปรับตัวและใช้ชีวิตได้อย่างมั่นคง					
5	ฉันรู้ว่าความร่วมมือและการพึ่งพาศักยภาพกันของคนในสังคม จะส่งผลดีต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ					
6	ฉันเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น ความหลากหลายทางเพศ ฐานะ ภาษา ค่านิยม ประเพณี และวิถีชีวิต					
7	ฉันตระหนักรู้ว่าการเรียนรู้และการปรับตัวในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกัน					
8	ฉันมีความเข้าใจในสภาพทางสังคมที่ฉันอยู่ และเข้าใจความเป็นไปในสถานการณ์ของโลก					
9	ฉันมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารและกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
10	ฉันเข้าใจเหตุผลที่คนต่างวัฒนธรรมมีความคิด ความเชื่อ หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ต่างจากฉัน					
11	ฉันตระหนักรู้ว่าความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาของสังคมในทุกระดับ					
12	ฉันเข้าใจว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชน ประเทศและนานาชาติ เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหา					
13	ฉันตระหนักรู้ว่าความสงบสุขและสันติภาพของสังคมไทยและสังคมโลก เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกคน ทุกภาคส่วน					
14	ฉันรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย สังคมอาเซียนและสังคมโลก					
15	ฉันตระหนักรู้ว่าการกระทำของคนทุกคนจะส่งผลกระทบต่อชุมชน สังคม ประเทศชาติและประชาคมโลก ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง					
16	ฉันตระหนักรู้ว่าทุกคนคือพลเมืองโลก ที่มีความเกี่ยวข้องกัน พึ่งพาอาศัยกัน					
17	ฉันรู้และเข้าใจว่าสิ่งต่าง ๆ สามารถพิจารณาได้หลายมุมมอง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้และทัศนคติของแต่ละบุคคล					
18	ฉันตระหนักรู้ในวัฒนธรรมข้ามชาติ และเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลกว่ามีความเหมือนและต่างกันได้					
19	ฉันเข้าใจว่าระบบต่าง ๆ ของโลกมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน					
20	ฉันเข้าใจความเป็นไปทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2. ด้านทักษะ (Skills)						
21	ฉันสามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ข้อมูลข่าวสารและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงกันทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล					
22	ฉันสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชาวต่างชาติ					
23	ฉันพร้อมปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาของสังคมที่ฉันอยู่					
24	ฉันสามารถปรับตัวในการทำงานและการใช้ชีวิตกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (disruption)					
25	ฉันสามารถทำงานร่วมกับนักศึกษาต่างชาติได้อย่างราบรื่น					
26	ฉันสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้วยสันติวิธี					
27	ฉันสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงของเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของสังคม					
28	ฉันรับฟังความคิดเห็นของทุกคนและเคารพเสียงข้างมาก					
29	ฉันสามารถดูแลตัวเองให้มีสุขภาวะที่ดี ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ					
30	เมื่อฉันถูกเอารัดเอาเปรียบฉันจะสู้อย่างเต็มที่เพื่อความยุติธรรม					
31	ฉันออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนของชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ					
32	ฉันมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ทุกครั้งที่มีโอกาสไม่ว่าจะระดับท้องถิ่นหรือสากล					
33	ฉันปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
34	ฉันสามารถแลกเปลี่ยนพูดคุยและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้					
35	ฉันสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนหรือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว					
36	ฉันสามารถวิพากษ์ความคิดหรือการกระทำของตนตามความเป็นจริงโดยไม่ลำเอียง					
37	ฉันสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง					
38	ฉันสามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้					
39	ฉันมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
40	ฉันสามารถรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ ๆ ของชาวต่างชาติ ด้วยท่าที่เป็นมิตร					
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes)						
41	การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย กติกาของสังคม เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงกระทำ					
42	เราไม่ควรยอมรับความอยุติธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล					
43	ฉันเชื่อว่าทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกันในฐานะพลเมืองโลกแม้จะแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรม					
44	ฉันให้ความสนใจในการติดตามข่าวสารและความเป็นไปที่เกิดขึ้นในโลกทั้งใน ประเด็นที่เป็นปัญหาและการพัฒนา					
45	ฉันยึดมั่นในคุณค่าความเป็นสากล ที่เน้นความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันของผู้คนสังคมและสิ่งแวดล้อม					
46	ฉันคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว					
47	ฉันยอมรับความแตกต่างทางความคิด ค่านิยมและวิถีชีวิตของคนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม					
48	ฉันเชื่อในหลักความยุติธรรมว่าจะนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
49	ฉันพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน					
50	ฉันมีความอดทนต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น					
51	ฉันมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น					
52	ฉันเห็นคุณค่าในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม					
53	ฉันมุ่งมั่นที่จะให้ความร่วมมือในการปกป้องสิทธิมนุษยชน อาทิ การคุกคามทางเพศ การเหยียดสีผิว					
54	ฉันมีความสุขในการได้เรียนรู้และปรับตัวกับผู้คนในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย					
55	ฉันเห็นความสำคัญของการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม					
56	ฉันเชื่อในศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
57	ฉันเต็มใจที่จะเปลี่ยนวิถีการบริโภค เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่สำหรับพลเมืองโลกในปัจจุบันและอนาคต					
58	ฉันไม่นำความขัดแย้งทางความคิดหรือความเห็นต่างทางการเมืองมาทำให้เกิดปัญหากับคนรอบข้าง					
59	ฉันเปิดใจรับฟังความคิดเห็นต่อมุมมองใหม่ ๆ ของคนที่เห็นต่าง เพื่อทำให้เกิดแนวทางใหม่ในการพัฒนา					
60	ฉันเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมทุกบริบทสามารถแก้ไขได้ ถ้าคนส่วนใหญ่มุ่งไปที่ประโยชน์ส่วนรวม					

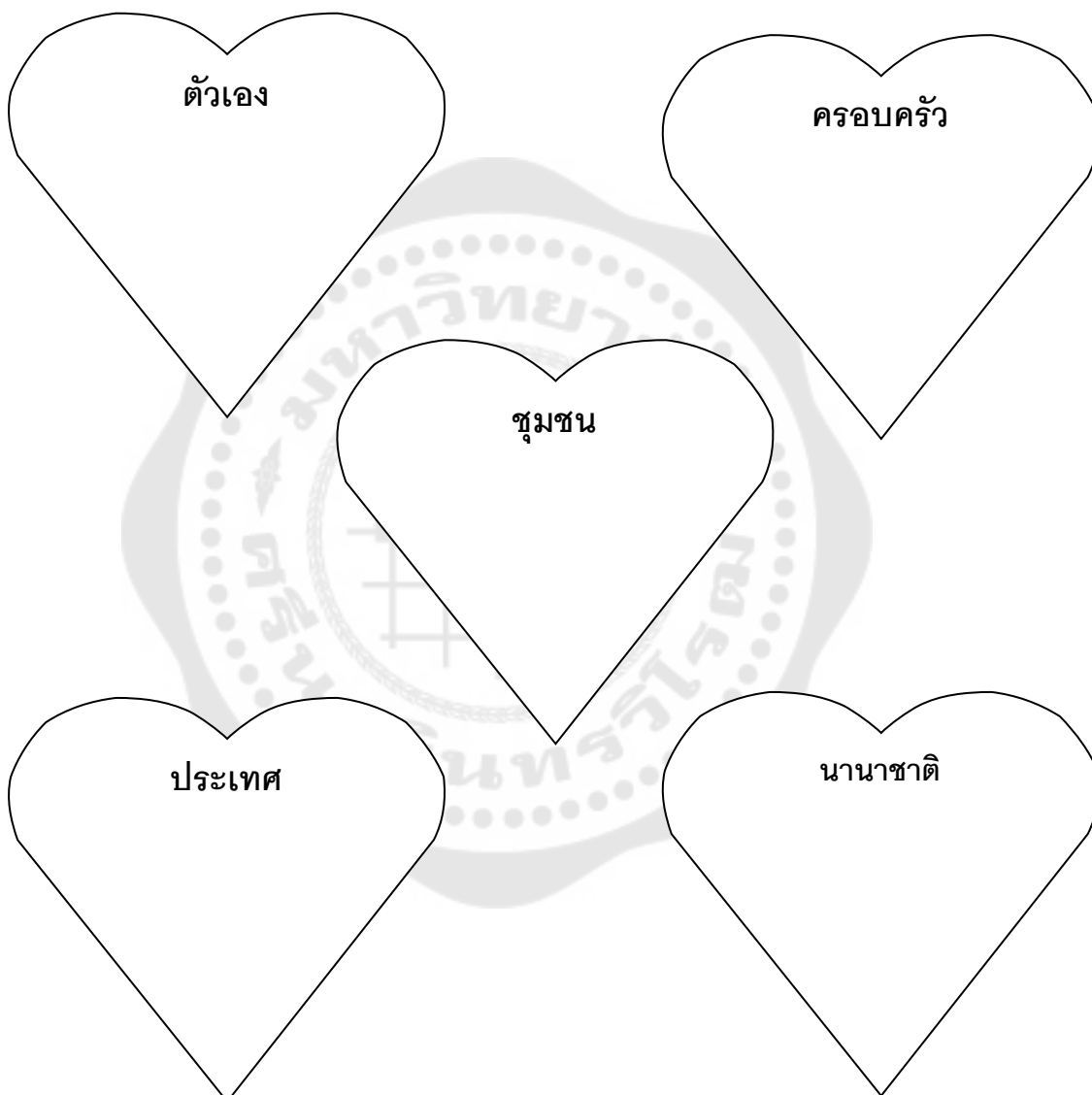
ขอขอบคุณสำหรับการตอบคำถามของท่านเป็นอย่างยิ่ง

พีรณิธิ สิริธีรธาตล

นิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ใบกิจกรรม
“ปันใจ ปันสุข”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

ใบความรู้ เรื่อง “ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”

พลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen)

แนวคิด

เป็นแนวคิดที่ประกอบด้วย 2 แนวคิดหลัก ได้แก่ พลเมืองตื่นรู้ และพลเมืองโลก โดยมีนักวิชาการได้ใช้คำภาษาไทยของ Active Citizen ไว้หลายคำ เช่น พลเมืองตื่นรู้ พลเมืองใส่ใจสังคม เป็นต้น

1.1 ความหมาย

พลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) หมายถึง บุคคลที่เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบในสิทธิ หน้าที่ กฎหมาย จารีตประเพณีที่สังคมกำหนดไว้ ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม รู้จักรับผิดชอบชั่วดีตามหลักจริยธรรมและหลักธรรมทางศาสนา พลเมืองตื่นรู้สามารถเกิดขึ้นในทุกระดับตั้งแต่ ระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม ชุมชนท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลกโดยมีการแสดงออกถึงความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ลดละความเห็นแก่ตัวลง มีจิตสาธารณะ พร้อมจะมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการทำประโยชน์และสร้างความเจริญงอกงามให้กับสังคม

พลเมืองโลก (Global Citizen) หมายถึง หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนักและมีความเข้าใจความเป็นไปในบริบทสากลและในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมในความคิดและการกระทำ เพื่อการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับสากล ยึดมั่นในคุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย ศีลธรรมและจริยธรรม คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคม มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ ให้มีความเท่าเทียม ยุติธรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

พลเมืองตื่นรู้โลก (Active Global Citizen) หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนัก เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบในสิทธิ หน้าที่ กฎหมาย จารีตประเพณีที่สังคมกำหนดไว้ ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมคุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย ศีลธรรมและจริยธรรม คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมตามบริบทสากลและ

ในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และรับผิดชอบต่อการกระทำเพื่อการพัฒนา

1.2 องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองโลก

Kubow, Grossman and Ninomiya (1998) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองโลกประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. **องค์ประกอบด้านบุคคล (The personal dimension)** เป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลและข้อกำหนดคุณลักษณะด้านคุณธรรมของความเป็นพลเมืองโลก อุปนิสัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งด้านจิตใจและการปฏิบัติในฐานะเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ ความสามารถที่จะคิดเชิงวิพากษ์และเป็นระบบ ความเข้าใจและตระหนักถึงประเด็นด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ความร่วมมือและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ความมุ่งมั่นที่จะปกป้องสิ่งแวดล้อม รักษาสิทธิมนุษยชนและผูกพันกับวิถีชีวิตสาธารณะ

2. **องค์ประกอบด้านสังคม (The Social dimension)** เป็นสิ่งที่ควรตระหนักถึงแม้ว่าคุณสมบัติของบุคคลจะมีความจำเป็นแต่ก็ไม่สามารถจะพัฒนาองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองโลกได้ทั้งหมด ความเป็นพลเมืองโลกจึงจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคม ซึ่งรวมถึงการดำเนินชีวิตของประชาชนและการทำงานร่วมกัน ดังนั้น พลเมืองโลกต้องสามารถทำงานและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบททางสังคมที่หลากหลายได้

3. **องค์ประกอบด้านเวลา (The temporal dimension)** พลเมืองโลกต้องไม่ยึดติดกับชีวิตปัจจุบัน อดีตหรืออนาคต ตระหนักถึงผลของการมองโลกผ่านการรับรู้ที่คับแคบและจำกัดหรือเชื่อว่าชาติพันธุ์ของตนเองดีที่สุดในโลก (ethnocentrism) ทั้ง ๆ ที่วัฒนธรรมนั้นมีข้อจำกัดการรับรู้ด้วยช่วงเวลา ดังนั้น ความสามารถที่จะก้าวผ่านวัฒนธรรมจะทำให้สามารถซ่อนความเชื่อที่ชนชาติตนดีที่สุดไว้ภายในได้และช่วยจำกัดสิ่งที่เรียกว่า tempo centrism หรือแนวโน้มที่จะจำกัดวิสัยทัศน์ของตนให้ยึดติดกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้

4. **องค์ประกอบด้านสถานที่ (The spatial dimension)** พลเมืองโลกต้องตระหนักว่าตนเป็นสมาชิกของชุมชนหลาย ๆ ชุมชนที่ซ้อนทับกันอยู่ ทั้งระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ชาติและนานาชาติ เพราะพลเมืองโลกต้องพึ่งพาอาศัยระหว่างกันมากขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้น การสร้างความเป็นพลเมืองโลกจะต้องก้าวข้ามพรมแดนของแต่ละประเทศและร่วมกันแก้ปัญหาในระดับนานาชาติ

1.3 คุณลักษณะของพลเมืองโลก (Global Citizen)

Oxfam (2006: online) ได้นำเสนอคุณลักษณะของพลเมืองโลกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้และความเข้าใจ คือ การที่บุคคลมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลก การพึ่งพาอาศัยกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนสันติภาพและความขัดแย้ง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิและความรับผิดชอบต่อสังคม รับรู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ

2. ด้านทักษะ คือ การที่บุคคลมีทักษะด้านการคิด ได้แก่ การให้เหตุผล ความคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดเชิงวิเคราะห์ การสะท้อนคิด และความคิดเชิงกลยุทธ์ และความสามารถด้านการกระทำที่แสดงต่อบุคคลอื่นในสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม การเคารพผู้อื่นและวิถีชีวิต การปฏิบัติตามกฎหมาย ธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม สามารถปรับตัวในการทำงานและการใช้ชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและสังคมอย่างสร้างสรรค์ สามารถศึกษาข้อมูลองค์ความรู้ สาธารณะ การมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคมระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล และการมีภาวะผู้นำ

3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ คือ การที่บุคคลมีความภูมิใจและยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เชื่อมมั่นในความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่างหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต การใส่ใจสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างและดีขึ้นกว่าเดิมได้

1.4. ขั้นตอนในการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นพลเมืองดีทั่วโลก

1. **สร้างแรงบันดาลใจ (Get Inspired)** ค้นหาแผนที่โลกในตนเองด้วยการสะสมหนังสือเกี่ยวกับประเทศหรือสถานที่ที่ต้องการจะไป เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเองในการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่หลากหลายของแต่ละประเทศ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างโลกทัศน์สากลให้กับตนเอง

2. **สร้างโอกาสในการศึกษาหรือเข้าร่วมกิจกรรมในระดับนานาชาติ (Get Educated)** สมัครเรียนในรายวิชาหรือในหลักสูตรนานาชาติ ที่มีโอกาสได้ไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ต่างประเทศ หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมหรือหน่วยกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ที่ส่งเสริมการมีบทบาทและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับนานาชาติ

3. **เรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการรับประทานอาหารนานาชาติ (Get Hungry)** เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมนานาชาติ ด้วยการทานอาหารของแต่ละประเทศ ทำความรู้จักกับเมนูอาหารและเรื่องราวที่เกี่ยวกับอาหารประจำชาติของแต่ละประเทศ ฝึกทำเมนูอาหารต่างประเทศแบบง่าย ๆ หรือจัดงานเลี้ยงอาหารนานาชาติกับเพื่อนนักศึกษาต่างชาติ เป็นต้น

4. **อ่านและติดตามข้อมูลข่าวสารความเป็นไปในบริบทโลก (Read More)** ติดตามข้อมูลข่าวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทโลก อาทิ หนังสือพิมพ์ วารสาร นานาชาติ โซเชียลมีเดีย ข่าว สารคดี เพื่อเปิดโลกทัศน์และมุมมองสากล ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงทิศทางและแนวโน้มความเป็นไปในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก

5. **เดินทางไปต่างประเทศ (Go Abroad)** แสวงหาโอกาสในการไปศึกษาต่อหรือฝึกงานในต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งด้านภาษา การทำงาน และการใช้ชีวิตในสถานการณ์และประสบการณ์จริง

6. **สร้างมิตรภาพกับเพื่อนนักศึกษาต่างชาติ (Make Friends)** เปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ด้วยการผูกมิตรกับเพื่อนนักศึกษาต่างชาติ หรือนักศึกษาแลกเปลี่ยน (cross-cultural relationships) ซึ่งจะช่วยให้เราได้แลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเห็นและสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ดีต่อไปในอนาคต

7. **พัฒนาความเป็นผู้นำ (Become A Leader)** มีบทบาทในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นนานาชาติ อาทิ จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับเพื่อนนักศึกษาต่างชาติ (cross-cultural trip), เข้าร่วมการประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติ, การฝึกงานในต่างประเทศ และการแข่งขันเชิงวิชาการในระดับนานาชาติ เป็นต้น (2021: online)

ใบงาน “ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”

คำชี้แจง

1. เลือกประธานและเลขานุการของกลุ่ม โดยประธานกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย เลขานุการกลุ่มทำหน้าที่จดบันทึกการเสนอความคิดของสมาชิกภายในกลุ่ม
2. ให้สมาชิกร่วมกันระดมสมอง คิดวิเคราะห์ อภิปรายและหาคำตอบจากคำถามต่อไปนี้
 - 2.1 ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกมีความสำคัญอย่างไร ให้ลองคิดว่าหากบุคคลขาดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกจะส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างไร
 - 2.2 เพราะเหตุใดบุคคลจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
 - 2.3 ถ้าคนในประเทศชาติขาดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก สังคม ประเทศชาติ และประชาคมโลกจะเป็นอย่างไร
 - 2.4 บุคคลที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกจะมีพฤติกรรมและการแสดงออกอย่างไร
 - 2.5 ให้ยกตัวอย่างพฤติกรรมที่สะท้อนความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของตนเองมาอย่างน้อย 5 พฤติกรรม
3. ส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอ

กิจกรรมนี้ให้เวลาในการช่วยกันคิดภายในเวลาไม่เกิน 20 นาที

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธภาพ”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

1. การที่ได้รับการปฐมนิเทศ การทำกิจกรรม “ร่วมมือ ร่วมใจ” กิจกรรม “ปันใจ ปันสุข” และฟังการบรรยายเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีระดับโลก ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

2. ข้าพเจ้าคิดว่าการมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีระดับโลกมีผลดี ดังนี้

.....

.....

.....

3. ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าบุคคลขาดความเป็นพลเมืองดีระดับโลกสิ่งที่จะเกิดขึ้น คือ

.....

.....

.....

4. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดีระดับโลกที่ข้าพเจ้าสามารถทำได้ คือ

.....

.....

.....

5. ข้าพเจ้าสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตรได้อย่างไร

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 2

หัวข้อ ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคมในปัจจุบัน และเสนอแนวทางแก้ไขในฐานะพลเมืองตื่นรู้โลก

แนวคิดที่ใช้

แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ **ขั้นการเรียนรู้ที่ 1 กิจกรรมทบทวนสภาพปัญหาและภาวะวิกฤติทางสังคมที่ทำให้สับสน (Disorienting dilemma)** คือ การนำกิจกรรมต่างๆ มากกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีกรอบแนวคิดเดิมที่มีผลต่อผู้เข้าร่วมโปรแกรม การกระตุ้นให้ตระหนักและตื่นรู้ ในการแสวงหากรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากล เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

วิธีการที่ใช้ การดูคลิปวิดีโอสั้น อ่านบทความ การตั้งคำถาม การอภิปรายกลุ่ม

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

สื่อและอุปกรณ์

1. คลิปวิดีโอสั้นและบทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม
2. กระดาษฟลิปชาร์ต / โฟลด์อิทไนต์ / กระดาษ A4
3. ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก
4. บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน
5. ใบบันทึกรายงานตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ชำนาญ (15 นาที)

1.1 วิทยากรทักทายนักศึกษา และกล่าวนำเข้าสู่เรื่องที่จะบรรยายในครั้งที่ 2 ได้แก่ ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

1.2 วิทยากรชวนนักศึกษาสนทนาถึงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผลกระทบที่ตามมา รวมถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้ฟังเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม

2. ชั้นกิจกรรม (30 นาที)

2.1 วิทยากรเปิดคลิปวีดีโอสั้นเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคมให้นักศึกษาดู ประมาณ 15 นาที

2.2 วิทยากรแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน โดยใช้การจับฉลากตามหัวข้อ ดังนี้ 1. การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรโลก 2. ปัญหาสิ่งแวดล้อม 3. ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน 4. ปัญหายาเสพติด 5. การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยนักศึกษาที่จับฉลากได้หัวข้อปัญหาเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน

2.3 วิทยากรแจกบทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคมให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มอ่านตามหัวข้อปัญหาที่จับฉลากได้ กลุ่มละประมาณ 15 นาที

2.4 วิทยากรแจกกระดาษฟลิปชาร์ต / โพสต์อิทโน้ต / กระดาษ A4 และบอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงานให้แต่ละกลุ่ม

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปราย (2 ชั่วโมง)

3.1 ให้นักศึกษาช่วยกันระดมสมอง วิเคราะห์และอภิปราย ประเด็นต่อไปนี้

- นักศึกษาเกิดคำถามอะไรบ้างหลังจากดูคลิปวีดีโอและอ่านบทความ
- นักศึกษาคิดว่า อะไรคือสาเหตุและผลกระทบของปัญหา
- นักศึกษาคิดว่าบทบาทของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในการแก้ไขปัญหาสังคม

ในปัจจุบันสามารถทำได้ด้วยวิธีใดบ้างและสรุปผลที่ได้จากการระดมสมอง วิเคราะห์และอภิปรายลงบนกระดาษ A4

4. ชั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (15 นาที)

4.1 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอข้อสรุปจากประเด็นการอภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก และการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

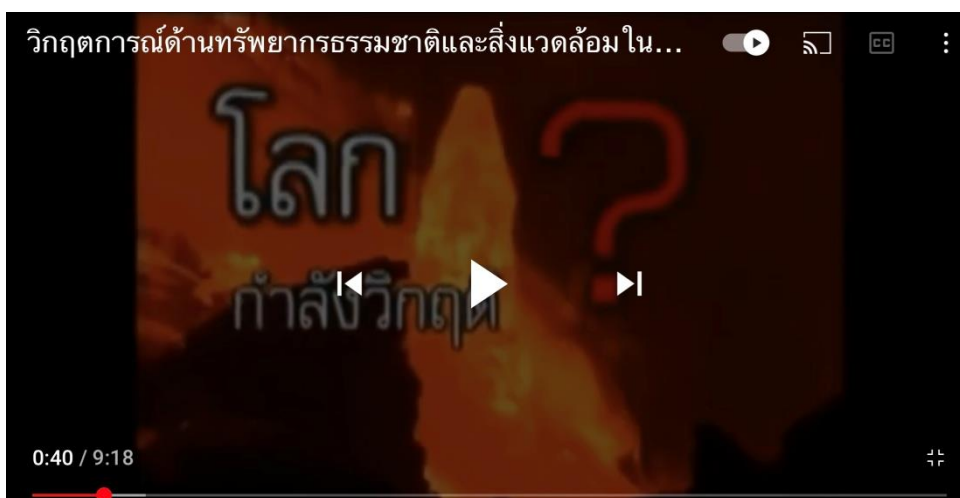
การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา

2. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

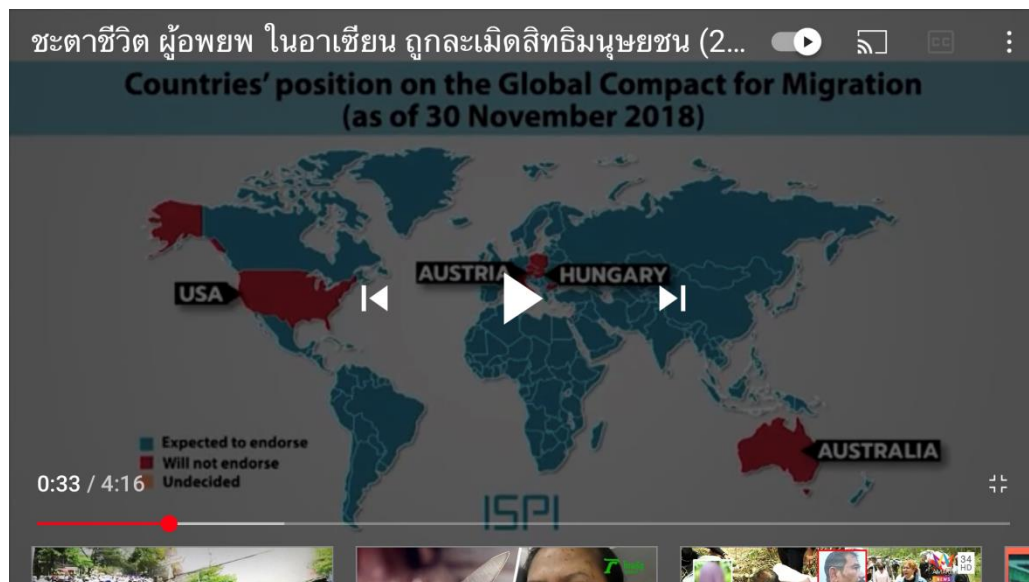
คลิปวิดีโอสั้นเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม

คลิปวิดีโอ 1 วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย และโลก

แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=khDMkdx937I>

คลิปวิดีโอ 2 ชะตาชีวิต ผู้อพยพ ในอาเซียน ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=XgHZ_H52VVc

บทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม

ปัญหาและการแก้ปัญหาทางสังคมของโลก

ในสังคมมนุษย์ที่ประกอบด้วยประชาชนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน มีภาษาและศาสนาเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันก็จะทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันเป็นพวกเดียวกันสามารถเข้าใจซึ่งกันและกันได้ง่าย แต่ในสังคมที่ประชาชนมีเชื้อชาติ ภาษา และศาสนาต่างกัน ก็จะนำไปสู่การเกิดปัญหาได้ง่าย ปัญหาทางสังคมของโลกที่สำคัญมีดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรโลก

ปัจจุบันประชากรโลก ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ โดยการเปลี่ยนแปลงของประชากร เกิดจากอัตราการเกิดและการตาย ซึ่งผลกระทบเช่นเดียวกัน ในทุกประเทศทั่วโลก ด้วยองค์การสหประชาชาติ (UNFPA) ได้เล็งเห็นความสำคัญของประชากรหรือมนุษย์ ซึ่งเป็นตัวแปรหลัก ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาวะต่าง ๆ โดยทั่วโลกได้มีการเฉลิมฉลอง จำนวนประชากรโลกที่มีจำนวน 5,000 ล้าน เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2530 องค์การสหประชาชาติ จึงได้ประกาศให้วันที่ 11 กรกฎาคมของทุกปีเป็นวันประชากรโลก

ประชากรโลกนั้นมีแนวโน้มว่าจะมีวัยเด็กลดน้อยลง โดยจำนวนของประชากรสูงอายุมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น แสดงว่าโครงสร้างของประชากรได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ซึ่งขณะนี้ยุโรปกลายเป็นภูมิภาค ที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก โดยเฉพาะอิตาลี กรีซ เยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ หลายต่อหลายประเทศ จึงพยายามศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุมากขึ้น เพื่อพัฒนาประเทศของตนให้มีคุณภาพกลายเป็น “สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ” ต่อไปในอนาคต

ชาวเอเชียมีจำนวนสูงถึง 60 % ของประชากรโลก ซึ่งประเทศจีน เป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก และตามมาด้วยประเทศอินเดีย ส่วนประเทศไทยนั้นอยู่ในอันดับที่ 19 ในปี พ.ศ. 2562 ประชาชนชาวไทยมีจำนวน 70 ล้านคน

ในประเทศไทย ก็มีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ซึ่งอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรไทยลดลง สืบเนื่องมาจากการวางแผนครอบครัว ซึ่งพบว่าปัจจุบันประชากรไทย มีอัตราเจริญพันธุ์โดยรวม ลดลงต่ำกว่าระดับทดแทนถึงประมาณ 1.8 คน หรือผู้หญิงหนึ่งคนจะมีลูกไม่เกิน 2 คน อีกทั้งประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

ในอนาคตประเทศไทย จะมีประชากรสูงอายุมากกว่าประชากรวัยเด็ก เพราะฉะนั้นประเทศไทย และประชากรทั่วโลกจะต้องมีแผนการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจเพื่อรองรับระบบสังคมในอนาคตต่อไป

รายงานการสำรวจของสำนักสำมะโนประชากรสหรัฐอเมริกาฉบับล่าสุดระบุว่า ภายในปี 2040 ประชากรโลกที่อายุเกิน 65 ปีจะเพิ่มจาก 7 % เป็น 14 % คิดเป็นจำนวนจาก 506 ล้านคน เป็น 1,300 ล้านคน โดยประชากรอายุเกิน 65 ปี ในประเทศกำลังพัฒนาจะเพิ่มขึ้นถึงจาก 313 ล้านคนในปัจจุบันเป็นมากกว่า 1 พันล้านคนในปี 2040 โดยเฉพาะในจีนและอินเดีย ซึ่งประชากรอายุเกิน 65 ปีจะเพิ่มขึ้นจาก 166 ล้านคน เป็น 551 ล้านคนในอีก 31 ปีข้างหน้า

สำหรับหลาย ๆ ประเทศโดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรม การมีประชากรสูงอายุจำนวนมากถือเป็นปัญหาท้าทายประการหนึ่ง เนื่องจากประชากรวัยแรงงานจะมีจำนวนลดลง ในขณะที่ผู้เกษียณอายุมีมากขึ้น รายได้จากภาษีของรัฐบาลจะลดลง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และอาจเกิดเป็นปัญหาสังคมได้ ปัจจุบันรัฐบาลหลายประเทศ จึงกำลังกระตุ้นให้ประชากรทำงานนานขึ้น และสนับสนุนให้เกษียณอายุตอน 70 ปี ซึ่งจะช่วยให้มีประชากรในวัยแรงงานที่ช่วยจ่ายภาษีมากขึ้น และชะลอการจ่ายเงินบำนาญไว้ได้หลายปี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรโลก

ปัจจัยหลักที่ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นนั้น มีสาเหตุมาจาก

1. **การค้นคว้าทางการแพทย์** ที่มีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การผลิตวัคซีนป้องกันและรักษาโรค รวมถึงมีองค์การที่เกี่ยวกับการระบาดของโรคและวัฏจักรของการแพร่เชื้อโรค
2. **ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยของประชากร** ประชากรโลกแทบทุกประเทศมีความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยมากขึ้นรวมทั้งมีการจัดการระบบ การวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ
3. **ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี** ที่ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารทางการแพทย์และสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง เช่น ผู้ป่วยสามารถปรึกษาอาการกับแพทย์ได้ทางโทรศัพท์หรือสื่อต่าง ๆ หรือการให้คำปรึกษาทางการแพทย์ ผ่านระบบโทรคมนาคมต่าง ๆ เป็นต้น
4. **ระบบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป** ผู้หญิงเริ่มมีบทบาททางสังคมมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงที่มีทัศนคติต่อการแต่งงานเป็นด้านลบ ส่งผลให้จำนวนประชากรวัยเด็กลดน้อยลง

ปัญหาของการเพิ่มขึ้นของประชากรโลก

1. ปัญหาการขาดแคลนอาหารและทรัพยากร

- เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมากอาหารและทรัพยากรต่าง ๆ ย่อมไม่เพียงพอต่อความต้องการ ก่อให้เกิดการขาดแคลนในบางประเทศที่กำลังพัฒนา
- การพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ อาจทำให้อาหารมีสารพิษปนเปื้อน หรือ ทำลายสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ

2. ปัญหาการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

- เมื่อมีการขาดแคลนทรัพยากรเกิดขึ้นทำให้ต้องมีการบุกเบิกป่าไม้ เพื่อที่จะหาทรัพยากร ทำให้เกิดการขาดพื้นที่ป่าไม้ และเป็นการทำลายระบบนิเวศน์
- ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างมาก มีการปล่อยของเสียสู่ที่ต่าง ๆ ทำให้เกิดมลพิษ ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชากรโลกและทำให้สภาพอากาศโลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น

3. ปัญหาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม

- เมื่อทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด แต่ประชากรกลับเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรและการแข่งขันทางสังคมสูงขึ้น
- ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม เช่น การขาดการศึกษา สุขภาพอนามัยไม่ดี ขาดแคลนที่อยู่ และปัญหาการว่างงาน

4. ปัญหาการขัดแย้งระหว่างประเทศ

- ประเทศที่มีการพัฒนาแล้ว บางประเทศมีนโยบายระบายประชากรออก เพื่อแสวงหาอาณานิคมและทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดการขัดแย้งขึ้นระหว่างประเทศ
- ก่อให้เกิดปัญหา รุกล้ำข้ามพรมแดน หรือผู้อพยพเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย

2. ปัญหาสิ่งแวดล้อม

คำว่าสิ่งแวดล้อม ถ้าให้แต่ละคนนึก บางคนก็น่าจะนึกถึงสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป เช่น บางคนอาจจะนึกถึงน้ำในแม่น้ำลำคลองที่เน่าเสีย น้ำขุ่นข้นด้วยโคลนตมและขยะมากมาย จะใช้อาบหรือใช้ดื่มกินเหมือนแต่ก่อนนั้นไม่ได้ บางคนอาจจะบอกว่าปัจจุบันดินที่ใช้ปลูกพืชนั้นเสียเพราะปลูกพืชก็ไม่เจริญเติบโต บางคนอาจจะนึกถึงอากาศที่หายใจในชุมชนที่แออัดไม่สดชื่นเหมือนในชนบทในที่ที่มีทุ่งนา ป่า เขาโล่งกว้าง ที่มีผู้คนอยู่กันไม่มากนัก เพราะกลิ่นที่ไม่สดชื่นนั้น มีกลิ่นเหม็นของขยะที่มนุษย์นำมากองสุมกันไว้ และยังมีกลิ่นเหม็นจากควันรถยนต์ และจักรยานยนต์ นอกจากนั้นก็ยังมีเขม่าและควันไฟจากปล่องของโรงงานอุตสาหกรรมอีกมากมาย เหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเรา

สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราที่มีปริมาณมากมายมหาศาลสุดที่จะนับได้ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ พืช สัตว์ คน และสารต่าง ๆ ซึ่งมีมากมายหลายชนิดที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ นอกจากนั้นยังมีสิ่งที่มีมนุษย์มองไม่เห็น แต่ก็สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ได้แก่ พลังงานต่าง ๆ เช่น พลังงานความร้อน แสง เสียง และแม่เหล็กไฟฟ้า เป็นต้น เมื่อกกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมเสียหรือเป็นพิษ หมายความว่า สภาพของสิ่งแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจนเกิดผลกระทบต่ออาการดำรงชีพของมนุษย์ในปัจจุบันเรามักจะได้ยินที่กล่าวกันว่า ดินเสีย น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ และแสง เสียงเป็นพิษ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์นั่นเอง เป็นต้นว่า

1. มนุษย์ตัดไม้ทำลายป่ากันมากขึ้น
2. มนุษย์เผาเชื้อเพลิงตามบ้านเรือน และตามโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น
3. มนุษย์ผลิตสารสังเคราะห์บางอย่างที่ไม่สลายตัว และสลายตัวยากมากขึ้น เช่น พลาสติก โฟม จึงทำให้เกิดขยะเหล่านี้มากขึ้น ส่วนสารบางอย่างที่เป็นก๊าซ เช่น ฟรีออน ซึ่งใช้ช่วยในการฉีดสเปรย์และใช้ในเครื่องทำความเย็น ก็จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นในอากาศฟุ้งกระจายทั่วไป ซึ่งจะไปทำลายโอโซนในบรรยากาศที่ห่อหุ้มโลกไว้ และมีผลกระทบทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น
4. มนุษย์สร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นใช้แทนวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ใช้ ไฟเบอร์กลาสแทนไม้ ใช้ฟรีออนแทนแอมโมเนียเหลวในตู้เย็น และใช้ผงซักฟอกแทนสบู่ เป็นต้น เมื่อใช้แล้วมีสิ่งตกค้างเป็นมลพิษอยู่ในอากาศ ในน้ำ และในดิน ทำให้เกิดผลเสียหายต่อพืช สัตว์และมนุษย์ด้วยกันเองในที่สุด
5. มนุษย์สร้างอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าบางชนิดที่ให้ความร้อน แสง เสียง ที่ทำให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ได้มากขึ้น

6. มนุษย์สร้างยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง เช่น จักรยานยนต์ รถยนต์ และยานอวกาศ เพื่อออกไปสำรวจอวกาศภายนอกโลกมากขึ้น ก๊าซที่เหลือจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงได้แก่ ออกไซด์ของไนโตรเจนและคาร์บอนจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นในอากาศ

สารมลพิษ หมายถึง สารต่าง ๆ ที่มีอยู่ในดิน ในน้ำ และในอากาศ มีปริมาณมากกว่าปกติ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของมนุษย์ พืชและสัตว์ ถ้าแยกประเภทสารมลพิษออกตามสถานะจะมีอยู่ 3 กลุ่ม คือ

1. สารมลพิษที่อยู่ในสถานะก๊าซ เช่น ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ คาร์บอนไดออกไซด์ ของธาตุกำมะถัน ไนโตรเจน และคลอรีน เป็นต้น

2. สารมลพิษที่อยู่ในสถานะของเหลว เช่น ละอองน้ำกรดต่าง ๆ ของธาตุกำมะถัน ไนโตรเจนที่ละลายอยู่ในน้ำฝน หรือละลายอยู่ในน้ำใต้ดิน หรืออยู่ในน้ำเสียจากน้ำทิ้งตามบ้านเรือน และจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เมื่อไหลลงสู่แม่น้ำลำคลองก็จะทำให้น้ำเสีย ทำให้พืชและสัตว์น้ำบางชนิดตายและสูญพันธุ์

3. สารมลพิษที่อยู่ในสถานะของแข็ง เช่น เหม่า ควัน สารสังเคราะห์บางอย่างที่ใช้แล้ว สลายตัวยาก เช่น ถุงพลาสติก โฟม และไฟเบอร์ เป็นต้น ทำให้มีขยะปะปนอยู่ในน้ำและในดินอยู่ทั่วไป

สภาวะที่เป็นพิษและที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์

1. อากาศที่หายใจไม่บริสุทธิ์ มีเหม่า ควัน ปะปนมา ตลอดจนมีกลิ่นเหม็น และมีก๊าซที่เป็นอันตรายต่อระบบหายใจของมนุษย์

2. น้ำท่วมไร่นา บ้านเรือน ถนน เสียหายโดยฉับพลัน

3. น้ำแข็งที่ขั้วโลกละลายมากขึ้น ทำให้น้ำทะเลมีระดับสูง และไหลเข้ามาปนกับน้ำจืดใน แม่น้ำลำคลองมากขึ้น ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อบ้านเรือนและพืชที่ปลูกไว้ริมน้ำ

4. ฝนเป็นกรด ทำลายพืชพันธุ์ธัญญาหาร ทำลายดิน ทำให้ปลูกพืชไม่งอกงาม

5. โลกจะร้อนขึ้น

6. ฤดูกาลจะแปรปรวน

7. ชั้นโอโซนถูกทำลาย และไม่ช่วยกรองรังสีอันตราย ทำให้ตาเป็นต้อ และผิวหนังเป็นมะเร็ง

การสำรวจความรุนแรง 10 ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก

ปัจจุบันมีปัญหาสีงแวดล้อมถึง 3 เรื่องใหญ่ที่เกินขีดความสามารถของโลกจะรับได้อย่างปลอดภัยแล้ว ได้แก่

1. การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ
2. ปัญหาจากไนโตรเจน
3. และวิกฤติภูมิอากาศ

ทั้งนี้หากปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร็ว โลกอาจจะเปลี่ยนแปลงไปในทางแยกลงจนกว่าจะไม่กลับอีกกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมได้เคยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง ขีดจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมของโลก (Planetary Boundaries) เอาไว้ โดยเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่โลกกำลังเผชิญอยู่นั้น แต่ละเรื่องมีความรุนแรงแค่ไหน และแต่ละปัญหานั้นเกินขีดความสามารถของโลกที่จะรับได้หรือยัง ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันมีปัญหาสีงแวดล้อมอยู่ 3 ประเด็นด้วยกันที่รุนแรงเกินระดับที่โลกสามารถรองรับได้อย่างปลอดภัยแล้ว ได้แก่ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพที่เกิดจากการสูญพันธุ์ของพืชและสัตว์ทั่วโลก สองคือปัญหาจากไนโตรเจน ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากปุ๋ยทางการเกษตรที่ปนเปื้อนดินและน้ำ และปัญหาที่สามคือ วิกฤติภูมิอากาศหรือภาวะโลกร้อนนั่นเอง

ทั้งนี้ เหล่านักวิทยาศาสตร์ได้แนะนำว่า หากปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข โดยเร็วและปล่อยให้อยู่ในภาวะที่เกินขีดความสามารถของโลกที่จะรับได้เป็นเวลานาน อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโลกอย่างถาวรไม่หวนกลับ และโลกอาจจะกลายเป็นสถานที่ที่น่าอยู่น้อยลง (Less habitable place)

สำหรับประเด็นอื่น ๆ ที่แม้ว่าจะจะเป็นปัญหา แต่ยังคงอยู่ในระดับที่โลกยังรับได้ ได้แก่

1. ปัญหาจากฟอสฟอรัส (หลัก ๆ เกิดจากปุ๋ยเคมีเช่นเดียวกับปัญหาจากไนโตรเจน)
2. ภาวะมหาสมุทรเป็นกรด อันเกิดจากการที่มหาสมุทรดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์เอาไว้
3. ปัญหาตัดไม้ทำลายป่าและการใช้ที่ดิน
4. ปัญหาการขาดแคลนน้ำจืด
5. และการสูญเสียชั้นโอโซน โดยประเด็นเหล่านี้แม้จะเป็นปัญหา แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่โลกยังคงรองรับได้

ส่วนสองปัญหาสุดท้าย คือมลพิษทางเคมี และปัญหามลพิษในชั้นบรรยากาศนั้น ยังไม่มีการเก็บข้อมูลที่ดีและมากพอที่จะบอกได้ว่าความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับใด

วิกฤตสิ่งแวดล้อมคืออะไร ใครคือต้นเหตุของปัญหา

วิกฤตสิ่งแวดล้อม คือเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเราโดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลัก ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่เพิ่มขึ้น ใช้ทรัพยากรมากขึ้น

สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดจากที่มนุษย์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความต้องการใช้ทรัพยากรเพื่อจัดการกับปัจจัยพื้นฐานในการใช้ชีวิตที่เพิ่มขึ้น และเมื่อทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงเกิดการบุกรุกทำลายสิ่งแวดล้อมขึ้น เช่น การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย การทำไร่เลื่อนลอยเพื่อสร้างที่ทำกิน การขุดเจาะถ่านหินและน้ำมัน เพื่อทำเป็นพลังงานฟอสซิล เป็นต้น จนก่อให้เกิดวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมตามมา

2. การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ขยายพื้นที่การทำลาย

เมื่อมนุษย์ต้องการยกระดับเศรษฐกิจของประเทศให้สูงขึ้น การนำทรัพยากรมาใช้เพิ่มขึ้นเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ทว่าด้วยเงินทุนและบุคลากร รวมถึงรูปแบบทรัพยากรที่จำกัด ส่งผลให้บางครั้งเราไม่สามารถสร้างสิ่งทดแทนของเดิมที่ใช้แล้วหมดไปได้ ทำให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืนตามมา ยกตัวอย่างเช่น การใช้พลังงาน

ฟอสซิลที่ต้องขุดเจาะน้ำมัน ถ่านหิน และก๊าซธรรมชาติขึ้นมาใช้เพื่อผลิตเป็นพลังงาน ทำให้ในอนาคตโลกเรามีโอกาสเกิดการขาดแคลนพลังงานจากเชื้อเพลิงเหล่านี้ได้ตลอดเวลา เป็นต้น

3. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ก้าวสู่วิกฤตสิ่งแวดล้อม

การปฏิวัติอุตสาหกรรมทั้งการใช้พลังงานไอน้ำและพลังงานน้ำมัน ส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในระยะยาวในหลายพื้นที่ แม้ว่าจะมีการแก้ไขในเรื่องนี้ในปัจจุบันแล้วก็ตาม แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าความก้าวหน้าของมนุษยชาติมีสิ่งที่จะต้องแลกมาไม่น้อยเลย และนั่นรวมไปถึงการผลิตสารเคมีต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเกษตรและอุตสาหกรรม เช่น ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าวัชพืช เป็นต้น ซึ่งสารเหล่านี้เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของสิ่งมีชีวิตอีกด้วย

วิกฤตสิ่งแวดล้อม คือ สัญญาณเตือนเราว่าโลกกำลังแย่

ด้วยพฤติกรรมและความต้องการของมนุษย์ ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมกลายเป็นปัญหาสะสมเรื้อรัง และโลกเองก็พยายามเตือนให้เรารับรู้ถึงปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมมาตลอด ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่มีแนวโน้มจะร้อนขึ้นเรื่อย ๆ ที่เราเรียกกันว่า ภาวะโลกร้อน (Global Warming) หรือจะเป็นการส่งสัญญาณผ่านภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งในปีที่เราพบแล้วหลายเหตุการณ์ด้วยกัน เช่น

- **พายุฮากิบิสพัดถล่มประเทศญี่ปุ่น** พายุครั้งรุนแรงที่สุดในรอบหลายทศวรรษ ส่งผลให้ในหลายจังหวัดของประเทศญี่ปุ่นได้รับความเสียหายจากปัญหาน้ำท่วม ดินถล่ม และลมกรรโชกแรงในตลอดหลายวันที่พายุพัดผ่าน

- **ปัญหาฝุ่น PM 2.5** ปัญหามลพิษทางอากาศที่กำลังคุกคามปัญหาสุขภาพของชาวเมืองทั่วโลก และในประเทศไทยเองก็กำลังประสบปัญหานี้มาแล้วหลายปีด้วยเช่นกัน

- **น้ำท่วม** เหตุการณ์อุทกภัยที่เราเผชิญหน้ากันอยู่ทุกปี และเป็นเหตุการณ์ภัยธรรมชาติที่สร้างความเสียหายให้กับบ้านเรือน ทรัพย์สิน รวมถึงชีวิตหากเจอกับเหตุการณ์น้ำป่าไหลหลากร่วมด้วย

ซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างทั้งต่อสิ่งมีชีวิต การดำรงชีพและสภาพแวดล้อมในหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็น...

■ การสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตเป็นไปอย่างรวดเร็ว

เนื่องจากมนุษย์ได้ทำลายระบบนิเวศที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสิ่งมีชีวิตประเภทอื่น จนทำให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย ซึ่งถ้าหากไม่สามารถปรับตัวกับที่อยู่ใหม่ได้ แน่นอนว่า สิ่งมีชีวิตเหล่านั้นจะต้องสูญพันธุ์

โดยล่าสุดในปี 2018 ที่ผ่านมาเราได้สูญเสียสัตว์อีกหนึ่งสายพันธุ์ นั่นก็คือ 'เสือพูมาตะวันออก (Eastern Puma)' ที่ได้รับผลพวงการสูญพันธุ์มาจากการตัดไม้ทำลายของมนุษย์นั่นเอง

■ สภาพอากาศที่แปรปรวน

ร้อนจัด, หนาวจัด, ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรง คือผลกระทบที่ได้รับจากวิกฤตสิ่งแวดล้อมที่มีสาเหตุมาจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงเพื่อนำมาใช้งาน ทำให้เกิดแก๊สเรือนกระจกที่เป็นสาเหตุของการเกิดภาวะโลกร้อนตามมา

■ ภาพรวมของเศรษฐกิจ

ในด้านเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพากลุ่มธุรกิจทั้งหลายในการขับเคลื่อน ต้องเสียผลประโยชน์เนื่องจากแรงงานมีปัญหาสุขภาพ ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานและการผลิตลดลง

รวมถึงภาครัฐจำเป็นต้องอุ้มค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมทั้งการจัดการปัญหาด้านมลพิษ ปัญหาขยะ ปัญหาสุขภาพ และปัญหาวิกฤตพลังงานฟอสซิล ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นอีกมากหากยังปล่อยให้เกิดวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมต่อไปอีกเรื่อย ๆ

■ สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์

เมื่อมนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับภัยธรรมชาติและวิกฤตสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษเป็นระยะเวลานาน แน่นอนว่า ต้องส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตทั้งในแง่ของปัญหาสุขภาพที่แย่ลง, ปัญหาด้านอาหารการกินที่มีสารปนเปื้อน รวมถึงมีปริมาณลดลงจากสภาพอากาศแปรปรวนทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรน้อยกว่าเดิม และในด้านที่อยู่อาศัยเองที่ในอนาคตอาจต้องอพยพออกจากพื้นที่เดิม เนื่องจากประสบกับน้ำท่วม แผ่นดินถล่ม หรือภาวะภัยแล้งมากจนเกินไป ทำให้ทรัพย์สินและที่ดินทำกินเสียหายเกินกว่าจะเยียวยาได้ และจะกลายเป็นปัญหาของชุมชนแออัดจากการอพยพเข้ามาของคนจำนวนมากต่อไปอีกเป็นทอด ๆ แบบไม่รู้จบ

จะแก้วิกฤตสิ่งแวดล้อมได้ด้วยวิธีใดบ้าง

ในวิกฤตยังมีโอกาส เมื่อปัจจุบันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนั้นได้รับความสนใจเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะประเด็นด้านพลังงาน ต้นกำเนิดของปัญหาก๊าซเรือนกระจกจากการใช้พลังงานฟอสซิล ซึ่งในหลายประเทศก็ออกมาเคลื่อนไหวและรณรงค์กันอย่างจริงจัง ผ่านการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การออกกฎหมายห้ามใช้รถยนต์ควันดำ หรือการห้ามนำเข้ารถยนต์มือสองเพื่อลดปัญหามลพิษในหลายประเทศ

นอกจากนี้ยังเกิดการสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาแก้ไขปัญหาด้านมลพิษ และการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลของรถยนต์แบบเดิม ๆ ผ่านการผลิตรถยนต์ไฟฟ้า (EV Car) ซึ่งเรื่องนี้ได้กลายเป็นเป้าหมายหลักสำหรับหลาย ๆ ประเทศบนโลก

นอกจากการบังคับใช้กฎหมาย การใช้เทคโนโลยี และการตั้งเป้าหมายร่วมกันแล้ว ประเทศต่าง ๆ บนโลกยังส่งเสริมให้เกิดธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยลดวิกฤตการณ์ร้ายแรงที่จะเกิดขึ้น และแก้ปัญหาการขาดแคลนพลังงานไปด้วยในตัว

การสนับสนุนให้เกิดกลุ่มธุรกิจโรงไฟฟ้าพลังงานไฟฟ้าหมุนเวียน เป็นอีกหนึ่งธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมที่น่าพิชชีวมวล ก๊าซชีวภาพ พลังงานแสงอาทิตย์ และพลังงานหมุนเวียนอื่น ๆ มาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าทดแทนพลังงานฟอสซิล ซึ่งถือเป็นวิธีที่ช่วยผลักดันให้ข้อตกลงจาก Paris Agreement เป็นไปตามเป้าหมายด้วยการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลนั่นเอง

แต่ที่สำคัญที่สุดคงจะเป็นการให้ความรู้และการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมในระดับบุคคล เพราะการแก้ไขในระดับรัฐบาลหรือระดับประเทศจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากภาคประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการฟื้นฟูวิกฤตสิ่งแวดล้อมในครั้งนี้ ซึ่งการจะทำให้ประชาชนตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอาจจะเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างการให้ความรู้ด้านการแยกขยะ การลดใช้ถุงพลาสติก หรือการประหยัดพลังงาน ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ทุกคนสามารถทำตามได้ในทุกวัน

สรุป

สรุปแล้วทางออกของวิกฤตสิ่งแวดล้อมในอนาคตคงจะเป็นการลงมือรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัวกันตั้งแต่วันนี้ ซึ่งถ้าทุกคนให้ร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โลกของเราก็จะกลับมาสวยงามและสามารถแก้วิกฤตสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาสะสมมาอย่างยาวนานได้แบบยั่งยืน

3. ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนเป็นประเด็นสำคัญที่นานาชาติให้ความสนใจ องค์การต่าง ๆ ทั้งในระดับโลก เช่น สหประชาชาติ และองค์การเอกชนต่างก็ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน การรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมให้พลเมืองเกิดความเคารพในสิทธิ ความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ ของโลก ซึ่งถือเป็นปัญหาของสังคมโลกที่สำคัญ เพราะจะส่งผลให้สังคมโลกปราศจากความสงบสุข

ความหมายของสิทธิมนุษยชน

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของสิทธิมนุษยชนว่า หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

สิทธิมนุษยชน หมายความว่า คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน บุคคลจะถูกยึดเป็นทาสหรือต้องอยู่ในภาวะจำยอมไม่ได้ ห้ามคนค้าทาสทุกรูปแบบ บุคคลจะถูกทรมานหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมไม่ได้ ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมาย บุคคลจะถูกจับกุมคุมขัง กักขัง หรือเนรเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้ ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า มีความผิดตามกฎหมาย ทุกคนมีอิสรภาพแห่งการเคลื่อนไหว และสถานที่อยู่ภายในเขตของแต่ละรัฐ ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้เปล่าแก่ประชาชนอย่างน้อยในการศึกษาระดับประถมศึกษา

สหประชาชาติ ได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 1948 นับเป็นผลงานชิ้นแรกที่ทั่วโลกรู้จักดี และยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีหลักการว่ามนุษย์ทั้งหลาย เกิดมามีอิสระ และเสมอภาคกัน ในเกียรติศักดิ์และสิทธิต่างมีเหตุผลและมโนธรรม ควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพ บรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากความแตกต่าง ไม่ว่าเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์ ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ตลอดจนความคิดเห็นทางการเมือง

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก

การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นปัญหาระดับโลก มิใช่เพียงปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่ง การละเมิดสิทธิมนุษยชนมีทั้งที่กระทำโดยรัฐบาลและเอกชน นอกจากนี้การละเมิดสิทธิมนุษยชนยังอาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน โดยความตั้งใจและไม่ตั้งใจ โดยที่เราอาจเป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำก็ได้ เช่น เราอาจมีส่วนร่วมในการละเมิดสิทธิมนุษยชนเด็กที่ถูกบังคับใช้แรงงานโดยไม่ตั้งใจ หากเราสนับสนุนการใช้สินค้าที่ผลิตโดยบริษัทที่ใช้แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานเด็กหรือแรงงานผิดกฎหมาย

ส่วนในกรณีที่อยู่ในชีวิตประจำวันเราอาจถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การที่คนพิการถูกปฏิเสธจากการรับเข้าทำงานหรือการสมัครเข้าทำงาน ประชาชนที่อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่ต้องใช้ชีวิตอย่างขาดสันติสุข ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนถูกละเมิดในการเดินทาง เพราะมีกลุ่มการเมืองข่มขู่ปิดถนนโดยอ้างสิทธิทางการเมืองของตน แต่ไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น

1. ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเด็ก

การไม่สามารถปกป้องตนเองได้ทำให้เด็กเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมากที่สุด โดยมีทั้งการทำร้ายเด็ก การล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก การที่เด็กตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานเด็ก การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น ให้เด็กอยู่ท่ามกลางภาวะสงครามหรือความขัดแย้ง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ขาดการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี เช่น ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษา ขาดโอกาสด้านการรักษาพยาบาล ขาดอาหาร เป็นต้น

จากการสำรวจของสหประชาชาติพบว่า แรงงานเด็กส่วนใหญ่ถูกนำไปทำงานในกิจการประเภทต่าง ๆ เด็กหญิงมักทำงานบ้าน ทำงานในโรงงานสิ่งทอ หรือถูกนำไปขายบริการ เด็กชายมักถูกนำไปทำงานในภาคเกษตรกรรม เหมือน โรงงาน แรงงานเด็กส่วนใหญ่ถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย และบางครั้งก็ไม่ได้รับค่าจ้างตามที่ตกลงไว้

สำหรับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเด็กในประเทศไทยนั้นก็มิแนมนุ่มจะขยายความรุนแรงขึ้นเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ในโลก ซึ่งรัฐบาลและคนไทยต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหานี้กันต่อไป

แนวทางการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนเด็ก สามารถทำได้ ดังนี้

1. ส่งเสริมเยาวชนให้มีส่วนร่วมแก้ปัญหาของโลก และกระตุ้นให้สังคมตระหนักถึงการละเมิดสิทธิเด็กและปัญหาแรงงานเด็กว่าเป็นปัญหาที่ร้ายแรงมาก

2. แก้ไขปัญหาความยากจนและส่งเสริมด้านการศึกษา เนื่องจากทั่วโลกมีความเห็นตรงกันว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนเด็กนั้น มาจากความยากจน

2. ปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็น

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ทั่วโลกยอมรับว่าเป็นระบอบการปกครองที่ส่งเสริมและปกป้องสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมือง ในประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างเข้มแข็ง สิทธิเสรีภาพทางการเมืองและสิทธิมนุษยชนของพลเมืองจะได้รับการปกป้อง เคารพ และพลเมืองจะมีสำนึกของการเคารพสิทธิมนุษยชน และปกป้องสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของตนเอง ในทางตรงกันข้าม การละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นจะเกิดขึ้นมากในประเทศที่ไม่ได้ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย เช่น

- ประเทศจีน ปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนทางการเมืองและสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้จีนถูกจับจ้องและตำหนิจากนานาชาติและองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนหลายครั้ง ซึ่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นในจีนมีตั้งแต่การควบคุมการแสดงความคิดเห็น การปิดกั้นสื่อไม่ให้รายงานข่าว การปิดกั้นไม่ให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารและหลายครั้งความรุนแรงถึงขั้นการใช้กำลังเข้าปราบปรามผู้เรียกร้องสิทธิทางการเมือง ดังเช่นกรณีปราบปรามนักศึกษาและประชาชนที่เรียกร้องประชาธิปไตยที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน เมื่อ ค.ศ.1989

- ประเทศเกาหลีเหนือ ที่ปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ รัฐบาลได้กดขี่ควบคุมการดำเนินชีวิตของประชาชนเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร การแสดงออกทางการเมือง การชุมนุม และมีการจับกุมคุมขังและสังหารนักเคลื่อนไหวทางการเมือง ชาวเกาหลีเหนือจำนวนหนึ่งที่หลบหนีออกนอกประเทศแล้วถูกส่งกลับต้องถูกกักตัวอยู่ในค่ายกักกัน ถูกสอบสวน และถูกบังคับให้แรงงาน การละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะด้านสิทธิทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นที่มีอยู่ในทุกภูมิภาคของโลก การที่รัฐบาลใช้อำนาจที่เหนือกว่าในการคุกคามและทำร้ายประชาชน โดยไม่สนใจเสียงเรียกร้องและต่อต้านจากนานาชาติ รวมทั้งการขัดขวางความช่วยเหลือจากนานาชาติที่ให้อต่อพลเมืองของตน

แนวทางการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็น

สามารถทำได้โดยการช่วยกันปลูกฝังและกระตุ้นให้พลเมืองของแต่ละประเทศตระหนักว่าการมีสิทธิในทางการเมืองและในการแสดงความคิดเห็น เป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับและเมื่อเรามีสิทธิเสรีภาพแล้ว เราก็ควรใช้อย่างถูกต้องและเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วย ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมืองของเราก็จะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้อื่นและที่สำคัญคือ ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนให้บรรดาเจ้าหน้าที่รัฐทุกหน่วยงาน เพราะการละเมิดสิทธิมนุษยชนในโลกบางส่วนเกิดขึ้นจากการกระทำของรัฐ

3. ปัญหาการละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายเหตุการณ์อาจเป็นการละเมิดสิทธิทางการเมือง การแสดงออก การละเมิดสิทธิในการดำรงชีวิตอย่างสงบสุข แต่ในบางพื้นที่ที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรงที่ถือเป็นอันตรายต่อมนุษยชาติ เช่น ในทวีปแอฟริกา หลายประเทศมีรัฐบาลปกครองด้วยระบอบเผด็จการและปกครองอย่างโหดร้าย เช่น อดีตประธานาธิบดีชาร์ลส์ เทย์เลอร์ ของประเทศไลบีเรียที่ปกครองระหว่าง ค.ศ. 1989 - 1997 ถูกตั้งข้อหาเป็นอาชญากรสงครามและผู้ก่ออาชญากรรมร้ายแรงต่อมนุษยชาติ เพราะช่วงที่เขาปกครองประเทศมีประชาชนถูกสังหารและถูกทำร้ายนับแสนคน รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึงถือว่าเขาเป็นอาชญากรของมนุษยชาติ

การละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลไลบีเรียในสมัยนั้น มีทั้งการบังคับเด็กทั้งชายและหญิงอายุตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป ให้เข้าเป็นทหารในกองทัพ เด็กชายที่ต่อต้านถูกลงโทษและถูกส่งออกไปชายแดน เด็กหญิงและหญิงสาวถูกข่มขืนและถูกบังคับให้เป็นภรรยาของนายทหารและทหารเด็ก เด็ก ๆ ที่พยายามหลบหนีไปประเทศเพื่อนบ้านพร้อมกับครอบครัวถูกกักไว้ที่ชายแดนและถูกแยกตัวจากครอบครัวเพื่อนำไปค่ายทหาร จากนั้นจะถูกส่งไปยังชายแดนเพื่อให้เข้าไปละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชากรของประเทศเพื่อนบ้านต่อไป

ต่อมาแม้อดีตประธานาธิบดี เทย์เลอร์ จะถูกโค่นอำนาจลง ต้องหลบหนีออกไปนอกประเทศและถูกจับตัวกลับมาลงโทษได้ แต่การละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งต่อเด็กและประชากรของประเทศไลบีเรียและประเทศเพื่อนบ้าน ก็ทำให้ประชากรเหล่านี้ต้องได้รับการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ แต่หลายคนก็ได้เผชิญความโหดร้ายมากจนไม่สามารถเยียวยาแก้ไขได้

ทำให้เราตระหนักว่า ขณะที่เรากำลังใช้ชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมหนึ่ง แต่ในพื้นที่อื่น ๆ ทั่วโลก ยังมีเพื่อนร่วมโลกอีกจำนวนมาก ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งผู้ชายและผู้หญิง กำลังถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงถือเป็นปัญหาาร่วมกันของโลก ซึ่งการรณรงค์ให้เห็นคุณค่า ความสำคัญ และเคารพสิทธิมนุษยชน และการแก้ปัญหา กำลังดำเนินอยู่ทั่วโลกเช่นกัน

นอกจากนี้ หากแยกย่อยลงไปอีกก็จะมีกรรณรงค์เรียนเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร
- สิทธิในทรัพย์สิน / การจัดการที่ดิน
- สิทธิแรงงาน
- สิทธิในกระบวนการยุติธรรม / สิทธิในชีวิตและร่างกาย
- เสรีภาพในการชุมนุมการแสดงความคิดเห็น
- สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นส่วนตัว
- สิทธิผู้บริโภค
- สิทธิในการศึกษา
- สิทธิชาติพันธุ์
- สิทธิในที่อยู่อาศัย
- สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข

บทบาทขององค์กรด้านสิทธิมนุษยชนที่มีต่อสังคมโลก

องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภายใต้การกำกับของสหประชาชาติ มีบทบาทในการรณรงค์ส่งเสริมให้คนเห็นความสำคัญและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน และมีบทบาทในด้านกาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ต่าง ๆ ของโลก

องค์กรสิทธิมนุษยชนที่มีความสำคัญระดับโลก

1. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

มีบทบาทในการกำหนดหลักการสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากล และส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสอดส่องดูแลเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนของนานาประเทศ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติไม่มีอำนาจลงโทษ หากประเทศสมาชิกสหประชาชาติมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ก็มีมาตรการต่าง ๆ ในการปฏิบัติ เช่น การให้ความช่วยเหลือผ่านหน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศต่าง ๆ การใช้มาตรการคว่ำบาตร เป็นต้น

2. กองทุนสงเคราะห์เด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูนิเซฟ (UNICEF) เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมาเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือเด็กทั่วโลก มีจุดประสงค์เมื่อแรกก่อตั้ง คือ ให้ความช่วยเหลือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม

4. ปัญหายาเสพติด

ยาเสพติด หมายถึง สารที่เสพแล้วจะทำให้ผู้เสพเกิดความต้องการทั้งร่างกาย และจิตใจ ในการที่จะได้เสพต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสพได้ จำนวนความต้องการก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย และจิตใจในภายหลัง ยาเสพติดที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมโลก เช่น ผีนเฮโรอีน โคเคน แอมเฟตามีน นอกจากนี้ที่กล่าวแล้วสารเสพติดหรือ “ยา” เสพติดยังมีอีกหลายชนิด เช่น มอร์ฟีน กัญชา ซึ่งมีแหล่งผลิตมากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยาหลอนประสาทที่ทำให้ผู้เสพรู้สึกเคลิบเคลิ้ม หลงผิด จิตวิปริต นอกนั้นก็ยังมีในชื่อต่าง ๆ เช่น ยาอี ยาเค ยาเลิฟ เป็นต้น

รายงานยาเสพติดโลกฉบับล่าสุดซึ่งจัดทำโดยสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime - UNODC) ระบุว่า คาดว่ามีคนทั่วโลกราว 35 ล้านคนทุกซัทธิรมาจกอาการความผิดปกติจากการใช้ยาเสพติดและจำเป็นต้องรับการรักษาโดยงานวิจัยซึ่งได้รับการปรับปรุงและมีข้อมูลที่แม่นยำมากขึ้น ระบุว่า ผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้ยาเสพติด มีความรุนแรงและครอบคลุมพื้นที่มากกว่าที่คาดคิดไว้ก่อนหน้านี้

ประมาณการที่สูงขึ้นในปี 2017 เป็นผลมาจากมีการสำรวจการใช้ยาเสพติดเพิ่มเติมในอินเดียและไนจีเรีย ซึ่งต่างอยู่ใน 10 อันดับแรกของประเทศที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก

รายงานนี้ ประเมินว่า จำนวนผู้ใช้ยาเสพติดจากสารสกัดจากฝิ่น หรือ โอปิออยด์ อยู่ที่ 53 ล้านคน เพิ่มขึ้น 56% จากการประเมินก่อนหน้านั้น นอกจากนี้ยังระบุว่า ผู้เสียชีวิตจากการใช้ยาเสพติด 585,000 คน ในปี 2017 มีสาเหตุมาจากยาเสพติดจากสารสกัดจากฝิ่นราว 2 ใน 3 มีผู้คนทั่วโลกราว 11 ล้านคนในปี 2017 ที่ใช้ยาเสพติดแบบฉีด ในจำนวนนี้ 1.4 ล้านคน เป็นผู้เสียชีวิตร่วมกับเชื้อเอชไอวี และ 5.6 ล้านคนเป็นผู้ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี

“การค้นพบในรายงานยาเสพติดโลกปีนี้จะช่วยทำให้เห็นภาพรวมของปัญหายาเสพติดในระดับโลกที่รุนแรงขึ้น ตอกย้ำถึงความจำเป็นที่ประเทศต่าง ๆ ต้องร่วมมือกันให้มากขึ้นในการ

พัฒนาด้านสาธารณสุขที่มีความสมดุลและครอบคลุมแบบเบ็ดเสร็จ และการรับมือด้านกฎหมาย ทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทาน” นายยูริ เฟโดตอฟ ผู้อำนวยการ UNODC กล่าว

สถานการณ์ยาเสพติดโลกรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น

ในปี 2017 คาดว่ามีคน 271 ล้านคน หรือราว 5.5% ของประชากรโลกที่มีอายุระหว่าง 15-64 ปี ใช้ยาเสพติดในปีก่อนหน้า ใกล้เคียงกับประมาณการในปี 2016 และคาดว่ามีคนใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้น 30% จากปี 2009 แต่การเพิ่มขึ้นนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะจำนวนประชากรโลกที่มีอายุ 15-64 ปี เพิ่มขึ้นราว 10% ด้วย นอกจากนี้ จากข้อมูลยังพบว่า มีการใช้ยาเสพติดที่สกัดจากฝิ่นอย่างแพร่หลายมากขึ้นในภูมิภาคแอฟริกา เอเชีย ยุโรป และอเมริกาเหนือ เมื่อเทียบกับปี 2009 ส่วนการใช้กัญชาในอเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ และเอเชีย ก็มีความแพร่หลายมากขึ้นเช่นกัน

ประมาณการการผลิตโคเคนอย่างผิดกฎหมายทั่วโลกเพิ่มขึ้นสู่ระดับสูงสุดตลอดกาลที่ 1,976 ตันในปี 2017 เพิ่มขึ้น 25% จากปีก่อนหน้า ส่วนปริมาณโคเคนที่ยึดได้ทั่วโลกในปี 2017 เพิ่มขึ้น 13% มาอยู่ที่ 1,275 ตัน ซึ่งเป็นปริมาณสูงสุดเท่าที่เคยมีรายงาน

นอกจากนี้วิกฤตโอปิออยด์สังเคราะห์ในอเมริกาเหนือก็เพิ่มขึ้นถึงระดับสูงสุดในปี 2017 โดยมีผู้เสียชีวิตจากการใช้โอปิออยด์เกินขนาดในสหรัฐฯ มากกว่า 47,000 คน เพิ่มขึ้น 13% จากปีก่อนหน้า ส่วนในแคนาดา มีผู้เสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการใช้โอปิออยด์ที่ 4,000 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2016 ราว 33%

เฟนทานิล (Fentanyl) และสารใกล้เคียง ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของวิกฤตโอปิออยด์สังเคราะห์ในอเมริกาเหนือ ส่วนแอฟริกาเหนือ แอฟริกากลาง และแอฟริกาตะวันตก กำลังเผชิญกับวิกฤตของโอปิออยด์สังเคราะห์อีกชนิดหนึ่งคือ ทรามาดอล (tramadol) การยึดทรามาดอลทั่วโลกเพิ่มขึ้นจากเดิม น้อยกว่า 10 กิโลกรัมในปี 2010 เป็นเกือบ 9 ตัน ในปี 2013 และแตะระดับสูงสุดที่ 125 ตันในปี 2017

กัญชา ยังคงเป็นยาเสพติดที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุดในโลก โดยคาดว่ามีคนใช้กัญชาราว 188 ล้านคนในปี 2020

รายงานฉบับล่าสุด ยังเปิดเผยถึงภูมิภาคที่ประสบความสำเร็จในการจัดการกับสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดใหม่ (new psychoactive substances - NPS) ซึ่งพิจารณาจากจำนวน NPS ที่ถูกพบและรายงานเข้ามาที่ UNODC มีแนวโน้มลดลงเป็นครั้งแรก NPS ไม่ได้ถูกนำมาซื้อขายกันมากถึงระดับที่กังวลกันเมื่อ 2-3 ปีก่อน ขณะที่ประชาคมโลกได้รับมือกับการประเมินอันตรายจาก NPS ได้อย่างทันท่วงที และกำหนดให้สารเหล่านี้ต้องได้รับการควบคุมในระดับสากล

การป้องกันและการรักษายังไม่ได้ตามเป้า

ขณะที่การป้องกันและการรักษายังไม่ได้ตามเป้าหมายในหลายภูมิภาคในโลก โดยผู้ที่มีอาการผิดปกติจากการใช้ยาเสพติดได้รับการรักษาเพียง 1 ใน 7 ในแต่ละปี

รายงานในปีนี้ได้แสดงการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดและผลเสียต่อสุขภาพในเรือนจำ ซึ่งพบว่า มีโรคติดเชื้อหลายโรคอย่าง เอชไอวี ไวรัสตับอักเสบบี และวัณโรค รวมถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในหมู่ผู้ที่อยู่ในเรือนจำมากกว่ากลุ่มประชากรทั่วไปอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ที่ใช้ยาเสพติดแบบฉีดในเรือนจำมี 56 ประเทศที่รายงานว่า มีจัดการบำบัดด้วยสารทดแทนโอปิออยด์ที่เรือนจำอย่างน้อย 1 แห่งในปี 2017 ขณะที่อีก 46 ประเทศระบุว่า ไม่มีการรักษาด้วยวิธีดังกล่าวในเรือนจำ นอกจากนี้ การเข้าถึงเข็มฉีดยาในเรือนจำยังน้อยมาก โดยมี 11 ประเทศที่รายงานว่า มีเรือนจำอย่างน้อย 1 แห่งที่มีโครงการจัดหาเข็มฉีดยาให้หนักโทษ แต่ในอีก 83 ประเทศไม่มีโครงการดังกล่าว

รายงานยาเสพติดโลกฉบับล่าสุด ยังเปิดเผยว่า การแทรกแซงการรักษาอย่างได้ผลตามหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล ยังไม่มีหรือไม่สามารถเข้าถึงได้ในระดับที่ควรจะเป็น รัฐบาลต่าง ๆ และประชาคมโลกจำเป็นต้องเพิ่มการแทรกแซงเพื่อแก้ปัญหานี้

สถานการณ์ในไทย

ในสามเหลี่ยมทองคำได้เพิ่มปริมาณการผลิตมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาเสพติดสังเคราะห์ได้แก่ ยาบ้า ไอซ์ เนื่องจากยังมีการลำเลียงเคมีภัณฑ์/สารตั้งต้นเข้าสู่แหล่งผลิตยาเสพติดนอกจากกลุ่มการผลิตหลักเดิมที่เป็นผู้มีพฤติการณ์ในกลุ่มเดิมแล้ว ยังมีกลุ่มการผลิตใหม่ที่เกิดขึ้นโดยทำการผลิตเฉพาะในชั้นอัดเม็ดยาบ้า ทำให้ชายแดนภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือถูกใช้เป็นพื้นที่หลักในการลักลอบนำเข้ายาเสพติด

การค้ายาเสพติด พื้นที่ภาคเหนือ ยังมีการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนในสัดส่วนที่สูงที่สุด พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนรองลงมา โดยผ่านโครงสร้างเครือข่ายการค้าตามแนวชายแดนและในพื้นที่ตอนใน ทำให้เกิดการลำเลียง ชุกซ่อนยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำยาเสพติดมายังแหล่งแพร่ระบาดในจังหวัดต่าง ๆ พื้นที่กรุงเทพฯ - ปริมณฑล เป็นแหล่งชุกซ่อน เก็บพักยาเสพติด ก่อนกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ขบวนการการค้ายาเสพติดยังคงทำการค้าเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศ

ชาวต่างชาติที่เข้ามาทำการค้ายาเสพติดในไทยทั้งในการเป็นผู้จัดจำหน่ายและผู้รับจ้างลำเลียงยาเสพติดโดยชาวต่างชาติที่เกี่ยวข้อง คือ พม่า ลาว กัมพูชา รวมทั้งออสเตรเลีย เป็นจุดเชื่อมของการซื้อขายยาเสพติดไปยังประเทศอื่น นอกจากนี้ชาวแอฟริกันตะวันตกที่มีเครือข่าย

การค้ายาเสพติดเชื่อมโยงไปทั่วโลก อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดข้ามชาติด้วยการจัดหาผู้หญิงไทยหรือในกลุ่มประเทศอาเซียนลำเลียงยาเสพติดออกนอกประเทศ บางส่วนยังทำการค้าในระดับชายปลีกให้กับผู้เสพทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

การทำการค้ายาเสพติดด้วยการใช้สื่อสังคม (Social Media) เป็นช่องทางทำการค้ายาเสพติดทั้งเสนอขายและสั่งซื้อโดยเฉพาะในระดับชายส่งรายย่อยและชายปลีกให้ผู้เสพ ควบคู่กับการใช้บริการรับส่งพัสดุภัณฑ์เป็นช่องทางลำเลียงยาเสพติดตรงถึงมือผู้เสพ และการใช้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (E-Banking) เป็นช่องทางจ่ายค่ายาเสพติดตรงถึงมือผู้ค้าถูกตรวจพบมากขึ้นและพบว่าบางเครือข่ายไปถึงขั้นการใช้สกุลเงินดิจิทัล (Bitcoin) ในการค้า ซึ่งนอกจากมีผลให้เครือข่ายการค้ายาเสพติดย่อย ๆ เกิดและเพิ่มขึ้นได้ง่าย การแพร่ระบาดของยาเสพติดผ่านช่องทางการค้าเหล่านี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การสืบสวนปราบปรามทำได้ยากขึ้น

การแพร่ระบาดของยาเสพติด ยังเป็นปัญหาที่สร้างความเดือดร้อน และส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชนอย่างมาก โดยเฉพาะในเขตเทศบาลและกรุงเทพฯ เป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีตัวยาใหม่ ๆ ที่กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้นำมาเผยแพร่ ซึ่งจะต้องมีมาตรการป้องกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลและกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งแพร่ระบาดที่สำคัญที่มีทั้งผู้เสพและผู้ค้าระดับชายปลีกให้กับผู้เสพ

ยาเสพติดที่เป็นปัญหาแพร่ระบาดหลัก คือ ยาบ้า ร่องลงมาคือกัญชา พิษกระท่อม ไอซ์ และเฮโรอีน และที่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด คือ คีตามีน ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากในอดีต นอกจากนี้ยังพบการใช้ยาควบคุม/ยาอันตรายในทางที่ผิดในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยประชากรที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งในมิติของการเสพและกระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน 24 ปี มีสัดส่วนสูง โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 40 ยังอยู่ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี ร้อยละ 70 ของผู้เข้าไปเกี่ยวข้องมีอาชีพรับจ้าง แรงงาน และเกษตรกร

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากยาเสพติด มีหลายประการ เช่น

1. ปัญหาสุขภาพ ทำให้สุขภาพทรุดโทรม จิตเสื่อมโทรม ร่างกายอ่อนเพลียขาดภูมิคุ้มกันโรค ความสามารถทางสมองลดลง
2. ปัญหาทางสังคม ทำให้เกิด อาชญากรรม การทำลายทรัพย์สินบุคคล
3. ปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้เสียทรัพย์ อีกทั้งยังบั่นทอนกำลังแรงงานในการผลิตสินค้าและบริการในการบำบัดและปราบปราม
4. ปัญหาทางการเมือง ก่อให้เกิดปัญหาระดับชาติในการปราบปราม ก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้งระหว่างประเทศ เช่น กรณีของประเทศไทย กับเมียนมาร์ นอกจากนี้ ขบวนการค้ายังมีอิทธิพลต่อรัฐบาล และกลายเป็นกลุ่มอิทธิพลในบ้านเมืองอีกด้วย

แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน การแก้ไขปัญหายาจึงควรต้องดำเนินการพร้อม ๆ กันหลายวิธี ดังนี้

1. การป้องกัน การป้องกันอาจทำได้หลายวิธี ได้แก่

- การสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญา คือการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เช่น โทษและอันตรายของยาเสพติด รูปลักษณะของยาเสพติด การป้องกันตนเองให้พ้นจากยาเสพติด เป็นต้น

- การส่งเสริมสถาบันครอบครัว คือการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกคนเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว ความรัก ความอบอุ่นและความเอาใจใส่ของคนในครอบครัวจะมีส่วนช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการเสพยาเสพติดได้เป็นอย่างมาก และควรสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวหันไปสนใจในเรื่องกีฬาและออกกำลังกายในยามว่าง จะได้มีสุขภาพดี อารมณ์แจ่มใสและไม่ไปสนใจกับยาเสพติด

- การป้องกันมิให้มีการลักลอบผลิตและจำหน่ายยาเสพติด คือการควบคุมสารสำคัญและสารประกอบที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษอย่างเข้มงวด มีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง

2. **ปราบปราม** การปราบปรามผู้ที่ลักลอบผลิต นำเข้าและจำหน่ายยาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การตั้งสินบนรางวัลนำจับแก่ผู้ให้เบาะแสและจับกุมผู้กระทำผิด และมีการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง

3. **บำบัดรักษา** ผู้ที่เสพยาเสพติดที่ต้องการจะเลิกเสพยา ทางแพทย์และทางราชการให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ป่วย สามารถเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลรักษา

ผู้ติดยาเสพติดทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งเมื่อบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพจนหายแล้ว ก็จะสามารถกลับไปดำเนินชีวิตได้ตามปกติ และเป็นคนดีของสังคมต่อไป

5. การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

หลังจากเกิดการระบาดอย่างรวดเร็วเกินกว่าการคาดการณ์เป็นเวลา 1 ปี จนถึงขณะนี้โรคโควิด-19 ได้แพร่ระบาดในกว่า 230 ประเทศและดินแดนโดยมีผู้ติดเชื้อเกือบ 125 ล้านราย และมีผู้เสียชีวิต 2.74 ล้านราย การแพร่ระบาดยังส่งผลกระทบต่ออย่างหนักต่อการเคลื่อนย้ายและห่วงโซ่อุปทานของโลก ทำให้เศรษฐกิจตกอยู่ในภาวะถดถอย

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เริ่มต้นในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีนเมื่อเดือนธันวาคมปี 2019 และในวันที่ 11 มีนาคมปี 2020 องค์การอนามัยโลกหรือ WHO ได้ประกาศให้เป็นโรคระบาดใหญ่ทั่วโลก ด้วยการแพร่ระบาดของรวดเร็ว โรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อทุกด้านในชีวิตสังคมของประเทศต่าง ๆ ทำให้การท่องเที่ยวทั่วโลกและห่วงโซ่อุปทานตกเข้าสู่ภาวะชะงักงัน หลายประเทศต้องปิดพรมแดนและชัตดาวน์ในประเทศ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังเป็นสาเหตุโดยตรงของภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจโลกโดยมีความรุนแรงกว่าวิกฤตการเงินในช่วงปี 2008-2009 โดยเฉพาะได้รับการเปรียบเทียบกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยครั้งใหญ่ในช่วงทศวรรษที่ 30 ของศตวรรษที่ 20 ที่มาพร้อมผลพวงที่ร้ายแรงอื่น ๆ

ทำให้เศรษฐกิจโลกถดถอย

ด้วยผลกระทบที่ร้ายแรง การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ถือเป็นหนึ่งในเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ตามการคาดการณ์ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือไอเอ็มเอฟเมื่อเดือนมิถุนายนปี 2020 จนถึงปลายปี 2020 การขยายตัวจีดีพีของโลกจะลดลงต่ำกว่าร้อยละ 8 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาก่อนเกิดการแพร่ระบาด โดยแทนที่จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 การขยายตัวจีดีพีของโลกจะลดลงประมาณร้อยละ 5 ซึ่งเป็นการลดลงครั้งใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อเทียบกับวิกฤตการเงินโลกในช่วงปี 2008-2009 ซึ่งทำให้การขยายตัวจีดีพีของโลกลดลงเพียงร้อยละ 0.1 เท่านั้น แต่ผลกระทบจากการแพร่ระบาดครั้งนี้ได้สูงกว่าหลายเท่า

นอกจากนั้น การแพร่ระบาดยังทำให้การขยายตัวช้าลงและภาวะหนี้สินของหลายประเทศอยู่ในระดับสูง ตามการคาดการณ์ล่าสุดของนักเศรษฐศาสตร์ของสถาบันการเงินระหว่างประเทศหรือไอไอเอฟ อัตราหนี้สินต่อจีดีพีจะเพิ่มขึ้นเป็น 365% ในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า ซึ่งจะเป็น “สินามิแห่งหนี้สินที่เกิดขึ้นในทั่วโลก” ตามรายงานของไอไอเอฟ จนถึงปลายปี 2020 ยอดหนี้ทั่วโลกจะเพิ่มขึ้นสูงสุดเป็นประวัติการณ์ อยู่ที่ 277 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ

ก่อนหน้านั้น ในรายงานที่ลงบนนิตยสารสมาคมนักเศรษฐศาสตร์สหรัฐเมื่อเดือนตุลาคม ปี 2020 นักเศรษฐศาสตร์สองคนจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐคือ David Cutler และ Lawrence Summers ได้เรียกโควิด-19 เป็นไวรัสมูลค่า 16 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยตัวเลขนี้เป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจของสหรัฐ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งมากกว่าจีดีพีในปี 2019 ของเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลกคือจีน โดยอยู่ที่ 14.3 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ

จากผลกระทบของการแพร่ระบาด เศรษฐกิจต่าง ๆ ในโลกส่วนใหญ่ตกอยู่ในภาวะถดถอยและเติบโตติดลบในปี 2020 ซึ่งเป็นสถิติที่ไม่ควรจดจำของเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21

ผลกระทบที่เป็นอันตรายอื่น ๆ อีกมากมาย

ในรายงานสรุปปี 2020 นาย อันโตนิโอ กูเตอร์เรส เลขาธิการสหประชาชาติได้ยอมรับว่ามีประชาชนอีกประมาณ 100 ล้านคนกลับไปสู่ภาวะยากจนและเป็นครั้งแรกที่ดัชนีความยากจนทั่วโลกเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากนับตั้งแต่ปี 1998 ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจทำให้วิกฤตการณ์ด้านอาหารเกิดขึ้นในหลายภูมิภาคที่การปะทะและมีความเสี่ยงเกิดภัยวิกฤตด้านมนุษยธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น ก่อนหน้านั้น ผลการวิจัยของสหประชาชาติยังระบุว่า การชะลอตัวทางเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 สามารถทำให้ชาวโลก 130 ล้านคนตกเข้าสู่ภาวะอดอยาก เพราะโควิด-19 ได้ทำลายห่วงโซ่อุปทานด้านอาหาร ไม่เพียงแค่นั้น การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังก่อให้เกิดความวุ่นวายในหลายด้าน เช่น การท่องเที่ยว การบิน การศึกษา สาธารณสุขและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การแพร่ระบาดได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ทวีความตึงเครียด โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐกับจีน โดยได้เกิดการโต้เถียงระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาเกี่ยวกับต้นตอของการแพร่ระบาด ตามความเห็นของบรรดานักวิเคราะห์ การแพร่ระบาดได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐกับจีนลดลงสู่ในระดับต่ำที่สุดในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา

นอกจากนี้ การแพร่ระบาดยังทำให้ระบบการศึกษาหยุดชะงักที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักเรียนเกือบ 1.6 พันล้านคนในกว่า 100 ประเทศและแดนทั่วโลก

ในด้านสาธารณสุข องค์การอนามัยโลกหรือ WHO มีความวิตกกังวลว่า ความสำเร็จของมนุษย์มีความเสี่ยงที่จะถูกทำลายเมื่อประเทศต่าง ๆ เกือบร้อยละ 90 ได้รับผลกระทบด้านสาธารณสุขจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รายงานที่เผยแพร่เมื่อเดือนสิงหาคมปี 2020 ของ WHO ได้เตือนว่า "ความสำเร็จที่ได้บรรลุในด้านสาธารณสุขในสองทศวรรษที่ผ่านมาสามารถถูกทำลายในเวลาอันสั้น"

แต่อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดยังทำให้ประเทศต่าง ๆ ผลักดันความร่วมมือเพื่อจำกัดผลกระทบของการแพร่ระบาด ตลอดจนการผลิตและจำหน่ายวัคซีนโควิด-19 นอกจากนี้ การแพร่ระบาดยังทำให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลเป็นไปอย่างเข้มข้นที่ไม่เคยมีมาก่อนในทั่วโลก อีกทั้งเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกในการป้องกันและรับมือการแพร่ระบาดของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งการรับรู้ของรัฐบาลเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขป้องกัน

แหล่งที่มา: เว็บไซต์ออนไลน์

1. การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรโลก

➤ <http://7billionspeople.weebly.com/3629363336053619363435853634361936483614363636563617358636293591359236353609362336093611361936323594363435853619.html>

2. ปัญหาสิ่งแวดล้อม

➤ <http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi3/en-sakol/sakoln.htm>

➤ <https://www.weforum.org/agenda/2019/02/climate-change-obsession-with-plastic-pollution-distracts-attention-from-bigger-environmental-challenges>

➤ <https://blog.pttexpresso.com/environmental-crisis/>

3. ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน

➤ <https://sites.google.com/site/kruchanokwp/home/siththi-mnusy-chn-ni-sangkham-lok>

4. ปัญหายาเสพติด

➤ **สำนักข่าว BCC NEWS** <https://www.bbc.com/thai/international-48765558>

➤ **สำนักข่าว TCIJ** <https://www.tcijthai.com/news/2018/06/scoop/7878>

➤ <https://sites.google.com/site/yasephtidyabayaxi/kar-kaekhi-payha-ya-seph-tid>

5. ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

➤ สำนักข่าว VOVWORLD <https://vovworld.vn/th-TH/%E0%B8%A7%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%81%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B9%82%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%9419-%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%97%E0%B8%9A%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B8%AD%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%81-934102.vov>

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

1. การที่ได้รับชมคลิปวิดีโอสั้นและบทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม ทำให้
 ข้าพเจ้ารู้สึกและเกิดข้อคำถามขึ้นมา คือ

.....

.....

.....

2. การที่ได้รับชมคลิปวิดีโอสั้นและบทความเกี่ยวกับปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม ทำให้เกิด
 ประโยชน์ ดังนี้

.....

.....

.....

3. ข้าพเจ้าคิดว่า สาเหตุ/ผลกระทบของปัญหาและวิกฤติการณ์ทางสังคม คือ

.....

.....

.....

4. ข้าพเจ้าคิดว่าบทบาทของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกในการแก้ไขปัญหาสังคมในปัจจุบันสามารถ
 ทำได้ด้วยวิธี ดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

5. ข้าพเจ้าสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างไร

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 3

หัวข้อ ตัวแบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมค้นหาที่มาของความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ได้
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิมไปสู่กรอบแนวคิดใหม่

ที่เป็นสากล

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ **ขั้นการเรียนรู้ที่ 2** กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection) คือ การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดยึดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากลที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในความเป็นพลเมืองโลก

วิธีการที่ใช้ กรณีศึกษา การดูคลิปวิดีโอสั้น การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ การจดบันทึก การอภิปรายรอบวง

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

สื่อและอุปกรณ์

1. กรณีศึกษาจากข่าวสั้น หนังสือและบทความ
2. วีดีโอ/หนังสือ "GEN A Generation Active Citizen"
3. กระดาษฟลิปชาร์ต / โปสเตอร์ / กระดาษ A4
4. ใบงาน "ครุ่นคิดไตร่ตรอง"
5. ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก
6. บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน
7. ใบบันทึกรายงานตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ชี้นำ (15 นาที)

1.1 วิทยากรทักทายนักศึกษา และกล่าวถึงบทเรียนในครั้งที่แล้วเพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่จะบรรยายในครั้งที่ 3 ได้แก่ ตัวแบบ

1.2 วิทยากรชวนนักศึกษาสันทนาถึงบุคคลที่นักศึกษารู้จักในโลกนี้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ด้านการเมือง ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านสังคม ด้านการแพทย์ ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. ชี้นกิจกรรม (1.15 ชั่วโมง)

2.1 วิทยากรถามนักศึกษาว่า นักศึกษาคิดว่า คำถามเชิงวิพากษ์ หมายถึงอะไร? วิทยากรให้อาสาสมัครตอบคำถามประมาณ 2-3 คน และวิทยากรอธิบายความหมาย “คำถามเชิงวิพากษ์” ให้กับนักศึกษา วิทยากรเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามข้อสงสัย เกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่วิทยากรได้อธิบายไปแล้ว

2.2 วิทยากรแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน โดยใช้การจับฉลาก นักศึกษาที่จับฉลากได้กลุ่มประเภทเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน อาทิเช่น สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

2.3 วิทยากรแจกกระดาษฟลิปชาร์ต / โปสเตอร์ / กระดาษ A4 และบอร์ด สำหรับตั้งนำเสนอผลงาน ให้แต่ละกลุ่ม

2.4 วิทยากรแจกบทความ/ข่าวสั้น/หนังสือสั้น เกี่ยวกับสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และใบงานให้แต่ละกลุ่ม

2.5 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มตั้งคำถามเชิงวิพากษ์และทำใบงาน “ไตร่ตรอง สะท้อนคิด” จากบทความและข่าวสั้น

2.6 วิทยากรเปิดวิดีโอ/หนังสือสั้น “GEN A Generation Active Citizen” ให้นักศึกษาดู ประมาณ 15-20 นาที

3. ชี้นวิเคราะห์และอภิปราย (1.15 ชั่วโมง)

3.1 ให้นักศึกษาร่วมกันช่วยกันระดมสมอง วิเคราะห์และอภิปรายรอบวง ในประเด็นต่อไปนี้

➤ สิ่งในตัวแบบในวิดีโอ/หนังสือสั้น “GEN A Generation Citizen” ทำนั้นก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไรบ้าง

➤ นักศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับบุคคลที่เป็นตัวแบบใน วิดีโอ/หนังสือสั้น “GEN A Generation Active Citizen”

➤ นักศึกษาคิดว่า อะไรคือเหตุผลและแรงจูงใจที่ทำให้ตัวแบบใน วีดีโอ/หนังสือ “GEN A Generation Active Citizen” ทำกิจกรรมเพื่อมีส่วนร่วม

➤ นักศึกษาคิดว่า เหตุผล/แรงจูงใจและปัจจัยสาเหตุใดที่ตนเองควรมีเพื่อจะได้ ทำกิจกรรมเพื่อมีส่วนร่วมได้เหมือนตัวแบบในวีดีโอ/หนังสือ “GEN A Generation Active Citizen” และสรุปผลที่ได้จากการระดมสมอง วิเคราะห์และอภิปรายรอบวงลงบนกระดาษ A

4. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (15 นาที)

4.1 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอข้อสรุปจากประเด็น การอภิปราย และการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการ แสดงความคิดเห็นของนักศึกษา
2. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

กรณีศึกษาจากข่าวสั้น

สัมปทานเหมืองถ่านหินใน อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่

ระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยพึ่งพาถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงทั้งในภาคการผลิตไฟฟ้าและขยายตัวมากขึ้นในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ บีโตรเคมี อาหารและเยื่อกระดาษ และจากความต้องการถ่านหินในภาคอุตสาหกรรมนี้เองทำให้ อมก๋อย กลายเป็นหนึ่งเป้าหมายของบริษัทสัมปทานเหมืองแร่ที่พยายามจัดหาถ่านหินจากแหล่งสำรองถ่านหินเพื่อไปใช้ป้อนโรงงานปูนซีเมนต์ จ.ลำปาง เช่นเดียวกับหลาย ๆ โครงการขนาดใหญ่ที่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม การทำมติประชาคมในปี พ.ศ.2552 เพื่อใช้ประกอบรายงาน EIA โครงการเหมืองถ่านหินอมก๋อย ไม่มีการชี้แจงถึงผลกระทบจากการทำเหมืองถ่านหินทั้งต่อสภาพแวดล้อมโดยรอบ หากเป็นการประชาสัมพันธ์ว่าชาวบ้านจะมีไฟฟ้าและถนนเข้ามาในหมู่บ้าน

ในเดือนพฤษภาคม 2562 ชุมชนในพื้นที่อมก๋อยรวมตัวยื่นจดหมายและข้อเรียกร้องให้ยุติโครงการเหมืองถ่านหินถึงนายอำเภออมก๋อย โดยหยิบยกผลกระทบผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ผลกระทบด้านสุขภาพที่จะเกิดขึ้นจากมลพิษทางอากาศ การปนเปื้อนมลพิษในแหล่งน้ำ ตลอดจนการทำลายระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563 ผู้นำศาสนา และชุมชนในอำเภออมก๋อยกว่า 500 คน ร่วมประกอบพิธีบวชป่า กิจกรรมทำแนวกันไฟ ผังหมุดประกาศเขตพื้นที่ทางจิตวิญญาณบริเวณพื้นที่ป่าหมู่บ้านกะเบอะดิน เพื่อแสดงเจตนาธรรมว่า “ชาวอมก๋อยไม่ต้องการให้วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ จากสิ่งชั่วร้ายมาเอาไปซึ่งผืนดินและทรัพยากรชุมชน และยืนยันว่าจะปกป้องทรัพยากรของประเทศต่อไป” และล่าสุดในวันที่ 15 กรกฎาคม 2563 วัศ ดิงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน (กสม.) สั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทบทวน EIA โครงการเหมืองแร่ ถ่านหิน อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ เพราะเข้าข่ายละเมิดสิทธิมนุษยชน ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การต่อสู้ของชุมชนที่อมก๋อยคือหัวใจสำคัญของการยุติยุคถ่านหิน ต้นทุนผลกระทบภายนอกจากการนำถ่านหินมาผลิตไฟฟ้าและการผลิตทางอุตสาหกรรมทำความเสียหายให้กับสภาพภูมิอากาศโลกและชุมชนนั้นสูงเกินกว่าที่จะแบกรับ

- เราจะยอมให้ออมก๋อยเป็นเหมืองถ่านหินจริง ๆ หรือ?

แหล่งที่มา: 10 สถานการณ์สิ่งแวดล้อมรอบโลกท่ามกลางไวรัส Covid-19 (ตอนที่ 2)

โดย Supang Chatuchinda 22 กรกฎาคม 2020

<https://www.greenpeace.org/thailand/story/16992/general-10-global-environment-situations-2/>

กรณีศึกษาจากหนังสือ

หนังสือเรื่อง “โลกหมุนด้วยมือเรา”

หนังสือเรื่อง “โลกหมุนด้วยมือเรา” เป็นหนังสือที่สะท้อนถึงปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไขโดยด่วน

แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=I_EY5MKm-ng

กรณีศึกษาจากบทความ

เดินทางไกลในเลโซโทเปลี่ยน'กะะ'เด็กเกรให้เป็นผู้นำ

10 มิถุนายน 2020

GNC

“ผมคิดไว้แล้วว่าเลโซโทต้องเป็นประเทศที่ยากลำบากมาก ๆ เพราะอยู่ในทวีปแอฟริกา แต่อีกสิ่งหนึ่งที่ผมตื่นเต้น คือ ประเทศนี้มีหิมะด้วยนะ ถ้าอดอยากมาก ๆ ในฤดูหนาว อาจจะต้องเอาหิมะมาต้มเพื่อให้ได้น้ำดื่มหรือเปล่า หรือว่าจะแห้งแล้งเกือบทั้งปีจนต้องเอากระบองเพชรมาทำอาหาร ผมเตรียมใจไว้ขนาดนั้นเลยครับ เป็นการเตรียมใจแต่ไม่เตรียมข้อมูล ผมไม่เคยรู้จักประเทศนี้มาก่อน ความคิดนี้ก็เลยเกิดขึ้นจากจินตนาการล้วน ๆ”

เลโซโท แอฟริกา

คำบอกเล่าที่ยังเต็มไปด้วยน้ำเสียงตื่นเต้นเหมือนการเดินทางครั้งนี้เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อวานของเก๊ะ หรือนายนพ คงเมือง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาภูมิสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่เข้าร่วมโครงการอาสาสมัครต่างประเทศของมูลนิธิเยาวชนสัมพันธ์นานาชาติ โดยเดินทางไปประจำอยู่ที่ประเทศเลโซโทเป็นเวลา 9 เดือน ตั้งแต่กันยายน 2561 - มิถุนายน 2562

ก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ เก๊ะเรียนวิชาเอกภาษาอังกฤษ ที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ทั้งที่เพิ่งเข้าเรียนได้เพียง 1 เทอมเท่านั้น เขาก็รู้ว่าเขาคงเรียนไม่จบแน่ ๆ เพราะเขาติดเกมอย่างหนัก เล่นเกมได้ทั้งวัน พอถึงตอนเย็นก็ไปทำงานพิเศษในร้านเหล้า ใช้ชีวิตใน 1 วันแบบไม่ได้สนใจเรื่องเรียนเลย เมื่อเห็นว่าเป็นแบบนี้ต่อไปต้องแย่แน่ ๆ เขาก็ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวเอง

เลโซโทเป็นประเทศเล็ก ๆ มีพื้นที่ทั้งหมด 30,355 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง เต็มไปด้วยภูเขาและเทือกเขา ทำให้อากาศเย็นตลอดทั้งปี นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติของที่นี่เองก็อุดมสมบูรณ์ ผู้คนอยู่กันอย่างเรียบง่าย และไม่ได้ดื้อดอยาก ทั้งหมดนี้จึงตรงข้ามกับสิ่งที่เก๊ะจินตนาการไว้มากทีเดียว

ที่นั่นมีศูนย์ไอวายเอฟเพียงแห่งเดียว คือ ที่กรุงมาเซดู เมืองหลวงของประเทศ นอกจากนี้ เกะแล้ว ยังมีอาสาสมัครจากหลากหลายประเทศ ทั้งเกาหลีใต้ จีน อินเดีย ไต้หวัน และอาสาสมัครท้องถิ่นเลโซโท รวมทั้งสิ้น 20 คน

เกะเดินทางไปพร้อมเพื่อนคนไทยอีก 1 คน แต่ภารกิจแรกที่ได้รับ คือ การแยกจากเพื่อนคนไทย เมื่อสังเกตดี ๆ จะเห็นว่าทุกครั้งที่ต้องทำภารกิจแบบกลุ่ม พวกเขาจะถูกจัดกลุ่มโดยคนที่มาจากประเทศเดียวกันจะต้องแยกจากกันเสมอ เพราะอาจารย์อยากให้อาสาสมัครพัฒนาภาษาอังกฤษให้เร็วที่สุดนั่นเอง

ไอวายเอฟได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลให้จัดกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมและห้องเรียนโลกของจิตใจ ในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งโรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงเรียนเตรียมทหาร ตำรวจ หรือแม้กระทั่งในรัฐสภาที่มีการเรียนเรื่องโลกของจิตใจเช่นกัน

ในช่วงที่ยังสื่อสารไม่คล่องนัก เก๊าะต้องเตรียมการแสดงต้นวัฒนธรรม แต่ปัญหาคือ เขาเป็นคนที่ไม่มีดนตรีในหัวใจเอาเสียเลย แค่ปรบมือให้เข้ากับจังหวะเพลงยังไม่ถูก แต่ก็ต้องซ้อมเต้นทุกวัน จนทะเลาะกับเพื่อนที่สอนเต้นบ่อย ๆ เพราะเหตุนี้เองทำให้เขาต้องไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ทุกวัน ซึ่งคำหนึ่งที่เขายังจำได้ทุกวันนี้คือ “คนที่เปลี่ยนแปลงได้ คือ คนที่เห็นข้อบกพร่องของตัวเอง” นั้นหมายถึง ถ้าเขายอมรับก่อนว่าตัวเองมีข้อบกพร่องตรงไหน ก็จะเรียนรู้จากคนอื่นได้ที่เขาทะเลาะกับเพื่อนทุกวัน ไม่ใช่เพราะเต้นไม่ได้ แต่เพราะเขาไม่ได้เห็นว่าตัวเองด้อยกว่าเพื่อน จึงไม่อยากจะเรียนจากเพื่อนนั่นเอง

หลังจากนั้นเก๊าะก็ได้รับการฝึกให้เป็นผู้นำในห้องเรียนโลกของจิตใจ ทุกวันเขาต้องออกไปพูดคุยกับชาวบ้านในระแวกใกล้เคียง คู่มือการสอนของเขามีเพียงหนังสือและปากกาเท่านั้น เมื่อคุยกันไม่เข้าใจ เขาจะใช้วิธีวาดภาพแทน เก๊าะทำอย่างนี้ทุกวันจนมีความมั่นใจในการสื่อสารมากขึ้น เขากล้าพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น แม้จะพูดผิดไปบ้าง แต่ก็มีคนคอยช่วยแก้ไขให้เสมอ การได้อยู่ร่วมกับคนท้องถิ่นเองก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เขาเข้าหาคนอื่นได้ง่าย เพราะคนเลโซโทค่อนข้างเป็นมิตรกับคนต่างชาติ พวกเขามักจะกล่าวทักทายคนอื่นก่อนเสมอ แม้ว่าจะไม่รู้จักกันมาก่อน หรือเป็นแค่คนที่เดินสวนกันก็ตาม

ไม่ใช่แค่การออกไปจัดกิจกรรมข้างนอกเท่านั้น ทุกวันเสาร์ที่ศูนย์จะมีกิจกรรมพิเศษที่คนทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้ฟรี หนุ่มไทยของเราก็มีโอกาสได้ทำในสิ่งที่ถนัดเสียที่ นั่นคือ การสอนภาษาไทย แต่เมื่อถึงเวลาสอนจริงก็ไม่ง่ายอย่างที่คิด เพราะการสอนภาษาไทยด้วยภาษาอังกฤษนั้นซับซ้อนมาก ในช่วงแรกจึงสอนค่อนข้างยาก เพราะไม่รู้จะเริ่มจากตรงไหนดี อย่างไรก็ตาม คลาสภาษาไทยก็ยังเป็นที่น่าสนใจและมีนักเรียนผลัดเปลี่ยนกันมาเรียนอยู่เสมอ

ผ่านไปสักพักก็ได้รับภารกิจที่ใหญ่ขึ้น นั่นคือ เขาต้องไปจัดกิจกรรมในต่างจังหวัด โดยที่ต้องเดินทางกันเองแบบไม่มีเงิน ครั้งแรกก็ไปกับเพื่อนอีก 2 คน ต้องไปที่เมืองกาจาสเน็ก เพราะเป็นการเดินทางเองครั้งแรก พวกเขาจึงถามทางจากชาวบ้านและขอติดรถคนอื่นไปเรื่อย ๆ กว่าจะไปถึงปลายทางก็ใช้เวลาถึง 1 วัน 1 คืนเลยทีเดียว

แม้ว่าจะเริ่มต้นครั้งแรกอย่างทุลักทุเล แต่เขาก็ได้ออกเดินทางแบบนี้เรื่อย ๆ ในระยะเวลา 9 เดือน เขาต้องออกเดินทางแบบไม่ใช้เงินถึง 4 ครั้ง เรียกได้ว่าเดินทางทั่วประเทศเลยทีเดียว เพราะเป็นคนที่เที่ยวบ่อยที่สุด เขาก็ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่มเสมอ ในแต่ละวันเขาก็เริ่มใช้ชีวิตใกล้เคียงกับคนท้องถิ่นมากขึ้นเรื่อย ๆ จนคิดว่าน่าจะปรับตัวเข้ากับทุกสถานการณ์ได้สบาย ๆ แต่เหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นได้เสมอ เมื่อวันหนึ่งเขาอยากจะเข้าห้องน้ำระหว่างเดินทางไปต่างจังหวัด ปกติแล้วบ้านที่อยู่ในเขตเมืองก็จะมีห้องน้ำในตัวบ้าน แต่บ้านที่อยู่ต่างจังหวัดนั้น ห้องน้ำจะแยกออกมาต่างหากและเป็นส้วมแบบหลุม ไม่มีน้ำราด ต้องใช้ทิชชูทำความสะอาดเท่านั้น หลังจากทำธุระหนักเสร็จเรียบร้อยแล้ว ตอนที่หยิบทิชชูออกมาจากกระเป๋า เขาก็ทำม้วนทิชชูหลุดมือ แต่เมื่ออีกข้างยังจับปลายทิชชูไว้อยู่ ด้วยความที่พยายามจะดึงทิชชูกลับมาใช้ จึงไม่ได้สังเกตว่าม้วนทิชชูได้ตกลงไปในส้วมแล้ว กว่าจจะรู้ตัวก็มือเลอะเสียแล้ว เป็นประสบการณ์เศร้าปนขำที่ลืมไม่ลงเลยทีเดียว

เวลา 9 เดือนในเลโซโทผ่านไปอย่างรวดเร็ว ครั้งแรกที่ต้องข้อมต้นและทะเลาะกับเพื่อนทุกวัน ก็ะก็ถอดใจและอยากกลับบ้านตั้งแต่สัปดาห์แรกด้วยซ้ำ เพราะเขามองว่าเขาเดินก็ไม่ได้ พูดภาษาอังกฤษก็ไม่ได้ รู้สึกว่าตัวเองไม่มีประโยชน์ ช่วยอะไรใครไม่ได้ แต่อาจารย์กลับบอกว่าดีแล้วที่เขาปรับตัวได้เร็วขนาดนี้ และนั่นก็เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง เพราะเขาสามารถเรียนรู้ข้อบกพร่องของตัวเองได้เรื่อย ๆ และเรียนรู้จากคนอื่นได้เรื่อย ๆ

“สิ่งที่ได้เรียนรู้จากที่นั่นมันเยอะมากครับ เป็นการเดินทางที่คุ้มค่ามาก ถ้าไม่เคยไปที่นั่นตอนนี้ผมก็คงยังนั่งเล่นเกมอยู่ หรือหนีเรียนไปทำอะไรสักอย่าง หลังจากกลับมา ผมก็เกือบจะกลับไปติดเกมอีกครั้ง แต่หลังจากเล่นเกมเสร็จผมก็มานั่งคิดว่าตัวเองกำลังทำอะไรอยู่ มันคิดถึงชีวิตที่เลโซโทครับ และผมก็อยากใช้ชีวิตแบบนั้นอีกครั้ง ตอนนี้ผมใช้เวลาช่วงปิดเทอมเป็นอาสาสมัครอยู่ประจำศูนย์ไคววายเอฟ จังหวัดตาก มีโอกาสได้พูดคุยกับคนอื่น ๆ ได้แลกเปลี่ยนจิตใจกัน ได้เปิดห้องเรียนโลกของจิตใจอีกครั้ง ก็เป็นช่วงเวลาที่มีความสุขมากครับ”

แหล่งที่มา: มุลนิธิเยาวชนสัมพันธ์นานาชาติ (ไคววายเอฟ) <https://iyfthailand.com/drawer/>

ใบงาน
“ไตร่ตรอง สะท้อนคิด”

คำชี้แจง 1. เลือกประธานและเลขานุการของกลุ่ม โดยประธานกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย เลขานุการกลุ่มทำหน้าที่จดบันทึกการเสนอความคิดของสมาชิกภายในกลุ่ม

2. ให้สมาชิกร่วมกันระดมสมอง คิดวิเคราะห์ อภิปรายและหาคำตอบจากคำถามต่อไปนี้

2.1 คำถามเชิงวิพากษ์ ที่ได้จากการดูข่าวสั้น / หนังสั้น / อ่านบทความ คือ

.....

.....

.....

2.2 อะไรคือกรอบความคิดเดิม และอะไรคือกรอบความคิดใหม่

กรอบความคิดเดิม

.....

.....

.....

กรอบความคิดใหม่

.....

.....

.....

3. ส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอ

*****กิจกรรมนี้ให้เวลาในการช่วยกันคิดภายในเวลาไม่เกิน 20 นาที*****

วิดีโอ/หนังสือ "GEN A Generation Active Citizen"

หนังสือ "GEN A" มาจากคำว่า Generation Active

เป็นหนังสือที่สร้างจากเรื่องจริง ของคนที่มีใจอาสาอยากทำสิ่งดี ๆ ให้กับโลกนี้ ผลงานใหม่ของนักศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ ม.กรุงเทพ ที่มารวมตัวเฉพาะกิจทำโครงการ "หนังสือจิตอาสา พัฒนาชุมชน" หรือ "GEN A : ACTIVE CITIZEN" เป็นหนังสือความยาวไม่ถึงสิบนาที แต่มีเรื่องราวที่น่าค้นหาซึ่งสร้างจากแรงบันดาลใจที่มาจากเรื่องจริงของหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ จ.ปทุมธานีว่าด้วยเรื่องราวของคนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือที่สืบเชื้อสายมาจากชาวมอญรามัญ ต้องการสร้างพิพิธภัณฑ์เพื่อเก็บวัตถุโบราณทางวัฒนธรรมเอาไว้เนื่องจากบริเวณหมู่บ้านอยู่ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งในไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้เกิดเหตุการณ์ทางอุทกภัย มีน้ำท่วมหนักภายในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จึงมีคนคิดว่าถ้าไม่ทำอะไรสักอย่างเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ครั้งนี้ อาจทำให้วัตถุโบราณต่าง ๆ ที่ไม่มีที่เก็บ ถูกน้ำท่วมและเสียหายจนอาจไม่มีเหลือตกทอดเอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ดู แต่การสร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นมาก็ไม่ง่ายนัก เพราะเพียงลำพังพวกเขาก็ไม่อาจสร้างขึ้นมาได้ในแบบที่ต้องการ ปฏิบัติการจิตอาสาจากคนนอกพื้นที่ เพื่อเข้าไปช่วยพัฒนาชุมชนจึงเริ่มขึ้นตั้งแต่ตอนนั้น.

นำเสนอโดย

วัลลภ เตียรทอง

มิทซ์-มณฑล รักษ์คณพล

อำนวยการสร้างบริหารโดย ดนัย จันทร์เจ้าฉาย ประธานมูลนิธิธรรมดี

และกำกับภาพยนตร์โดย ฌภัทร ตั้งสง่า

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“ตัวแบบ ครั้งที่ 1”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

1. ประโยชน์ที่ข้าพเจ้าได้รับจากการอ่านบทความ / ข่าวสั้น / หนังสั้น

.....

.....

.....

2. บทความ / ข่าวสั้น / หนังสั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดของข้าพเจ้าอย่างไร

.....

.....

.....

3. ข้าพเจ้าคิดว่า สาเหตุที่ทำให้ตัวแบบในวิดีโอ/หนังสั้น “GEN A Generation Active Citizen”
ทำกิจกรรมเพื่อส่วนร่วม คือ

.....

.....

.....

4. ข้าพเจ้าคิดว่า เหตุผล/แรงจูงใจ ที่ตนเองควรมีเพื่อจะได้ทำกิจกรรมเพื่อส่วนร่วมได้เหมือนตัว
แบบในวิดีโอ/หนังสั้น “GEN A Generation Active Citizen” คือ

.....

.....

.....

5. ข้าพเจ้าสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 4

หัวข้อ ตัวแบบ (ครั้งที่ 2)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมค้นหาที่มาของความเชื่อหรือสันนิษฐานเดิม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ได้
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิมไปสู่กรอบแนวคิดใหม่

ที่เป็นสากล

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ **ขั้นการเรียนรู้ที่ 2 กิจกรรมการสะท้อนเชิงวิพากษ์** เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข (Critical reflection) คือ การตั้งคำถามเพื่อให้ครุ่นคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเดิมที่ติดยึดกับความเชื่อและค่านิยมแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับชนชาติของตนเป็นสำคัญ ไปสู่กรอบแนวคิดใหม่ที่เป็นสากลที่เห็นคุณค่าและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของนานาชาติและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองโลก

วิธีการที่ใช้ วิทยากรรับเชิญ การอภิปรายรอบวง สุนทรียสนทนา

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

สื่อและอุปกรณ์

1. กระดาษฟลิปชาร์ต / โปสเตอร์ / ใส่มือ / กระดาษ A4
2. ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก
3. บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน
4. ใบบันทึกรายงานตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. **ขั้นนำ (15 นาที)**

1.1 วิทยากรทักทายนักศึกษา และกล่าวถึงบทเรียนในครั้งที่แล้วเพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่จะบรรยายในครั้งที่ 4

1.2 วิทยากรชวนนักศึกษาสนทนาถึงองค์กรต่าง ๆ ที่ทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสังคมและมีส่วนร่วม และถามนักศึกษาว่า นักศึกษาเคยได้ยินคำว่า “สุนทรียสนทนา” หรือไม่

2. ชั้นกิจกรรม (1.15 ชั่วโมง)

2.1 วิทยากรอธิบายเกี่ยวกับ “สุนทรียสนทนา” วิทยากรเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามข้อสงสัย เกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่วิทยากรได้อธิบายไปแล้ว พร้อมทั้งชี้แจงว่าวันนี้เราได้รับเกียรติจากบุคคลที่จะมาแบ่งปันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่รู้โลก

2.2 วิทยากรเชิญ Guest Speaker และแนะนำประวัติและประสบการณ์ (เป็นวิทยากรรับเชิญจากองค์กรต่าง ๆ อาทิเช่น “International Association of Students in Economic and Commercial Sciences” (ชื่อเต็มของ AIESEC), มูลนิธิเยาวชนสัมพันธ์นานาชาติ หรือ “ไอวายเอฟ” (International Youth Fellowship; IYF), เยาวชนกรีนพีซ (Greenpeace Thailand), องค์กรสาธารณประโยชน์นานาชาติ (international volunteers for social development association (DaLaa)) เป็นต้น

2.3 วิทยากรแจกกระดาษฟลิปชาร์ต / โฟลด์อิทไนต์ / กระดาษ A4 และบอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน ให้แต่ละกลุ่ม

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปราย (1.15 ชั่วโมง)

3.1 ให้นักศึกษาร่วมกันช่วยกันวิเคราะห์และอภิปราย ในประเด็นต่อไปนี้

➤ นักศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับวิทยากรรับเชิญ ที่มาเป็นตัวแบบเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่รู้โลก ในวันที่

➤ นักศึกษาได้รับประโยชน์อะไรจากการฟังวิทยากรรับเชิญ

➤ นักศึกษาได้เรียนรู้อะไรจากการฟังวิทยากรรับเชิญ

➤ นักศึกษาได้ข้อคิดอะไรจากการฟังวิทยากรรับเชิญ

➤ นักศึกษาคิดว่า คุณลักษณะที่ตนเองควรมีหรือพัฒนาเพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่รู้โลกเหมือนวิทยากรรับเชิญคืออะไร และสรุปผลที่ได้จากการระดมสมอง วิเคราะห์และอภิปรายลงบนกระดาษ A4

4. ชั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (15 นาที)

4.1 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอข้อสรุปจากประเด็นการอภิปรายเกี่ยวกับตัวแบบ และการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา

2. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“ตัวแบบ ครั้งที่ 2”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

1. สิ่งในตัวแบบ วิทยากรรับเชิญ ทำนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

.....

.....

.....

2. การที่ได้ฟังวิทยากรรับเชิญพูด ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึก

.....

.....

.....

3. ข้าพเจ้าคิดว่า คุณลักษณะที่ตนเองควรมีเพื่อจะได้เป็นพลเมืองต้นรู้โลกเหมือนวิทยากรรับเชิญ คือ

.....

.....

.....

4. สิ่งข้าพเจ้าได้เรียนรู้จากการฟังวิทยากรรับเชิญพูด คือ

.....

.....

.....

5. ข้าพเจ้าสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้อย่างไร

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 5

หัวข้อ “Global Mind for Global Change”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้สำรวจคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของตนเอง และของกลุ่ม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้จัดทำแผนในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ในมิติด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะปฏิบัติ และด้านทัศนคติและคุณค่า ของตนเอง และของกลุ่ม

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมชิโรว์ **ขั้นการเรียนรู้ที่ 3 กิจกรรมการเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายต่อความคิด พร้อมวางแผนการปฏิบัติตามความคิดใหม่ (Changed meaning perspective)** คือ การกระตุ้นเพื่อบูรณาการความคิดหรือมุมมองใหม่ไปสู่ชีวิตของบุคคล การวางแผนและแนวทางปฏิบัติตามกรอบแนวคิดใหม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการส่งเสริมให้แนวทางปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล การสร้างศักยภาพหรือความมั่นใจในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์ใหม่

วิธีการที่ใช้ การบรรยาย การระดมสมอง การอภิปรายกลุ่ม

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบงาน “สำรวจ...พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก”
2. ใบความรู้ “คุณลักษณะความพลเมืองตื่นรู้โลก”
3. กระดาษฟลิปชาร์ต / โปสเตอร์ / กระดาษ A4
4. ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก
5. บอร์ดสำหรับนำเสนอผลงาน
6. ใบบันทึกรายงานตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ชี้นำ (15 นาที)

1.1 วิทยากรทักทายนักศึกษา และกล่าวถึงบทเรียนในครั้งที่แล้วเพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่จะบรรยายในครั้งที่ 5

1.2 วิทยากรชวนนักศึกษาสนทนาถึงคุณลักษณะความพลเมืองตื่นรู้โลก

2. ชี้นกิจกรรม (2 ชั่วโมง)

2.1 วิทยากรแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน โดยใช้วิธีการนับ 1,2,3 ผู้ที่ได้เลขเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่เป็นประธาน เลขานุการ และสมาชิก

2.2 วิทยากรแจกกระดาษฟลิปชาร์ต / โปสเตอร์ติดโน้ต / กระดาษ A4 และบอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน ให้แต่ละกลุ่ม

2.3 วิทยากรให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับใบงาน “สำรวจ...พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก” เพื่อให้ศึกษาร่วมกันช่วยกันระดมสมอง วิเคราะห์และอภิปราย

2.4 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอข้อสรุปจากประเด็นการอภิปรายเกี่ยวกับคุณลักษณะความพลเมืองตื่นรู้โลกและแนวทางการพัฒนา

2.5 วิทยากรอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะความพลเมืองตื่นรู้โลก พร้อมแจกใบความรู้ “คุณลักษณะความพลเมืองตื่นรู้โลก” เพื่อให้ศึกษาอ่านประกอบร่วมกับการบรรยายของวิทยากร วิทยากรเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามข้อสงสัย เกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่วิทยากรได้อธิบายไปแล้ว

3. ชี้นวิเคราะห์และอภิปราย (60 นาที)

3.1 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มอภิปรายและวิเคราะห์เกี่ยวกับประโยชน์ของการมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก แล้วส่งตัวแทนของกลุ่มออกมานำเสนอต่อกลุ่มใหญ่

4. ชี้นสรุปและประยุกต์ใช้ (15 นาที)

4.1 วิทยากรให้นักศึกษาร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมในวันนี้ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา

2. สังเกตการทำงานกลุ่ม

3. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ใบงาน
“สำรวจ...พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก”

- คำชี้แจง
1. เลือกประธานและเลขานุการของกลุ่ม โดยประธานกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินอภิปราย เลขานุการกลุ่มทำหน้าที่จดบันทึกการเสนอความคิดของสมาชิกภายในกลุ่ม
 2. ให้สมาชิกร่วมกันระดมสมอง คิดวิเคราะห์ อภิปรายและหาคำตอบจากคำถามต่อไปนี้

2.1 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ที่นักศึกษาควรมี คือ

<p>1. ด้านความรู้และความเข้าใจ</p>	<p>2. ด้านทักษะ</p>
<p>3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ</p>	

2.2 ให้นักศึกษาเลือกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก ที่นักศึกษาควรมีมา
ด้านละ 1 ประเด็น เพื่อหาแนวทางในพัฒนา

<p>1. ด้านความรู้และความเข้าใจ</p> <p>ประเด็นที่ต้องการพัฒนา.....</p> <p>แนวทางการพัฒนา</p>
<p>2. ด้านทักษะ</p> <p>ประเด็นที่ต้องการพัฒนา.....</p> <p>แนวทางการพัฒนา</p>
<p>3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ</p> <p>ประเด็นที่ต้องการพัฒนา.....</p> <p>แนวทางการพัฒนา</p>

3. ส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอ

กิจกรรมนี้ให้เวลาในการช่วยกันคิดภายในเวลาไม่เกิน 30 นาที

ใบความรู้ เรื่อง “คุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก”

➤ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก

มีความรู้และ ความเข้าใจ (Knowlegde and Understanding)	มีทักษะ (Skills)		เห็นคุณค่าและ มีทัศนคติ (Values and Attitudes)
	ทักษะด้านความคิด (Cognitive Skills)	ทักษะด้านสังคม (Social Skills)	
- ความยุติธรรมทางสังคม และความเสมอภาค (Social justice and equality)	- การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking)	- การสื่อสาร (Communication)	- อัตลักษณ์และการ ยอมรับในตนเอง (Individual self- esteem)
- ความหลากหลาย (Diversity)	- การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical thinking)	- การศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับองค์ความรู้ และสาธารณะ (Education and public information skills)	- มีความเห็นอกเห็นใจ (Empathy and respect)
- โลกาภิวัตน์และการ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Globalization and interdependence)	- การสะท้อนคิด (Reflective thinking)	- การมีส่วนร่วม (Participation)	- มีความมุ่งมั่นต่อความ ยุติธรรมและความ เสมอภาค (Commitment to social justice and equity)
- การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability)	- การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic thinking)	- ภาวะผู้นำ (Leadership)	- เห็นคุณค่าและเคารพ ต่อความหลากหลาย (Valuing and respecting diversity)
- สันติภาพและความ ขัดแย้ง (Peace and conflict)			- ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม (Concern for the environment)
			- เชื่อมั่นว่ามนุษย์สามารถ ทำสิ่งที่แตกต่างจากเดิม ได้ดีขึ้นกว่าเดิม (Commitment to action)

ที่มา: Yael Harlap (2011) and Oxfam (2006)

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“Global Mind for Global Change”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....
คณะ/สาขาวิชา.....วันที่.....

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ที่ข้าพเจ้าควรมี คือ

.....
.....
.....

2. ข้าพเจ้าจะพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ดังนี้

.....
.....
.....

3. ข้าพเจ้าคิดว่า ประโยชน์ของการมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก คือ

.....
.....
.....

4. ข้าพเจ้าคิดว่า ผลเสียของการไม่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก คือ

.....
.....
.....

5. ข้าพเจ้าสามารถนำคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้
ดังนี้

.....
.....
.....

กิจกรรมครั้งที่ 6

หัวข้อ โครงการบริการสังคม “One Mind One World”

กิจกรรมย่อยขั้นเตรียมการ (Preparation: P) “เตรียมตัวกันเถอะ...พลเมืองตื่นรู้โลก”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถระบุความต้องการและปัญหาของสังคม/ชุมชนได้
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถบอกถึงผลกระทบของปัญหาต่อตนเอง สังคมและชุมชน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถวางแผนในการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหาของสังคม/ชุมชน
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถเขียนโครงการบริการสังคมได้

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมชิโรว์
 ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 กิจกรรมการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการ
 ทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning)
2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
3. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน อาทิเช่น การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหา
 ของชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนโครงการ

วิธีการที่ใช้ การบรรยาย การสำรวจสังคม/ชุมชน การวิเคราะห์ การระดมสมอง การเขียนโครงการ การตั้งคำถาม และการอภิปรายกลุ่ม

ระยะเวลา กิจกรรมในห้อง 6 ชั่วโมง

กิจกรรมภาคสนามในการสำรวจชุมชน (นอกเวลา)

สื่อและอุปกรณ์

1. Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับชุมชน การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน
2. Power Point ประกอบการบรรยายความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการ
3. ใบความรู้เรื่อง “ชุมชนกับการบริการสังคม”
4. ใบความรู้เรื่อง “วิธีการสำรวจชุมชน”
5. ใบความรู้เรื่อง “วิธีการเขียนโครงการอย่างง่าย”

6. ใบงาน “ชุมชนของฉัน”
7. ใบงาน “บันทึกผลการสัมภาษณ์”
8. ใบงาน “สรุปการสำรวจชุมชน”
9. ใบงาน “การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไข”
10. ใบงาน “แบบฟอร์มการเขียนโครงการ”
11. กระดาษฟลิปชาร์ต / โฟลต์อิทโน้ต / กระดาษ A4
12. ปากกาเคมี / ปากกาเมจิก
13. บอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน
14. ใบบันทึกรายงานตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ (15 นาที)

1.1 วิทยากรทักทายนักศึกษา และกล่าวถึงบทเรียนในครั้งนี่ว่าเราจะเรียนเรื่องอะไรกันบ้าง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับชุมชน การสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของชุมชน การเขียนโครงการ

1.2 วิทยากรชวนนักศึกษาสนทนาเกี่ยวกับการบริการสังคมในกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ และสอบถามว่านักศึกษาคนใดเคยทำกิจกรรมบริการสังคมมาบ้าง และทำกิจกรรมอะไร

1.3 วิทยากรชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจว่า ก่อนที่จะทำกิจกรรมเพื่อบริการสังคมนั้น จำเป็นต้องทำความรู้จักชุมชน/สังคม นั้น ๆ ให้ดีเสียก่อน แล้วจึงวางแผนให้บริการสังคม และลงมือปฏิบัติการบริการสังคมตามแผนต่อไป

2. ขั้นกิจกรรม (5 ชั่วโมง)

2.1 วิทยากรบรรยาย หัวข้อ “ชุมชนกับการบริการสังคม” พร้อมแจกใบความรู้ “ชุมชนกับการบริการสังคม” เพื่อให้ นักศึกษาอ่านประกอบร่วมกับการบรรยายของวิทยากร วิทยากรเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามข้อสงสัย เกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่วิทยากรได้ชี้แจงไปแล้ว

2.2 วิทยากรให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน ตามความสมัครใจ

2.3 วิทยากรแจกกระดาษฟลิปชาร์ต / โฟลต์อิทโน้ต / กระดาษ A4 และบอร์ดสำหรับตั้งนำเสนอผลงาน ให้แต่ละกลุ่ม

2.4 วิทยากรให้นักศึกษาระดมสมองว่าชุมชน/สังคมใดที่นักศึกษาต้องการไปทำกิจกรรมเพื่อบริการสังคม โดยกำหนดเงื่อนไขว่าชุมชน/สังคมนั้นจะต้องอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยระยะทางจากมหาวิทยาลัยไม่เกิน 10-15 กิโลเมตร

2.5 วิทยากรให้นักศึกษาประชุมตกลงกันว่า ชุมชน/สังคม ไດที่นักศึกษาต้องการไปทำกิจกรรมเพื่อบริการสังคม ชุมชนนั้นมีความสำคัญอย่างไร และให้นักศึกษาดำเนินการที่อยากทราบเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน/สังคมนั้น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา จำนวนประชากร อาชีพ ความต้องการของชุมชน ปัญหาของชุมชน ลักษณะเด่นของชุมชน/สังคม เป็นต้น แล้วทำลงในใบงาน เรื่อง ชุมชนของฉัน

2.6 วิทยากรบรรยายเกี่ยวกับการสำรวจชุมชน พร้อมแจกใบความรู้ “วิธีการสำรวจชุมชน” ให้นักศึกษาได้อ่านประกอบการบรรยายและศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง วิทยากรเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามข้อสงสัย เกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่วิทยากรได้ชี้แจงไปแล้ว

2.7 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำคำถามที่สร้างขึ้นจากใบงาน “ชุมชนของฉัน” มาพิจารณาร่วมกันอีกรอบหนึ่ง เพื่อเพิ่มเติมประเด็นคำถามต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชน/สังคมให้มากที่สุด

2.8 วิทยากรและนักศึกษาวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษาและสำรวจในชุมชน สถานที่ที่จะไปสำรวจ จุดประสงค์ กิจกรรมที่ต้องทำ วิธีการสำรวจ การแบ่งหน้าที่และการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ จากนั้นวิทยากรและนักศึกษาร่วมกันสร้างข้อตกลงในการออกไปสำรวจข้อมูล

2.9 วิทยากรมอบหมายให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มลงสำรวจชุมชน/สังคม โดยนำคำถามที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์สมาชิกในชุมชน แล้วบันทึกข้อมูลลงในใบงาน “ใบบันทึกผลการสัมภาษณ์” เพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชนให้มากที่สุด แล้วนำมาสรุปลงในใบงาน “สรุปการสำรวจชุมชน” ใช้เวลาในการสำรวจ 1.30 ชั่วโมง

ช่วงบ่าย หลังจากลงพื้นที่สำรวจชุมชน

2.10 วิทยากรสนทนาและซักถามนักศึกษาเกี่ยวกับการลงสำรวจชุมชน ว่าได้ข้อมูลที่ต้องการมากน้อยเพียงใด พบปัญหาอุปสรรคใดบ้าง และแก้ไขสถานการณ์อย่างไร โดยให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาเล่าให้สมาชิกคนอื่น ๆ ฟัง

2.11 วิทยากรอธิบายเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน/สังคม ว่าคือการจำแนกแยกแยะ ใครควรดูแลใครตรงปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างมีเหตุผล เป็นการวินิจฉัยสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนว่ามีเรื่องใดบ้างที่เป็นปัญหาและปัญหาใดเป็นปัญหาที่แท้จริง และมีสาเหตุมาจากอะไร

2.12 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำข้อมูลความต้องการและสภาพปัญหาของชุมชน/สังคม มาจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ตามใบงาน “การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไข”

2.13 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเลือกปัญหาหรือความต้องการของชุมชน/สังคม มา 1 เรื่อง โดยนักศึกษาพิจารณาแล้วว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่แท้จริงที่ชุมชน/สังคม ต้องการลดหรือขจัดปัญหานั้นให้หมดไป รวมทั้งเป็นปัญหาที่นักศึกษาสามารถหาแนวทางการช่วยเหลือตามความสามารถได้

2.14 วิทยากรอธิบายถึงแนวทางการเขียนโครงการและองค์ประกอบต่าง ๆ ของโครงการให้นักศึกษาเข้าใจ จากนั้นวิทยากรแจกใบความรู้ “วิธีการเขียนโครงการอย่างง่าย” ให้นักศึกษาได้อ่านประกอบการบรรยายและศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง วิทยากรเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามข้อสงสัย เกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่วิทยากรได้ชี้แจงไปแล้ว

2.15 จากนั้นให้นักศึกษาช่วยกันเขียนโครงการของกลุ่ม ในใบงาน “แบบฟอร์มการเขียนโครงการ” ตามแนวทางที่วางแผนไว้ โดยวิทยากรกำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมว่าเป็นโครงการระยะสั้น ระยะเวลาการทำกิจกรรมให้พิจารณาตามความเหมาะสม

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปราย (30 นาที)

3.1 วิทยากรให้นักศึกษาในแต่ละกลุ่มวิเคราะห์และอภิปรายถึงความเหมาะสมของขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติงานของโครงการบริการสังคมที่กลุ่มได้เขียนขึ้น

3.2 วิทยากรให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมานำเสนอโครงการ

3.3 วิทยากรมอบหมายให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม กลับไปทบทวนโครงการกลุ่ม แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขโครงการ โดยสามารถนำโครงการที่ปรับปรุงแล้วมาขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากวิทยากรเพื่อหาแนวทางการดำเนินการให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้นอกเวลา

4. ชั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (15 นาที)

4.1 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาสรุปความรู้และข้อคิดที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในวันนี้และการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดโครงการบริการสังคม

การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา
2. สังเกตการทำงานกลุ่ม
3. การตอบใบงาน
4. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ใบความรู้ เรื่อง “ชุมชนกับการบริการสังคม”

เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อกระทำกิจกรรมให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมาย การที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ จะต้องมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อกันในลักษณะที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคม

บุคคลถือกำเนิดมาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน ได้รับการอบรมเลี้ยงดู สั่งสอน มีความรู้สึกนึกคิดทัศนคติที่ไม่เหมือนกัน แต่เมื่อมาอยู่รวมกันเป็นสังคม บางคนก็อาจจะทำอะไรตามความพอใจ หรือความเคยชินของตน ถ้าหากผู้คนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเช่นนั้น ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาและความวุ่นวายขึ้นในสังคมได้ ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้ถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันเอาไว้

ความหมายและองค์ประกอบของชุมชน

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนอย่างน้อยสองคนขึ้นไปอาศัยอยู่ร่วมกันในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง คนเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์หรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม มีการจัดระเบียบในการอยู่ร่วมกัน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม นอกจากนี้ สมาชิกในสังคมยังมีวิถีชีวิตในรูปแบบเดียวกัน มีความผูกพันกันและมีวัตถุประสงค์ในการเข้ามาอยู่ในกลุ่มเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

องค์ประกอบของชุมชน ประกอบด้วย

1. จำนวนคนหรือประชากร ชุมชน/สังคมหนึ่ง ๆ จะต้องมีสมาชิกตั้งแต่สองขึ้นไป สังคมที่มีขนาดเล็กที่สุดคือ ครอบครัว โดยมีพ่อแม่ หรือมากกว่านั้น เช่น พ่อ แม่ ลูก หรือ ปู่ ย่า พ่อแม่ ลูก เป็นต้น ครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัวอยู่รวมกันจะเป็นหมู่บ้าน ตำบลหรือแขวง อำเภอหรือเขต จังหวัด ภาค ประเทศ เรื่อยมาจนเป็นสังคมโลก

2. ความสัมพันธ์ สมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชน/สังคมหนึ่ง ๆ จะมีความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ต่อกันเป็นความสัมพันธ์สองทาง คือ เป็นความสัมพันธ์ที่โต้ตอบกันและกัน

3. อาณาเขตหรือพื้นที่ ในที่นี้หมายถึง ถิ่นที่อยู่อาศัย อาจจะเป็นครัวเรือน หมู่บ้าน ตำบล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อาณาเขตอาจจะขยายขอบเขตออกไป หากสมาชิกของชุมชน/สังคม

นั้นย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ที่อื่นชั่วคราว และยังคงติดต่อสื่อสารกันเสมอ เช่น ลูกไปอาศัยอยู่ในเมือง เพื่อเรียนหนังสือ พ่อไปทำงานต่างประเทศและได้มีการเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์ถึงครอบครัว

4. การจัดระเบียบทางสังคม ชุมชน/สังคมจะมีระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคม เพื่อให้สมาชิกประพฤติปฏิบัติตามเมื่อต้องติดต่อสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นในสังคม กฎเกณฑ์เหล่านี้จะมีขึ้นเป็นระบบ เป็นที่ยอมรับในหมู่มวลชนสมาชิกและกระทำตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาเรื่องราวของชุมชน/สังคม เพราะเมื่อมองไปรอบข้าง เราจะสังเกตเห็นว่า บุคคลอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน มีครอบครัว เพื่อนบ้าน ครูอาจารย์ พ่อค้า ช่างนา พนักงานบริษัท และสมาชิกคนอื่น ๆ ทั้งที่เรารู้จักและไม่รู้จัก อยู่ห้อมล้อมตัวเรา มาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ทุกคนดำเนินชีวิต ติดต่อกันสื่อสารระหว่างกัน และทำมาหากินตามวิถีทางของตน ซึ่งจะเกี่ยวข้องติดกันทั้งทางตรงและทางอ้อม

เราอาจเปรียบชุมชน/สังคมหนึ่งเป็นเสมือนร่างกายของมนุษย์ที่ประกอบด้วยอวัยวะต่าง ๆ เช่น แขน ขา หัว ใจ ปอด เป็นต้น โดยธรรมชาติของร่างกายของคนเรานั้นจะมีส่วนสมองที่เป็นศูนย์รวมของการสั่งการและควบคุมการทำงานของอวัยวะทุกส่วน ให้ทำงานเป็นอิสระ และสอดคล้องกันและกัน หูมีหน้าที่รับฟัง ปากมีหน้าที่เคี้ยวอาหารและพูดจาปราศรัย ขามีหน้าที่เดินและพยุงร่างกาย เป็นต้น อวัยวะทุกส่วนจะทำงานอย่างเป็นอิสระ ในขณะที่เดียวกันจะต้องทำงานประสานกัน เพื่อให้ร่างกายมีชีวิตอยู่และดำเนินไปอย่างเป็นปกติสุข ส่วนสังคมที่กล่าวถึงนั้น เมื่อคนมาอาศัยอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นอิสระ ในขณะเดียวกัน สมาชิกจะมีความสัมพันธ์ต่อกันภายใต้กฎระเบียบที่ได้รับการยอมรับ เพื่อให้สังคมดำเนินไปตามกลไกที่วางไว้ อันจะส่งผลให้ชุมชน/สังคมดำรงได้อย่างเป็นปกติสุข

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning)

คำจำกัดความของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการที่หลากหลายดังนี้

Furco (1996) ให้คำจำกัดความว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์อย่างมีเป้าหมายใช้บริบททางวิชาการออกแบบโครงการบริการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการให้บริการ การเรียนรู้ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้เมื่อทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการได้รับประโยชน์จากกิจกรรม

Eyler & Giles (1999) ให้คำจำกัดความว่ารูปแบบการศึกษาเชิงประสบการณ์การเรียนรู้จะเกิดขึ้นโดยผ่านวัฏจักรการทำงานของนักศึกษาร่วมกับผู้อื่นและผลที่สะท้อนกลับ คือ นักศึกษามีทักษะและความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

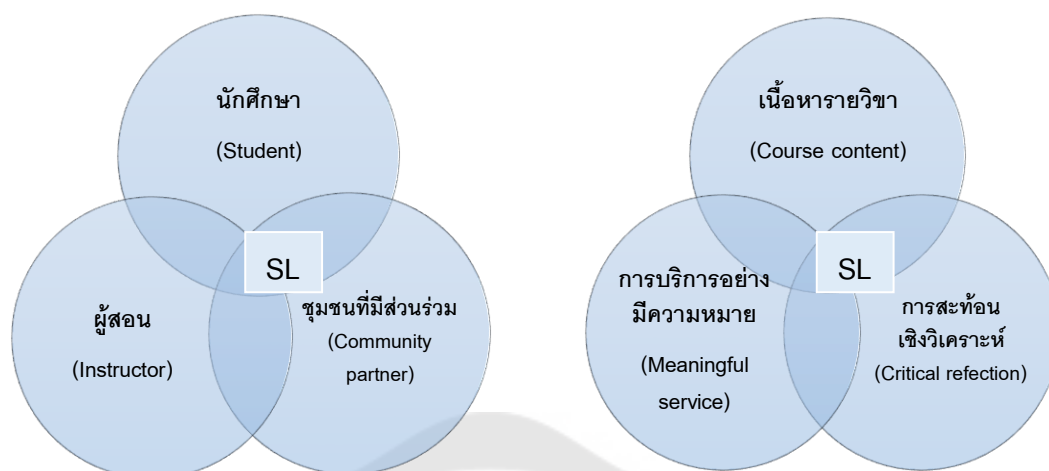
Osman & Petersen (2013) ให้คำจำกัดความว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักศึกษา เป็นศูนย์กลางการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันทั้งการลงมือปฏิบัติ การสนทนาสื่อสาร การหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่หลากหลาย นักศึกษาได้เห็นมุมมองที่แตกต่างและได้ใช้ความคิดอย่างอิสระในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การจัดการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของนักศึกษาทำให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองโลกที่ดี

ศูนย์วิทยบริการทางการศึกษา (The Science Education Resource Center-SERC at Carleton College, 2018) ให้คำจำกัดความว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นที่ใช้ได้ทั้งในห้องเรียนและชุมชนที่หลากหลาย ประกอบไปด้วยนักศึกษา ชุมชนที่นักศึกษาเข้าไปทำโครงการและอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการหลักในการพัฒนาโครงการ กิจกรรมการเรียนรู้และการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับเนื้อหาในรายวิชา การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมการให้บริการที่มีความหมาย ตอบสนองความต้องการของชุมชนตามที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดความต้องการนั้น ๆ ช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการจัดโครงการ

จากคำจำกัดความต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงอย่างมีเป้าหมาย มีการออกแบบโครงการบริการที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในรายวิชาที่ศึกษา มีการประเมินผลโครงการเป็นระยะ นักศึกษา ชุมชน ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องต่างก็ได้เรียนรู้และได้รับประโยชน์จากโครงการบริการสังคม (ปราณี อัครภูมิศตกุล, 2562)

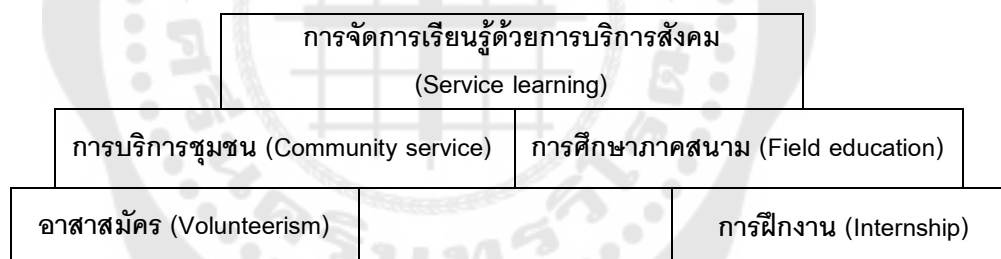
องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ (Key component of service learning)

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการประกอบด้วยนักศึกษา ผู้สอน และชุมชนที่มีส่วนร่วม ทั้งสามองค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กันและมีส่วนร่วมในการออกแบบโครงการบริการสังคมอย่างมีความหมายเป็นที่ต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่นักศึกษาเรียนเมื่อโครงการดำเนินการเสร็จก็สามารถประเมินผลหรือสะท้อนผลเชิงวิเคราะห์ที่ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ

ที่มา: The Science Education Resource Center, 2018 อ้างถึงใน ปรานี อัครภูษิตกุล, 2562

ภาพประกอบ 2 ความแตกต่างระหว่างกิจกรรมในชุมชนที่มีการทำโครงการ 5 ประเภท

ที่มา: The Science Education Resource Center, 2018 อ้างถึงใน ปรานี อัครภูษิตกุล, 2562

ภาพประกอบ 2 แสดงความแตกต่างของโครงการบริการสังคม การศึกษาเชิงประสบการณ์ ที่เน้นโครงการบริการต่าง ๆ ผู้ที่ได้รับประโยชน์คือทั้งผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ลักษณะของโครงการจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้และการให้บริการซึ่งจะมีโครงการบริการสังคมอยู่ 5 ประเภทที่มีการกำหนดความหมายไว้ในระดับสากลว่าใกล้เคียงกับโครงการที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-learning) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการบริการในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน บุคคลในชุมชน สังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประโยชน์แก่ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

2. การบริการชุมชน (Community service) คือ การที่นักศึกษาเข้าไปทำโครงการบริการชุมชนหรือช่วยเหลือสังคมโดยนักศึกษาได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับบริการที่ได้ทำว่าก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างไรในช่วงก่อนและหลังการทำโครงการกับผู้รับบริการ เช่นโครงการเตรียมอาหารให้แก่ผู้ไร้บ้านในช่วงวันหยุดนักศึกษาได้เรียนรู้ขั้นตอนวิธีการเตรียมอาหารและเมื่อให้อาหารแก่ผู้ไร้บ้านแล้วนักศึกษาได้เห็นความแตกต่างอย่างไรเปรียบเทียบกับการไม่ให้อาหารแก่ผู้ไร้บ้าน เป็นต้น

3. การศึกษาภาคสนาม (Field education) คือ กระบวนการเรียนรู้หรือการเก็บข้อมูลนอกสถานที่เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการให้นักศึกษาเป็นการจัดทำขึ้นตามข้อกำหนดของรายวิชาหรือหลักสูตร

4. อาสาสมัคร (Volunteerism) คือ การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกิจกรรมการให้บริการสังคมที่ครอบคลุมหน่วยงาน/องค์กรทุกประเภท

5. การฝึกงาน (Internships) คือ การให้นักศึกษาฝึกงานต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชน หน่วยงาน/องค์กรทำให้เกิดทักษะความเชี่ยวชาญเข้าใจปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงานที่ฝึกเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงก่อนที่จะจบไปทำงาน

จากภาพประกอบ 2 และคำจำกัดความของโครงการบริการสังคม 5 ประเภทที่มีความหมายใกล้เคียงกับโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมจะพบว่าโครงการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมมีความสัมพันธ์และประกอบไปด้วยกิจกรรมการบริการชุมชน การศึกษาภาคสนามงานอาสาสมัครและการฝึกงานผสมผสานลดหลั่นกันตามลำดับก่อให้เกิดการเรียนรู้และประโยชน์ทั้งแก่นักศึกษา บุคคลในชุมชน/สังคมตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับโครงการโดยมีตัวอย่างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการบริการที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามที่มูลนิธิ Close up Foundation และ Constitutional Right Foundation Chicago ในเมืองลอสแอนเจลิสได้พัฒนาโครงการการสอนสังคมศึกษาบนฐานการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Active Citizenship Today: ACT) โดยมีขั้นตอนนำเสนอดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการ ประกอบด้วย การระดมชุมชนและการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน
2. การเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ประกอบด้วย การสำรวจปัญหาที่เลือกในรายละเอียดและการเตรียมทักษะที่จำเป็นที่ดั่งใช้ในการดำเนินการ

3. การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ ประกอบด้วย การศึกษาด่วนนโยบายหรือกฎหมาย ศึกษาผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้นและนำเสนอ นโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

4. การปฏิบัติกิจกรรมประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติการและการลงมือกระทำ กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้

5. การไต่ตรองประเมินและกิจกรรมแสดงผลงานประกอบด้วย การกำหนดกิจกรรม และเวลาในการไต่ตรอง และการพิจารณาไต่ตรองในแต่ละขั้นตอนด้วยการเขียนบันทึก การรายงานปากเปล่า การสนทนาอภิปราย การเขียนรายงานสรุป และการประเมินผลในแต่ละ ขั้นตอนพร้อมด้วยการทำข้อสรุปและนำเสนอกิจกรรมการบริการสังคมและสิ่งที่ได้เรียนรู้ต่อสังคมต่อไป

แหล่งที่มา:

➤ แนวคิดและความหมายของชุมชนและการพัฒนาชุมชน https://www.baanjomiyut.com/library_3/theories_and_principles_of_community_development/04_5.html

➤ ปราวณี อัครภูษิตกุล. (2562). การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ในหลักสูตร บัณฑิตศึกษาศาสตร์และสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์. วารสารบรรณศาสตร์ มศว. 12(1), 98-111.

➤ สุนิสา ทรงอยู่. (2559). ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาแรงจูงใจอาสาและจิตอาสาตามแนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมและการเรียนรู้จากการให้บริการสังคมที่มีต่อพฤติกรรมอาสาของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. ปรินญาณิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. หน้า 233-234.

ใบงาน “ชุมชนของฉัน”

คำชี้แจง: ให้นักศึกษาในกลุ่มพิจารณาว่า จะตกลงเลือกชุมชน/สังคมใดในการทำกิจกรรมบริการสังคม โดยระบุเหตุผลประกอบ

1. ข้อตกลงของกลุ่ม

ชื่อชุมชน/สังคม

.....

เหตุผล

.....

.....

.....

ความสำคัญของชุมชน/สังคม

.....

.....

.....

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

9.....

10.....

2. เรื่องราวที่อยากรู้เกี่ยวกับชุมชน/สังคมนี้คืออะไรบ้าง

2.1

2.2

2.3

2.4

2.5

3. ให้นำเรื่องที่อยากรู้มาตั้งเป็นคำถามให้มากที่สุดเท่าที่จะตั้งได้

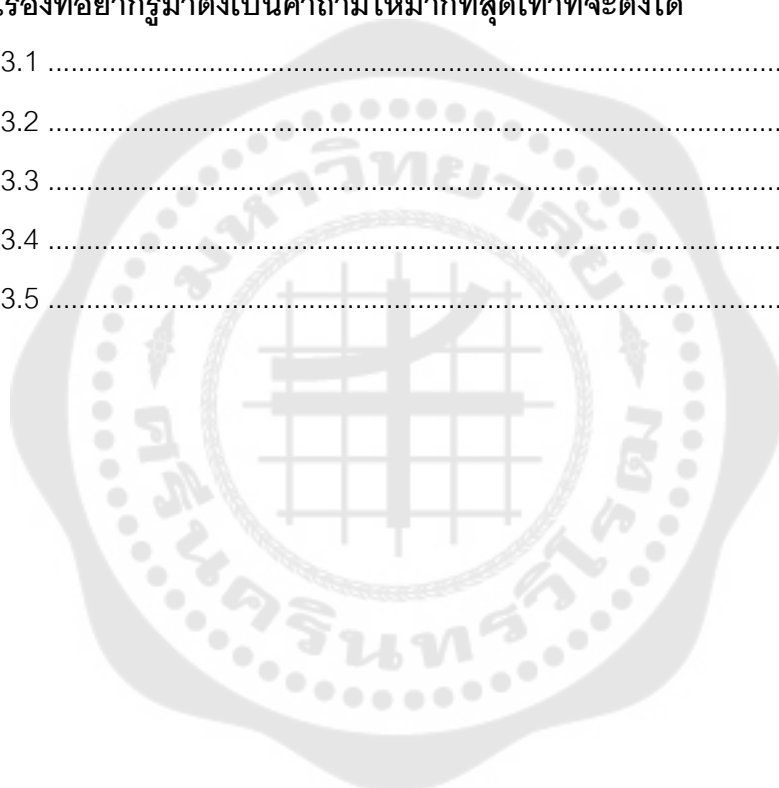
3.1

3.2

3.3

3.4

3.5

ใบความรู้ เรื่อง “วิธีการสำรวจชุมชน”

การสำรวจชุมชนมีด้วยกันหลากหลายวิธีเพื่อทำให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งการสืบค้นหาข้อมูลนั้นจากสถานที่ราชการที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การสอบถามจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น การสืบค้นจากแหล่งความรู้อื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เอกสาร หนังสือ เป็นต้น

วิธีการสำรวจชุมชน

ในการสำรวจหาข้อมูลต่าง ๆ ของชุมชนสามารถทำได้หลายวิธี คือ

1. **การสำรวจแบบเบ็ดเสร็จ (Complete Enumeration Informant Survey)** คือ การสอบถามข้อมูลจากทุกหน่วยในชุมชน เช่น การสอบถามหัวหน้าครัวเรือน หรือทุกคนในชุมชนนั้น วิธีนี้ต้องใช้บุคลากร เวลา งบประมาณมาก ข้อมูลที่ได้ก็อาจจะไม่ถูกต้องสมบูรณ์ เพราะชาวบ้านบางคนอาจจะไม่ค่อยรู้เรื่อง

2. **การสำรวจแบบสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling)** คือ การคัดเลือกหรือสุ่มเอาบุคคล หรือหัวหน้าครอบครัวเรือนมาบางส่วนตามวิธีสุ่มทางสถิติ วิธีการนี้จะเสียเวลาและงบประมาณน้อยกว่าการสำรวจวิธีแรก แต่ก็มีโอกาสที่จะสุ่มเอาคนที่ไม่รู้เรื่องอะไรมาให้ข้อมูลก็ได้ การสุ่มตัวอย่างจึงควรทำด้วยความรอบคอบเพื่อให้ได้ชาวบ้านที่มีลักษณะเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งชุมชน

3. **การสำรวจจากกลุ่มผู้นำชุมชน (Group Informant Survey)** ได้แก่ การสอบถามผู้รู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านของชุมชน เช่น การสำรวจภาวะการศึกษาของชุมชน จากครูใหญ่หรือศึกษานิเทศก์ การสำรวจภาวะสุขภาพอนามัยจากแพทย์ประจำตำบล หรือเจ้าหน้าที่ในชุมชน การสำรวจจำนวนประชากรในหมู่บ้านหรือตำบลโดยสอบถามจากผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน เป็นต้น วิธีนี้จะช่วยประหยัดเงิน เวลา และบุคลากรที่ทำการสำรวจ ข้อมูลก็มักจะเชื่อถือได้ เพราะบุคคลเหล่านี้มีความรอบรู้ ความเป็นไปในชุมชนเป็นอย่างดีและมีข้อมูลหรือสถิติต่าง ๆ อยู่แล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) คือ ข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดซึ่งอาจจะเป็นอะไรก็ได้ เช่น จำนวนตัวเลข ข้อความที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้ศึกษาต้องการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปได้ เช่น อาชีพ รายได้ ครอบครัว กิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสำรวจชุมชนมีอยู่หลายวิธี และการที่ผู้สำรวจจะเลือกใช้วิธีการใดนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสำรวจ ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ ความจำกัดของระยะเวลาในการสำรวจ ความสามารถและความชำนาญของผู้สำรวจ ตลอดจนระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการในการเก็บข้อมูลมีดังนี้ คือ

1. **การศึกษาเอกสาร** เป็นการศึกษาข้อมูลของชุมชน จากเอกสารที่มีอยู่แล้ว เช่น เอกสารทางราชการ ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรภายในหมู่บ้าน จำนวนประชากร ฯลฯ การเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ อาจจะได้จากกำหนดผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอหรือส่วนราชการระดับจังหวัด ข้อมูลเหล่านี้สามารถเอามาใช้ประโยชน์ได้เลยโดยไม่ต้องเก็บใหม่ ทำให้สะดวกและประหยัดทั้งเวลา แรงงานและค่าใช้จ่าย ตลอดจนผู้เก็บรวบรวมข้อมูลก็ไม่จำเป็นต้องมีความชำนาญนัก อย่างไรก็ตาม การศึกษาจากเอกสารนี้มีข้อควรระวังอยู่ว่าข้อมูลที่รวบรวมไว้ต้องเป็นครั้งหลังสุดและต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วย อีกประการหนึ่งข้อมูลที่ได้จากเอกสารนี้มักเป็นข้อมูลที่แสดงเชิงปริมาณ เช่น จำนวนประชากร จำนวนโรงเรียน จำนวนหลังคาเรือน เป็นต้น

2. **การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนาม** เป็นวิธีการที่มีความรอบคอบและทันต่อเหตุการณ์ อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้บางครั้งไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนักในกรณีที่ต้องการได้ข้อมูลโดยรีบด่วน เพราะเป็นวิธีการที่ต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร ในการลงภาคสนามนี้เป็นวิธีการที่ต้องการใช้การสัมภาษณ์และบางครั้งอาจต้องใช้การสังเกตร่วมด้วย

2.1 **การสัมภาษณ์** เป็นวิธีการที่ใช้กันมานานในการสำรวจชุมชน เพราะมีข้อดีอยู่หลายประการ เช่น เป็นวิธีการที่มีความยืดหยุ่นได้มาก เนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาวะที่เผชิญหน้ากันอยู่ ใช้ได้กับประชาชนในทุกระดับการศึกษา สามารถทราบปฏิกิริยาของผู้ตอบโดยตลอด และเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับบุคคลที่ขอบพูดมากกว่าเขียน แต่ก็ เป็นวิธีการที่ใช้เวลาและค่าใช้จ่ายมาก อีกทั้งผู้สัมภาษณ์ต้องมีความชำนาญและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี

2.2 การสังเกต การดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยการสังเกต จากสภาพข้อเท็จจริงในชุมชนที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในขณะที่ดำเนินการสำรวจ วิธีนี้มักใช้ร่วมกับวิธีอื่น ๆ เพื่อเสริมให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีข้อมูลหลายประเภทที่ผู้สำรวจต้องอาศัยการสังเกตเป็นเครื่องมือในการศึกษาสำรวจ เช่น การสังเกตพฤติกรรมของคน การสังเกตกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา รวมทั้งประเพณีและความสะอาดในครัวเรือน เป็นต้น ผลดีสำหรับวิธีนี้คือสามารถศึกษาและเก็บข้อมูลจากสภาพการณ์และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง ๆ ได้โดยตรงทันที นอกจากนี้สามารถอธิบายเป็นคำพูดได้อีกด้วย สำหรับข้อเสียของวิธีนี้คือ การสังเกตในบางเรื่องทำได้ยาก เนื่องจากถูกจำกัดด้วยระยะเวลาที่สภาพการณ์ หรือพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดขึ้น และนอกจากนี้ข้อมูล ที่ได้จากการสังเกตมักไม่มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ทั้งยังอาจมีความรู้สึกของผู้สังเกตเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

3. การสำรวจเบื้องต้น การสำรวจเบื้องต้นเป็นการค้นหาข้อมูล สำหรับผู้ยังใหม่ต่อสถานที่ หรือชุมชนที่ตนเองจะเข้าไปทำงาน เช่น พัฒนาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือนักพัฒนาทั้งหลายก่อนที่จะลงมือทำงานกับชาวบ้าน นักพัฒนาจะต้องรู้ข้อมูล และเข้าใจปัญหาภายในชุมชนนั้น แม้ว่าในขั้นต้นจะไม่เข้าใจโดยละเอียดถี่ถ้วนทุกแง่ทุกมุมแต่ก็ต้องเข้าใจสภาพทั่ว ๆ ไป การทำการสำรวจเบื้องต้นนี้จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันกับชาวบ้านได้มีโอกาสได้ทำความรู้จักกับสภาพชุมชน และคนในชุมชน

เนื้อหาที่ควรสำรวจในชุมชน

มักจะมีคำถามอยู่เสมอว่า ควรจะศึกษาอะไรกันบ้างในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ศึกษาซึ่งมีอยู่แตกต่างกันออกไป แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วอาจจะบอกได้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่าจะมีได้สำคัญทั้งหมดก็ตาม สำหรับผู้ที่สนใจจะศึกษาชุมชนต้องรู้ว่าถ้าจะศึกษาชุมชนในแง่ใดแง่หนึ่งแล้วจะมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะได้มาในภายหลังอย่างไรบ้าง ดังนั้น ผู้ทำการศึกษาชุมชนจึงควรเลือกและหาความสัมพันธ์กันระหว่างหัวข้อต่าง ๆ ตลอดจนขยายเรื่องราว และรวมเอาส่วนที่สำคัญ ๆ ที่ต้องการจะศึกษาในชุมชนเหล่านั้น นำมาผูกเป็นโครงร่างของเรื่องราวที่จะศึกษา อย่างไรก็ตาม โดยหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป แล้วเนื้อหาที่ควรครอบคลุมในการศึกษามีดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชน เป็นการศึกษาโครงสร้างของสังคม เริ่มตั้งแต่ประวัติความเป็นมาว่าชุมชนนั้นเกิดขึ้นเมื่อใด เกิดขึ้นได้อย่างไร ประกอบด้วยชนกลุ่มใดบ้าง ขนาดและโครงสร้างของชุมชนนั้นเป็นอย่างไร ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นไปในลักษณะไหน

มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ปัจจัยหรืออิทธิพลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นคืออะไรบ้าง รวมทั้งเครื่องอุปโภคและสาธารณูปโภค อาทิ ไฟฟ้า น้ำประปา และถนนติดต่อทั้งภายในและภายนอกชุมชนเป็นอย่างไร เริ่มตั้งแต่เมื่อใด เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หน้าที่และประโยชน์ของการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชุมชนนั้นมีอยู่ 2 ประการด้วยกันคือ 1) เพื่อแสดงและอธิบายโครงสร้างและหน้าที่ของระบบและระบบย่อยในสังคม 2) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างประวัติชุมชน กระบวนการการเปลี่ยนแปลงในชุมชน และพฤติกรรมของคนในชุมชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพ ข้อมูลในกลุ่มนี้ได้แก่ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ประเภทของชุมชน ลักษณะการตั้งบ้านเรือน(กระจายหรือรวมตัวเป็นกลุ่ม) ข้อมูลในกลุ่มนี้จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพว่ามีส่วนกำหนดพฤติกรรมและวิถีของคนในชุมชนในลักษณะไหน อย่างไร ที่เห็นได้ชัดคือ อาชีพ สภาวะเศรษฐกิจ การย้ายถิ่น ภาวะโภชนาการ และภาวะสุขภาพอนามัยโดยทั่ว ๆ ไป

3. วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม หมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ วิทยาการ ศีลธรรมจรรยา กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี อุปนิสัยและความสามารถใด ๆ ซึ่งมนุษย์ได้มาในฐานะเป็นสมาชิกผู้หนึ่งในสังคมวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ เป็นผลผลิตของสังคม เป็นสมบัติและลักษณะประจำของสังคมนั้น ๆ

4. โครงสร้างทางสังคม โครงสร้างทางสังคม หมายถึง การศึกษาถึงกลุ่ม การรวมกลุ่ม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยบุคคลและบทบาทต่าง ๆ ที่เป็นตัวช่วยให้มีการแบ่งงานตามความชำนาญภายในสังคม เพราะในการศึกษาโครงสร้างของชุมชนนั้น จำเป็นจะต้องศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ในโครงสร้างนั้นด้วย กล่าวคือ ผู้ศึกษาควรจะมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างประชากร โครงสร้างครอบครัว โครงสร้างทางเศรษฐกิจ โครงสร้างทางการเมืองและการปกครอง โครงสร้างทางด้านนันทนาการ โครงสร้างทางการแพทย์ และการรักษาพยาบาล และโครงสร้างทางด้านศาสนา

แหล่งที่มา:

- คู่มือการเรียนรู้สำรวจชุมชน

<https://datacenter.deqp.go.th/media/879046/5%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%88%E0%B8%8A-%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%99.pdf>

- สุนิสา ทรงอยู่. (2559). ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาแรงจูงใจอาสาและจิตอาสาตามแนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมและการเรียนรู้จากการให้บริการสังคมที่มีต่อพฤติกรรมอาสาของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. ปรินญานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. หน้า 241-244.

ใบงาน
“บันทึกผลการสัมภาษณ์”

ผู้ให้ข้อมูล

1. ชื่อ-สกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี
อาชีพ.....จำนวนบุคคลในครอบครัว.....คน
ข้อมูลอื่น ๆ.....

สภาพปัญหาที่พบในชุมชน.....

สิ่งที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชน.....

2. ชื่อ-สกุล.....เพศ.....อายุ.....ปี
อาชีพ.....จำนวนบุคคลในครอบครัว.....คน
ข้อมูลอื่น ๆ.....

สภาพปัญหาที่พบในชุมชน.....

สิ่งที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชน.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่.....เวลา.....สถานที่.....

ใบงาน “สรุปการสำรวจชุมชน”
--

กลุ่มที่.....วันที่สำรวจ.....
 ชุมชน/สังคม.....

1. ประชาชน
จำนวนประชากร
เด็กเล็ก
เยาวชน
คนทำงาน
ผู้อาวุโส
2. สภาพแวดล้อม
ที่ทำกิน
อาชีพ
รายได้ต่อครัวเรือน
รายได้ต่อคน
วัฒนธรรม ประเพณี
การพักผ่อนหย่อนใจ
3. ความต้องการและปัญหาของชุมชน/สังคม
3.1
3.2
3.3
3.4
3.5

ใบงาน “การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไข”

1. ให้นักศึกษาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของชุมชน รวมทั้งระบุสาเหตุและแนวทางแก้ไข

ลำดับปัญหาของชุมชน/สังคม	สาเหตุ	ผลกระทบของปัญหา	
		ต่อตนเอง	ต่อชุมชน
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

2. ให้นักศึกษาเลือกปัญหาที่เห็นว่ามีความสำคัญและนักศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาได้มา 2 ปัญหาและเสนอแนวทางการแก้ไข

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1.	
2.	

ใบความรู้ วิธีการเขียนโครงการอย่างง่าย

สิ่งที่ควรพิจารณาในการเขียนโครงการ มีดังนี้

- เป้าหมายของโครงการคืออะไร
- โครงการนี้ใช้เวลานานเท่าใด
- ต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง
- ใครจะได้รับผลประโยชน์จากโครงการนี้
- โครงการนี้จะสำเร็จได้อย่างไร (คน เงิน ทักษะ และอุปกรณ์ จะมาจากไหน)
- มีกิจกรรมและงานอะไรบ้างที่ต้องทำตามขั้นตอน รวมถึง การประชุม การสำรวจ

การหาอุปกรณ์ การจัดเวลา การขออนุญาต การหาพื้นที่ทำงาน การหาแหล่งสนับสนุน ฯลฯ

- มีอุปสรรคอะไรบ้าง จะแก้ไขอย่างไร
- ผู้สนับสนุนโครงการเป็นใคร จะหาความช่วยเหลือได้อย่างไร
- จะประเมินผลโครงการอย่างไร กระบวนการและผลลัพธ์ของโครงการ

คำอธิบาย: รูปแบบการเขียนโครงการ

ชื่อโครงการ	บอกโครงการที่นักศึกษาจะทำ
ที่มาและความสำคัญของโครงการ	บอกเหตุผลที่ต้องจัดทำโครงการนั้น
วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย	การปฏิบัติงานครั้งนี้จะมีผลดีอย่างไร
สถานที่ในการดำเนินการ	จะใช้สถานที่ใดในการดำเนินการ
ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ	จะใช้เวลากี่วัน เริ่มทำงานเมื่อใด และจะเสร็จสิ้นในวันใด
ขั้นตอนในการดำเนินการ/ แผนการดำเนินการ	บอกถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการว่ามีวิธีการอย่างไร
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้	ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง
งบประมาณ	จะต้องใช้งบประมาณเท่าไร เป็นค่าใช้จ่ายเรื่องใด
แหล่งความช่วยเหลือ	จะขอความช่วยเหลือจากใคร หรือจากหน่วยงานใดบ้าง
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	เมื่อทำโครงการเสร็จแล้ว จะได้รับผลอะไรบ้าง ป้องกันปัญหาอะไร และมีผลมากน้อยเพียงใด

ใบงาน แบบฟอร์มการเขียนโครงการ
--

1. ชื่อโครงการ.....
 2. ผู้รับผิดชอบ
 - 2.1..... 2.2.....
 - 2.3..... 2.4.....
 - 2.5..... 2.6.....
 - 2.7..... 2.8.....
 - 2.9..... 2.10.....
 3. หลักการและเหตุผล

 4. วัตถุประสงค์ของโครงการ
 - 4.1.....
 - 4.2.....
 - 4.3.....
 5. ผู้เข้าร่วมโครงการ.....
 6. สถานที่ดำเนินโครงการ.....
 7. ระยะเวลาดำเนินโครงการ.....
 8. ขั้นตอนการดำเนินโครงการ.....

 9. แผนการดำเนินงาน.....
 10. งบประมาณ.....
 11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....
- ที่ปรึกษาโครงการ
1.
 2.

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“เตรียมตัวกันเถอะ...เราชาวรักษ์โลก”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

1. สิ่งที่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม คือ

.....

.....

.....

2. ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม คือ

.....

.....

.....

3. ความประทับใจจากการทำกิจกรรม คือ

.....

.....

.....

4. ประโยชน์ที่ข้าพเจ้าได้รับจากการทำกิจกรรม คือ

.....

.....

.....

5. ข้าพเจ้าสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 7

หัวข้อ โครงการบริการสังคม “One Mind One World”

กิจกรรมย่อยขั้นปฏิบัติการ (Action : A) “ร่วมแรง...ร่วมใจ”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้เรียนรู้และปฏิบัติการในโครงการบริการสังคมตามแผนปฏิบัติการที่สร้างขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อการแก้ปัญหาของสังคมและชุมชน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ฝึกทักษะและมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมชิโรว์
- ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 กิจกรรมการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการ**
ทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning)
2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

วิธีการที่ใช้ การจัดการโครงการบริการสังคม

ระยะเวลา 20 ชั่วโมง

สื่อและอุปกรณ์

1. สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการบริการสังคม
2. แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน
3. ใบบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ในการทำโครงการบริการสังคม วิทยากรสร้างข้อตกลงกับนักศึกษาว่านักศึกษาจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์และแผนการดำเนินงานที่ได้ตกลงร่วมกันในกลุ่ม
2. นักศึกษาแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามแผนในการทำโครงการบริการสังคม
3. นักศึกษาแต่ละกลุ่มบันทึกผลการปฏิบัติงานในโครงการบริการสังคม และให้นักศึกษาทำบันทึกรายงานตนเอง
4. กำหนดให้แต่ละกลุ่มเตรียมนำเสนอผลการปฏิบัติงานในโครงการบริการสังคมในการพบกันครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. สังเกตการทำงานกลุ่ม
3. รายงานผลการปฏิบัติงาน
4. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“ร่วมแรง...ร่วมใจ”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

1. สิ่งที่นักศึกษาลงมือปฏิบัติ คือ

.....

.....

.....

2. ผลที่เกิดขึ้น คือ

.....

.....

.....

3. ความรู้สึกขณะทำกิจกรรม

.....

.....

.....

4. ความประทับใจหลังจากการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

5. ข้อคิดหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 8

หัวข้อ โครงการบริการสังคม “One Mind One World”

กิจกรรมย่อยขั้นไตร่ตรองหรือสะท้อนผลกลับ (Reflection: R) “ไตร่ตรอง...สะท้อนผล”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้ไตร่ตรองผลจากการทำกิจกรรมบริการสังคม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำกิจกรรมบริการสังคม

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมซีโรว์ **ขั้นการเรียนรู้ที่ 4 กิจกรรมการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการ** ทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning)
2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

วิธีการที่ใช้ การไตร่ตรอง / สะท้อนผลที่ได้รับจากการบริการสังคม การตั้งคำถาม อภิปรายกลุ่ม

ระยะเวลา 1.30 ชั่วโมง

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบงาน “สะท้อนผลจากการทำกิจกรรมบริการสังคม”
2. ใบบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ชี้นำ (10 นาที)

1.1 วิทยากรกล่าวทักทายนักศึกษา และชวนนักศึกษาสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับการวิเคราะห์และไตร่ตรองผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคม เพื่อหาประเด็นในการไตร่ตรอง

2. ชี้นกิจกรรม (40 นาที)

2.1 วิทยากรแจกใบงาน “สะท้อนผลจากการทำกิจกรรมบริการสังคม” ให้นักศึกษาในแต่ละกลุ่ม เพื่อทำการวิเคราะห์และไตร่ตรองผลการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมในโครงการบริการสังคมที่กลุ่มนักศึกษาได้ดำเนินการ และเขียนรายงานผลการไตร่ตรองลงในใบงาน จากนั้นส่งตัวแทนกลุ่มมานำเสนอ

3. ชั้นวิเคราะห์และอภิปราย (30 นาที)

3.1 วิทยากรให้นักศึกษาได้พิจารณาไตร่ตรองเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมบริการสังคม และประยุกต์การเรียนรู้ในเชิงวิชาการ ในบริบทส่วนตนและบริบททางสังคม โดยให้นักศึกษابันทึก อภิปราย และเขียนรายงานกลุ่ม เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดในการทำกิจกรรม และสิ่งที่ได้เรียนรู้ตั้งแต่กิจกรรมแรก ระหว่างการทำกิจกรรมบริการสังคม และความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่อยู่ในโครงการ จากนั้นให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมาแบ่งปันเกี่ยวกับประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมบริการสังคมในครั้งนี้ให้สมาชิกคนอื่นฟัง

4. ชั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (10 นาที)

4.1 วิทยากรให้นักศึกษาอาสาสมัครออกมาสรุปความรู้และข้อคิดที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ และการนำไปประยุกต์ใช้

การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา
2. การตอบใบงาน
3. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

ใบงาน
“สะท้อนผลจากการทำกิจกรรมบริการสังคม”

1. กิจกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติในโครงการบริการสังคม

.....

.....

.....

2. เหตุผลที่นักศึกษาปฏิบัติเช่นนั้น

.....

.....

.....

3. กิจกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติในโครงการบริการสังคมเกิดผลอย่างไร

.....

.....

.....

4. ถ้านักศึกษาไม่ปฏิบัติจะเกิดผลกระทบต่ออะไรบ้าง และอย่างไร

.....

.....

.....

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“ไตร่ตรอง...สะท้อนผล”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

1. กิจกรรมที่ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติในโครงการบริการสังคม

.....

.....

.....

2. ความประทับใจในการจัดโครงการบริการสังคม

.....

.....

.....

3. การนำไปประยุกต์ใช้

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 9

หัวข้อ โครงการบริการสังคม “One Mind One World”

กิจกรรมย่อยขั้นประเมินผล (Evaluation : E) “เราทำได้” (Everyone Can DO)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม สรุปผลการดำเนินงานของโครงการบริการสังคม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้นำเสนอผลงานของโครงการบริการสังคม

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมธีโรว์ **ชั้นการเรียนรู้ที่ 4** กิจกรรมการยอมรับและปรับแนวปฏิบัติใหม่ ด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทำโครงการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (Service-Based Learning)

2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

วิธีการที่ใช้ การนำเสนอ การตั้งคำถาม อภิปรายกลุ่ม

ระยะเวลา 2.30 ชั่วโมง

สื่อและอุปกรณ์

1. Power Point การนำเสนอผลงานแต่ละกลุ่ม
2. ใบบันทึกรายงานตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ชี้นำ (15 นาที)

1.1 วิทยากรกล่าวทักทายนักศึกษา และสนทนากับนักศึกษาถึงข้อกำหนดในการนำเสนอผลการดำเนินงาน เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเสนอ เวลาที่ใช้ เป็นต้น และให้นักศึกษาจับฉลากลำดับในการนำเสนอ

2. ชี้นกิจกรรม (1.30 ชั่วโมง)

2.1 วิทยากรให้ตัวแทนกลุ่มออกมาสรุปผลการดำเนินงานในโครงการบริการสังคม วิทยากรและสมาชิกร่วมซักถามและให้ข้อเสนอแนะ

3. ชี้นวิเคราะห์และอภิปราย (30 นาที)

3.1 วิทยากรให้นักศึกษาในแต่ละกลุ่มวิเคราะห์และอภิปรายถึงรูปแบบการนำเสนอ และผลงานของแต่ละกลุ่ม ว่านักศึกษาประทับใจในโครงการบริการสังคมของกลุ่มใด

4. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (15 นาที)

4.1 วิทยากรและนักศึกษาร่วมกันสรุปความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ และการนำไปประยุกต์ใช้

4.2 นำส่งรายงานผลการดำเนินงานของแต่ละโครงการฯ ให้กับผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการฯ

การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา

2. สังเกตการทำงานกลุ่ม

3. การนำเสนอผลงาน

4. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“เราทำได้” (Everyone Can Do)

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

1. ความรู้สึกของข้าพเจ้าในการนำเสนอผลการดำเนินงานของโครงการบริการสังคม

.....

.....

.....

2. ความประทับใจที่ข้าพเจ้าได้รับ

.....

.....

.....

3. สิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาให้ดีขึ้น

.....

.....

.....

กิจกรรมครั้งที่ 10

หัวข้อ ปัจฉิมนิเทศและมอบประกาศนียบัตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. เพื่อประเมินผลโปรแกรมและมอบใบประกาศนียบัตรให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ของเมชิโรว์ **ขั้นการเรียนรู้ที่ 5 กิจกรรมประเมินผล จัดทำข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อสังคม (Evaluation)** คือ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ทั้งในระลอกก่อนเข้าร่วมโปรแกรม หลังการเข้าร่วมโปรแกรม และระยะติดตามผล ด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก

วิธีการที่ใช้ การบรรยายสรุป การแบ่งปันประสบการณ์ ความประทับใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรม (พูดรอบวง)

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

สื่อและอุปกรณ์

1. Power Point ประกอบการสรุป
2. VTR ประมวลภาพกิจกรรม
3. แบบวัดความเป็นพลเมืองดีนรู้โลก
4. ใบประกาศนียบัตร

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ชำนาญ (10 นาที)

1.1 วิทยากรกล่าวทักทายนักศึกษา และกล่าวกับนักศึกษาว่าครั้งนี้จะเป็นการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ครั้งสุดท้าย

2. ชำนาญ (2 ชั่วโมง)

- 2.1 วิทยากรทบทวนและสรุปหัวข้อ/กิจกรรม ที่ใช้ในโปรแกรม
- 2.2 วิทยากรให้นักศึกษาแต่ละคนพูดแบ่งปันประสบการณ์ ความประทับใจและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรม ด้วยการเปิดกล่องและเปิดไม้ค้
- 2.3 วิทยากรเปิด VTR ประมวลภาพกิจกรรมการฝึกอบรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (50 นาที)

3.1 วิทยากรกล่าวแสดงความรู้สึก ให้กำลังใจนักศึกษาในการฝึกฝนตนเองและขอบคุณนักศึกษาทุกคนที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

3.2 วิทยากรให้นักศึกษาทำแบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกและใบบันทึกรายงานตนเอง

3.3 ผู้บริหารกล่าวปิดโครงการฝึกอบรมและมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้เข้าร่วมโปรแกรม

การประเมินผล

1. การสังเกตจากความสนใจ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา

2. การบันทึกรายงานตนเอง (After Action Review: AAR)

แบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์

แบบวัดฉบับนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบวัด จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 คุณลักษณะด้านความรู้และความเข้าใจ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 คุณลักษณะด้านทักษะ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 คุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ จำนวน 20 ข้อ

ขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบวัดฉบับนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก การแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ ถูก หรือ ผิด จึงขอความกรุณาตอบแบบวัดให้ครบทุกข้อ โดยให้คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา ผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลการตอบของนักศึกษาถือเป็นความลับที่สุด และจะนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ดังนั้นการตอบแบบวัดนี้จะไม่ผลกระทบใด ๆ ต่อนักศึกษาทั้งสิ้น

พีรณิธิ สิริธีรธราดล

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบวัด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริงของนักศึกษา

1. รหัสประจำตัว.....

2. เพศ 1) ชาย 2) หญิง

3. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา 1) ปี 1 2) ปี 2
 3) ปี 3 4) ปี 4
 5) มากกว่า ปี 4

4. คณะวิชา 1) บริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์
 2) ศิลปศาสตร์
 3) พยาบาลศาสตร์
 4) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 5) วิศวกรรมศาสตร์
 6) นิเทศศาสตร์
 7) สถาปัตยกรรมศาสตร์
 8) นิติศาสตร์
 9) เทคโนโลยีชีวภาพ
 10) ดนตรี

5. หน่วยกิจกรรม / ชมรม 1) ชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน
 2) ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 3) ชมรมโรตาแรกท์
 4) ชมรมคนรักสุนัข

ตอนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วตัดสินใจว่านักศึกษามีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือมีความสามารถตามข้อความนั้น ๆ อยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษา โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

1	หมายถึง	ตรงกับข้อค้าน้อยที่สุด
2	หมายถึง	ตรงกับข้อค้าน้อย
3	หมายถึง	ปานกลาง (ตรงบ้างไม่ตรงบ้าง)
4	หมายถึง	ตรงกับข้อใจมาก
5	หมายถึง	ตรงกับข้อใจมากที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1	ฉันตระหนักรู้และเข้าใจถึงความยุติธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น				✓	

จากตารางหมายความว่า นักศึกษาตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมมาก

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding)						
1	ฉันมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ สิทธิเสรีภาพ และความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในฐานะพลเมืองของประเทศและพลเมืองโลก					
2	ฉันรู้สถานการณ์ของโลกที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเข้าใจในประเด็นปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น					
3	ฉันตระหนักรู้ว่าความเสมอภาคเป็นพื้นฐานสำคัญของความสงบสุข ทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล					
4	ฉันตระหนักรู้ว่าการมีความรู้ความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลก จะช่วยในการปรับตัวและใช้ชีวิตได้อย่างมั่นคง					
5	ฉันรู้ว่าความร่วมมือและการพึ่งพากันของคนในสังคม จะส่งผลดีต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ					
6	ฉันเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น ความหลากหลายทางเพศ ฐานะ ภาษา ค่านิยม ประเพณี และวิถีชีวิต					
7	ฉันตระหนักรู้ว่าการเรียนรู้และการปรับตัวในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกัน					
8	ฉันมีความเข้าใจในสภาพทางสังคมที่ฉันอยู่ และเข้าใจความเป็นไปในสถานการณ์ของโลก					
9	ฉันมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารและกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
10	ฉันเข้าใจเหตุผลที่คนต่างวัฒนธรรมมีความคิด ความเชื่อ หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ต่างจากฉัน					
11	ฉันตระหนักรู้ว่าความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาของสังคมในทุกระดับ					
12	ฉันเข้าใจว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชน ประเทศและนานาชาติ เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหา					
13	ฉันตระหนักรู้ว่าความสงบสุขและสันติภาพของสังคมไทยและสังคมโลก เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของทุกคน ทุกภาคส่วน					
14	ฉันรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย สังคมอาเซียนและสังคมโลก					
15	ฉันตระหนักรู้ว่าการกระทำของคนทุกคนจะส่งผลกระทบต่อชุมชน สังคม ประเทศชาติและประชาคมโลก ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง					
16	ฉันตระหนักรู้ว่าทุกคนคือพลเมืองโลก ที่มีความเกี่ยวข้องกัน พึ่งพาอาศัยกัน					
17	ฉันรู้และเข้าใจว่าสิ่งต่าง ๆ สามารถพิจารณาได้หลายมุมมอง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้และทัศนคติของแต่ละบุคคล					
18	ฉันตระหนักรู้ในวัฒนธรรมข้ามชาติ และเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลกว่ามีความเหมือนและต่างกันได้					
19	ฉันเข้าใจว่าระบบต่าง ๆ ของโลกมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน					
20	ฉันเข้าใจความเป็นไปทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2. ด้านทักษะ (Skills)						
21	ฉันสามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ข้อมูลข่าวสารและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงกันทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล					
22	ฉันสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชาวต่างชาติ					
23	ฉันพร้อมปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาของสังคมที่ฉันอยู่					
24	ฉันสามารถปรับตัวในการทำงานและการใช้ชีวิตกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (disruption)					
25	ฉันสามารถทำงานร่วมกับนักศึกษาต่างชาติได้อย่างราบรื่น					
26	ฉันสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้วยสันติวิธี					
27	ฉันสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงของเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของสังคม					
28	ฉันรับฟังความคิดเห็นของทุกคนและเคารพเสียงข้างมาก					
29	ฉันสามารถดูแลตัวเองให้มีสุขภาวะที่ดี ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ					
30	เมื่อฉันถูกเอารัดเอาเปรียบฉันจะสู้อย่างเต็มที่เพื่อความยุติธรรม					
31	ฉันออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนของชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ					
32	ฉันมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ทุกครั้งที่มีโอกาสไม่ว่าจะระดับท้องถิ่นหรือสากล					
33	ฉันปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
34	ฉันสามารถแลกเปลี่ยนพูดคุยและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้					
35	ฉันสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอน หรือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว					
36	ฉันสามารถวิพากษ์ความคิดหรือการกระทำของตนตามความเป็นจริงโดยไม่ลำเอียง					
37	ฉันสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง					
38	ฉันสามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้					
39	ฉันมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
40	ฉันสามารถรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองใหม่ ๆ ของชาวต่างชาติ ด้วยทำที่เป็นมิตร					
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ (Values and Attitudes)						
41	การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย กติกาของสังคม เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงกระทำ					
42	เราไม่ควรยอมรับความอยุติธรรมทางสังคมที่เกิดขึ้น ทั้งในบริบทท้องถิ่นและบริบทสากล					
43	ฉันเชื่อว่าทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกันในฐานะพลเมืองโลกแม้จะแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ภาษาและวัฒนธรรม					
44	ฉันให้ความสนใจในการติดตามข่าวสารและความ เป็นไปที่เกิดขึ้นในโลกทั้งใน ประเด็นที่เป็นปัญหาและ การพัฒนา					
45	ฉันยึดมั่นในคุณค่าความเป็นสากล ที่เน้นความ เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันของผู้คนสังคมและสิ่งแวดล้อม					
46	ฉันคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ ส่วนตัว					
47	ฉันยอมรับความแตกต่างทางความคิด ค่านิยมและวิถี ชีวิตของคนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม					
48	ฉันเชื่อในหลักความยุติธรรมว่าจะนำมาซึ่งความสงบ สุขของสังคม					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
49	ฉันพร้อมช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน					
50	ฉันมีความอดทนต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น					
51	ฉันมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น					
52	ฉันเห็นคุณค่าในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม					
53	ฉันมุ่งมั่นที่จะให้ความร่วมมือในการปกป้องสิทธิมนุษยชน อาทิ การคุกคามทางเพศ การเหยียดสีผิว					
54	ฉันมีความสุขในการได้เรียนรู้และปรับตัวกับผู้คนในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย					
55	ฉันเห็นความสำคัญของการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม					
56	ฉันเชื่อในศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
57	ฉันเต็มใจที่จะเปลี่ยนวิถีการบริโภค เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่สำหรับพลเมืองโลกในปัจจุบันและอนาคต					
58	ฉันไม่นำความขัดแย้งทางความคิดหรือความเห็นต่างทางการเมืองมาทำให้เกิดปัญหากับคนรอบข้าง					
59	ฉันเปิดใจรับฟังความคิดเห็นต่อมุมมองใหม่ ๆ ของคนที่เห็นต่าง เพื่อทำให้เกิดแนวทางใหม่ในการพัฒนา					
60	ฉันเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมทุกบริบทสามารถแก้ไขได้ ถ้าคนส่วนใหญ่มุ่งไปที่ประโยชน์ส่วนรวม					

ขอขอบคุณสำหรับการตอบคำถามของท่านเป็นอย่างยิ่ง

พีรณิธิ สิริธีรธาตล

นิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาประยุกต์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การบันทึกรายงานตนเอง
(After Action Review: AAR)
“ปัจฉิมนิเทศ”

ชื่อ-สกุล.....รหัสประจำตัว.....

คณะ-สาขาวิชา.....วันที่.....

1. สิ่งที่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนา
ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก คือ

.....

.....

.....

2. ข้อคิดที่ข้าพเจ้าได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนา
ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก คือ

.....

.....

.....

3. ความประทับใจหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความ
เป็นพลเมืองตื่นรู้โลก คือ

.....

.....

.....

4. ประโยชน์ที่ข้าพเจ้าได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อ
พัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก คือ

.....

.....

.....

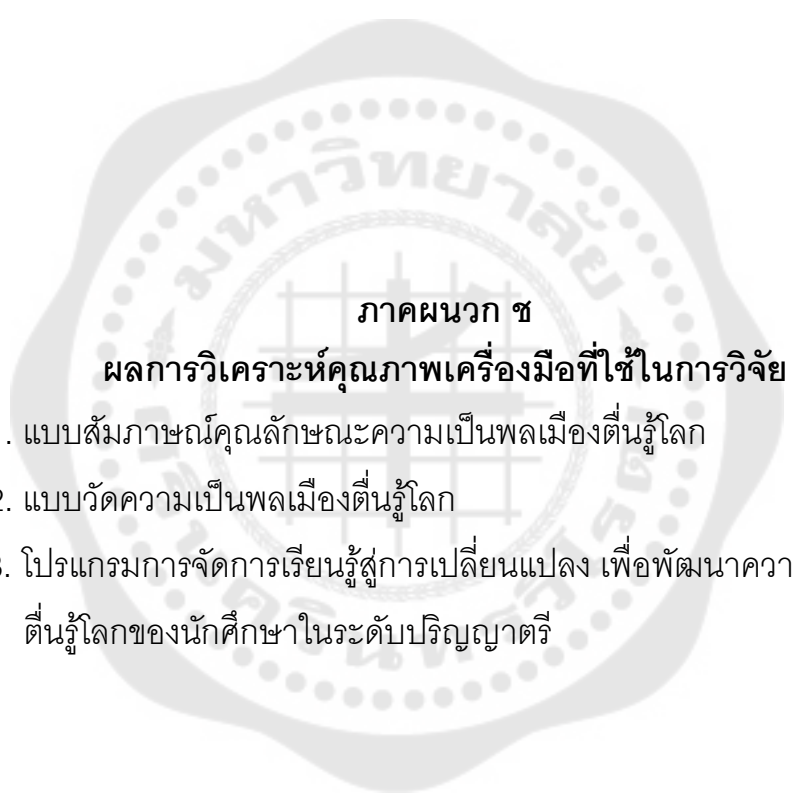
5. สิ่งที่เขาพเจ้าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากได้เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ผู้การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก คือ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ช

ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
2. แบบวัดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก
3. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ตารางสรุปการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1. ผศ.ดร. พลเทพ พูนผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. อาจารย์ ดร.นันทา ทองทวีวัฒน์

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

3. อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พวงมาลี

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

คำถามแต่ละส่วน	จุดประสงค์ของคำถาม ในแต่ละตอน	สรุปผลการประเมิน IOC ของผู้เชี่ยวชาญ ต่อแบบสัมภาษณ์		
		ผู้ทรงคุณวุฒิ	บริหาร/ คณาจารย์	นักศึกษา
คำถามส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนตัวและ ประสบการณ์ ทำงาน	จุดประสงค์: เพื่อสร้างความสัมพันธ์ และทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลเป็น เบื้องต้น	1.00 (ใช้ได้)	1.00 (ใช้ได้)	1.00 (ใช้ได้)
คำถามส่วนที่ 2 คุณลักษณะความ เป็นพลเมือง ตื่นรู้โลก	ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้โลก จุดประสงค์: เพื่อค้นหาความหมาย เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็น พลเมืองตื่นรู้โลก	0.92 (ใช้ได้)	0.92 (ใช้ได้)	0.67 (ใช้ได้)
	ตอนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับการ พัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จุดประสงค์: เพื่อค้นหาแนวทางการ พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ตื่นรู้โลก	1.00 (ใช้ได้)	1.00 (ใช้ได้)	0.67 (ใช้ได้)
	ตอนที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบันของสถานศึกษา ในการ พัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จุดประสงค์: เพื่อค้นหาสภาพ ปัจจุบันของสถานศึกษา ในการ พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ตื่นรู้โลก	1.00 (ใช้ได้)	1.00 (ใช้ได้)	1.00 (ใช้ได้)

ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก มีผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.31-0.75 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

รายการ พิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					IOC	r	ผลความ คิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ข้อที่ 1	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	0.54	ใช้ได้
ข้อที่ 2	+1	+1	-1	+1	+1	0.60	0.34	ใช้ได้
ข้อที่ 3	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.50	ใช้ได้
ข้อที่ 4	+1	+1	+1	+1	0	0.80	0.64	ใช้ได้
ข้อที่ 5	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.42	ใช้ได้
ข้อที่ 6	+1	+1	0	+1	+1	0.80	0.50	ใช้ได้
ข้อที่ 7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.60	ใช้ได้
ข้อที่ 8	+1	+1	-1	+1	+1	0.60	0.57	ใช้ได้
ข้อที่ 9	+1	+1	0	+1	+1	0.80	0.53	ใช้ได้
ข้อที่ 10	+1	+1	0	+1	+1	0.80	0.31	ใช้ได้
ข้อที่ 11	+1	+1	+1	+1	0	0.80	0.54	ใช้ได้
ข้อที่ 12	+1	+1	-1	+1	+1	0.60	0.40	ใช้ได้
ข้อที่ 13	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.65	ใช้ได้
ข้อที่ 14	0	+1	+1	0	+1	0.60	0.59	ใช้ได้
ข้อที่ 15	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.57	ใช้ได้
ข้อที่ 16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.62	ใช้ได้
ข้อที่ 17	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.60	ใช้ได้
ข้อที่ 18	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.61	ใช้ได้
ข้อที่ 19	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.63	ใช้ได้
ข้อที่ 20	+1	+1	-1	+1	+1	0.60	0.64	ใช้ได้

รายการ พิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					IOC	r	ผลความ คิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ข้อ 21	+1	+1	-1	+1	+1	0.60	0.52	ใช้ได้
ข้อ 22	+1	0	0	+1	+1	0.60	0.61	ใช้ได้
ข้อ 23	0	+1	+1	0	+1	0.60	0.61	ใช้ได้
ข้อ 24	+1	0	0	+1	+1	0.60	0.61	ใช้ได้
ข้อ 25	+1	0	0	+1	+1	0.60	0.56	ใช้ได้
ข้อ 26	+1	0	+1	0	+1	0.60	0.60	ใช้ได้
ข้อ 27	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.66	ใช้ได้
ข้อ 28	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.61	ใช้ได้
ข้อ 29	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.51	ใช้ได้
ข้อ 30	+1	0	+1	+1	0	0.60	0.57	ใช้ได้
ข้อ 31	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.51	ใช้ได้
ข้อ 32	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.40	ใช้ได้
ข้อ 33	+1	+1	-1	+1	+1	0.60	0.66	ใช้ได้
ข้อ 34	+1	+1	-1	+1	+1	0.60	0.75	ใช้ได้
ข้อ 35	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.64	ใช้ได้
ข้อ 36	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.73	ใช้ได้
ข้อ 37	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.51	ใช้ได้
ข้อ 38	+1	0	+1	0	+1	0.60	0.58	ใช้ได้
ข้อ 39	+1	+1	-1	+1	+1	0.60	0.61	ใช้ได้
ข้อ 40	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.52	ใช้ได้
ข้อ 41	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.68	ใช้ได้
ข้อ 42	0	+1	+1	0	+1	0.60	0.48	ใช้ได้
ข้อ 43	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.71	ใช้ได้
ข้อ 44	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.48	ใช้ได้
ข้อ 45	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.73	ใช้ได้

รายการ พิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					IOC	r	ผลความ คิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ข้อ 46	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.51	ใช้ได้
ข้อ 47	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.58	ใช้ได้
ข้อ 48	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.70	ใช้ได้
ข้อ 49	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.55	ใช้ได้
ข้อ 50	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.55	ใช้ได้
ข้อ 51	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	0.64	ใช้ได้
ข้อ 52	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.64	ใช้ได้
ข้อ 53	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.65	ใช้ได้
ข้อ 54	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.63	ใช้ได้
ข้อ 55	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.65	ใช้ได้
ข้อ 56	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.60	ใช้ได้
ข้อ 57	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.59	ใช้ได้
ข้อ 58	+1	+1	0	0	+1	0.60	0.63	ใช้ได้
ข้อ 59	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.66	ใช้ได้
ข้อ 60	+1	+1	+1	0	+1	0.80	0.72	ใช้ได้

ผลการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนักรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มีผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ผลความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธ์ภาพ							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	+1	+1	0	0	+1	0.60	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
ครั้งที่ 2 ปัญหาสังคมกับการเป็นพลเมืองดีนักรู้โลก							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
ครั้งที่ 3 ตัวแบบ							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	0	0	+1	0.60	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
ครั้งที่ 4 ตัวแบบ (ครั้งที่ 2)							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	0	0	+1	0.60	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	+1	-1	+1	0.80	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ผลความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ครั้งที่ 5 “โลกป่วน คนปรับ (Global Mind for Global Change)”							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินงาน	+1	+1	0	0	+1	0.60	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	0	0	+1	0.60	ใช้ได้
ครั้งที่ 6 “เตรียมตัวกันเถอะ...เราชาวรักษ์โลก”							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินงาน	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ครั้งที่ 7 “ร่วมแรง...ร่วมใจ”							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินงาน	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
ครั้งที่ 8 “ได้ร่ตรง...สะท้อนผล”							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินงาน	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ครั้งที่ 9 “Everyone Can Do”							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินงาน	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ผลความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
ครั้งที่ 10 ปัจฉิมนิเทศ-พิธีมอบประกาศนียบัตร							
1. วัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. แนวคิดและเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. การประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ซ
ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ MANOVA

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจง (Normal distribution) ของตัวแปร

ตัวแปร: ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	Sk	Ku	Shapiro Wilk	Sk	Ku	Shapiro Wilk
ระยะก่อนทดลอง						
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	-.640	.209	.961	-.407	-1.009	.924*
2. ด้านทักษะ	-.081	-1.101	.925*	-.523	-.349	.954
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	-.290	-.988	.945	-.699	-.794	.894**
ระยะหลังทดลอง						
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	-.396	-.299	.936	-.664	-.331	.936
2. ด้านทักษะ	-.312	.000	.956	-.227	-.505	.970
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	.035	-1.103	.939	-.960	.579	.923*
ระยะติดตามผล						
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	-.149	-1.313	.913*	-.056	-1.001	.968
2. ด้านทักษะ	-.272	-.777	.951	-.024	-.366	.989
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	-.332	-.988	.921*	-.182	-1.002	.956

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-แปรปรวนร่วมด้วยวิธี
Box's M test สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร

การวิเคราะห์ MANOVA	Box's M	F	Sig.
ระยะก่อนทดลอง	4.30	.667	.669
ระยะหลังทดลอง	19.43	3.05	.005
ระยะติดตามผล	24.79	3.90	.001

การทดสอบ Sphericity ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม

Measure	Mauchly's W	Approx. Chi-Square	df.	Sig.	Epsilon		
					Greenhouse- geisser	Huynh-Feldt	Lower-bound
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ	.164	90.43	2	.000	.545	.547	.500
2. ด้านทักษะ	.390	47.13	2	.000	.621	.629	.500
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ	.551	29.78	2	.000	.690	.703	.500

ภาคผนวก ฅ
บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร

วส. 2565/051

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

วัดวังตะวันตก 1343/5 ถนนราชดำเนิน

ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 081-5262919 โทรสาร. 075-340-042

19 มีนาคม 2565

เรื่อง คอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย

เจริญพร นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล

ความที่ นายพีรณิธิ สิริธีรธราดล และ รศ.ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง, ผศ.ดร.สุดาวรัตน์ ตันศิริวัฒน์ ได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง "การให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในผู้โลกตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาปริญญาตรี (A STUDY OF THE MEANING, CHARACTERISTIC AND DEVELOPMENT OF ACTIVE GLOBAL CITIZENSHIP BASED ON TRANSFORMATIVE LEARNING AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS)" เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ.2565 ให้เป็น วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 โดยจะดำเนินการจัดพิมพ์ในฉบับต่อไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ บัณฑิตกองบรรณาธิการวารสาร ได้รับบทความของท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้ วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอรับรองว่าบทความได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ โดยกองบรรณาธิการวารสาร และผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งมีมติเห็นควรรับตีพิมพ์บทความวิจัยเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะนำบทความของท่านตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีที่ 7 ฉบับที่ 6 (มิถุนายน 2565) นี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย,ดร.)

บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

QR-Code

ตรวจสอบหนังสือรับรอง

QR-Code

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พีรณิธิ สิริธีรรวดล
วัน เดือน ปี เกิด	9 ธันวาคม 2513
สถานที่เกิด	39/72 หมู่ 12 ถ.มิตรไมตรี เขตหนองจอก จ.กรุงเทพมหานคร 10530
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2539 ระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ สาขาปรัชญา วิทยาลัยแสงธรรม พ.ศ. 2545 ระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ที่อยู่ปัจจุบัน	74/156 อาคารชุดฝักข้าวโพด (อาคาร 2) ซ.รามคำแหง 40 แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ จ.กรุงเทพมหานคร 10240

